כ"א תשרי תשמ"ב, 19.10.1981 מיספר 2303 76 עמודים שנה 46 המחיר 18 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

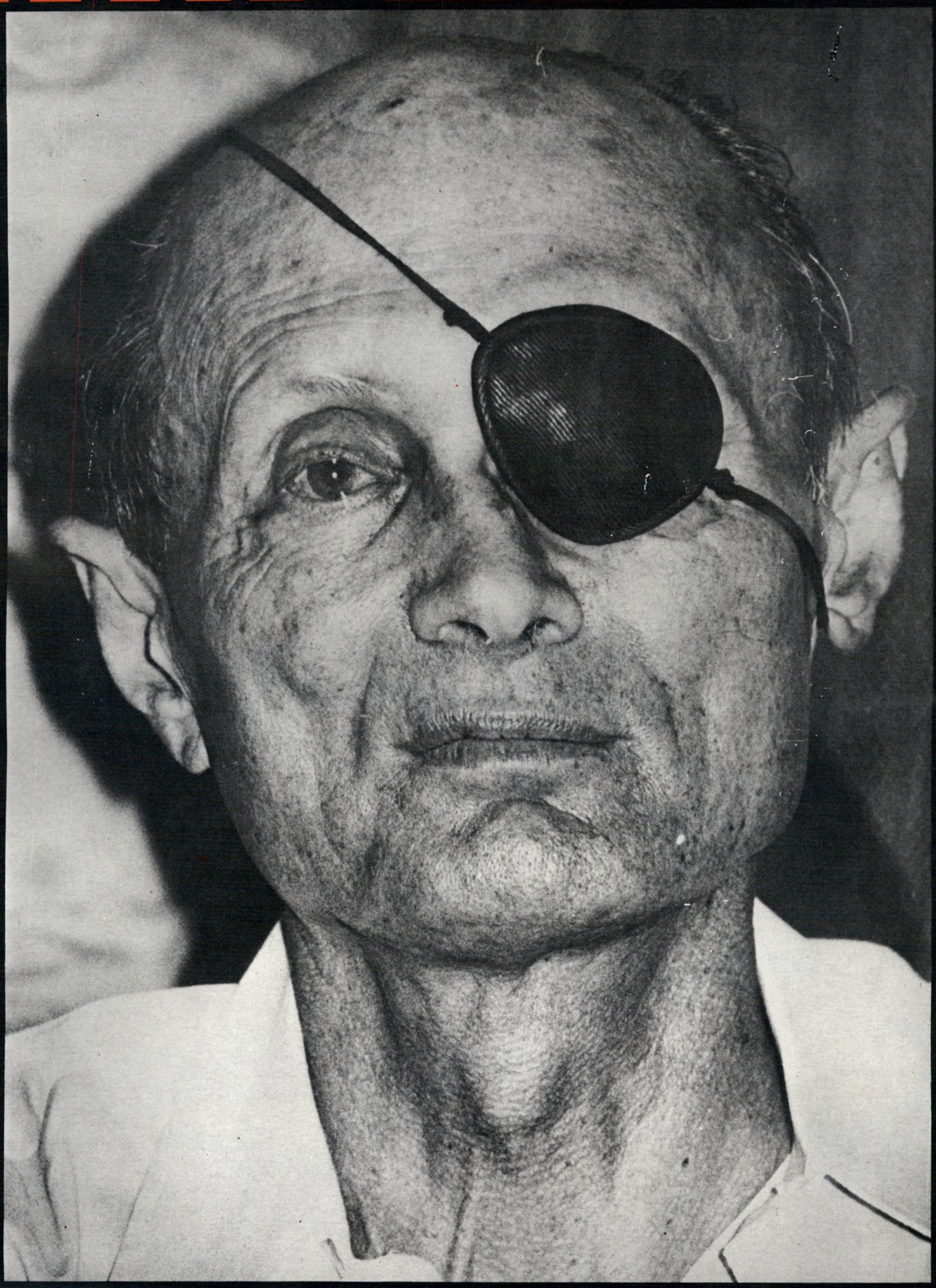

ג'ורדאש ג'ינס
הצלחה דוהרת
בארצות הברית

JORDACHE®

להשיג: **בתל־אביב:** "סופר ג'ינס", יהודה המכבי 57 טל' 456351; חנויות "מצקין", "איוניר־פולגת", דיזינגוף 129, HOMME אלנבי 31, דיזינגוף 119, אלנבי 74; "ג'ינס סנטר", דיזינגוף 66; "מיי ג'ינס" בן־יהודה 14; "בוסט ג'ינס" דיזינגוף 171, בן־יהודה 1; "בוטיק 109" אבן גבירול 109; אפנת סגל העליה 6; "צמרת" העליה 7; "לי" בזר אמריקאי, סלומון 20. **יפו:** "מזן", שד' ירושלים 48; אפנת גזר, שד' ירושלים 43; **בת־ים:** "זה מה שיש", רוטשילד 27; **רחובות:** "סופר ג'ינס", הרצל 181; **רמת־גן:** "סופר ג'ינס, ד"ר כהן 2 (פנת ביאליק 66); **גבעתיים:** "טופ ג'ינס" ויצמן 23. **אשדוד:** "רוקי". **פתח תקוה:** "לי" סוקולוב 64. **רעננה:** HOMME אחוזה 137. **הרצליה:** "לי" סוקולוב 47. **חולון:** "אפנת דבש", סוקולוב 66; **נתניה:** "בלו ג'ינס", דיזינגוף פינת הרצל; "אדם וחווה", הרצל 29. **ירושלים:** "סופר ג'ינס", יפו 50 בנין עמודים; "מצקין", "ספורט רחביה" קק"ל 29; "מחסן הג'ינס", שץ 8; "לי" בן הלל 7. **באר־שבע:** "ג'ינס סנטר", החלוץ 81. **קרית מלאכי:** "רוקי". **חיפה:** "מצקין", "אור הג'ינס", הרצל 7; **קרית ביאליק:** "ג'ינס לי". **אילת:** "במבי" **ובחנויות נוספות בכל הארץ.**

היבואנים והמפיצים: אחים נקש

מות הצבר

משהו נעלם מנוף חיינו עם מותו.

משהו שהיה שייך לנוף הארץ, משהו שצמח כאן, שהיה אמיתי ואותנטי.

משהו שהעסיק אותנו, ידידים ומתנגדים כאחד, במשך שלושים שנה ויותר.

משהו שסימל את גורלה של מדינת־ישראל במשך דור שלם, על הישגיה המזהירים וכישלונותיה המרים, מעלותיה הגדולות ומיגרעותיה הגדולות לא פחות.

גחלות לוהטות

כמו יגאל אלון — יריבו ומתחרהו — היה הצבר בה"א הידיעה.

וכמו על הדור הצברי כולו, מרחף סימן־שאלה גדול גם על חייו.

הוא עשה כה הרבה — ובכל זאת לא הותיר אחריו מיפעל־חיים. לא מסכת של הגות, לא רעיון גדול, של מעשה מושלם. הכל נראה ארעי, מאולתר, מקוטע.

האגדה מספרת, כי בילדותו הועמד משה רבנו במיבחן. פרעה הגיש לו עט־זהב וגחלת בוערת. אילו הושיט ה־תינוק את ידו אל הכתר, היה מועד לחרב. משה שלח את היד לעבר הזהב הנוצץ, אך מלאך מן השמיים הסיט אותה, וכך נגע בגחלת הלוהטת והכניסה לפיו.

משהו מעין זה קרה למשה דיין. כל חייו שלח את ידו אל הכתר, וכל חייו נגע בגחלים בוערות. הכתר נשאר, איכשהו, מחוץ לתחום השגתו. לא מפני שגורל חיצוני מנע אותו ממנו, אלא מפני שהוא עצמו היסס תמיד ברגע האחרון. המלאך המונע שכן בו פנימה.

כמה פעמים היה נדמה כאילו הנחנה שולח דיין את ידו אל המנחתגות העליונה? כמה פעמים חגיש אולטימטומים, הציג תביעות, גרם למשברים? ותמיד־תמיד נגמרו הדברים איכשהו בכך שמשה דיין נשאר מס' 2 — גם כשכבר היה אליל לאומי ובינלאומי.

כמו יגאל אלון היה מס' 2 ניצחי — תחילה לדויד בן־גוריון, אחר־כך ללוי אשכול, אחר־כך לגולדה מאיר, אחר־כך למנחם בגין.

וזה היה מוזר.

הגדעין הסלעי

מכל מיליוני התצלומים של איש מושך־מצלמות זה, התצלום הנחמד ביותר בזיכרון הוא זה שבו מחבק יצחק שדה את דיין מימינו ואת אלון משמאלו, בחניתה של 1938.

שדה אהב את דיין, כשם שאב אוהב את בנו הסורר. הוא סמך על אלון, שבו ראה את בכורו ויישרו, אך נפשו יצאה אל דיין.

זמן קצר לפני מותו של שדה, הוא השביע את אחד העיתונאים לשים עין על דיין: „זהו האיש המסוכן ביותר במדינה. יש לשים עליו עין, ולא לה־רוג ממנו לעולם. זהו אדם המסוגל לכל, חסר כל מעצורים. הוא אינו מוסרי ולא בלתי־מוסרי. הוא פשוט אי־מוסרי — אדם חסר מוסר כלשהו."

האם מאחורי החזית הנוקשה של האיש הבודד, חסר־הידידים, הלוחם־בלי־חת, חסתתר ילד נחלל עדין, שכתב שירים בסתר, ושהרטייה השחורה שימשה לו כתחפושת וכחסוואה?

האם חסר לו הגרעין המוצק, הקשוח, הסלעי, הדרוש לאדם כדי להיות למנהיג עליון?

האם סימל בכך את הגורל של כל בני־דורו הצברים, האלופים הראשונים של צה"ל, בני העילית של היישוב ובני התפנוקים של דור המייסדים — יגאל אלון ויצחק רבין, ייגאל ידין ועזר וייצמן?

האם למרות הכל, ועל אף החזות החיצונית, היה גם הוא אחד מילדי־תנובה, ילדי־חבנונות, שנרתעו מפני ה־מיבחן חסופי, האכזרי, של המאבק ל־שילטון?

האליל התורני

קשה לאמר מה בדיוק היה משה דיין. קשה לשים את האצבע על ייחודו, שהכל הבחינו בו.

בתקופת־הזוהר שלו היה אליל. הוא עמד מעל לחוק, מעל לכל הכללים. הוא יכול היה לעשות ככל העולה על רוחו, ואף עשה כן, והכל נסלח מראש והגביר את ההערצה אליו.

מותר היה לו להזיז חביות מהכביש, לסחוב עתיקות, לאמר דיברי־כפירה, להירדם באמצע קרב, לגרום למשברים, לקפוץ ממיפלגה למיפלגה, להפר הבטחות, לבגוד בעקרונות. אדם אחר היה נשחק בין אבני־הריחיים של הביקורת. ואילו דיין, האליל, גבה עם כל מעשה כזה.

אבל אליל — מהו, בעצם?

מי יוצר את האליל?

האם האליל הוא היוצר סביבו הערצה — או שמא המעריצים הם היוצרים את האליל?

האם דיין הפך למה שהפך מפני שהמוני ישראל היו זקוקים לגיבור, נכספו אליו, היו כמהים לו, והוא רק הניח להם לטלטל אותו על גלי הערצתם?

יתכן שזה היה הכישרון האמיתי, הבסיסי, הייחודי של משה דיין: הוא משך אליו עובדי־אלילים והערצת־אלילים כשם שהמגנט מושך אליו את הברזל. תרטייה השחורה, החיוך השובב, העין הפיקחית הנוצצת, תחזות הנערית הניצחית — כל אלה הפכו אותו תר־מר־גלם אידיאלי לחלומות ההמונים, נושא אידיאלי לאמצעי־התיקשורת.

כל מילה שיצאה מפיו זכתה בתהודה לאומית ועולמית, אף שמעולם לא השמיע רעיון עמוק כלשהו. כמו אצל סופרים מסויימים, לא תוכן הדברים נתן להם משקל, אלא המירקם שלהם. כל דבר שיצא מפיו נשמע כמעניין — אף שאיש לא היה מסוגל להסביר, בדיעבד, למה ומדוע. כי ככל שהיה מקורי ומרתק, כן היה שיטחי ורדוד.

ההמונים רצו להאמין במשה דיין. הם יצרו אותו, והם לא היו מוכנים להניח לאיש לגזול אותו מהם. בימי אלילותו, היו מוכנים לקרוע לגזרים כל מי שפגע בחלומם. וכאשר נפל, במילחמת יום־הכיפורים, ניפצו את הפסל בזעם של אוהבים אשר אהבתם אוכזבה.

שום דבר לא סימל את ייחודו של דיין כמו האכסטאזה שאחזה בחיילי־המילואים המגוייסים, בימי־החרדה הנוראים שלפני מילחמת ששת־הימים, כאשר נודה להם שהנה התמנה משה דיין סוף־סוף כשר־הביטחון.

הם קפצו מן השוחות, חיבקו איש את רעהו, שתו לחיים.

פיתרונות בלי פיתרון

שה להגדיר מה היה משה דיין. קל יותר להגדיר את אשר לא היה.

הוא לא היה מצביא — אם מצביא הוא אדם הבונה כוחות והמעצב איסטראטגיה גדולה.

במילחמת תש"ח היה קצין כושל. כאשר היה לרמטכ"ל, החזיר לצה"ל את רוח־הקרב ואת חדוות־ההתערות, אך לא בנה צבא ולא מטכ"ל מתפקד. בחסותו השתלט האילתור הצברי, אילתור הוא שם־נרדף לחוסר־תיכולת לתכנן מראש.

מילחמת־סיני של אוקטובר 1956, שהחודש ימלאו לה 25 שנים, היתה כולה שלו. מבחינה צבאית מיקצועית, היה זה מיבצע כושל, מבורדק, חסר־תיכנון של ממש. אך הוא היה בה לגנרל עטור־ניצחון, חביב אמצעי־התיקשורת העולמיים, „שועל המידבר", „רומל הישראלי".

במילחמת ששת־הימים היתה תרומתו הצבאית שולית. לא הוא בנה את הכוח, ולא הוא קבע את התוכניות.

במילחמת יום־הכיפורים, שהוא היה אחראי לה יותר מכל ישראלי אחר, נשברה האגדה ונשבר האיש.

הוא לא היה מדינאי — אם מדינאי הוא אדם בעל חזון מדיני מגובש, המבקש להגשימו במעשה עקיב ומחושב.

לדיין לא היתה מעולם תפיסה מקורית משלו. היו לו פיתרונות מצויינים, מקוריים, אינטליגנטיים, בלתי־שיגרתיים לחלוטין. אך לא היה לו הפיתרון.

יותר מכל דבר אחר איפיין אותו רעיון „הגשרים הפתוחים". היה זה רעיון נועז, בלתי־שיגרתי לגמרי, המנוגד לכל התוכסמות והמקובלות. רק אדם שלא קרא מעולם ספרים יכול היה להגות רעיון כזה. הוא החזיק בו בניגוד לכל העצות והאזהרות. הוא הצליח.

בעזרת רעיון זה הרדים דיין את אוכלוסיית השטחים שנכבשו ומנע את הפיכת הגדה המערבית לסיר־לחץ מסוכן. הוא הרוויח שנים רבות של שקט יחסי, במצב של כיבוש. בזה היה כוחו. אך חיו אלה שנים מבוזבזות, כי לדיין לא היה פיתרון לבעייה הפלסטינית. היה נדמה לו שאם ישמור על השקט ויתעלם מן הבעייה, היא תיעלם איכשהו מעצמה. בזה היתה חולשתו.

„גזירת דורנו"

מפני שלא היה מסוגל להגות בפיתרון, האמין בעדיפותו של חוסר־הפיתרון. הוא הפך את חוסר־הפיתרון ליעד, כימעט למטרה בפני עצמה.

באומו החשוב ביותר בחייו, ביום־הולדתו ה־41, על קבר רועי רוטברג, ביטא זאת בצורה ברורה: „דור החתנחלות אנו, ובלי קובע־הפלדה ולוע־התותח לא נוכל לטעת עץ ולבנות בית... אל ניירעת מלראות את המשטמה המלבה וממלאת את חיי מאות אלפים ערבים, חיושבים סביבנו. לא נסב עינינו, פן תחלש ידנו. זו גזירת דורנו, זו ברירת חיינו — לחיות נכונים וחמושים, חזקים ונוקשים — או כי תישמט החרב מאגרופנו, וייכרתו חיינו."

באומו החשוב השני, אחרי מילחמת ששת־הימים, בערב של נוער ברמת־הגולן, לאור הלפידים, פיתח רעיון זה ו־קבע למאזיניו גורל: להרחיב את הגבול עוד ועוד, כפי שעשו אבותיהם, ולעולם לא לאמר די.

היתה זאת קונספציה שהתאימה לנחלנים הלבנים באמריקה, שלפניהם השתרעה יבשת כימעט־ריקה, ושמולם לא עמדו אלא אינדיאנים חסרי־מגן. במציאות המרחב, בשליש השלישי של המאה ה־20, היתה זאת תפיסה רומנטית, שיטחית להחריד.

במישור זה היתה לו ההשפעה החריסנית ביותר על הדור. הוא טיפח את הרומנטיקה הנחלנית, הפסבדו־תנ"כית, של „השיבה לענתות", מין מיסטיקה תנ"כית חילונית. בשנות ה־50' הראשונות הטביע את חותמו על גורל המדינה כאשר העלה אותה על דרך המילחמה בערבים, בשרשרת של פעולות־„תגמול" ובמיבצע־סיני. בשנות ה־60' הטביע את חותמו על רוח הדור, והעלה אותו על דרך פסיכולוגית שממנה לא היה מסוגל לרדת גם בבוא השלום.

בשנים האחרונות, של חייו השתתף בעשיית השלום עם מצריים. אך את הרעיון הגה אנוור אל־סאדאת לבדו, ואת המעשה עשה המנהיג המצרי. מנחם בגין נענה לו. עזר וייצמן היה הראשון שתפס את מלוא המשמעות של הפריצה היסטורית. ואילו דיין לא התלהב. הוא עזר, בדרכו האופיינית. הוא מצא את הפיתרונות לבעיות המעשיות. הוא הציע תחבולות לעקיפת מיכשולים. זאת היתה תרומה חשובה — או מישנית. תרומה של טכנאי מדיני, לא של מדינאי.

האיש שהקים את ימית, ושגרם ביגלה למילחמת יום־הכיפורים, היה גם האיש שהסכים לפרקה. אולי יש משום סימליות בכך שמת לפני שהדבר בוצע.

עולם שחרב

אנוור אל־סאדאת מת ביום־השנה למילחמת יום־הכיפורים, שבה דרך כוכבו. משה דיין נפטר כעבור עשרה ימים, ביום־השנה לשיאה של אותה מילחמה, שבה נותצה לרסיסים דמותו כאליל.

אחרי שהיה אחראי לחוסר ההכנה של צה"ל לאותה מילחמה, הסתובב בין האלופים והשרים כרוח־רפאים; שבר־אדם שניבא את „חורבן בית שלישי". בדיעבד קשה להבין כיצד העלה על דעתו פריצה מצרית לעבר ישראל, מול כוחו המקוצץ של צה"ל שהתגייס בינתיים — דבר שהיה בלתי־אפשרי לחלוטין. הזיל־זול התתומי בערבים, שהביא להחלטה על הקמת ימית ולחוסר־הגיוס של צה"ל ערב יום־הכיפורים, פינה לפתע את מקומו לראיית סכנות נוראות, שלא היו ולא נבראו. בין אריק שרון, חיים בר־לב ודויד אלעזר, ששמרו על קור־רוחם, איש־איש כדרכו, הסתובב דיין כמי שחרב עליו עולמו.

עולמה של המדינה לא נחרב, אך נחרב עולמו של דיין.

באותם ימים מת משה דיין הדמות, אף שמשה דיין האיש הוסיף לחיות במשך שמונה שנים נוספות. באותן שנים אכל את עצמו, פשוטו כמשמעו. האיש שסבל תמיד מאולקוס, מחלה פסיכוסומאטית מובחקת, לקח בסרטן, ולאחר מכן מהתקף־הלב הקטלני. האיש שתמיד קונן בו יצר של הרס־עצמי הרס את עצמו ממש.

הוא הוסיף למשוך תשומת־לב, וכל מילה שלו הוסיפה לקבל תהודה באמצעי־התיקשורת בארץ ובעולם. אך הוא עצמו ידע כי שוב אינו אלא צל של עצמו — פוליטיקאי באופוזיציה, שר־חוץ בחסד בגין, מתפטר־בלא־סיבה, מייסד מיפלגה חדשה שנחלה תבוסה ממאירה בבחירות.

עץ נפל

מילים הנאמרות על גופתו חוזרות על עצמן: „מקסים", „מקורי", „בלתי־שיגרתי", „סמל".

איש מרתק היה תמיד, אדם שאפשר היה להילחם בו בחדווה, עץ שתול בנוף חיינו שלא דמה לכל צמח אחר.

העץ נפל, ונוף־חיינו התדלדל.

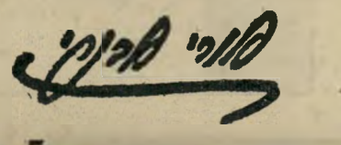

יומיים לפני מותו אמר משה דיין ל"ידיד", וביום מותו אמו

האיש שרצה

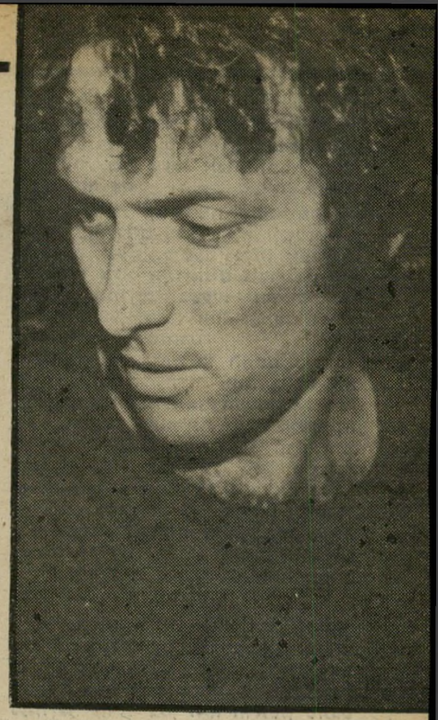

האמבולנס שהגיע בקול צופר עז לרחוב יואב בצהלה, חנה במשך שעה ארוכה ליד הבית מיספר 11. בתוך הבית, ביתו של משה דיין, נערכו ויכוחים עזים. מהצד האחד, משה דיין, מבט עינו מזוגג, קולו שקט, צרוד אך תקיף: „אני לא נוסע לבית־חולים. אני נשאר בבית." מהצד האחר, רחל דיין ולצידה רופאו האישי של דיין, בוליסלאב גולדמן, המנסים לשכנע את דיין לצאת לאמבולנס ולנסוע לבית־החולים שיבא בתל־השומר.

אחרי שעה תמימה של ויכוחים נכנע דיין לרצון הסובבים אותו, אולי בפעם הראשונה בחייו. בכוחות עצמו הוא עלה על האמבולנס. מדי פעם אפשר היה לשמוע אותו גונח מכאבים — גם זו תופעה נדירה אצלו.

ביום החמישי האחרון אושפז משה דיין במחלקה לטיפול נמרץ בבית־החולים הקרוי על שמו של הרופא שהציל אותו כמה פעמים ממוות, ד"ר חיים שיבא. הוא דרש שיביאו לו עיתונים ופתח את מכשיר ה־טרנזיסטור שרחל דחפה לתיקה, לפני שעלתה גם היא לאמבולנס. דיין התלונן על כאבים עזים בחזה וביד שמאל ועל קשיים בנשימה. הרופאים ידעו שאלה הם סימנים מובהקים של התקף־לב.

לא היתה זו הפעם הראשונה ש־רחל דיין ליוותה את בעלה לבית־החולים. היא טיפלה בו כשלקה במחלת הסרטן. היא נסעה עימו לניתוחי עין בארצות־הברית. עוד לפני שנישאו, היא עקבה — מרחוק אומנם — אחרי פציעתו, כשגיבעה שלמה התמוטטה עליו בעת שחפר קבר עתיק, איימה לקבור אותו חי וריסקה את עצמותיו.

אולם בפעמים הקודמות, למרות הדאגה הרבה, ולמרות תחזיותיהם הקודרות של הרופאים, אמר לרחל החוש המייחד של האשה האוהבת שדיין יצא חי, בריא ושלם מהתאונות ומהמחלות. ביום החמישי האחרון, למרות שדיין תיפקד כאילו כרגיל, ולמרות שבעיקבות הבדיקות השמיעו הרופאים דברי הרגעה, היא היתה מודאגת. אותו חוש אמר לה, שהפעם היא מאבדת

הבן אסי, בן הזקונים של דיין, היה גם הוא בין הבאים לבית אביו. מאוחר יותר באה גם גרושתו, אהרונה.

הבת יעל גילתה את אופיה הדייני כשהתאוששה במהירות, וערכה את כל הסידורים הטכניים. למעלה: דב שיאון, בעלה של יעל, עם בתו.

ניחומים לשומר־הראש

רחל דיין, ה־מחזיקה בידו של נכדו של דיין, בנה של בתו יעל, משוחחת בשבת האחרונה, למחרת מותו של דיין, עם שומר־הראש והידיד הנאמן, שלום. רחל דיין אירחה במשך סוף־השבוע מאות מידידיו הקרובים של משה דיין פקודיו, ואזרחים שהתאבלו עימה על מות בעלה.

לאשתו: „נמאס לי, אין לי כוח לחיות יותר!"

כמות

את האדם היקר לה מכל. היא לא יכלה לשכוח את דבריו של דיין אליה באותו היום: „נמאס לי, אין לי כוח יותר, אין לי חשק לחיות."

לפני כמה שנים, ואפילו לפני כמה חודשים, קשה היה להאמין שמשה דיין יכול להוציא מילים כאלה מפיו. אחרי כל אחת מפציעותיו הוא המשיך להילחם ולעג למוות בחוש ההומור הדייני שלו. אחרי המשברים הגדולים של חייו, התנפלות ההמונים המוסתים עליו בעיקבות מילחמת יום־הכיפורים, או כישלונו המוחץ בבחירות האחרונות, הצהיר דיין לפני כל מי שהיה מוכן לשמוע — ואת דיין היו מוכנים לשמוע בכל מצב: „אני אמשיך להילחם, למרות הכישלון."

אולם בשבועות האחרונים התגלה דיין אחר, מובס כלשהו, קורס תחת הצטברות הכישלונות. נראה שהדבר שהשפיע עליו ביותר היתה העובדה שהוא היה למעשה עיוור בשבועות האחרונים. לפני שלושה חודשים הוא עבר ניתוח מסוכן בעינו הבריאה. העין התעייפה ממאמץ של ארבעים שנה. הוא נסע לארצות־הברית, ושם עבר ניתוח עדין בקרן לייזר. דיין לא הסכים שירדימו אותו, עקב במשך כל הזמן אחרי הניתוח, ואף ביקש, במהלך הניתוח, פרטים והסברים. הניתוח הצליח, ונדמה היה שראייתו של דיין מובטחת.

כימעט עיוור

אולם לפני כמה שבועות שוב הסתבך מצב העין. רופאי העיניים טענו שיש לערוך בעינו ניתוח נוסף, הפעם פשוט, להסיר דוק שכיסה את האישון ושהפריע לראייה. אולם הם ביקשו לתת לעין לנוח עוד כמה חודשים אחרי הניתוח בארצות־הברית, ובינתיים נגזר על דיין לגשש כסומא כשהוא מבחין בין אור וצל, ורואה במטושטש, רק את מה שהוא מקרב לעינו.

אדם כמו משה דיין הרגיש חסר־אונים אל מול העיוורון, למרות שהובטח לו שהוא זמני. הפחד מפני איבוד הראייה בעין הבריאה מלווה את דיין מאז איבד את עינו. רחל ושומר ראשו הנאמן, שלום, עזרו לו להמשיך לתפקד, ועזרו לו להסתיר עובדה זו מכל מי שבא עימו במגע. הם הוליכו אותו, רמזו לו מה ומי עומד מולו. בראיון הטלוויזיה המפורסם של דיין, הראיון שממנו הוחדדו כל הצופים למראהו החולה והמותש, כבר לא יכול היה כימעט לראות. בעת שהגיע אל שגרירות מצריים בתל־אביב, למחרת מותו של אנוור אל־סאדאת, כדי להביע את ניחומיו, הוא הובל בעדינות, כימעט בהסתר, על־ידי רחל.

דיין היה איש שאהב להיות עסוק, ובעיקר אהב את המאבקים וההחלטות. כשהחפטר מתפקידו הממלכתי האחרון, כשר־החוץ, הוא הודיע שהוא יקדיש את רוב זמנו לכתיבה. לגבי דיין כתיבת ספרים ומאמרים היתה מקור הכנסה, אך גם צורה של מאבק, מאבק קל יחסית, משום שבדרך־כלל לא באה תגובה מיידית. דיין, שאף פעם לא הכחיש את אהבתו לכסף, דרש וקיבל סכומי עתק עבור כל אחד ממאמריו והרוויח כסף רב מספריו.

אולם חיידק העשייה הממשי לא הירפה ממנו. אחרי ישיבה ארוכה על הגדר, כשהוא מותח את עצביהם של חסידיו הנצחיים, שהלכו עימו לכל אשר הלך, הוא החליט בסופו של דבר לעמוד בראש הרשימה החדשה תל"ם.

בודד ומבודד

מ ערכת הבחירות של תל"ם התנהלה סביב סיסמה אחת בילבד: „עם דיין כן", סיסמה שנלקחה ממערכת בחירות שנערכה עשרים שנה קודם לכן, כשמפא"י, בראשות בן־גוריון, ביקשה מהציבור: „הגידו כן לזקן".

הסקרים של ערב הקמת הרשימה הבטיחו — רבות, 15, 18 ואפילו 20 מנדטים. נדמה היה שהציבור המאוכזב מהליכוד, אך שאינו סולח עדיין למערך, ראה בדיין פיתרון. עם הקמת הרשימה כבר ירדו הסקרים לכ־10 מנדטים, וערב הבחירות הם דיברו על כחמישה עד שיבעה. בליל הבחירות התברר כי תל"ם קיבלה רק מנדט אחד, וכי דיין יהיה האיש הבודד בכנסת.

רק אחרי ספירת קולות החיילים וסיום כל החישובים, הצליח גם מיספר שניים ברשימה, מרדכי בן־פורת, להיכנס לכנסת.

היה ברור שזה כישלון מוחלט, וכישלונו האישי של דיין. יריביו של דיין, שהאשימו אותו מבריחה מאחריות בעיקבות יום־הכיפורים, ראו עתה דיין הלוקח על עצמו את כל האחריות. דיין שרצה לחזור לפוליטיקה, לחזור ולהשפיע, לחזור ולתרום.

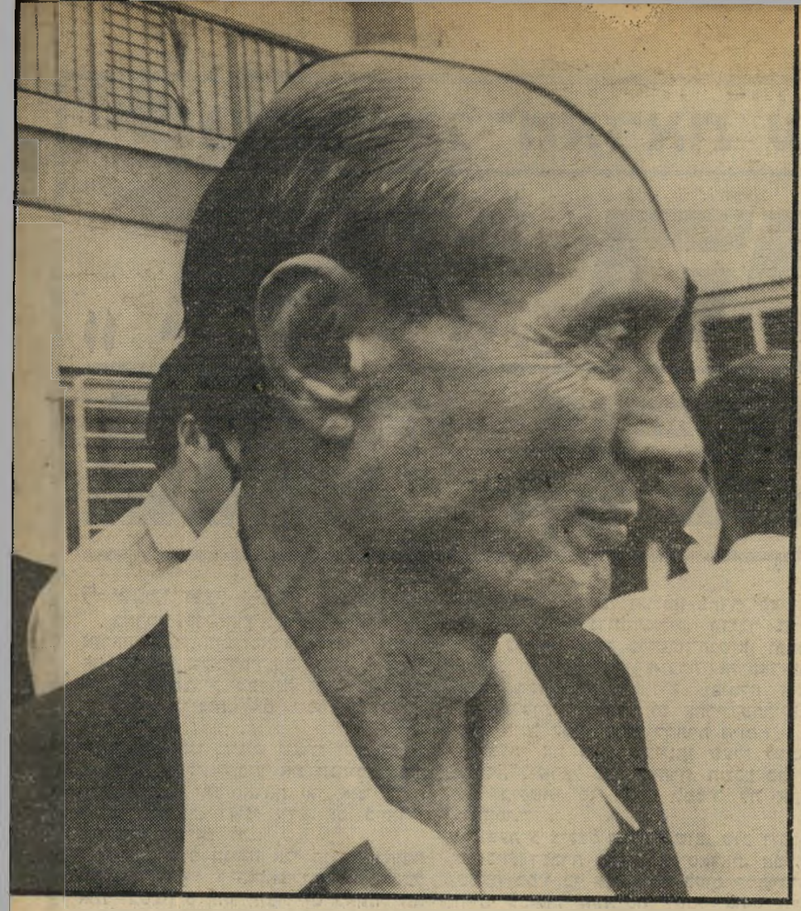

תמונה אחרונה

של משה דיין כפי שצולם בשגרירות המצרית בעת שבא להביע את תנחומיו על מותו של סאדאת. דיין היה כבר עיוור כימעט לחלוטין, והובל בעדינות על־ידי אשתו ושומר־ראשו.

דיין, שקיווה בוודאי להיות לשון המאזניים ולהטיב את תנאיו, כפי שעשה פעמים כה רבות בחייו, מצא עצמו יושב בספסלים האחוריים של הכנסת, נטול השפעה ופעמים רבות בודד אפילו ליד השולחן במיזנון הכנסת.

משה דיין, שהובל באמבולנס ביום החמישי האחרון לבית־החולים, היה אדם שבור. שנים מספר קודם לכן, כשהיה עובר ברחוב, אפשר היה לחתוך את המתח שבאוויר בסכין. כשהיה מופיע במישחקי הכדורסל של מכבי תל־אביב היו התשואות חזקות יותר מאשר לסל של טל ברודי. מכשירי הטלפון שבביתו היו מצלצלים עשרות פעמים ביום, בין אם למסור דיווחים ובין אם לבקש החלטות והכרעות. עתה לא היה כימעט איש שבא לבקרו. אפילו האורחים החשובים מחוץ־לארץ לא תמיד ביקשו להכליל במיסגרת פגישותיהם מיפגש בצהלה. במישחקי הכדורסל היו מחיאות הכפיים מנומסות, שלעיתים נמהלו בקריאות בוז, והטלפון צילצל בעיקר לרחל, שלה יש ידידים וידידות רבים.

הוא מת כועס

לפני כשנה בא דיין לבית בתו של אחד מידידיו הטובים, אהוד אבריאל, שנפטר. אבריאל קיבל התקף־לב פיתאומי בעת שנשא נאום בבית התפוצות בתל־אביב. אחרי ביקור הניחומים אמר דיין לידיד: „איזה מזל היה לאהוד. הוא מת באופן פיתאומי, לא היה צריך להיות מאושפז בבית־חולים ולסבול את הביקורים של בנין וכל היתר אצלו. הייתי רוצה שכך זה יבוא גם עלי." אולי משום כך ביקש דיין, ימים לא רבים לפני מותו, שתי בקשות הנוגעות לטקס קבורתו: „אני

(המשך בעמוד 72)

נשיקה לידידה

אילו היה דיין רואה את אשתו. בשבת האחרונה, את נעימה כתמיד, חברותית ומצליחה לשמור את כאבה, הוא ללא ספק היה גאה בה.

רגע של דומיה

בהפסקה בת כמה דקות בזרם הבאים לנחם אותה, נראית רחל בגינת הבית בצהלה כשהיא עם עצמה ועם יגונה. במשך שעות היא קיבלה כל אחד מהמנחמים שבאו לפקוד את הבית.

ג'יהאן אל־סאדאת שוחחה עם אורי אבנרי:

„הוא היה מוצק כהר ורגוע כאדם"

ל שבתי אצל בוטרוס בוטרוס־ע'אלי בארמון שר־החוץ בכיכר־השיחרור, ה־נקראת עתה כיכר־סאדאת. בתום השי־חה, שהיתה שלא־לפירסום, שאל אותי ה־שר, איש מבריק מבחינה אינטלקטואלית אך פשוט־הליכות, אם יוכל לעזור לי במשהו.

אמרתי: אני מרגיש שאיני יכול לצאת ממצריים מבלי להביע את תנחומי האי־שיים לג'יהאן אל־סאדאת. אך איני רוצה להתפרץ אליה, ואיני יודע אם ביקורי־תנחומים רצויים לה.

למחרת היום הגיעה אלי הודעה דחופה ממישרד־החוץ: ג'יהאן אל־סאדאת תקבל אותי בשעה 5 אחרי־הצהריים באותו יום. ציפיתי בהתרגשות־מה לשעה היעודה.

אך בשעה 4 צילצל הטלפון בחדרי במלון הילטון, שעל גדות־הנילוס. הדובר הו־דה כמזכיר בכיר בלישכת־הנשיא, והוא ביקש ממני סליחה. הגברת אל־סאדאת אינה חשה בטוב, הודיע, וביטלה את כל פגישותיה לאותו יום אחרי־הצהריים. האם אוכל לבוא אליה למחרת היום?

הבעתי את צערי, וציינתי שעלי לטוס בחזרה לישראל כבר למחרת, השכם בבו־קר. ביקשתי מן האיש למסור לה את תנחומי.

בשעה 5 צילצל הטלפון שוב. שוב דיבר המזכיר. הגברת ג'יהאן אל־סאדאת, אמר, שמעה מפיו כי אני עומד לטוס למחרת־היום בבוקר, והחליטה לקבל את פני מייד, על אף עייפותה. האם אוכל לבוא?

מיהרתי אל בית־הנשיא במרכז העיר, הבניין השמור עתה ביותר בקאהיר כולה. גוש־הבניינים שבו הוא שוכן מוקף בשר־שרת של שוטרים במדים לבנים וחיילים לבושי־חאקי. התנועה לפני הבית הופ־סקה.

ענת סרגוסטי, צלמת־המערכת, ואני עברנו שתי שרשרות של אנשי־ביטחון, עד שנפתח השער הקטן לביתו הפרטי של אל־סאדאת — בית לבן נאה בגינה מטו־פחת, ליד הבניין הלבן הגדול והמהודר שבו נמצאה לישכת־הנשיא. אחמד פאוזי, מזכירה של ג'יהאן, המתין בראש המד־רגות הלבנות. גם את אחמד המשופם, המדבר אנגלית אוכספורדית רהוטה, הכר־תי לפני ארבע שנים. הוא היה מדוכא, וכולו אמר אבל עצור ומאופק — הסיג־נון הכללי של מישפחת אל־סאדאת ב־ימים אלה.

ישבנו בטרקלין. על השולחן ממול עמדה תמונה גדולה של אנוור. כעבור שתיים־שלוש דקות נכנסה ג'יהאן.

שאלתי את עצמי מראש: איך לקבלה? מה אומרים בשעה כזאת? איך מתנהגים?

אך כל זה נשכח ברגע שנכנסה לחדר. כבר לפנע ארבע שנים, כשפגשתיה לרא־שונה (הייתי או הישראלי הראשון ש־הכירה בחייה) התפעלתי מכישרונה זה של אשת־הנשיא, בעלת הפשטות של אצי־לה אמיתית, למנוע כל מבוכה אצל אור־חים, ולתת להם כבר בשנייה הראשונה את ההרגשה שהם מבקרים בבית־ידיד. הפעם, בנסיבות הטראגיות, בלט כישרון זה במיוחד.

ישבנו. ג'יהאן דיברה. בפשטות, כאילו הפסקנו לשוחח רק אתמול. בשטף, בלי היסוסים. כאחת היודעת בדיוק מה על ליבה, והמוצאת, אולי, פורקן בדיבור על הטרגדיה שנפלה בחלקה.

הסתכלתי בעיניה, מאחרי המשקפיים. הן לא נראו כאילו בכו. אך הן נראו כאילו הן מתאמצות מאוד־מאוד שלא לב־כות.

היא לבשה שימלה שחורה פשוטה, והיתה מטופחת כרגיל, בצורה בלתי־בו־לטת. רק החיוך הרגיל שלה נעלם. היא דיברה בלי פאתוס, בלי יומרה, מבלי

ברגע האחרון הבין סאדאת שזוהי התנקשות בחייו. הוא קם על רגליו וקרא: „לא!"

להרגיש בצורך להבליט את גודל האסון והכאב.

משרת נכנס והביא מגש ועליו קפה, תה ומשקה אדום, כנראה מיץ־רימונים. הוא הגיש לי קפה והתכונן להגיש לג'י־האן את המשקה שלה. אך היא רמזה לו לשרת תחילה את ענת הצלמת, שיש־בה במרחק של כמה צעדים מאיתנו.

לא ערכתי ראיון. באתי להביע תנחו־מים. לא רשמתי את הדברים שאמרה. אך הם נחרתו בזיכרוני, ואני מרגיש צורך למסור אותם לציבור הישראלי, כדי לשתף אותו בחווייה.

■ ■ ■

קן זדם כץ, סיפור המעשה המחריד עצמו, כפי שהשתקף בתיאורה:

ג'יהאן היתה ביציע־המכובדים בעת ה־מיצעד שהסתיים בטראגדיה. אנוור ישב מלפניה, על בימת־ההצדעה, והיא ישבה קצת מאחור, יחד עם ארבעת נכדיה.

אין זו אמת שאל־סאדאת קם להצדיע, כאשר הסתערו עליו המתנקשים. כאשר הם רצו לעברו, הבין ברגע האחרון מה מתרחש. הוא קם וקרא „לא!" נראה כי רצה להגיד לחוסני מובארק, שישב לימי־נו, כי זהו קשר. אך הוא לא הספיק.

ג'יהאן ובנותיה ליד הקבר הפתוח
סיגנון עצור ומאופק

הכדורים קצרו אותו באותה שנייה. הוא איבד את ההכרה, וזו לא שבה אליו עד שנפטר.

שומר־הראש שלה משך את ג׳יהאן למטה והוציא אותה מהמקום. היא נסעה מייד לבית־החולים, שאליו הובא בעלה. כשנכנסה אליו ראתה שהוא שוכב בלי הכרה. לא ניכר בפניו דבר, מלבד נפיחות קלה ליד העין הימנית, הוא נראה כאילו ישן.

בחוץ ישבו שרי הממשלה וסגן־הנשיא. גם ג׳יהאן המתינה.

כאשר איש לא יצא אליה למסור לה על מצב בעלה, הבינה כי הכל אבוד. היא פנתה אל מובארק ההמום ואמרה לו: „אנוור נגמר. צריכים להכין את העם!״

אניס מנצור, עורך אוקטובר, שגם הוא חש למקום, שמע את דבריה והתפרץ: „אל תגידי דבר כזה! אסור להגיד דבר כזה!״

ג׳יהאן השיבה בשקט: „אנוור נגמר. מצריים נמשכת!״ היא ביקשה ממובארק להודיע לציבור כי הנשיא נתון בטיפול רפואי, כדי להכינו לקראת ההודעה המחרידה. לשרים ההמומים, שישבו מסביב כאחוזי־חלם, אמרה לצאת מבית־החולים, לכנס ישיבת־ממשלה ולטפל במצב.

באותם רגעים היתה ג׳יהאן אל־סאדאת האדם היחידי ששלט במצב. „הייתי כמו גבר,״ אמרה לי.

יותר מאוחר לקחה את הילדים לראות את פני אביהם. הוא נראה רגוע. היא ידעה שהוא מת.

■ ■ ■

כ עבור יומיים התקשר עימה הד״ר מוחי־אל־דין פואד, ראש־הממשלה ב־פועל, וביקש בדחילו ורחימו דבר שקשה מאוד לבקשו מאשה במצב כזה: היתר לבצע נתיחה לאחר־המוות, כדי להוציא מכתפו כדור העשוי לעזור לחוקרים.

„אם הדבר דרוש לחקירה, עשו זאת,״ השיבה ג׳יהאן. „אך אני רוצה להיות נוכחת.״

האיש ההמום ביקש להניאה מכך. הוא חשש שמא תתעלף למראה הגופה. אך ג׳יהאן עמדה על שלה. היא חשה שעליה להיות עם גופת בעלה. „ידעתי שזהו רק גוף, שהנשמה עזבה אותו. אך רציתי להיות לידו בשעה זו.״

היא לקחה עימה את גמאל, הבן, שחש בחזרה מאמריקה אחרי הרצח.

כשהוציאו את הגופה מן המקרר ניגשה אליה וחיבקה אותה. היא לא נכתה.

„הוא נראה כמו ישן. אבל בחייו, כשהיה ישן, נראה תמיד כמוטרד על־ידי הבעיות. הוא לא היה אף פעם רגוע לגמרי. ואילו הפעם נראה רגוע ושליו כפי שלא ראיתיו מימי.״

■ ■ ■

ג׳יהאן היתה בת 15 כשהכירה את אנוור. זה עתה יצא מן הכלא, שבו ישב בתא־בידוד במשך 31 חודשים רצופים, אחרי השתתפותו ברצח המדינאי המצרי הפרו־בריטי, אמין עות׳מאן, איש מיפלגת־הוופד. (אל־סאדאת זוכה מחוסר־הוכחות.)

הוא היה עני מרוד, מובטל, חסר־כל, גרוש זה עתה מאשתו הראשונה, שהיתה

הבינות שהוא מת. פניתי אל מובארק ההמום ואמרתי לו: אנוור נגמר. מצריים נמשכת.

בת־כפרו. ג׳יהאן היתה בת 15, בת־דוד של אשת ידידו של אנוור.

היא נישאה לו כעבור זמן קצר, במאי 1949, חודשיים לפני שמלאו לה 16 שנים.

כשסיפרה לחברותיה־לכיתה בגימנסיה

ג׳יהאן אל־סאדאת בשיחה עם אכנרי
„אשלח לך מקטרת של בעלי למזכרת״

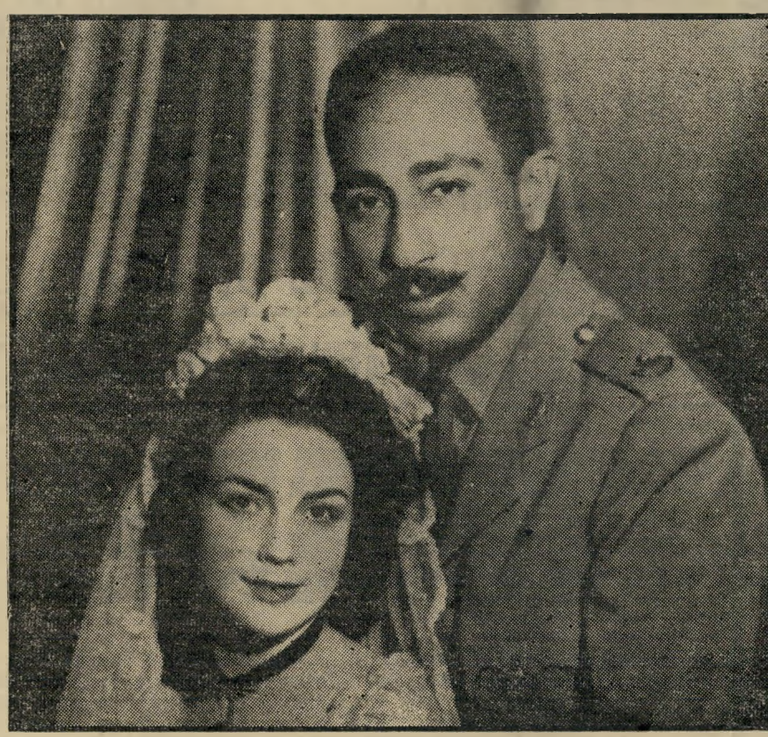

אנוור וג׳יהאן בנשואיהם (1949)
אהבה בגיל 15

על כוונתה להתחתן, שאלו אותה אם הוא עשיר.

„לא,״ השיבה. „הוא עני מאוד.״

„האם הוא בעל מישרה חשובה?״

„הוא מובטל.״

„אם כן, מה יש לו?״ שאלו.

„כשתכירו אותו, תבינו מה יש לו. זהו איש מיוחד לגמרי!״

כשסיפרה זאת השבוע, ידע כל העולם שהיא צדקה. אך איך ידעה ילדה בת 15 שהצעיר בן ה־30 הוא אדם מיוחד? איך מצאו זה את זה שני בני־אדם כה מיוחדים, שכל אחד מהם התפתח והפך אישיות נדירה?

„אהבתי אותו מן היום הראשון, כשהייתי בת 15, ואהבתי אותו כך עד היום האחרון,״ אומרת ג׳יהאן בשקט.

בנסותה לתאר אותו, נפלטו מפיה כמה מילים יפהפיות: „הוא היה מוצק — מוצק כמו הר. ויחד עם זה הוא היה שקט — שקט כמו אגם.

„כשאמר — משהו — הוא התכוון למה שאמר. הוא היה איש ישר, איש אמת. מעולם לא אמר דבר והתכוון לדבר אחר. גם אתם, הישראלים, נוכחתם בכך.״

כל אדם המאבד את יקירו מנסה להסתדר איכשהו עם האבידה ולמצוא לעצמו נחמה במחשבות על פועלו. אצל ג׳יהאן קורה משהו הרבה יותר עמוק. ימים מעטים אחרי מותו כבר ראתה את ההגדה ההירואית של אנוור אל־סאדאת, חייו ומותו, בפרספקטיבה היסטורית.

„כולנו נמות. זהו הגורל.

„אם נגזר עליו למות עכשיו — אני שמחה שהוא מת כך.

„אילו היה מת במיטה, זה היה עצוב.

בעלי אהב את בגין, למרות כל הצרות, כי הוא אהב אנשים חזקים

הוא היה חייל. למרות שלא אהב מילחמות, הרגיש כמו חייל. לנכד שלו הכין חליפת־מדים, שהיתה העתק מדוייק של חליפת־המדים שלו.

„אילו ניתן לו לבחור בעצמו את צורת מותו, היה רוצה למות כך!״

(גם אחמד פאוזי, המזכיר, אמר לאחר מכן: „אם היה עליו למות, טוב שמת

(המשך בעמוד 68)

עם בעזה ובגין במסיבה בבית הלבן אחרי השלום
בגין עדיף על פרס

צייד מצרי המחיש את הרגע הטראגי: סאדאת קם על רגל'ו על בימת ההצדעה ומושיט יד, מובארק מתכופף, אחד המתנקשים יורה ב מקרוב

הדממה הגדולה

דממה מוזרה.

מעולם לא נראתה קאהיר כך.

עיר 11 המיליונים כאילו התרוקנה מ־אדם. רבבות התיירים, בני כל הלאומים, נעלמו. האוטובוסים והחשמליות, שבדרך כלל תלויים בגי־אדם מחלונותיהם ומדל־תותיהם, ריקים ומעטים. הקאקופוניה ה־משגעת של צופרי־מכוניות, המוסיקה ה־אופיינית של קאהיר, נאלמה.

העיר הענקית, מנמל־התעופה במיזרח ועד הפיראמידות במערב, מרחק של כימעט 20 קילומטרים, כאילו עוצרת את נשימתה — שעה, יממה, שבוע שלם.

משהו מוזר, משהו מייוחד, משהו בלתי־נתפש, מתרחש. איש אינו יודע מהו. לאיש אין הסבר.

כאשר נפטר גמאל עבד־אל־נאצר, לפני 11 שנים, נהרו מיליונים אל הרחובות, זעקו, צווחו, קרעו את בגדיהם, התייפחו. מכל אורכה של מצריים, ארץ אלפי ה־קילומטרים, נהרו ההמונים המיותמים אל הבירה. הם ישנו ברחובות, בחדרי־המד־רגות, על גגות המכוניות החונות, כדי להשתתף בהלוויה.

בהלוויה עצמה שלטה ההיסטריה. גדולי־העולם באו ונעלמו. הקיסר נמוך־הקומה של אתיופיה נקרע בדוחק מפמלייתו, ונמ־צא כעבור זמן במרחק של חמישה קילו־מטרים, המום ובלי יכולת לדבר.

כך קרה גם בהלוויותיהם של אום־כולתום ושל כמה מאלילי־הזמר של ארץ־היאור.

והנה, אחרי מות אנוור אל־סאדאת, ה־דממה המוזרה הזאת, המעיקה הזאת.

ההלוויה — בלי השתתפות הציבור, מאחרי שרשרות של חיילים ושוטרים, בקטע סגור ומסוגר של העיר. גדולי־העולם ואנשי הצמרת המצרית צועדים מאחרי חומה של אנשי־ביטחון במדים לב־נים, ירוקים, שחורים ומגומרים, שרוביהם מכודנים ואצבעותיהם על ההדק. עוד באמצע הטקס נעלמים הנסיכים והנשיאים והשרים הזרים במכוניות השחורות ה־משוריינות, שהביאו עימם במטוסי־תובלה — מילבד מנחם בגין, כמובן, שגנב את ההצגה בצעידה רגלית.

ההמונים — אינם. הרחובות בכל חלקי העיר ריקים. המיליונים עוקבים אחרי ה־הלוויה בדל"ת האמות של בתיהם, מול מקלטי־הטלוויזיה. הקבורה, בלי הספדים, בלי תפילות, בטקס צבאי מאוד, רשמי מאוד, קר מאוד, כאילו נערכת בחלל ריק.

הכל יודעים שמת אדם בעל שיעור־קומה היסטורי, אדם שפועלו כבר נרשם בספר תולדות־העולם. זוהי תחושה בלב. אין היא מוצאת ביטוי בשום דבר חיצוני.

כאשר חזר אל־סאדאת מביקורו ההיס־טורי בירושלים, טבעה העיר בים של צבע וצהלה. אלפי קשתות ססגוניות הוקמו ברחובות, רבבות סיסמות ותמונות נתלו. מי שהיה שם לא ישכח התפוצצות זו של ריגוש.

עתה, כאשר מובל אל־סאדאת בדרכו

(המשך בעמוד 68)

התמונה האחרונה: אנוור אל־סאדאת וחוסני מובארק על בימת־ההצדעה

העם

אדם לכל עת

עתה, משעבר משה דיין לעולם האגדה, יוכל כל אדם לבנות לעצמו את אגדת־דיין הפרטית שלו

זה היה יותר מדי.

האזרח הישראלי היה עדיין אחוז התרגשות על מותו של אנוור אל־סאדאת, האיש שהטביע את חותמו על חייו בארבע השנים האחרונות — והנה ירדה עליו הידיעה על מותו של משה דיין.

האבל על מותו של בן הכפר מיט־אבו־אל־כום בדלתה של הניל־וס התמזג עם האבל על מותו של בן הכפר נהלל, עד שקשה היה לקבוע תחום בין זה לזה. גם הדמויות של השניים — שהיו כה שונים זה מזה — התמזגו איכשהו בדימיון הציבור והתיקשורת.

אמצעי־התיקשורת העולמיים, ה־נתפסים בקלות לשיגרה, החלו מדברים על דיין כאילו העתיקו את הספדיהם על סאדאת. שוב תוארה דמותו של הגיבור, האיש שניצח במילחמה, ושהקדיש את שנותיו האחרונות לעשיית השלום.

זה היה, אולי, נכון מבחינה פור־מלית. אך לא זאת היתה האמת של משה דיין.

„דבר עם הערבים". אולם האמת ההיסטורית נמוגה במהירות. כשנולדת אגדה, הרצוייה להמונים, בתעשיית־הסרטים האמריקאים הופכת עתה גולדה מאיר לאמא יהודיה טובת־לב, אשה אוהבת ו־מקרבת־לבבות. באגם הזה של קיטש מתקתק נעלמה דמותה של גולדה מאיר האמיתית, שהיתה אשה קנאית, נוטרת ונוקמת, קשר־חה וסארקאסטית.

כבר בשעות הראשונות אחרי מותו של דיין איים גורל דומה גם על זיכרו. כאילו על פי הסכמה בינלאומית נולדה האגדה כאילו היה דיין מוכן לשלום עם הפלס־טינים, כאילו הבין את בעייתם. גם הערבים, ממצרים עד מרוקו, הפיצו גירסה זו.

האמת היתה, כמובן, הפוכה. משה דיין המציא תחבולות שנועדו, כפי שקיווה, לחסל את הבעייה הפלס־טינית, יחד עם הישות הלאומית של עם זה (ראה עמוד 3). כאשר דיבר על הצורך „לחיות עם הער־בים" לא חלם על הצורך להעניק להם את הזכויות הלאומיות וה־אנושיות המגיעות לכל עם — הזכות לעצמאות על פיסת־אדמה משלו, ולכינון מישטר משלו.

בחייו ניסה דיין עצמו לטפח את האגדה כאילו הוא האיש „היו־דע לדבר עם הערבים". ישראלים רבים האמינו לו. אך האגדה הת־רוקנה מתוכנה עוד לפני שנפטר. מנהיגי הפלסטינים בשטחים המוח־זקים דיברו עימו רק מאונס, ומתוך אי־רצון בולט ומוצהר. עד לוועי־דת קמפ־דייוויד, העדיפו גם ה־מצרים את עזר וייצמן על פניו. אך יום אחרי מותו זכתה האגדה השדופה במילוי חדש.

לחכות לטלפון. לא תהיה זאת האגדה היחידה שתירקם סביב זיכרו של משה דיין. דווקא אופיו הספגוני, הבלתי־מוגדר, יקל על רקימת אגדות מכל הסוגים.

בחייו היה משה דיין אדם לכל עת — גיבור ויונה; רודף הפלסטי־נים והשוען לצורך להידבר עימם; מקים ימית ומחסל ימית; האיש שהעליב את הערבים פעמים ללא־ספור („אני מחכה לטלפון!") וה־מפייס אותם; האיש שהצהיר כי הוא מעדיף את שארם־אל־שייח' על פני השלום והאיש שפעל ל־השגת השלום תוך ויתור על שארם.

כבר בחייו, יכול היה כל אדם לבנות לעצמו דיין משלו. עתה, משעבר דיין לעולם האגדה, יוכל כל אדם להמציא לעצמו אגדה דיינית פרטית.

לא היו אלה בחירות לפי המושגים הישראליים. היה זה טכס עממי עליז

מברוק למובארק

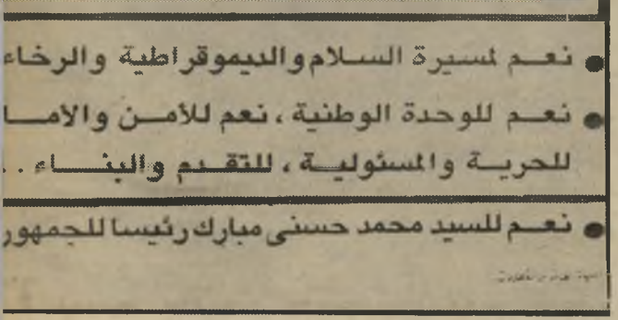

פחק הצבעה

שנדרשו הבוחרים לסמן הכיל תמונה משובשת של מובארק, שנראתה כגזורה מעיתון, והשאלה: „האם אתה מסכים לבחירת מוחמד חוסני מובארק כנשיא רפובליקת מצריים הערבית?" העיגול הימני בא לסמן „מסכים".

„כן למובארק!"

הפלאקאט היחידי המודבק בעיר כולה אומר: „כן להמשך השלום והדמוקרטיה והרווחה... כן לאחדות הלאומית, כן לביטחון ולשלווה, לחרות ולאחריות, לקידמה ולבנייה — כן למר מוחמד חוסני מובארק."

תמונתו של חוסני מובארק והשא־לה „האם אתה מסכים לבחירת מר־חמד חוסני מובארק כנשיא ה־מדינה?", עיגול לבן („מסכים") ועיגול בעל מיסגרת שחורה עבה („לא מסכים"). הבוחר נדרש לסמן את העיגול הרצוי.

לשם כך מתוחה שמיכה בפיגה. שם ניתן לבצע את הסימון ב־חשאיות. אך מעטים טורחים לנהוג כן. הם עומדים ליד הקלפי, מסמ־נם בגלוי ומכניסים את הפתק — אין מעטפות — לתוך תיבת־העץ הגדולה.

בעיני ישראלי, הרגיל למערכת־בחירות סואנת נוסח־ישראל, כל זה אינו מזכיר בחירות.

ברחובות אין תמונות של מוע־מדים וראשי־מיפלגות, אין כרזות צועקות, אין המולה, אין תעמולה.

אופוזיציה אילמת

ברחובות הראשיים הודבקו כרזות הנושאות את תמו־נתו של המועמד היחידי. המציינות כי הצבעה בעדו היא הצבעה בעד השלום, הדמוקרטיה והרווחה. כך נאמר גם בעיתונים, ברדיו וב־טלוויזיה.

אין מועמדים אחרים. רוב מיפ־

(המשך בעמוד 10)

בתחנת־המישטרה של אל־עגוזה („הישנה"), בצד המע־רבי של הגיזה, מועטת התנועה. למי שעובר ברחוב קשה לנחש שיש כאן תחנת־קלפי.

בכניסה לחצר הבניין עומדים כמה שוטרים צעירים, נחמדים מאוד. הם בודקים בקפדנות בכלי הנכנסים. מול הכניסה, מאחורי מח־סה של שקי־חול בגובה החזה, עומד שוטר ובידו רובה מכודן.

לשם מה פרגוד?

התנועה דיליה. גבר בודד בגלביה לבנה, אחריו אשה בלבוש אירופי, פקיד בחליפה, צעיר בחליפת־ספארי. עוברים בדיקה ב־כניסה לחצר, עולים בשביל המוביל אל התחנה עצמה, מזדהים שם לפני שורה של שוטרים היושבים מאחרי שולחן, גם הם בחסות איש חמוש מאחרי שקי־חול, השומר על ה־כניסה לבניין.

בבניין עצמו, בחדר הקציו התור־רן, מול תמונה ישנה של הראיס המנוח, יושבים שני גברים המכה־נים כוועדת־קלפי. כל הנכנס מציג את תעודתו, מקבל פתק שעליו

הדרכה לבוחרת

פלאחית בכפר קירדאסה, לא הרחק מקאהיר, לומדת מפי חבר ועדת־הקלפי כיצד למלא את העיגול המסמן את הסכמתה לבחירת מובארק — כל זה על גבי תיבת־הקלפי עצמה. מאחור מסתכלות עליה נשים אחרות שבאו להצביע.

מברוק למובארק

(המשך מעמוד 9)

לגות־האופוזיציה הקטנות הודיעו פומבית על תמיכתן במובארק. ה־קומוניסטים והאחים המוסלמיים, המתנגדים לו בחריפות, פועלים מחוץ לחוק, ואין להם דרך להודיע רישמית על דעתם. גם מיפלגת־האיחוד השמאלית, שהיא עדיין חו־קית אך שרבים מחבריה נעצרו, הודיעה על התנגדותה לבחירה — אך הדבר לא פורסם בשום כלי־תיקשורת.

„מי צריך את זה?"

מ' **שמתנגר** למועמד היחידי פשוט אינו הולך להצביע. אמ־גם, ההצבעה היא חובה חוקית, ועל באירק? שום דבר. אולי הוא טוב, אלי הוא לא טוב. אז אני לא מצ־ביע, עד שאהיה בטוח."

מוכר באחת החנויות, בוגר או־ניברסיטה המדבר כמה שפות: „מישאל־עם זה עניין של נייר. מי צריך את זה? אני מביע בליבי!" הוא לא פירש.

יש לראות את האקט במיסגרת המישטר והחברה של מצריים. אין אלה בחירות במובן המקובל ב־מערב. זוהי יותר חגיגה עממית גדולה, הבאה להדק את הקשר בין ההמונים והשילטון, ולתת לגיטי־מיה למנהיג הבא לרשת את מקומו של הנשיא שנרצח.

הבחירה האמיתית נעשתה, כ־מובן, בדרך אחרת לגמרי. סאדאת עצמו בחר ביורשו. קיום רצונו זה זמן מתאים למריבות על הירו־שה.

ערב יום־המישאל שידרה הטל־וויזיה לא רק את הסרט המלא והמחריד על ההתנקשות באל־סאדאת, אלא גם דיווחים ממצים מאוד על מאורעות־הדמים בעיר הדרומית אסיוט. שם התנפלו, ב־יום השישי אחרי רצח הנשיא, קבוצות של קנאים מוסלמיים מאורגנים־היטב על תחנות־המישי־טרה ומישרדי שרות־הביטחון, ירו, פצעו והרגו.

המסר שבשידורים אלה היה ברור לגמרי: אם לא ייבחר מייד מנהיג חדש וסמכותי, צפוי בארץ תוהו־ובוהו. מצריים עלולה להיות לאיראן. השיכבה המבוססת, ש־היא מסד המישטר, רצתה בביט־ההסברה ושרות־הביטחון, הוא מו־ביל אותם לבניין בית־הספר. שם, בשלושה חדרים, יש קלפיות. ב־חצר מסתודדות בעצלתיים נשים כפריות בלבוש שחור וכמה גב־רים. איש לא גראה כאילו נחפז להצביע.

אך המצלמה מחוללת פלאים. תוך דקות מסתדר תור מסודר ליד אחת הקלפיות, והכפריות מצ־ביעות. איש־הקלפי, מורה צעיר בחליפת־ספארי, מראה להן איך

בחנות המישטרה

של שכונת עגוזה, ממע־רב לנילוס, שוכנת תחנת־קלפי של מישאל־העם. אחרי שהאזרחים עברו בדיקה ביטחונית קפדנית בכניסה לחצר, הם עוברים על פני שולחן של שוטרים, הבודקים את זהותם על־פי רשימת־הבוחרים. מאחור שומר עליהם שוטר בעל רובה מכודן, מאחרי מחסה של שקי־חול. מישאל־העם התנהל בצורה רגועה.

מתחת לחמונה

של הנשיא המנוח הסתדר טור של מצביעים. מאחוריהם — שמיכה תלויה, המשמשת כפרגוד למצביעים. רק מעטים מצאו צורך להשתמש בה.

הבוחרות

בכפר קירדסה, לא הרחק מקאהיר, מחזיקה פלא־חית, בשימלה כפרית רקומה, בתעודתה. היא היתה אחת מ־3000 בעלי זכות־הבחירה בכפר המונה 15 אלף נפש, רובן ילדים מתחת לגיל הבחירה הנהוג במצריים.

הכנסת־אורחים המציינים כל מצרי, גדול וקטן, עשיר ועני, עירוני וכפרי.

קירדאסה מצביעה בעד מובארק, ברוב של 100%, כמו אל־עגוזה, כמו כל שכונה וכפר במצריים. רק מיספר המשתתפים במישאל מוטל בספק.

אם יש בקירדאסה אופוזיציה, אין רואים אותה. ובוודאי לא בעינו של זר.

מה התגובה על הרצח? „אנחנו עצובים ואנחנו מתביישים," אומר בעל אחת החנויות. „כשנסע סא־דאת לישראל, דאגנו לשלומו. ידע־נו שממשלת ישראל רוצה שלום, אך לא ידענו שום דבר על העם הישראלי. כשראינו בטלוויזיה ש־הוא מתפלל במיסגד אל־אקצה, פחדנו ממש. הלב רעד לנו.

„והנה — הוא נרצח אצלנו, בליבה של מצריים, בזמן מיצעד צבאי. איזו בושה!"

לסמן את העיגול הנכון. אין כאן יומרה של סודיות. הכל נעשה ברוח טובה, באווירה של טקס ציבורי עליז.

בחוץ, על הקירות, מודבקות כמה כרזות של מובארק. אפשר לקבל אחת? מסתבר שלא נותרו, אבל אין בעייה. שני פלאחים אדיבים בגלאביות מורידים כרזה מן הקיר ומגישים אותה לאורחים הישרא־ליים, בגימוסים המסורתיים של חון ובהמשך מדיניותו של אל־סאדאת.

המסקנה: מובארק הוא האיש.

„הלב רעד לנו!"

ה **עיתונאים הזרים** הובלו ב־סיור מאורגן, באוטובוסים נו־חים, אל תחנות־קלפי מובחרות, כדי לחזות בהצבעת ג'האן ובני־מישפחתה (ראה עמודים 7—6) וגדולי־המדינה. הם ראו תנועה סואנת, תורים ארוכים של מצביעים, השתתפות נלהבת.

במציאות נראו הדברים בצורה הרבה יותר רגועה, פאסיבית, מצ־ריית.

בכפר קירדאסה, מרחק כמה קי־לומטרים מקאהיר, התמונה היא כפרית. כמו בקאהיר, החנויות פתו־חות. קירדאסה היא מולדת השתי־חים הארוגים, המקשטים עתה בתים רבים בתל־אביב ובירושלים, ויש ברחובה הראשי, הבלתי־מרוצף, כעשרים חנויות לתיירים. אך תיי־רים אין. בעלי־החנויות יושבים בחוץ, לפני חנויותיהם, קוראים עיתונים, מסתכלים בשתי תיירות גרמניות, היחידות בכפר, המסתכ־לות בהתפעלות בארנקים מעור־נחש ומעור־תנין. לולא הרצח, היה רחוב זה מלא עתה במאות תיירים, בני עשרים מדינות.

היכן הקלפי? מצביעים על תח־נת־המישטרה, בשביל צדדי רדום. שוטר חמוש מסתכל בחלל באפס־מעשה. אין תנועה.

הופעתם הבלתי־צפוייה של שני אורחים מישראל גורמת לסמל־המישטרה הקשיש, בעל הפנים המקומטות והחיכנויות של בן־כפר, לקחת אותם תחת חסותו. אחרי בדיקת התעודות מטעם מינהל־אחרי מותו היה תלוי במרכזי־הכוח העיקריים במדינה — שרותי־הביטחון הכל־יכולים, הצבא הגדול, מיפלגת־השילטון שהיא כימעט מונופוליסטית, מוסדות המישטר. כל אלה הסכימו ביניהם מן הרגע הראשון כי מובארק הוא האיש.

היה הגיון בבחירה זו. כי ה־מישטר היה זקוק לאדם חזק, בלי חוכמות, שיקיים את הביטחון ה־פנימי מול סכנה שאיש אינו בטוח לגמרי במידת חומרתה. לא היה

קלפי הכפר

מראה כפרי רגיל: ילדה רוכבת על חמור לפני תחנת־הקלפי, הממוקמת בתחנת־מישטרה של הכפר. בפתח הבניין — שוטר חמוש, ליד מחסה של שקי־חול. בכפר עברו אוטובוסים, מקושטים בתמונת מובארק, וגייסו בוחרים.

אפשרויות חדשות

עם כרטיס אשראי ויזה

מעתה ניתן לקנות את מצרכי המזון לבני המשפחה בנוחות מירבית, ממש בקרבת ביתך וגם להנות מאשראי עד חודש ימים וכל זאת במאות חנויות מזון: מינימרקטים חנויות מכולת, **מעדניות**, איטליזים וחנויות פירות וירקות.

לקבלת רשימת החנויות באיזור מגוריך, פנו לסניף בנק לאומי או בנק דיסקונט הסמוך.

חפשו את סמל VISA **בחנויות בקרבת ביתכם.**

ויזה - יותר טוב מכסף

"אני לובש סברינה. סימן שזה טוב".

"כדי להגיע לשלמות במשחק אני זקוק לציוד מושלם. אני לובש מוצרי סברינה כיוון שהם טובים, אמינים ומקנים לי הרגשת חופשיות ונוחות. במשך המשחק – ולאחריו. לכן, אני ממליץ על סברינה".

סברינה.
יצרנית תחתונים, גופיות, גרביים
וחולצות לגברים לנשים ולילדים.

sabrina
סברינה ✓ סימן שזה טוב.

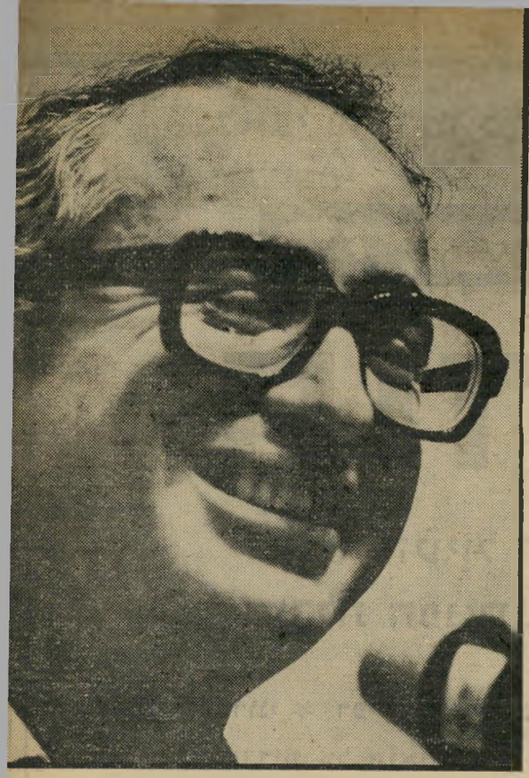

הכלכלנית אסתר אלכסנדר: אין שחר לדיעה שהליכוד ניצח בבחירות ביגלל הצבעה עדתית בעד בגין. הליכוד ניצח משום שהעובדים והשכבות החלשות הבינו שמדיניותו של ארידור היא נכונה וצודקת

יורם ארידור

חיים בן־שחר

הסובסידיה ניצחה את המערך

ירוחם משל יגאל הורביץ

כי התיקשורת שוב מעמידים לפגינו ראי עקום של המציאות. כותרות ענק, ראיונות, מיכתבים, פרשנויות ומאמרים ראשיים מספרים לנו על איש השינאה שאחזה בבני אשכנז ובבני עדות־המיזרח, והם, אור־טו יאחזו איש בגרון רעהו. הם גם מספרים שהמערך הפסיד את הבחירות כי אנשי השכונות, בני עדות־המיזרח, ראו בהנהגתו הלבנה את נציגות המימסד האשכנזי המדכא. לכן הם הצביעו בעד הליכוד, שהנהגתו אינה לבנה פחות, אך מאיזו סיבה מיסתורית אין בה אשכנזים מדכאים אלא אשכנזים מושיעים דווקא. ההסבר הרציונאלי היחיד לתופעה כזאת יכול להיות רק שאנשי בני עדות־המיזרח הם עיוורי־צבעים.

האמת היא, שאילו עוצמת השינאה הבין־עדתית ב־1981 היתה דומה לעוצמת השינאה ששררה בשנות החמישים, העיתונות לא היתה מעיזה לכתוב עליה בחופשיות כזאת. בימי ואדי סאליב, כאשר נציגי המימסד ועולי מרוקו ירו אלה באלה במציאות, ולא על דפי העיתונות, אפפה שתיקה עמוקה את כל הנושא הזה, ובצדק. כי אם היו כותבים אז אותם הדברים שממלאים היום את דפי העיתונות על יחסי אשכנזים וספרדים, היתה פורצת מילחמת־אחים. עצם העובדה שהיום כותבים בחופשיות כזאת על „שחורים" ו„לבנים", מוכיחה יותר מאלף עדים על כך שהשינאה הבין־עדתית הולכת ודו־עכת. אך יש כנראה אנשים שדבר זה לא מוצא חן בעיניהם, והם מנסים ללבות את אש השינאה כדי להעביר את הפוליטיקה הישראלית לפסים עדתיים.

לא די להיות ספרדי

אין זאת אומרת שמלבי אש השינאה והתיאורטי־קנים שלהם פועלים בחלל־ריק. יש בהחלט בסיס לריגשות הקיפוח, שאותם מרגישים רבים מבני עדות־המיזרח. הם גם צודקים מאוד כאשר הם תובעים נציגות פוליטית, בעמדות הכוח, במימדים שיתאימו למשקלם באוכלוסיה. אך אם מתבוננים מקרוב בדרישה זו לנציגות פוליטית הולמת, מתבררת עובדה מפתיעה: השתייכות עדתית בלבד אינה מספיקה. עובדה שאין הם רואים במשה ניסים ובשלמה אליהו את נציגותם הפוליטית כפי שאין הם רואים במישפחת רקנטי את נציגותם במימסד הכלכלי. לדידם כל אלה שייכים למימסד הלבן, ספרדים או לא ספרדים.

אך הם רואים כנציגיהם את השר דויד לוי, ואת השר אהרון אבו־חצירא. כדי לייצג היום את בני עדות־המיזרח לא די להיות ספרדי. ספרדי זה צריך לבוא מן השכונה או מעיירת־הפיתוח או מההתיישבות החדשה. הוא בפירוש צריך לבוא מהמקומות המקופחים מן הבחינה הכלכלית ולא רק מן הבחינה העדתית, שאם לא כן, הוא לא נחשב כנציג עובדה.

כאן מתעוררת השאלה: מדוע שכבות מקופחות אלה חיפשו את הנציגות שלהן דווקא בליכוד, שלא הציב רשימה ספרדית יותר מאשר המערך? האם באמת הם ראו בבגין האשכנזי את התשובה לבעיותיהם העדתיות?

הדבר המדהים הוא, שעיתונאים, פוליטיקאים ומרצים, שמנסים לנתח את הסיבות להצבעת עדות־המיזרח עונים על השאלה הזאת בחיוב. ברור שההצבעה בעד בגין מסיבות עדתיות היא התנהגות בלתי רציונאלית, ומכאן שכל המימסד המפואר הזה החליט שאחינו בני עדות־המיזרח הם ייצורים בלתי רציונאליים שמצביעים בבחירות לא מתוך האינטרסים שלהם, כפי שעושה כל בר דעת (אשכנזי?) אלא מתוך מניעים אמוציונאליים. פסיכולוגיים, (ונכתב גם שאפילו מתסביך אדיפוס הם סובלים — ראה ידיעות אחרונות מיום 4.2.81) סימליים ועוד מיני דברים.

קביעות כאלה לא רק שהן עלבון חמור לעדות־המיזרח, אלא, קודם כל, שטות מוחלטת. בני עדות־המיזרח הצביעו מתוך שיקול־דעת והבנת המערך הפוליטי. אם היתה הצבעה בלתי רציונאלית בבחירות האחרונות היתה זאת ההצבעה למען המערך, מתוך נוסטאלגיה ל„ארץ־ישראל־העובדת" של שנות החמישים, שבינה ובין המערך בדמותו היום, כל קשר הוא מיקרי בלבד.

שינוי פתאומי

דה תוויות „מצביעים בלתי רציונאליים" מודבקת לא על כל מצביעי הליכוד מעדות המיזרח, אלא למקופחים שביניהם מן הבחינה הכלכלית: הפועלים, אנשי השכונות ועיירות־הפיתוח, החקלאים מן ההתיישבות החדשה (יש הרבה מקופחים מן הבחינה הכלכלית שאינם שייכים לעדות־המיזרח דווקא, אך אף אחד לא שואל איך הם הצביעו. כנראה, כי אין בזה מן הפיקנטיות של המטעמים העדתיים; אולי גם הם הצביעו ליכוד?). אין השאלה שחייבת להישאל: למה רוב יוצאי עדות־המיזרח הצביעו בעד הליכוד? אלא: למה שכבה עמלה ויוצרת זו בשכונות, בעיירות־הפיתוח ובחקלאות הצביעה בעד הליכוד? האם מתוך אמוציות של נקמנות על פישעי העבר של המימסד המפא"יי דאז? האם באמת זה הדבר שהדאיג אותם? האומנם? מי שטוען כך מתעלם משתי עובדות מרכזיות:

- הקבוצה הפועלית, השכירה והחקלאית הזאת, הצביעה ברובה בבחירות להסתדרות, לפני זמן לא רב, למען המערך. למען משל האשכנזי מתל־אביב, ולא למען דויד לוי מבית־שאן.
- עד ינואר 1981 הראו סיקרי־דעת־הקהל יהרון עצום למערך, שכלל גם את הפועלים והחקלאים מבני עדות־המיזרח. האם מתוך אמוציות של נקמנות על פישעי העבר של המימסד המפא"יי דאז? האם באמת זה הדבר שהדאיג אותם? האומנם? מי שטוען כך מתעלם משתי עובדות מרכזיות:

אילו היה הורביץ נשאר במישרד־האוצר – היה הליכוד מפסיד בבחירות לכנסת כשם שהפסיד להסתדרות

(המשך בעמוד 56)

מכתבים

קול העיתים

אל־סאדאת נרצח ואוייבי השלום מאושרים, טוען הקורא

רק נודע על מותו של נשיא מצריים, וכבר מחרישים אוזניים בציווחותיהם הניצים, הבזים, ה־עיטים, התנים והצבועים, התוב־עים לבטל את הסכם־השלום. ציור־חותיהם עולות ממישכן־הכנסת ב־ירושלים, ממפירי החוק בתלמי־יוסף, ממתנחלי הגדה־המערבית, הם וכל מרעיהם.

אל־סאדאת משול לפרומתיאוס שהביא את האש לבני־האדם. כך הביא הוא את הסיכוי לשלום ב־איזור. ואלה הצווחים משולים ל־אותו הנשר שהיה מנקר בכבדו של פרומתיאוס. אך הנשר לא נטל את האור מבני־האדם, והבה נקווה כו־לנו שהבזים והעיטים לא יטלו את השלום מאיתנו.

אמיר קולניק, תל־אביב

● ● ●

אנוור אל־סאדאת

לרגע עמדו שתי האומות מלכת / כל ישותן המומה ומייד נדרכת / האיש שהביא את בשורת השלום / לא יוכל עוד לתמוך במימוש ה־חלום.

הוא עמד לבדו מול ארצות ה־איסלם / וקרא תיגר על מוסכמות כישלונם / שליט יחיד היה בעל כורחו / אך כל מצוקת עמו נצורה בקירבו.

אחרי הניצחון המר במילחמת יום־הדין / ואחרי סקירת כל בתי־העלמין / עמדו, אלה מול אלה, יגעים ומאוכזבים / צאצאי המכבי ויורשי הפרעונים.

לא מנצחים מול מנוצחים של אתמול / אלא שווים מול שווים בתיקו הגדול / מתחושת האין־יכול ומעומק האכזבה / התחיל נרקם בסתר רעיון ההשלמה.

ובמשך ארבע שנים, פעמיים ב־שנה / בגדוד הציפורים מצרימה וחזרה / הן נשאו עמך ניצני רעיו־נות / איך את האיזור אפשר לשנות.

אולי בזכות חכמי מצרים הע־תיקה / אבותיו, או ביגלל תבונה כפרית תמימה / בשיכלו הישר ד־דיבורו המגמגם, בלי אופוריה / הוא ידע לפענח את רזי ההיסטוריה.

המאה / העיקר כבר נעשה: ניתוץ החומות / של איבה וניכור, יצירת הקשר בין הלבבות.

ודאי יהיו עוד נסיונות של סט־ריוטים, כביכול, ללבן יצרים ול־חדש מריבה על מידבר החול / אך בדרמה הממושכת של מצריים וישראל / כבר קבעה ההיסטוריה את דמות הגיבור הגואל.

צבי מרום, רמת־השרון

● ● ●

בעד בגין

מה צריך להיות קו התס־ברה של היונים

לדעתי, קו ההסברה העיקרי של היונים חייב להיות שהשלום הוא מטרה רצויה, השווה קורבנות, גם אם התהליכים החברתיים והפולי־טיים באיזורנו אינם תומכים בו בתקופה זו. לא הביטחון בתוצאות המיידיות, אלא פריצת הדרך ה־

(המשך בעמוד 16)

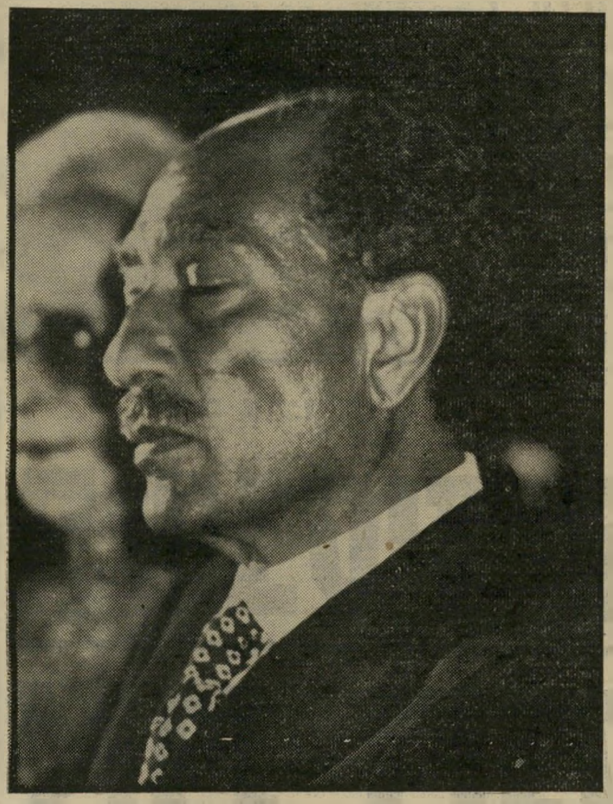

אלוף השחמט

הקורא טוען שחיבר את החמשיר עוד לפני שנודע על מותו של אל־סאדאת, אך כוחו יפה גם היום

זהו מוחמד אנוור אל־סאדאת / המנהיג הגיבור האחד / בן כפר מית־אבו־אל־קום / שניצח את היקום / בתרגיל מתוחכם בשחמט.

אם, תל־אביב

לאבי פרידמן מנכ"ל חברת

דיזנהויז

תודה

עבור הטיול המטרף

וקבלת הפנים בכרתים

* מירי זכרוני * רפי זכרוני * שרית ישי * ציון ציפריס

וכל המתמודדות על תואר מלכת המים 1981:

* אילנה סיבוני * חיה אייגס * מירי בלוקי
* גילה גולשני * דליה כהן * אופירה אוחנה
* אורנה אירני * רונית בן־דוד * איריס נאדל
* רלי בחבוט * אורלי חיון * מיכל בנישתי

דובי גל בקומדיה המטורפת:

אסיסטנט הכאות

סרטו של פרדי שטיינהרדט

בהשתתפות:
אלברט כהן
אסתי קוסוביצקי
אורנה לביא
רזיה מירון
אירית מאירי
נטע אהובי
נורית כהן
מירב גרי
שחקן אורח: יוסף שילוח

בכורה עולמית בעת ובעונה אחת:

חיפה "רון"	גבעתיים "הדר"	גבעתיים "שביט"	חולון "רינה"
בת־ים "אורנים"	באר שבע "שביט"	נתניה "אסתר"	הרצליה "תפארת"

הסרט לא יוקרן בתל אביב עקב מדיניות המיסוי העירונית

מתאים לי... BROADWAY 80

תמיד חשבתי
שיש רק
סיגריה אחת -
עד שגיליתי
את
BROADWAY 80

80 מ"מ,
תערובת אמריקאית.

מוקד

מבצע:
חגים וטסים לאילת
יותר טיסות בחגים -
- פחות כסף
במקום 765 ש"
485.- ש"
לכיוון*

לוח טיסות מוזלות

נתיב / יום	א'	ב'-ג'	ד'-ה'	ו'
נתב"ג-אילת	14.00 19.00	14.00 21.00	14.00	16.00
אילת-נתב"ג	20.20	12.00 20.20	12.00 20.20	10.00
אילת-ירושלים		12.00	12.00	
ירושלים-אילת		12.00	12.00	
חיפה-אילת		11.15	11.15	

* המחיר בתוקף לחודש אוקטובר בנתיב תל-אביב/ירושלים - אילת

פרטים והזמנות בסניפי ארקיע:
ת"א - 426262
ירושלים - 02-225888
חיפה - 04-643371
נתניה - 053-23644
ובכל משרדי הנסיעות.

arkia ארקיע

ארקיע מחוף אל חוף

מלכות המים מתלבשות באפנת ניבה

מרתף "ליריק"
דיזנגוף 190, ת-א

• ספרים
• תקליטים
• ציורים

פתוח יום יום (כולל מוצ"ש)
עד 11.00 בלילה

חן טרמפ לחייל

מכתבים

(המשך מעמוד 14)

פסיכולוגית, היא ההישג העיקרי של הסכמי קמפ־דייוויד.

והערה לגבי מנחם בגין. ברור ללא ספק שדרכו אינה דרכנו, אך לם תיתכנה נסיבות שבהן ייאלץ מחנה השלום לתמוך בעמדתו. בגין לא ניגש לנושא בגישה מתוחכמת, ארוכת־טווח, אלא מתוך תפיסה ליגליסטית ופורמאליסטית, ופועל, כנראה, בדחפו של יצר הראוותנות. עלינו להביא בחשבון שתיתכנה נסיבות שבהן דווקא המערך יעורר נימוקים פטריוטיים, כביכול, נגד הסכמי קמפ־דייוויד, נימוקים ש־ייאלצו את בגין לנקוט בעמדה קיצונית לא רציונאלית, דוגמת דחיית הנסיגה מסיני, דבר שיאפשר להטיל על ישראל את האחריות לכישלון. חשוב הוא שהמחנה ה־יוני יתייצב, בנסיבות אלה, לצד מחייבי ביצוע ההסכם, אף אם יש בכך תמיכה בעמדת ראש־הממשלה.

עדנה שטדלר, ניו־יורק

● ● ●

מנחם בגין ושות'

שלמים וברי־אים

מי היה בטוח בקאהיר?

בהלווייתו של נשיא מצרים אל־סאדאת, איש לא היה בטוח יותר מחברי משלחת ישראל, שבה השתתפו מנחם בגין, יצחק שמיר, אריק שרון ויוסף בורג.

„האחים המוסלמים" הם אולי קנאים — אבל לא עד־כדי־כך ש־יפגעו לרעה בבני־בריתם הנאמנים ביותר.

יוסף שריק, תל־אביב

● ● ●

שיר ההלל

תגובה לכתב־ההגנה של יגאל תומרקין על תרבות המערב („העולם הזה" 2297)

שיר ההלל והשבח שמזמר יגאל תומרקין לתרבות המערב חייב ב־כמה סיוגים. תרבות המערב זה לא רק גליליאו וניוטון. תרבות המערב זה גם הפשיזם האיטלקי, תאי הגאזים של הנאצים והאפ־רטהייד של דרום־אפריקה. תרבות המערב זה גם המילחמה האמרי־קאית בוויית־נאם והמילחמה הסו־ביטית באפגניסתן.

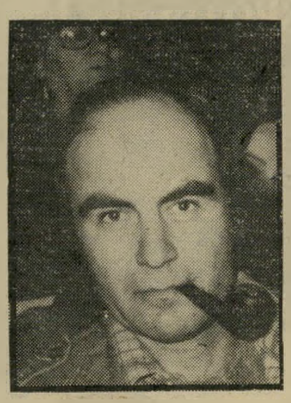

קורא ספירו
המערב ייחסל

תרבות המערב זה גם פצצות הירושימה ונאגסאקי, פצצות ה־מימן במחסני ארצות־הברית ו־ברית־המועצות, ולאחרונה פצצת הניטרון הנקיה (איני יודע אם לשים את המלה האחרונה במרכ־אות).

בהקשרים אלה משתלב הרב גורן יפה מאוד בתרבות המערב, כאחיו התאום של הקו־קלוס־קלן בארצות־הברית, שגם הוא חלק מתרבות המערב.

לגבי דיכוי החרויות בברית־המו־עצות יש לי בעיה — האם זה חלק מתרבות המערב. אם לאו? הבה נתפשר על־כך כי הדיכוי בחלק האירופאי של ברית־המועצות יהיה שייך לתרבות המערב והדי־כוי בחלק האסיאתי של ברית־המועצות יהיה שייך לתרבות ה־מיזרח המפגרת... את הדיכוי ה־ישראלי כלפי הפלסטינים יוכל יגאל תומרקין למקם כרצונו, כי הוא משתלב הן בתרבות המערב והן בתרבות המיזרח.

אני מאוד מקווה כי יגאל תו־מרקין, לפחות הוא, יוותר בחיים אחרי שהמערב יחסל את כל ה־אנושות במילחמה מימנית תרבו־תית. הוא יוכל לחבר אז את קינת המערב ולהכות על חזהו הבודד, מדוע לא נשארנו בפיגור המיזרחי.

גדעון ספירו, ירושלים

● ● ●

מגלים בפעם השניה

שולי לסרי, היא שרון לסלי, באה לכבוש את הארץ — ומתברר שאין

שולי לסרי
תגלית חוזרת

זה הנסיון הראשון („העולם הזה" 2301)

אתם אינכם יודעים בעצמכם מה שאתם כבר עשיתם. את שולי לסרי כבר ניסיתם לגלות לנו לפני תריסר שנים כימעט, בתחרות מלכת המים של שנת 1970. זה לא הלך אז, אז אתם רוצים לנסות עכשיו שוב?

ג. דינה, יפו

● הצדק עם הקורא — ראה גלופה.

● ● ●

חידת התשבץ

מי זוכה בפרסי „העולם הזה"?

פתרון התשבץ נראה כמשימה בלתי אפשרית. בהתחלה חשבתי לתומי כי יתכן שהשכלתי אינה מספקת אך כששמות מסויימים מו־פיעים כזוכים כמעט בכל גליון, עלה בי החשד שמא לא בזוכים מדובר אלא בגאוני הדור.

אילנה סמך, תל־אביב

● בסעות התפרסמה בכמה גליו־נות עוקבים של העולם הזה אותה רשימה של זוכים.

● ● ●

האזר בקצה המנהרה

תגובה על מיכתבו של משה מלמד מבריסל, ש־התפרסם בסידרת הכתבות על מסתורי האורגזמה ה־נשית („העולם הזה" 2299)

כולם, או לפחות רובם, שכחו, כי במיטה יש שני פרטנרים, אשר, כפי שציין בצדק מר מלמד, צי־פיותיהם שונות זו מזו, ובפשטו־נותם כי רבה גמרו הלל על ידע־נותם הפסאודו־מדעית, כאילו ב־טכניקה בילבד מסתכמת הבעיה והטכנאי הטוב ימצא דרך ללב בן־זוגו או בת־זוגתו. אפשר לחשוב שהבעיה — עם כל חשיבותה — היא היא הבוערת ביותר, והיא העומדת בראש סולם מעיינותינו ושאיפותנו, ולא הדאגה לקיום ה־מישפחה העוברת משבר, לחינוך ולגידול הילדים, למילחמת־הקיום הלא ברור במה הדברים אמורים?!

(המשך בעמוד 18)

ראש־ממשלה בגין

שר שמיר
בני ברית —

שר בורג

שר שרון
— נאמנים ביותר

רק ★6.500.- במזומן והטלוויזיה בבית!

טוב שחיכית עד עכשיו ולא התפשרת על מכשיר אחר במקום טלוויזיה בלאופונקט שכל כך רצית. כי עכשיו אתה יכול לקבל בלאופונקט צבעונית ב-4, 6 או 8 תשלומים חודשיים לפי בחירתך.

רק רגע!

... וזה עוד לא הכל. גם אם תקנה בלאופונקט בתשלומים — תוכל להשתתף בהגרלה הגדולה של בלאופונקט ולזכות בווידיאו־טייפ בלאופונקט או ברדיו־טייפ בלאופונקט למכונית.

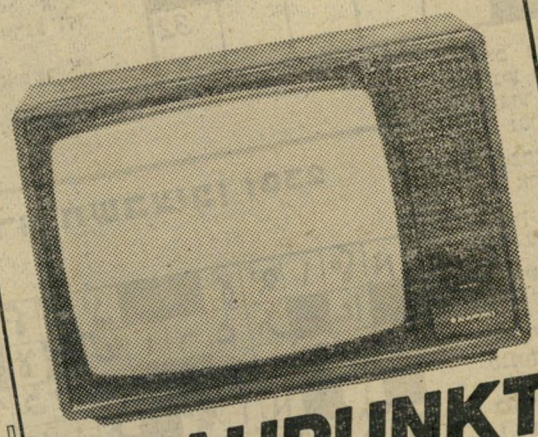

BLAUPUNKT

בלאופונקט - בכל מחיר

היבואנים הבלעדיים:
טרכף יבוא בע"מ.

TEDELEX

עכשיו גם אתה יכול להרשות לעצמך את הטלוויזיה שכל כך רצית:

בלאופונקט צבעונית!

6.500.- שקל במזומן,

היתרה בתשלומים חודשיים

והשתתפות בהגרלה הגדולה של בלאופונקט●

פרטים על מבצע התשלומים באולם התצוגה של בלאופונקט, רח' בוגרשוב 70, ת"א.

★ שווה ל —.1,120 מרק, לפי שער: —.5,80 שקל = —.1 מרק.

תשבצופן

2303

מאת **נדיב אבידן**

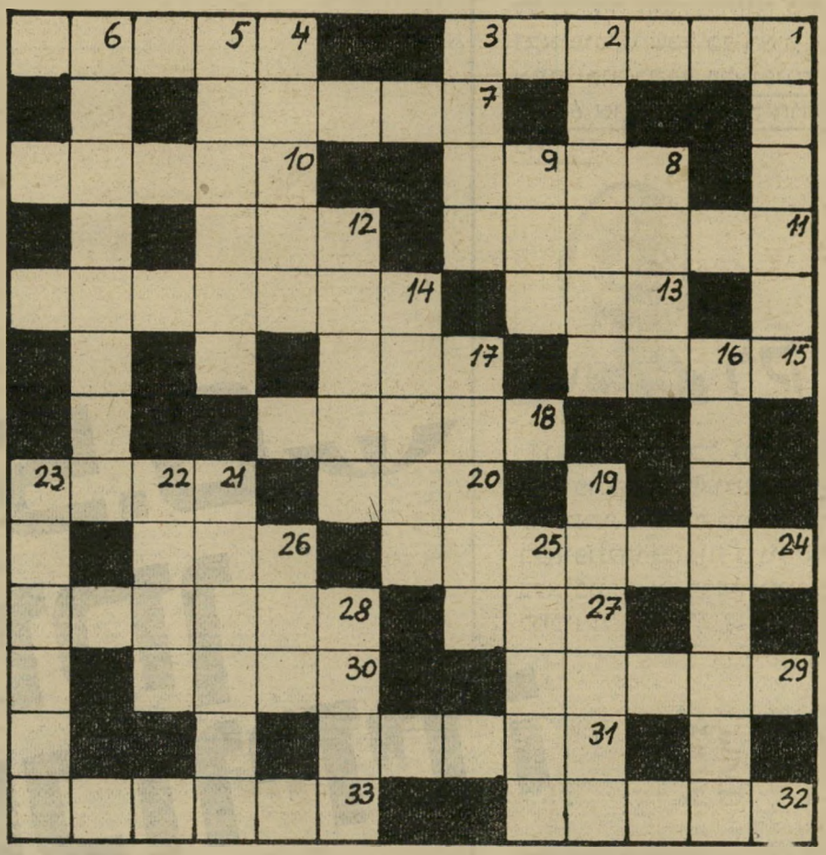

מאוזן:

1. בעבר קיצץ שיער, ללא שהיות (6).
4. מרוב פחד הוא מהל בו משהו שונה (מ) (5).
7. למרות שהוא כבר גדול, הוא עדיין יונק (5).
8. האם דייר כזה מתגורר ב־מקלט? לא בהכרח (4).
10. אגב חיסול המנה האחרו־נה, דאגה גם להיגיינה באפה (מ) (5).
11. לאף גוי יש נטיה מוזרה לסיים כך (6).
12. חקר ומצא שכך מגיבים כש־הטמפרטורה יורדת (3).
13. איזה תינוק משוגה **נחת** שם! (3).
14. מנקודת ראותה של אשת האב, הוא באמת יוצא דופן (2, 5).
15. כשהם נכנסו בצ'כיה ל־זירה, התברר שהשור השני לא הופיע (4).
17. חור מוזר ביום קר (3).
18. המקק ער לעובדה המשר־נה, שאינו יכול להשתמש ב־כנפיו (לפחות באופן זמני) (5).
20. מלך בלי רצון (3).
21. היא מחזיקה „אלוף" ב־שרותים וזה לא מכובד, אולי, אבל בהחלט מקובל (4).
24. משחמשים בניאון להפגת החשכה, הא? עכשיו, אולי, תוכל האוסטרלית להירגע (7).
26. משב מתכתי (3).
27. הזד חזר ולא איפשר לה לישון (3).
28. בנהר, הוא השתמש ב־משוטים בצורה לא מקובלת, לכן יגיע רק בעוד יומיים (6).
29. מאחר שהאביב הגיע, הוא עורך נסויים (5).
30. בשמש זרה הלוואי שנוכל לקבל אורחים (4).
31. דין המטבע הישן, כפי ש־נקבע ע"י עובד־אדמה (5).
32. היא חושפת את עצמה ב־אופן שיטתי (5).
33. בעל התלתלים שמת מהצ־טננות (מ) (6).

מאונך:

1. זה יוצא מהכלל שהנס חוזר על עצמו (3, 3).
2. מצדד בשימוש בלוגרתמים — מיד בהתחלה (6).
3. כלי ביטוי לתקשורת המר־נית (4).
4. תהליך הנשירה עושה לו חור בראש (5).
5. לחפש בקפדנות בין המס־מכים (מ) (6).
6. זה מפחיד לחשוב, שבשנת תשמ"ד יחליף העץ את הסולר בהסקה המרכזית (3, 5).
8. הוא עולה בכוח הזרוע? זה לא כל־כך נורא (4).
9. בחיי אלוהים שטוב באמרי־קה (3).
12. בתהליך מדעי לא רצוי ל־היתפס לרגשנות (5).
14. בהעדר אוירה מתאימה, בחרה „הקטינה" לחיות באוי־רה מלכותית (5).
16. כדי לשמוע נעימות עממ־יות, צריך לדלג מעליו ובחשאי (8).
17. מכל הפרסומת, נשארה בהמת אחת בלבד (5).
19. חכה! שישים שניות (3, 3).
21. דרך אגב הוא מצדד ב־חוטמו (6).
22. „כל הכבוד" אמר הטורף (4).
23. כל מטרה ערוכה מחדש ע"י רפול (6).
25. הטלה מכאיבה לבריאות (5).
26. סלח לחיילים הזרים (3).
28. סמים מיוחדים לשמוש פקיד השומה (4).

פתרון חשבצופן 2301

מכתבים

(המשך מעמוד 16)

מסופקת אני אם ויכוח עקר ב־עיתון והבעת־דעות שונות ומשונות יפתרו את הבעיה, המטרידה אנ־שים כה רבים...

מה עוד כי הוויכוח כולו גלש לא פעם ולא פעמיים לדברי־הבל ורגשנות מתקתקה, לא אחת על סף הזיות והשתפכות סהרורית. זה יוצא לי כבר מהאף — האונגות הרוחנית אינה בשבילי!

יפתור לו כל אחד את בעיותיו המיניות בדרך שימצא לנכון. ה־וויכוח בוודאי שלא יביא לפיתרון שיספק אותו, ומלל צעקני אינו האור שבקצה המינהרה.

הלנה מרמורשטיין, תל־אביב

● ● ●

החזק לא שנה

כיבשת־חרש נוסח ישראל 1981

אנו רוצים לספר על מיקרה ש־אולי הוא אופייני, אך מרגיז ו־מוכיח כי החוק בישראל הוא לא שווה לכל אחד.

המיקרה הוא של פלג סביחאת משבט אל־עזזמה. פלג זה ישב

גם בת

פורסם כי לאבא אחי־מאיר יש שני בנים (זה היה העולם הזה שחית, „העולם הזה" 2301)

...יש לו גם בת, מאשתו ה־ראשונה, ושמה זאבה דווידוב.

מנחם אחימאיר
אב לזאבה

היא נקראה זאבה על־שם זאב ז'בוטינסקי.

א.ג.*, ירושלים

* השם והכתובת שמורים במערכת.

בשלום ובשלווה באיזור שבין רבי־בים לחלוצה, על אדמותיו (יש תעודות משיליטונות המגדט ומ־מישרד הסדר־הקרקעות), עד אשר הצבא ביקש לפנות אותו בתואנה של „שטח אש". אחרי מאבק בין כוחות לא שווים אלה (צה"ל מול הפלג), הועבר הפלג באפריל 1980 לאיזור משאבי־שדה, ואדמותיו הו־עברו בחלקם לקיבוץ חדש — „רתמים" (כאילו ששטח אש לא מפריע לקיבוץ יהודי אלא רק ל־פלג בדואי). ההעברה לאיזור משאבי־שדה נעשתה על־ידי כו־חות צה"ל.

מאז ההעברה לאיזור משאבי־שדה החלה התנכלות „הסיירת ה־ירוקה" לפלג. לשיא ההתנכלות הגיעו ב־17.6.81, עת החרימו 354 עזים ללא פיצוי. בקיצור, קודם לקחו את האדמה ולאחר מכן את הרכוש.

סלח סוזימן אל־עורג'אן,
נח סגל, הנגב

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

קורסים ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שער בחשמל (אפילציה)
* סלון ומכון יופי

תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעה, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער בשעווה
* מגוון נרחב *
• מחירים עממיים • שרות מעולה •

תל-אביב יודפת 4 ליד דיזנגוף 190 226066 229388
רמת-גן הרצל 86 מול בנין אואזים "סלון אוה"

תחילת המבצע
13.10.81

באילת

מבצע מיוחד לחגים

דירות מרווחות במחירים ובתנאי תשלום נוחים כולל מענקים

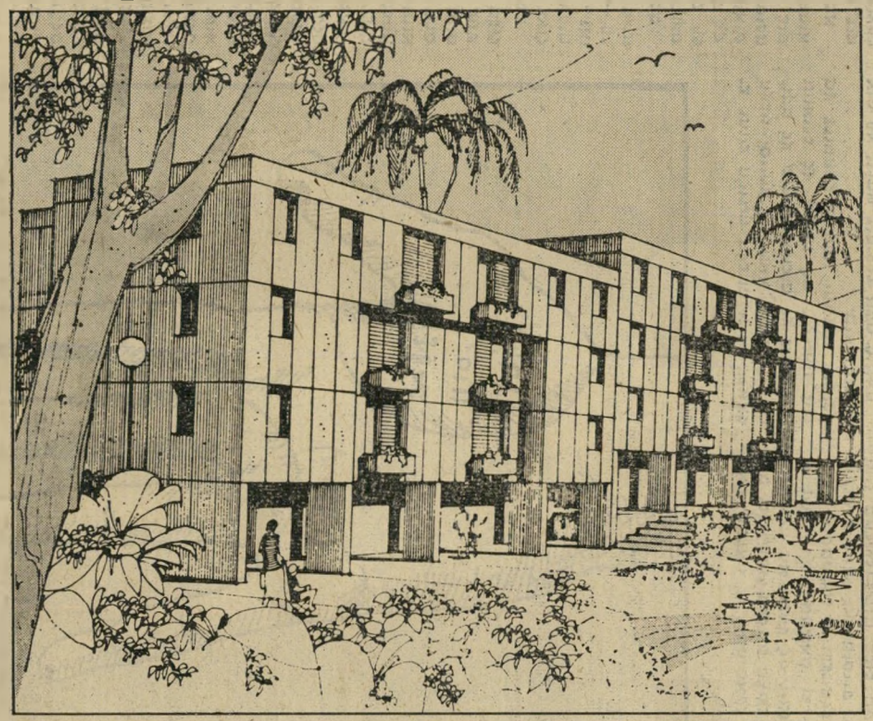

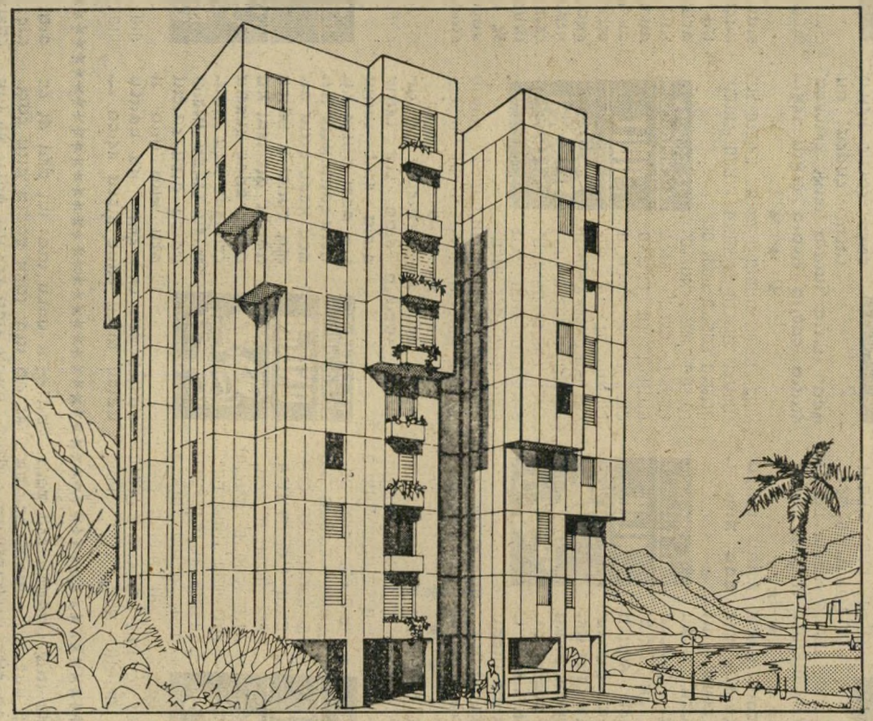

- דירות בכל הגדלים בבנינים נמוכים וגבוהים
- האתר נמצא בשכונה מתפתחת ובקרבת שרותים קהילתיים.
- המכירה במשרדי החברה-מרכז תיירות חדש, בנין 4 אילת, טל. 059-75571
  בחג ובמוצאי החג 16⁰⁰-19⁰⁰ ובימי חול 16⁰⁰-19⁰⁰ 9⁰⁰-14⁰⁰

- הדירות מוצעות במסגרת תוכנית הבניה של משרד הבנוי והשיכון, וכן למפעל חסכון לבנין ותוכניות בר-מצווה
- זכאים לרכוש דירה ולקבל מענק גם בעלי דיור במרכז הארץ.
- לכוחות הבטחון 2% הנחה.

eroid ge

דרוקר זכריה בע"מ

חברה קבלנית לעבודות אזרחיות בנין ופיתוח בע"מ

משרד מכירות ראשי: דרך העצמאות 102, חיפה, טל. 04-510235,512271

בימים א'—ה' 9.00—18.00 וביום שישי 9.00—14.00

מרים בנימיני

מזל החודש:

מאזניים

הכוכב ונוס

שליט

במאזניים

מזל מאזניים הוא מזל היופי, האהבה, האמנויות, השותפויות והנישואין. הכוכב ונוס, שליט המזל, הוא הגורם לשפע התכונות שבהן מבורכים בני ה־מאזניים. ונוס מסמל באסטרולוגיה את ההרמוניה, את האהבה והיופי. למזל מאזניים אין חזקה בלעדית על כוכב זה, ושותף לו מזל שור. שגם בו שולט ונוס.

אם משווים את בני המזלות שור ו־מאזניים, קשה להאמין ששניהם נשל־טים על־ידי אותו כוכב. מזל שור כידוע הוא מזל אדמה, ומזל מאזניים שייך ל־מזלות האוויר. כבר כאן ניתן להתחקות על השוני הגדול בטיבעם. מאזניים מע־דיף „לרחף" מעט באוויר, ולפעמים אף להתעלם מהמציאות, בייחוד אם אינה נעימה, או שקשה לשאתה כפי שהיא.

שור מרגיש עצמו מספיק חזק ומוצק ואינו חושש להתמודד עם קשיים. גם הוא מעדיף סביבה שקטה והרמונית, ומנגינות נעימות שילוו אותו בעיסוקיו.

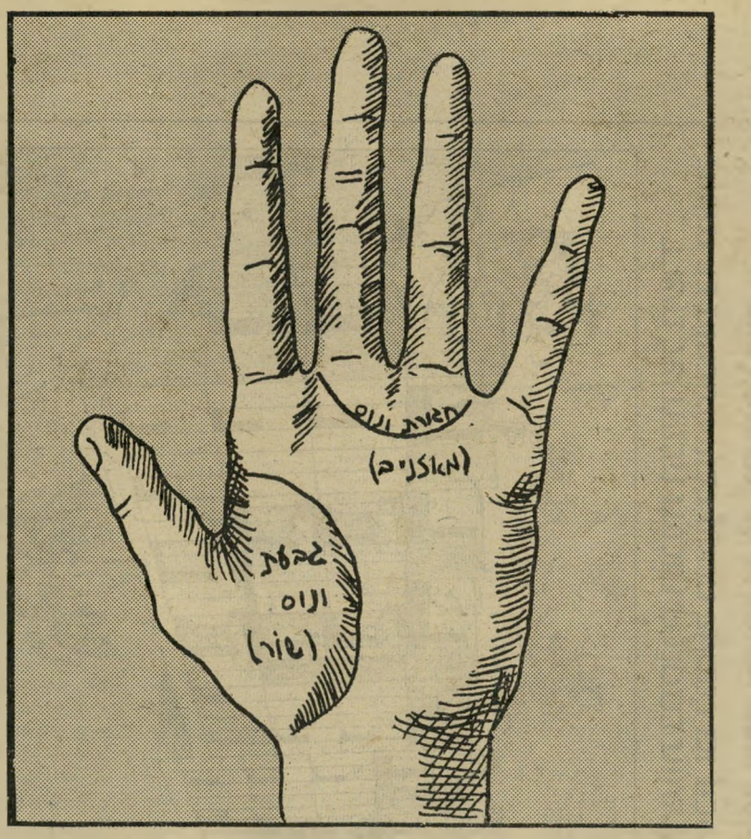

אך השור נשאר תמיד על האדמה. מאז־ניים בנוי בצורה מורכבת יותר, ולבן מזל שור לא תמיד קל להבין את הלך רוחו ומחשבתו. בן מאזניים רגיש ועדין ו־תגובותיו בלתי־צפויות ומתחמקות.

בכף־היד קיימים שני איזורים שנקר־אים על שם כוכב ונוס, ובעזרתם ניתן לעמוד על ההבדלים. החשוב שביניהם נקרא גיבעת ונוס, המשמשת כעין בסיס לאגודל — זו הגיבעה הגדולה ביותר ב־כף־היד. מקיף אותה קו־החיים. גיבעה זו מלמדת על היכולת לאהוב, על מקו־רות האנרגיה של האדם, על בריאותו הפיסית ונכונותו ויכולתו להתמודד עם קשיים בחיים.

האיזור השני בכף־היד שקרוי אף הוא על שם ונוס, נמצא במקום שונה לחלו־טין — זו חגורת ונוס. זהו מעין קו לב פנימי, המתחיל בין האצבע הראשונה והשניה, ומסתיים בין השלישית לזרת. זהו קו שנראה כחצי עיגול, או כסידרת קווים שבורים אשר ביחד יוצרים פחות או יותר עיגול. ההסברים המסורתיים לחגורה זו הם רבים. קוראי כפות אח־דים סבורים שקיומה מעיד על נטיות הומוסקסואליות. אחרים קובעים שהדבר מלמד על אופי מיני מאוד, דבר שמקשה על האדם, שיש לו חגורה כזו, להיות נאמן לבן־זוג אחד זמן ממושך.

דבר אחד ברור לכולם — חגורה זו נמצאת בידיהם של אנשים רגישים מאוד ובעלי תאווה. לעתים קרובות הם אינ־טלגנטים מאוד ורגישים ליופי ולקסם אישי. הם אידיאליסטים ולא כל־כך ריא־ליים. הם חסרי מנוחה, אימפולסיביים וקשה להשביע את רצונם. אין להם סבל־נות לחוקים ומיגבלות, כל מיסגרת שהיא מעצבנת אותם או גורמת להם להרגשת חנק ורצון לברוח ולצאת לחופשי.

הם מבלים את חייהם בחיפוש מת־מיד אחר האידיאל שלהם. כשנשוא אהבתם מתגלה כאנושי ובעל מגרעות אנושיות או נתון לכישלון, הם סובלים מרה ביסורי השתחררות מאשליות. ה־חיים עבורם הם כעין מטוטלת של רג־שות, אבל אפשר לומר עליהם שהם ל־עולם אינם משתעממים.

הם מחבקים את האהבה והאהוב ב־להט ובשיכנוע עצמי שהנה בא מה ש־חיפשו, ולמשך תקופת מה הכל נפלא. ואז... כשהדבר הפעוט ביותר לא מסת־דר — הם מייד מאבדים את התלהבותם וניגשים למשהו או למישהו חדש.

מכל זאת ניתן להבין שאלה טיפוסים מעוררי עניין והתלהבות, נחמד להסתו־פף בצילם אך גם קצת מעייפים, ולא קל לחיות אתם. הם חריפים, בעלי אינ־טואיציה טובה ולפעמים אף חוש נבואי, תפיסה חדה ומהירה, חוש הומור וטעם טוב באמנות ובסיפרות. הדבר שמפחיד אותם יותר מכל הוא השיעמום.

אם להשוות סימן זה, המופיע בכף־היד לאחד ממזלות האסטרולוגיה, קל למצוא בו תכונות המאפיינות את בני־מזל מאזניים, אם כי לא את כולם. סימן זה יימצא בידם לעיתים קרובות.

המתח שאתם חשים לאחרונה, מביא עמו גם הפתעות — חלקן נעימות וחלקן פחות. בקשרים עם בני־המין השני עליכם יהיה לוותר הפעם ולהיכנע לרצונם, שכן שיפוטם נכון משלכם בתקופה זו. עניינים כספיים מצריכים זהי־רות מירבית, משום שההפתעות הפחות נעימות קשורות דוו־קא לשטח זה. אל תבואו בדרישות מוגזמות ואל תגלו מהן התוכניות לעתיד. קשרים יקימו אתכם.

* * *

השוורים נמצאים בתקופה חסרת יציבות ורגישה. בעבודה כדאי להקפיד על שיטה וסדר, משום שחוסר חשוחות גב לפרטים עלול לגרום לבעיות. בקשרים עם בני־המין השני, לימדו להאזין למה שאומרים בין ה־שורות — עדיף לא לקבל את הנאמר כ־פשוטו. לבני־הזוג תוכ־נית מסויימת, ועליכם לגלות ערנות והרהורות.

בענייני כספים התקופה אינה נוחה: חלק מבני־המזל, הרגילים לבזבז, ייאלצו לחסוך.

* * *

תאומים יוכלו ליהנות מנסיעות עם ידידים ומביקורים הדדיים. חיי־חברה סואנים, מסיבות ובי־לויים, יעזרו להרחיב את חוג המכרים. היכ־רות מיוחדת במינה עם מישהו שיבוא מארץ אחרת, או הקשור לשם בצורה כלשהי, תוסיף התרגשות ותיקווה. יש לנצל את התקופה ה־רומנטית כדי לבסס קשרים ולוותר על ה־נטייה להתייחס בקלילות לקשרים ש־עשויים להיות חשובים בעתיד הקרוב.

סכנה לבני־הבית — יש להשגיח במיוחד על הילדים שלא ישחקו בדברים מסוכנים.

* * *

נסיעות משותפות עם בני המישפחה גורמות להתרגזויות והתפרצויות. נסו לתכנן לעצמכם חופשה בת יום או יומיים ו־להתרחק מכל ההמו־לה. התרגזויות שאתם חשים באות לפתע ונע־למות באותה מהירות, אך עצביכם עומדים במבחנים לא קלים, לכן כדאי להתרחק מעט. אהבה חדשה עומדת בפתח, וזו קשורה למישהו בעל קסם אישי ו־חוכמה. בסוף השבוע צפוייה מסיבה.

* * *

עניינים לא מובנים, שהדאיגו אתכם, יתחילו להתבהר השבוע. במקום העבודה יש לכם ידידים שכדאי להיזהר מהם. פיהם ו־ליבם אינם שווים. ה־מצב הבריאותי ראוי להשגחה מיוחדת, ואין לזלזל בהרגשה לא טובה — זו עלולה להתגלות כרצינית יותר מכפי שהיא נראית. בעניינים כספיים אסור לנהוג בסודיות ולכלכל את מעשיכם בזהי־רות. בן־הזוג עשוי להיות לכם לעזר רב.

תקופה מוזרה ביותר עוברת עליכם — מתעורר בכם רצון לשנות את השיגרה שבה אתם חיים. זו תקופה טובה לתיכנון נסיעה רחוקה ואפילו לביצועה. אלה שמת־לבטים בקשר להצעות נישואין, טוב יעשו אם יענו בחיוב, זו תקופה שבה אפשר לבנות שו־תפות לטווח־ארוך. ידי־דים ששבו מחו"ל מו־סיפים עניין והנאה לחיים, ומביאים עימם רוח רעננה. בנסיעה קצרה צפוייה היכרות מעניינת.

* * *

אי־שקט ועצבנות מאפיינים את התקופה, ואתם נוהגים בחוסר־זהירות. כל מעשה נמהר עלול לסכן אתכם.

פיזור־דעת גורם לכם לאבד כספים, מפתחות, תעודות, מיסמכים וחפ־צים דומים. יש להשגיח במיוחד על הבריאות כדי למנוע סיבוכים מיותרים. גם בדרכים נשקפת סכנה, בגלל נהיגתם של אחרים. עניינים כספיים עשויים להסתדר השבוע ולהפתיע אותכם לטובה. אהבה חדשה מתפתחת לאיטה בשבוע זה.

* * *

עניינים כספיים גורמים לדאגה ולאי־שקט, ידידים ותיקים יבואו לעזרתכם ויגרמו להקלת מה במצב. למרות העזרה שתקבלו רצוי לא ל־הרבות בדיבורים — גילוי של דברים חשו־בים בטרם עת עלול לגרום לנזק ולדחיה של תוכניות חשובות. בני מישפחה מבוגרים מכבידים עליכם, ויש בהחלט להעמידם ב־מקומם. תיכנון של נסיעה לחוץ לארץ בתקופה זו יביא עימו רעיונות נפלאים.

חוסר־צדק שנעשה לכם במקום שבו אתם עומדים גורם להרגשת מרירות ותיסכול. הפתרון היחידי לבעיה זו יכול לבוא בצורת חופשה מהעבודה. טיול או חופשה קצרה בחוץ לארץ עשויים להרחיב את חוג המכרים, ותוך שבועות ספורים תרגי־שו שינוי ממשי בחיי־כם. בני המין השני מתנהגים בחוסר הת־חשבות, ויש להעמידם במקומם. הם אינם מודעים לצער שהם גורמים, משום שרגישותכם גבוהה משלהם.

* * *

עניינים מישפטיים מטרידים אותכם ל־אחרונה, אך אל־דאגה, אלה יסתדרו על הצד הטוב ביותר, ואתם תוכלו לפנות לעיסוקיכם. קשרים עם אנשים השוהים בחוץ לארץ עלולים להסתבך בגלל אי־הבנה או חו־סר יכולת ליצור תיק־שורת נכונה בזמן. הת־אזרו בסבלנות — תוך שבועיים תוכלו להב־היר את עצמכם. ה־התלבטויות בקשר למקום העבודה ימצאו פיתרון מהיר ומבריק, כמתאים לדליים.

* * *

סיכסוכים שהיו במקום העבודה הגיעו לסיומם השבוע, אך זאת אחרי התפרצות לא נעימה שאין יכולת להימנע ממנה. עניינים כספיים מעוררים את רוגזכם ביגלל האשמות בלתי־צודקת. מצב ה־בריאות דורש השגחה מיוחדת בתקופה זו, ואם אתם בריאים, יתכן שמצב הבריאות של בן־הזוג, או קרוב מישפ־חה אחר, יעורר דאגה זמנית. ידידות מיוחדת במינה הופכת בימים אלה לרומן מעניין ומרתק מאוד.

נשיא המדינה שבו בידיו של שר־המישפטים בכל הנוגע לחנינות, אינו רוצה ואינו יכול להעתר לתחינות נשות האסירים וילדיהם המבקשים חנינה

נשיא חותמת גומי

חוק־יסוד: נשיא המדינה (תשכ"ד, 1964) קובע בסעיף 11 ב': "לנשיא המדינה נתונה הסמכות לחון עבריינים ולהקל בעונשים על־ידי הפחתתם או המרתם."

13 מילים יבשות אלה של החוק מהוות פתח תיקווה לאלפי אסירים ולעשרות אלפי בני־משפחותיהם. ליתר דיוק, בשנה הראשונה היה פסוק זה קרן התיקווה היחידה ל־1800 אסירים שהגישו בקשות חנינה לנשיא. אולם רק מעטים מהם יודעים שההחלטה אם להעניק להם חנינה או להקל בעונשם אינה של הנשיא, אלא של האיש העומד בראש המנגנון שהכניס אותם לכלא — שר־המישפטים.

כאשר מגיע ללישכת נשיא־המדינה בירושלים מיכתב שבו בקשת חנינה, מעבירה פקידת הדואר את המיכתב ישירות לאביבה גיתאי, האחראית על מחלקת החנינות בלישכה. מזכירתה של גיתאי שולחת מייד טופס סטנדרטי למבקש החנינה, שבו היא מודיעה לו שבקשתו התקבלה ונמצאת בטיפול.

רעיית המנכ"ל

מיכתב זה אינו מגיע לידיו של הנשיא. הוא מועבר למחלקת החנינות במישרד־המישפטים. בראש מחלקה זו עומד פקיד קשיש בשם משה ברוידא, אך הוא, למעשה, אינו מנהל אותה כלל. סגניתו של ברוידא, ימימה גבאי, היא המחליטה בסופו של דבר אם להעניק את החנינה למבקש. ימימה גבאי מעיינת בתיק־המישפט של מבקש החנינה, ואז ממליצה לפני שר־המישפטים אם להעתר לבקשת החנינה או לא.

מתוך 1800 הבקשות שהוגשו השנה, פחות מ־200 נענו בתשובה חיובית חלקית. היתר נידחה.

השנה לא הוענקה אף חנינה מלאה אחת. מיספר החנינות המלאות שניתנו מאז קום המדינה יכיל להמנות על אצבעות יד אחת. מה שנקרא חנינה הוא, לאמיתו של דבר, הפחתת העונש, בדרך־כלל בכמה חודשים לפני שיחרורו של האסיר.

האבסורד בהליך כולו הוא שמישרד־המישפטים, שאליו שייכת פרקליטות המדינה, הוא הקובע אם למבקש החנינה תהיה חנינה או לא. אותו גוף, שהגיש את כתב־האישום נגד האסיר, שלחם, במרבית המיקרים מילחמה קשה, כאילו אישית, נגד האסיר בבית־המישפט ודאג שאותו אסיר ייכנס לכלא, הוא זה שקובע אם להקטין את גודל הנייצחון שלו — שיכנוע בית־המישפט להכניס את האסיר לכלא. כדי להמחיש את האבסורד אפשר לציין שימימה גבאי היא רעייתו של מנכ"ל מישרד־המישפטים, משה גבאי.

בקשת החנינה עם התיק־המישפטי מועברת עם המלצת גברת גבאי לשר־המישפטים, משה ניסים. לא ידוע אפילו על מיקרה אחד, בתקופת כהונתו של שר־המישפטים הנוכחי, שהוא פעל בניגוד לדעתה של גבאי. פקידי מישרד־המישפטים טוענים שהשר עובר בקפדנות רבה על כל בקשות החנינה ועל תיקי־המישפט של כל המבקשים. נראה שטענה זו אינה נכונה. אדם אחד אינו יכול, גם אם יעסוק בכך במשך היום כולו, כל ימות השנה, לקרוא את כל התיקים־המישפטיים של מבקשי החנינות.

גם לימימה גבאי יש עוזרים ומזכירות, ולשר־המישפטים יש תפקידים רבים אחרים בנוסף להמלצה על חנינות.

אחרי שהוא עובר או לא עובר על התיק, ומעיין בהמלצת גבאי, ממליץ שר־המישפטים את המלצתו לפני נשיא־המדינה. התיק־המישפטי, עם בקשת החנינה של האסיר או של בני־משפחתו ועם המלצת שר־המישפטים, חוזר ללישכת נשיא־המדינה, שם הוא מונח על שולחנו של הנשיא. הנשיא מעלעל בחומר וקובע את החלטתו.

עד היום היתה החלטת הנשיא תואמת במדוייק את המלצת שר־המישפטים, חוץ מהמיקרים, שבהם גילה נשיא־המדינה שירעה תקלה במישרד־המישפטים. תקלה כזו קורית כאשר שני אסירים שנדונו באותו תיק מגישים, בנפרד, בקשות חנינה. אם ימימה גבאי לא מבחינה שלפניה אותו עניין, היא יכולה להמליץ על חנינה לאחד, ולדחות את בקשתו של השני. גם אז לא מחליט הנשיא לשנות את המלצת שר־המישפטים ונותן חנינה לאסיר שלגביו לא ניתנה המלצה. הוא שולח את התיק בחזרה לשר־המישפטים ומצביע על הסתירה, ומבקש משר־המישפטים לשקול שוב את המלצתו. רק אם שר־המישפטים קובע שאכן אירעה טעות ומשנה את המלצתו, חותם הנשיא על חנינה, או על הקטנת העונש, גם לאסיר השני.

עוד לא אירע מיקרה, שבו פעל נשיא המדינה בניגוד להמלצת שר־המישפטים. אולם גם אם הוא יגלה לפתע עצמאות ויפעל על־פי הסמכויות שהעניק לו החוק, הוא צפוי להיתקל במיכשול. סעיף 12 בחוק נשיא־המדינה, המופיע מייד אחרי הסעיף המקנה לנשיא את הזכות לחון אסירים, קובע: "חתימתו של נשיא המדינה על מיסמך רשמי טעונה חתימת קיום של ראש־הממשלה או של שר אחר שהחוק, הוא צפוי להיתקל במיכשול. סעיף

(המשך מעמוד 21)

ליטה עליו הממשלה." הממשלה החליטה שאת חתימת הקיום על חנינה או הפחתת העונש יעניק שר־המישפטים.

לכאורה, יכול נשיא המדינה לחתום על חנינה ושר־המישפטים יסרב לתת לה את חתימת הקיום והחנינה כאילו ולא ניתנה. קשה להניח ששר־מישפטים היה פוגע בכבודו של נשיא־המדינה פגיעה שהיא כסטירת־לחי למוסד הנשיאות. ולא מכבד את חתימתו, אך על־פי החוק הדבר אפשרי. הנשיא לא העמיד מעולם שאלה זו במיבחן — הוא קובע תמיד את עמדתו על־פי המלצת שר־המישפטים.

הנשיא יצחק נבון, כמו הנשיאים

שר־מישפטים לשעבר תמיר
נוקשות

אשר קדמו לו, שבוי בסעיף 12 של חוק הנשיא. אולם יצחק נבון אינו יכול להתנזון על מצב זה. לפחות במיקרה שלו קרה הדבר מתוך בחירתו החופשית. מישפנים שהבינו את האבסורד שבחוק זה, לפחות בעניין החנינות, הכינו הצעת חוק שתיתן לנשיא יד חופשית בהענקת חנינות, מבלי להיות תלוי בפוליטיקאי זה או אחר, המכהן בתפקיד שר־המישפטים.

הנשיא לא רצה

מה שהיה או יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומישפט, עורך־הדין דויד גלס, מעיד שהחוק היה עובר בוועדה ובכנסת. אולם היה זה דווקא נבון עצמו שפנה אל גלס וביקש ממנו: „עזוב את החוק הזה. אני רוצה שהמצב הקיים ימשך."

מוסד החנינה הוא מוסד הומאני ביסודו. מלבד מיקרים נדירים ביותר, אין החנינה באה במקום החלטה של בית־מישפט. החנינה ניתנת אם השתנו התנאים של האסיר מהתנאים שהיו בעת שבית־המישפט גזר עליו את העונש. כותב אחד המישפטנים הידועים במדינה, הפרופסור ש.ז. פלר, במאמרו הרהיביליטציה:

„אין להוציא מכלל אפשרות מיקרים שבהם, לאחר החיוב בדין ועד לריצוי

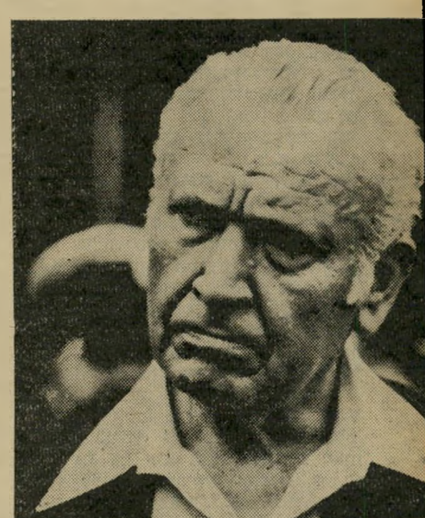

נשיא לשעבר קציר
בגין מעל הנשיא

שר־מישפטים לשעבר בגין
רמייה

העונש במלואו, יתערבו נסיבות ושיקולים חדשים: התנהגות הנידון בזמן ריצוי העונש, שינויים בעמדתו החברתית ומצבו האישי או המישפחתי, שינויים באפשרויותיו החומריות או ביכולתו הפיזית לשאת את העונש או להמשיך בנשיאתו, שינויים בהשקפת החברה עצמה על חומרת המעשה שבוצע וכיוצאים באלה, גורמים ושיקולים אחרים העשויים להצריך ולהצדיק התאמה מחודשת של האחריות הפלילית שנקבעה סופית על־ידי הרשות השופטת." *

המחוקק, שקבע את מוסד החנינה והפחתת העונש, הבין ששום בית־מישפט לא מתכוון להרוס חיי־מישפחה בצורה מוחלטת, להביא למחלות קשות או אפילו למוות של בני־המישפחה או של האסיר עצמו על־ידי הטלת עונש המאסר. אם הסבל הנגרם לאסיר או לבני־מישפחתו הוא גדול בהרבה מזה שהתכוונו לו המחוקק והשופט בעת ששלח את האסיר לכלא, יש מקום לשיקול־דעת של האזרח הראשון במדינה, ומופעלת מידת הרחמים.

להוציא מיקרים נדירים ביותר, לא משמשות החנינה או הפחתת העונש כהבעת דעה על העונש, ואינן באות להצביע על חפותו של הנידון. המערכת המנחה את נותן החנינה, נשיא־המדינה, שוקלת שיקולים אנושיים ומביאה בחשבון סיבולת האסיר ובני־משפחתו. כמובן שנבדקת גם השאלה כיצד התנהג האסיר בבית־הכלא.

בתנאים אלה מפליאה ביותר דרך קבלת ההחלטה. לא הנשיא ולא שר־המישפטים אינם פונים לרשויות המדינה שעיסוקם במידת הרחמים. איש אינו מבקש חוות־דעת ממישרד־הסעד, מהאגודות לשיקום האסיר, המתחילות לטפל באסירים עוד בהיותם בכלא, או מעובדים סוציאליים.

לעיתים נדירות מבקשים חוות־דעת בנוסף לעיון בתיק־המישפט, כפי שמודה אביבה גבאי: „לפעמים אנחנו מבקשים חוות דעת מהמישטרה."

לא די שמי שקובע אם תינתן החנינה או לא הוא מישרד־המישפטים, המוסד שהביא להטלת העונש על האסיר, אלא שמבקשים חוות־דעת מהמוסד שהביא את החומר, שעליו הסתמכה הפרקליטות במישפט — המישטרה.

חנינה בעקבות זיוף

לאחרונה נתגלו מיקרים רבים בהם שיקרו קציני מישטרה ושוטרים. אפילו בביה"מ. בלהיטותם להביא חומר ראיות נגד החשוד שלהם. ** מי שצפה פעם במישפט פלילי הבחין בלהיטות התובע להרשיע את הנאשם, כאילו והיה לו בכך עניין אישי. ואכן, במערכת הקיימת במישטרה ובפרקליטות, הופכת כל חקירה וכל מישפט לעניין אישי של החוקרים ושל התובעים. הם יודעים שקידומם בדרגה אינו תלוי בכך אם עזרו לעשות צדק, אלא אם הצליחו להשיג הרשעה.

לאותם אנשים, שאחרי חקירה או מישפט, שבהם הם היו להוטים להכניס את האסיר מאחרי סורג ובריח, קבעו את יחסם אל מי שהיה נאשם והיום אסיר, ניתן שיקול־הדעת אם להעניק לו חנינה או לא. גם לאנשים בעלי נפש גדולה מהמקובל אצל השוטרים ותובעי־הפרקליטות, קשה להתעלות מעל עצמם במצב כזה.

בשנים האחרונות התפרסמו לפחות ארבעה מיקרים של חנינה או של אי־מתן חנינה.

שר־מישפטים ניסים
העלמה

המיקרה המפורסם ביותר היה של יהושע בן־ציון, בנקאי, איש־עסקים, נידון למאסר בעוון גניבה ומירמה. בן־ציון נידון למאסר בתקופת שילטון המערך ורבה היתה שימחתו כשהליכוד עלה לשילטון. הוא היה אחד מתומכי חרות, תורם גדול לקרן תל־חי המסואבת שלה, וידיד אישי של ראש־הממשלה, מנחם בגין.

מזלו הטוב של בן־ציון היה שעם הרכבת הממשלה הראשונה שלו, נטל אליו בגין לאישי־שילטון, תועלם מעיני הציבור.

היתה זו השחיתות הציונית הראשונה של ממשלת בגין, לה היה אחראי אישית ראש־הממשלה עצמו. נשיא־המדינה דאז, הפרופסור אפרים קציר, לא התנגד לדרישת שר־המישפטים בפועל, מנחם בגין, שהמליץ בפניו על חנינה לבן־ציון, וחתם על החנינה.

אחרי שבן־ציון כבר קיבל את החנינה התברר שהוא בריא לגמרי. היום אפשר לראותו משחק טניס מדי בוקר. גם את הקנס שהטיל עליו בית־המישפט הוא מסרב לשלם, ומאחר שקיבל חנינה, אי־אפשר לעשות לו דבר.

מילבד החנינה האינדיבידואלית קיים גם מושג של חנינה כללית. חנינה כזו ניתנה אחרי מילחמת ששת הימים. מאז נפוצו שלוש פעמים שמועות שתבוא חנינה כללית נוספת ונטעו תיקוות בלב האסירים. היה זה אחרי מילחמת יום־הכיפורים, ערב חגיגות ה־30 למדינה ואחרי חתימת חוזה השלום עם מצריים.

שרירות לב

בחגיגות ה־30 כימעט והוחלט להעניק חנינה כללית. היה זה אחרי עליית הליכוד לשילטון וראשיו רצו לשתף בשימחתם גם את האסירים ובני־משפחותיהם. שמואל תמיר שמונה אז לשר־המישפטים התנגד בתוקף רב לחנינה הכללית, וכפה את רצונו על הממשלה כולה.

בבתי־הסוהר הורגשה תסיסה מאיימת. נשות אסירים ובני־משפחותיהם יצאו למפגנות אלימות מול בית ראש־הממשלה בירושלים כשילדים קטנים, נושאי שלטים „אני רוצה את אבא!" עמדו מול השוטרים ששמרו על בית ראש־הממשלה, ועיניהם הדומעות הביעו תחינה.

כדי להרגיע את הרוחות הקים שר־המישפטים ארבע ועדות־חנינה, כדי שידונו בכל מיקרה לחוד ויקבעו אם מגיעה חנינה, או המתקת עונש או לא, לכל אסיר שהגיש בקשת חנינה.

העיוות שבחוק החנינות הוכח שוב. לא היה זה נשיא המדינה, נותן החנינה על פי החוק, שהקים את הוועדות, אלא שר

חנון צור
ניקמת תמיר

חנון בן־ציון
בדיקות מזוייפות

חנון פרד
ללא רחמים

אסיר אבו
הנשיא לא ידע

המישפטים, שבמיקרה זה היה שמואל תמיר, מתנגד החנינות.

בכל ועדה ישבו שופט עליון, רופא ונציג הפרקליטות. הוועדות היו מגישות את המלצותיהן לשר־המישפטים וזה היה קובע אם הוא מקבל את דעת השופט העליון, הרופא והפרקליט או דוחה אותם, כשלנשיא אין כל חלק בהחלטה.

מיכאל צור נפל קורבן לשרירות ליבו

(המשך בעמוד 40)

---

* מישפטים, כרך א', חוברת ו', ספטמבר 1968, עמוד 504.

** רק בימים אלה מתנהל בבית־המישפט המחוזי בירושלים מישפט של קצין המישטרה לשעבר, מרקוס, ושל הקצין אלבז בהאשמה ששיקרו בבית־המישפט ברצונם להרשיע את עמוס ברנס ברצח החיילת רחל הלר.

יש לי שני ילדים ופלדלת

אני לא מוכנה להסתפק בפחות.

יכולתי לקנות דלת בטחון זולה.

יכולתי למצוא דלתות במחיר נמוך ב-5%, 15% ועד 25% ממחיר הדלת שקניתי.

אבל, כשמדובר בבטחון בני משפחתי, אני לא מוכנה לשום פשרות. בדקתי דלתות בטחון של מספר יצרנים וגיליתי דברים מדהימים:
קודם כל, דלתות הבטחון המיוצרות כיום בארץ הן **חיקוי** של דלת אחת: פלדלת של רב־בריח.

שנית: התברר לי כי מיליוני אנשים, בישראל ובעשרות מדינות בעולם משתמשים יום יום במוצרי רב־בריח.
ואין זה פלא. לרב־בריח, היצרן הראשון והותיק ביותר של דלתות בטחון, מחלקת תכנון ופיתוח מתקדמת, השומרת על העדיפות הטכנולוגית של מוצרי רב־בריח על פני כל האחרים.

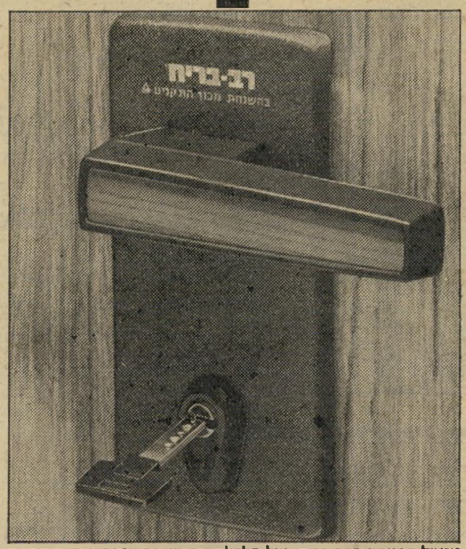

מנעול הבטחון הרב בריחי של פלדלת היחידי בהשגחת מכון התקנים

שלישית: רק לפלדלת של רב־בריח מנעול בטחון רב־בריחי המיוצר בהשגחת מכון התקנים – עובדה בעלת חשיבות מכרעת.

דבר נוסף שהתגלה לי הוא כי לרב־בריח 200 טכנאים מקצועיים עם מכוניות שירות אשר בכל אחת קשר אלחוטי, אל כל אחד מ-13 מוקדי שירות והתקנה בכל רחבי הארץ.

דלת בטחון קונים רק פעם בחיים. דוקא משום כך, חשוב להקפיד לקנות אותה מהחברה האחראית, המנוסה והאמינה ביותר.

איננני מספיק עשירה כדי לרכוש חיקויים זולים.

קניתי פלדלת. כי פלדלת יש רק אחת.

פְּלָדְלֶת

עוד פריצת דרך בטכנולוגיה.

רב-בריח®
אתה בידיים טובות

ת"א: 03-283166 (3 קווים)
ר"ג: 03-722111 (3 קווים)
חולון: 03-844145 (3 קווים)
רחובות: 054-73111,73198 (2 קווים)
חיפה: 04-725114 (3 קווים)
קריות: 04-725111 (3 קווים)

עבריה: 067-20024
נתניה – חדרה: 053-34688
כ"ס־השרון: 053-32490
פ"ת: 03-919383
ירושלים: 02-533261 (3 קווים)
באר שבע: 057-76840, 79516
אילת: 059-72750

אברהם גינדי

5-5-5

לרגל המבצע יהיו משרדינו בתל-אביב, רמת-השרון ובראשון-לציון פתוחים במוצ"ש, 17.10.81, החל משעת השבת

מבצע חד-פעמי

לקוטג'ים בלב רמת-השרון

5 קוטגיים ראשונים יימכרו בהנחה של **20,000.- $** לקוטג'.
לדוגמא: קוטג' מדגם A במקום ~~199,000.- $~~ רק **179,000$**

5 מכוניות אוטוביאנקי מודל 1982 יוענקו חינם (כולל מיסים) ל-5 רוכשי הקוטג'ים היוקרתיים הראשונים.

5 מינויים משפחתיים לקאונטרי קלוב שברמת-השרון למשך 3 שנים, יוענקו חינם ל-5 רוכשי הקוטג'ים היוקרתיים הראשונים.

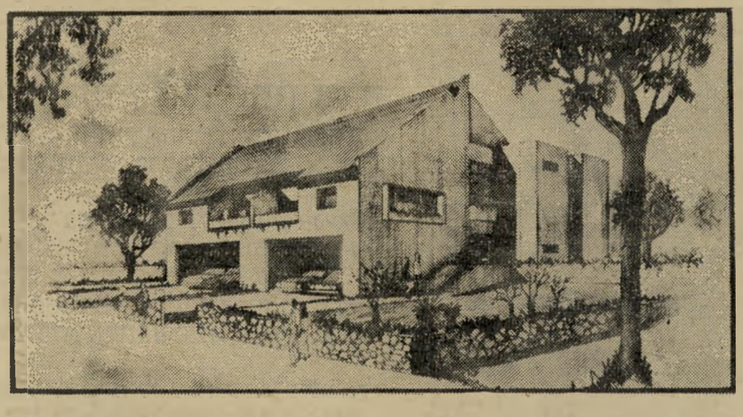

שפע של שכלולים הכוללים:

- כל קוטג' על שטח אדמה של עד 500 מ"ר.
- בכל קוטג' 3 מפלסים נוחים + מרתף פרטי.
- חימום דירתי והכנה למזוג אוויר.
- טלוויזיה במעגל סגור לזיהוי מושלם של אורחיך.
- 3 חדרי רחצה.
- ריצוף מיוחד בסלון ובפינת האוכל.
- שטיחים מקיר לקיר בחדרי השינה.
- ריצוף קרמיקה בחדרי הרחצה.

תנאי רכישה למבצע:

- **1,000 $ בהרשמה**
- **35% עם חתימת החוזה**
- **היתרה במשכנתא ובתשלומים חודשיים נוחים.**

מבצע מכירת דירות 3, 3½, 5 חדרים
ודירות גג ב"גני שרון" שברמת השרון —
נמשך עד ליום ראשון 18.10.81.

• המחיר אינו כולל מע"מ. • המבצע כפוף לתקנון הנמצא במשרדי ההנהלה.

אברהם גינדי

1980/81 העסק הנבחר

אתה בטוח

הקיבוץ הטוב ביותר 1981

תל-אביב	רמת השרון	פתח-תקוה	ראשון-לציון
ככר המדינה ה' באייר 10	סוקולוב 84	חיים עוזר 28	הרצל 62

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

חשבון עונו ושב

מאת שלמה ברנקב

בנפול אוייבך

כן, אני שמחה! אני לא אסתיר זאת. אני שמחה וגם צוק הקטן שלי שמח. נכון שאתה שמח, צוק? אז תצחק קצת, תראה לדוד שאתה שמח. תיראה אדוני, כשבאנו לכאן בפיתחה, בזמן האחרון, חשבנו שזו הפגנה פוליטית חשובה, אבל רק הפגנה. עכשיו אנו יודעים שעל־ידי כך הוכחנו לבורא־עולם את עוצמת אמונתנו וגם הוא שיתף פעולה.

מה, יש לך ספק שזה מעשה ידי השם? אתה שומע מה הדוד אומר,

צוק? הרי זה ברור שהכל מעשה ידיו. אנחנו ארבע שנים התפללנו לזה, ועכשיו זה בא. הוא קצת מתח אותנו, היו־שב במרומים, אבל בסופו של דבר הכל בא על מקומו. לא, לא בשלום. אל תזכיר לי ביכלל את המילה הזאת.

אתה אומר לי שכתוב בנפול אוייבך אל תשמח? זה נכון, אבל אני, בתור אשה מאמינה, יכולה להגיד לך: יש גזירות שהציבור לא יכול לעמוד בהן.

וחוץ מזה, תראה את הערבים האלה. זה האנשים שרציתם לעשות איתם שלום. מת בן־אדם, לא חשוב איזה בן־אדם, כל בן־אדם נברא בצלם — והם חוגגים, מאושרים! חיות־אדם, אני אומרת לך. איך אפשר לשמוח בצורה כזאת כשאדם מת? צוק! תזיז את הפה שלך משם! גמרת לינוק כבר לפני שלוש שנים!

תראה, אני לא אומרת שיהיה קל. אין ארץ נקנית אלא ביסורים. ברור שיכולה להיות מילחמה, כאשר לא נחזיר את היישובים. אז תהיה מילחמה, בבקשה! אהלן־וסהלן! שוב נפליא בהם את מכותינו. הנה, גם צוק הקטן יהיה חייל בצבא השם. נכון שאתה רוצה להרוג ערבים?

תסלח לי שאני ממהרת וצריכה לעזוב אותך עכשיו. יש לנו איזו מסיבה קטנה היום, ואני אחראית על התוכנית האמנותית. עליזה ושרה מכינות את הכיבוד. הן הכינו עוגה נהדרת, אני אומרת לך, פשוט נהדרת. הן ציירו על השוקולד החום עם קרם לבן את כל המחזה, איך שסאדאת עומד שם במצעד ויורים בו. נכון שאתה אוהב עוגת שוקולד עם קרם, צוק?

מה יהיה בתוכנית האמנותית, אתה שואל? ובכן, יש לנו בחורה אחת שכותבת שירים, שירים נהדרים. אפילו ל־נעמי שמר, עם כל הכבוד, יש מה ללמוד ממנה. במיקרה, גם לבחורה הזאת קוראים נעמי. היא כתבה אופרטה, משהו נהדר, לפי המנגינה של „תחזקנה", על מות סאדאת, ואנחנו, הבנות, נבצע אותה. יהיה גם חידון עם פרסים לילדים, ושירה בציבור וריקודים עד אור הבוקר.

נכון שאתה שמח שסאדאת מת, צוק? מה אתה אומר? שאבא שמח יותר? הא, ראית איזה ילד חמוד ופיקח?

הקינאה אוכלת

הקינאה אוכלת אותי כשאני רק חושב על העברת השילטון החלקה במצריים. תתארו לעצמכם — רק תתארו — שאצלנו היה צריך לנהל העברת שילטון כתוצאה מאיזה מאורע נורא ואיום כזה.

לא שחס־ושלום אני מאחל לבגין משהו כזה כמו שקרה לאל־סאדאת, כי הרי אצלנו, כידוע, ביטלו את המצעדים וכבר מזמן לא היה ניצחון רציני, אבל בכל זאת.

נניח — רק נניח — שמסיבה כלשהי, במהלך ביקורו במצריים לרגל ההלווייה, היה ניטל מראש־הממשלה שלנו כוח הדיבור שלו. איזה גידול לא ממאיר על הלשון, אולי. נו, בגין בלי הלשון יכול להיות ראש־ממשלה? ברור שלא.

ואילו מלוויו, השרים שמיר וברוג, גם הם היו נתקפים על־ידי איזה וירוס מיסתורי שמקורו ביאור, והיו חוזרים אלינו קצת צמחים, ככה. שמיר היה חוזר קצת פטרוזיליה, וברוג — קצת אפרסק. שרון, כמובן, היה חוזר עם איזו תחבושת על המצח, כמו שהוא רגיל לעשות כשהוא חוזר ממצריים.

נו, נו, רק תחשבו איזו העברת שילטון היתה מתרחשת כאן!

ראשון היה מתעורר מנחם סבידור. בתור יושב־ראש הכנסת, הוא היה טוען, אין שום ספק שהוא ממלא מקומו החוקי של ראש־הממשלה. מייד היה לנו כאן כינוס חגיגי של הכנסת, כשכולם מופיעים בחליפות פסים כמיצוות היו"ר, ולאחר טקס ההשבעה היה סבידור מסתובב ומחלק לכולם אותות הצטיינות חגיגיים ונוצצים.

כמובן שמי שהיה צוחק הכי־הרבה במיקרה כזה, היו שרי הליברלים. מודעי היה עושה חשבון מהיר, שאם יש לו תישעים אחוז כישורים להיות שר־חוץ, יש לו לפחות ששים ושלושה אחוז כישורים להיות ראש־ממשלה, ומייד היה מציג את מועמדותו. ארליך, לעומתו, היה פועל בהליכים המקובלים, ומכנס את מרכז הליברלים כדי ששם יסבירו בעדינות לסבידור שארליך, בתור סגן־ראש־ממשלה, דווקא הוא זכאי לשאת בתואר הרם.

במרכז תנועת החירות היה שיגעון. הצייר ההוא, קלצ'ינסקי, היה טוען מייד שמישהו מנסה לדפוק את חברי המרכז, ותובע החלטה מפורשת שכל מישרה פנוייה תאוייש על־ידי החיילים האלמונים והנאמנים.

דויד לוי, בתור סגן־ראש־ממשלה היה מודיע שהוא רואה את עצמו מועמד, כי הוא מחקה הכי טוב את בגין, ומוכן אפילו להסתפר. אריק שרון היה מודיע מייד שהתחבושת זה רק כאילו, ומוריד אותה כדי להוכיח שאין שום צלקת, לא מהפעם הזאת, ולא מהפעם הקודמת שהיתה שם תחבושת. דב שילנסקי היה נזכר מייד שגם הוא סגן של בגין באיזושהי צורה, ומציג את מועמדותו כנציגו של האדם הקטן לראשות־הממשלה.

וזה עוד כלום לעומת מה שהיה קורה במפד"ל. „ראשות־הממשלה ללשון המאזניים!" היה זבולון המר צועק מייד. דרוקמן היה משיג מייד כתב המלצה מהרב קוק, ובן־מאיר היה מחתים את בן־נתן על התחייבות לתמוך בו לסגנות ראשות־הממשלה, אם וכאשר.

מובן שגם במיפלגת העבודה. לא היתה משתררת שתיקה. פרס היה דורש בחירות חדשות לאלתר, מסיבות מובנות, ואילו רבין היה קורא לחידוש ההתמודדות, גם כן מסיבות מובנות. אין צורך לומר ששפיזיר היה קורא לממשלת אחדות לאומית, ושולמית אלוני היתה מצהירה שוב שהיא תהיה שרת־הפנים; וגם לאוטונומיה אין לה התנגדות. אם בורג יכול, גם היא יכולה.

בשלב זה, כמובן, היתה גם קמה תנועה בין־עדתית, בין־מיפלגתית ורב־גונית למען יצחק נבון כראש־ממשלה, ובאותה הזדמנות גם לביטול מס־הכנסה, מס־עסקים ומס שבח־מקרקעין. ואז — בדיוק אז — היה קולו של בגין חוזר אלינו, וכל מה שקרה עד עתה זה כמו גן־ילדים לעומת מה שמתחיל לקרות מעכשיו.

עיתונות שמאלנית

בתקופה כזאת — דווקא בתקופה כזאת — כדאי לשים לב לדברים שהם כאילו לא חשובים. הנה, לפני שבוע ומשהו הראו לנו סרט נפלא בטלוויזיה. סרט ישן וטוב, „גשר ווטרלו" עם ויויאן לי ורוברט טיילור, אני לא מתבייש לומר שכימעט בכיתי בסרט.

אתם בטח זוכרים איך הסרט הולך. קצין יפה מתאהב ברקדנית יפה, וגם היא מתאהבת בו בחזרה, והם נחלצים להתחתן, אבל לא יוצא להם ביגלל שהכומר עובד עד שלוש. אז הקצין יוצא למילחמה, והרקדנית נשארת בבית, ויום אחד היא קוראת בעיתון שאהובה נפטר ויורדת לזנות. אחר־כך, פיתאום רוברט טיילור חוזר, והוא לא יודע מכל הסיפור הזה שהיא ירדה לזנות, ורוצה להתחתן איתה, אבל הלב שלה לא וותן לה, פשוט לא נותן לה. מה, שקצין יפה כמו רוברט טיילור יתחתן עם זונה ש־כמותה? אז היא הולכת וקופצת מתחת למכונית שנוסעת על הגשר.

זה הסיפור. עכשיו, אפשר ללמוד ממנו דבר מאוד חשוב.

הרי ויויאן לי ורוברט טיילור היו מתחתנים בסוף וחיים באושר, אם היא לא היתה יורדת לזנות.

והיא ירדה לזנות, רק ביגלל שקראה בעיתון שהוא נפטר.

וברור לגמרי שהיא לא היתה נכונה! הוא הרי לא מת! זה מה שמראה לכם מה כוחה של העיתונות השמאלנית, שכבר אז, באנגליה, גרמה לטרגדיות כאלה!

אני מברך את טומי לפיד שהוא מקרין בערבי שבתות סרטים כאלה חינוכיים וחשובים.

מה זה מוכיח

זה שאל־סאדאת מת, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! הרי אנחנו אמרנו שאם יהיה מנהיג ערבי שיעיז לעשות שלום עם ישראל הוא ימות מכדורי מרצחים! מה נאמר לכם? חבל שערפאת לא עשה איתנו שלום!

זה שאל־סאדאת נרצח, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! אמרנו שכל עוד לא תיפתר הבעייה הפלסטינית, חייו של הנשיא המצרי בסכנה — והנה הוא נפל מכדורי מרצחים!

זה שאל־סאדאת נפל מכדורי מרצחים, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! אי־אפשר לסמוך על העולם הערבי! כל יום רוצחים שם איזה מנהיג, ואין שום ערך לכל ההסכמים שאתה עושה! ורק בעולם הערבי זה קורה! הנה, ברגן התנקשו, והוא ניצל. באל־סאדאת התנקשו — והוא מת!

זה שאל־סאדאת נרצח זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! אסור למכור את האייוואקס לסעודים! המישטרים בעולם הערבי לא יציבים, ומי יודע אם מחר לא יפלו המטוסים לידי הסובייטים!

זה שאל־סאדאת נרצח, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! מוכרחים למכור את מטוסי האייוואקס לסעודים. זה המישטר הכי יציב בעולם הערבי, ועלינו לחזק אותו ולתמוך בו!

זה שאל־סאדאת הומת, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! הדיאלקטיקה הלניניסטית מוכיחה שאין שום חשיבות למניגים, היום הם כאן — ומחר הם אינם!

זה שאל־סאדאת מת, זה מוכיח שצדקנו כל הזמן! אין חזק מכוחה של אמונה! אין שום אדם שיכול לעמוד נגד אנשים מאמינים! ורצוי שגם בגין ילמד את הלקח הזה!

חצי מליון לייי

פרס 50.000 שקל

יוגרל בין הזוגות המתחתנים באולמי אמבר בחודשי נובמבר-דצמבר-ינואר 1981-2.

ההגרלה תתבצע בנוכחות הזוגות שנרשמו לנישואין, נציג ההנהלה, משרד הפרסום ונציג רואה חשבון.

כל הזוגות זוכים במתנות חינם של רשת אמבר:

- ★ שמלת כלה.
- ★ טיפול יופי לכלה ולחתן.
- ★ 2 שמלות לשושבינות.
- ★ טיפול ל-2 מלוות.
- ★ ליל כלולות לחתן ולכלה במלון מפואר.

הזדרזו והבטיחו מקום בהקדם!

דגש

אולמי אמבר

אולמי אמבר, חולון, ז'בוטינסקי 6, טל.855680.
סלוני אמבר, ת"א, בן-יהודה 64, טל. 277394, 226692.

"רציתי לעצבן את המסובה בחתונה. פתאום פניתי פינה קולדה ונהניתי הביתה כמעט בוקר..."

פינה קולדה

המשקה שעושה חיים מעניינים...

יבואנים ומפיצים בלעדיים בישראל: י.ד. עסקים בע"מ, ת"א טל. 832236

מרתף "לירוק"

דיזנגוף 190, ת-א

לירוק

- ספרים
- תקליטים
- ציורים

פתוח יום יום (כולל חוצ"ש)
עד 11.00 בלילה

תן טרמפ לחייל

ווגוס

יבואני ומפיצי מוצרי ואביזרי מין

איכות ודיסקרטיות

ת.ד. 31424 תל-אביב

גזור ושלח

לכבוד „ווגוס", ת.ד. 31424 תל-אביב
נא לשלוח לי באריזה אטומה וללא תו זיהוי השולח

☐	ויברטור מגומי מהירות משתנה	530 ש'
☐	ויברטור פלסטי קטן	80 ש'
☐	ויברטור פלסטי בינוני	140 ש'
☐	ויברטור פלסטי 6 חלקים שונים	450 ש'
☐	ויברטור (דמוי אבר מין נשי) לגבר	600 ש'
☐	בובת אהבה בגודל טבעי	600 ש'
☐	בובת אהבה בגודל טבעי	800 ש'
☐	אצבע תאווה סינית	55 ש'
☐	קסטת טייפ מלאה	100 ש'
☐	קטלוג לבוש נועז ואקסקלוסיבי	65 ש'
☐	משחק לבני הזוג	250 ש'
☐	אמצעי מניעה — 29 יחידות	80 ש'
☐	ויברטור כפול	550 ש'
☐	9 ספרים שונים בצורות האהבה ובתנוחות (ציין במה הינך מעוניין) מחיר ליחידה	200 ש'
☐	אבר מין זכרי עם חגורה	520 ש'

ועוד 20 סוגי פריטים

נא לצרף דמי משלוח בסך 15 שקל

סמן את המוצר שהינך מעוניין בו ושלח צ'ק או המחאת דואר. המכירה רק לבוגרים מעל גיל 18. במידה והנך צורך מוצרים אחרים או באם רצונך לקבל ההזמנה לא דרך הדואר — נא לתאם טלפונית.

"לא טוב היות האדם לבדו"

רעים

הכרויות למטרת נישואין
19 שנות מוניטין
העסק הנבחר לשנת 1981
תל אביב, רח' בן יהודה 58
טל: 282932 03

אנשים בעולם

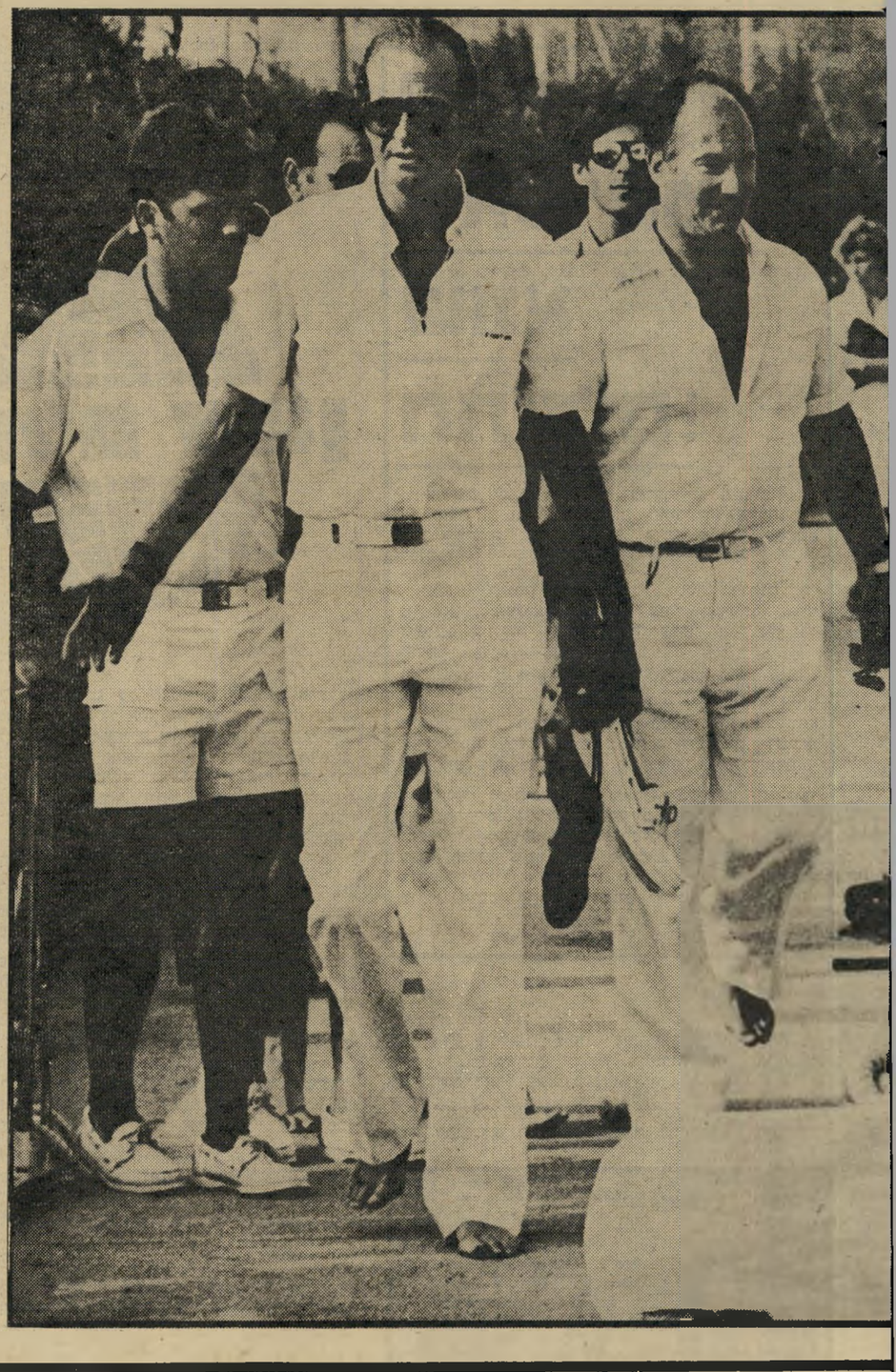

חואן קארלוס וסופי: המלכים היחפים

המלך הספרדי **חואן קארלוס** ואשתו **סופי** החליטו להפיג מעט את דאגות החולין של היום־יום וביקשו חופש מן המתח הפוליטי. הם עשו זאת בתחרות יאכטות במונטה־קארלו, ושם על היאכטה המלכותית נראו לא מכופתרים בהחלט.

בתמונה הימנית נראה המלך יחף, לאחר שקיבל השראה מן הנסיך **קארים אגא חאן**, אחד מידידיו הקרובים וחובב שייט מושבע. המלכה לא היססה והורידה גם היא את נעליה. הקהל האחר שהשתתף בשייט יכול גם הוא להרשות לעצמו לחלוץ את נעליו: היו אלה הברון **אדמונד דה רוטשילד**, המנצח **הרברט פון קאראיין** והמיליונר הקליפורני **ג'ים קילרוי**. מעליהם טס ליווי חגיגי של **אנייליי**, בעליו של פיאט.

פטי דיוויס רגן:

מה שהרגיז את אבא

בדרך־כלל נראית כך מסיבת־עיתונאים. איש חשוב במרכז ולידו סוללה של מיקרופונים ועיתונאים. ובדרך־כלל האיש שבמרכז הוא נשיא כמו **רונאלד רגן**. הפעם התהפכו היוצרות ובמרכז יושבת בתו, השחקנית **פטי דייויס רגן**. אף שפניה היו מחייכות, היא באה לדבר בעניין רציני מאוד. יחד עם קהל של שמונה עשר אלף איש הפגינה נגד השימוש בנשק האטומי, כשחבריה להפגנה הם הזמרים **כריס ספרינגסטין** ו**ג'קסון בראון**.

בפעם האחרונה הרגיזה פטי את אביה כשהפגינה נגד מילחמת ויאט־נאם, ואם כי עברו כמה שנים מאז ופטי מפתחת קאריירה של שחקנית, היא עדיין פעילה מאוד בעניינים פוליטיים. ודרך אגב, גם על עניינים מיקצועיים היא חלוקה עם אבא — היא מתנגדת להחלטתו של רגן לקצץ בתמיכה למילגות לשחקנים צעירים.

קמבודיה: שוב פול פוט

כמו בכל שנה נוטל עליו שבועון זה את התפקיד, הלא כל־כך סימפאטי, להזכיר לממשלת ישראל עוון פול פוט. מנחם בגין, ניצול השואה ומגדולי ממסח־ריה לצרכים פוליטיים שוטפים, נתן שוב הוראה לנציג ישראל להצביע בעד הכרה בראש החמר רוז' כנציגה המוכר והמוסמך של קמבודיה.

כזכור, רצח פול פוט באורח מתוכנן ושיטתי מיל־יונים מבני עמו. מיסמכים שנתפסו בקמבודיה, ושתור־גמו לכל השפות האירופיות, מצביעים ללא ספק על רצח מאורגן, על מחנות השמדה, על הסעות למקום ההריגה ואפילו על מיצעדי מוות בנוסח הנאצי.

כיום משרת פול פוט את הציר האמריקאי־סיני נגד הסובייטים. זוהי סיבה טובה להכשר וגם לסיוע מא־סיבי, המאורגן על־ידי הסי־איי־אי.

השנה הצליח רונאלד רגן להפעיל לחץ על שבע

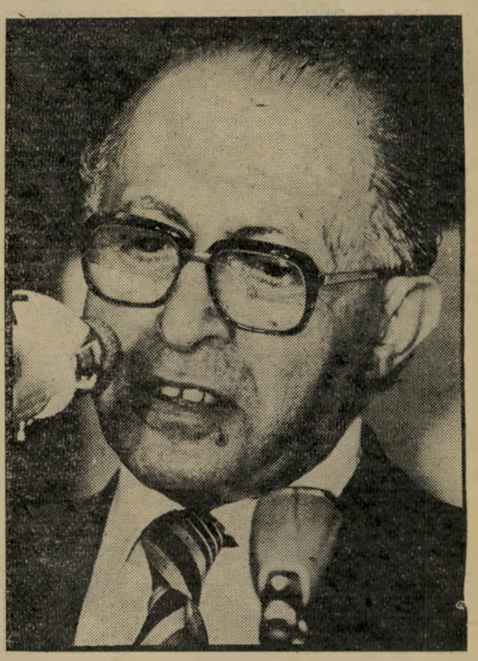

ראש־ממשלה מנחם בגין
נתן את ההוראה

מדינות נוספות ולשכנען להצביע בעד המרצח — ספ־רד, ג'אמייקה (שעברה מהפך ימני בבחירות השנה), האמירות הערבית המאוחדת, בוסטואנה, חוף־השנהב, סווזילנד והרפובליקה המרכז־אפריקאית. אוסטרליה, ש־הצביעה בשנה שעברה בעד החמר רוז', החליטה השנה להימנע.

מומחי תיקשורת בעולם מאוחדים בדיעה, שנושא זה איבד את ערכו כ„חדשות". בארץ קיים קשר שתיקה מוחלט בעניין זה. בדרך־כלל ממעטת העיתונות למסור מידע על דרך הצבעותיה של מישלחת ישראל באו"ם. מדוע שלא יהיה בישראל חוק, המחייב את ראש־מיש־לחת ישראל באו"ם לפרסם פעם בשנה מודעות בעיתו־נים. שיכילו דיווח מפורט על העמדות שנקטה המדינה במוסדות האירגון־הבינלאומי?

דרום־אפריקה:
תוכניות טבח

מאות השוטרים, שהקיפו את שכונת הפחונים הענקית ליד קייפטאון, היו נחושי החלטה. הכלבים המאולפים, האלות, הנשק החם וכל שאר הציוד המופעל באקציות הדרום־אפריקאיות היו במצב הכן. גם העיתוי היה אי־דיאלי — בשעה 4 לפנות בוקר אפשר יהיה למצוא את הפועלים השחורים בבתיהם.

פקודתו של פיט קורנהוף, שר־הפיתוח של פרטוריה, לא השתמעה לשתי פנים — הפועלים השחורים הם זרים. אין להם רשיון עבודה בדרום־אפריקה. יש לגרש אותם ואת בני משפחותיהם ל„מדינתם", טראנסקאי. כל האמ־צעים לכך כשרים.

בזדזורים, כלבים וילדים צורחים. לממשלת דרום־אפריקה לא איכפת במיוחד שמדובר, בעצם, באנ־שים שנולדו במדינה. גם העובדה שבטרנסקאי אין עבו־דה ואין שיכון עבור המגורשים ובני משפחותיהם, מש־אירה אותה אדישה לחלוטין. טרנסקאי פירושה רעב, במובן הפשוט והראשוני של המילה. בקייפטאון שורר ניצול, והשחורים עובדים בפרך תמורת משכורות עלו־בות. היחס אליהם הוא כאילו היו תת־אדם. אבל הם יכו־לים, לפחות, להאכיל את ילדיהם.

הסתערות המישטרה על מעברת נייאנגה היתה מהי־רה ויעילה. תינוקות וילדים צורחים, מבוהלים עד מוות,

רוכזו במגרש רחב־ידיים עם האמהות. הגברים הושלכו על משאיות פתוחות כאילו היו שקי תפוחי־אדמה. נשים וגברים שגילו התנגדות פעילה הותקפו על־ידי הכלבים, ששיסו בהם השוטרים. אחרים, שרוססו בגאז מדמיע, רבצו מקיאים וחסרי־נשימה לעיני עיתונאים גרמניים והולנדיים נדהמים. מאוחר יותר הופעלו הבולדוזרים שהרסו את הצריפים העלובים ומחצו ממש את שרידי רכושם של תושבי נייאנגה, השוכנת קילומטרים ספו־רים משכונות הפאר של ליבני קייפטאון.

כך הסיפור מחדש. האקציה בנייאנגה התרחשה לפני ימים ספורים, בעיצומו של החורף הדרום־אפריקאי. נשים וילדים המתינו לגירושם בגשם טוחף ובקור עז.

המגורשים הובלו לטראנסקאי, מדינה עצמאית־כבי־כול, שהוקמה על־ידי דרום־אפריקה כדי להיפטר מעודפי שחורים. שילטונות טראנסקאי סירבו לקבלם. יש להם כבר מספיק רעבים משלהם. אלפי בני־אדם נזרקו לגו־רלם. מצבם הנואש לא הותיר בידם שום ברירה. רובם המכריע פתחו מיד בצעדה ארוכה חזרה לדרום־אפריקה. כל הסיפור יתחיל מחדש. אפלייה גיזעית, ניצול כלכלי, העדר כל זכויות־אזרח, השפלה יום־יומית, חוקי גזע נוסח נירנברג. אבל, למצער, יש אולי סיכוי לפת־לחם.

פרשת נייאנגה יצרה רוגז רב באירופה. נשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, דרש ממדינות אירופה לנקוט פעולה משותפת נגד דרום־אפריקה בעניין זה. עד כה נענו רק הגרמנים, ואף הם המליצו על גישה דיפלומאטית זהי־רה. בהולנד ערכו צעירים שמאלניים הפגנה נגד ה־אפרטהייד. זהו.

ידיעות מדרום־אפריקה מספרות שתושבי ה„מעברות" בכל רחבי המדינה, בכללם גם אזרחים אסייאנים ובני־תערובת, מתארגנים להתנגדות פסיבית נגד האקציות.

אין לי

כמו יגאל הורביץ בשעתו, אימץ הבנק העולמי לעצמו את הסיסמה: אין לי. ראשי הבנק אמנם מנהלים ויכוח עקשני נגד מגמות הקיצוץ הדראס־טיות בסיוע־החוץ האמריקאי, ומנסים לשכנע את רונאלד רגן שהתעלמותו מנושא יחסי צפון־דרום מזיקה, בסופו של דבר, לאינטרס המעצמתי של ארצות־הברית. אבל הנשיא מתעקש, ורזרבות הבנק מידלדלות.

בינתיים הודיע הבנק העולמי על קיצוץ משמ־עותי בהלוואות לפיתוח למדינות העולם השלישי. מנהיגי המדינות המתפתחות הופנו לבנקים פרטיים בארצות־הברית, מערב אירופה ויפאן. 31 מדינות באפריקה, הסובלות ממצב כלכלי קשה במיוחד, כבר הודיעו שלא יוכלו לעמוד בתנאי ההלוואה של בנקים מיסחריים. העלאת שיעורי־הריבית ב־ארצות התעשייתיות הפכה את ההלוואות ליקרות, ולמעשה לבלתי־ניתנות להשגה על־ידי רוב מדינות העולם השלישי.

מיהו פאשיסט? שונא חתולים!

רשימה שהופיעה לפני כשבועיים בשבועון ה־אמריקאי טיים, ותיארה את התופעה המוזרה של פחד ושינאה כלפי חתולים, גררה מכתבי קוראים רבים.

ג'ין וילקינסון מווירג'יניה מצטטת „פיתגם סי־ני", אותו המציאה כנראה, לצורך המיכתב: „מי ששונא חתולים היה כנראה עכבר בגילגולו ה־קודם."

דוברת האירגון להגנת החתולים הסבירה שבדי־חות אנטי־חתוליות גוררות מעשי אלימות, אותם היא מתארת בפרטי פרטים, כמעט בהנאה. קורא אחר סבור שאדם ניכר ביחסו לחתולים, ושונאי החתולים הם בדרך כלל הגרועים שבבני־האדם.

כרגיל בעיתונים אמריקאיים, מביאים גם עוב־דות מהחיים. נאדין קולברט כותבת לטיים שבניטו מוסוליני, נאפוליאון בונפארטה, לואי ה־14 ואלכ־סנדר הגדול שנאו כולם חתולים. לעומתם היו אב־רהם לינקולן, אלברט שווייצר, ויקטור הוגו ומארק טווין, חובבי חתולים ידועים.

לך ותוכיח את ההיפך.

ללא סיוע בינלאומי נרחב. סיכויי ההצלחה שלהם זעו־מים. רוב ממשלות העולם מתעבות את האפרטהייד, אבל מעט מאד נעשה בעניין.

מומחים ישראליים לענייני ביטחון סבורים, שלממ־שלת דרום־אפריקה יש תוכניות ברורות לביצוע גירו־

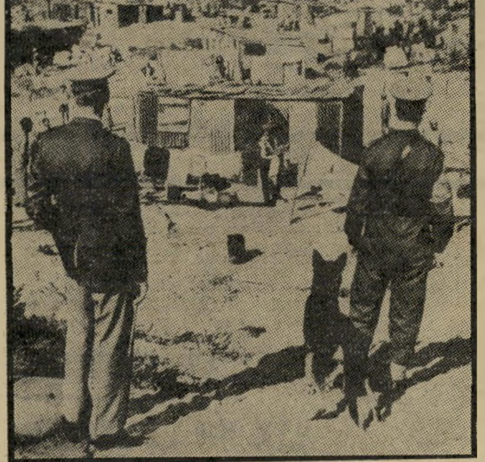

שוטרי דרום־אפריקה מתכוננים לאקציה
טרנסקאי פירושה רעב

שים המוניים ואף פעולות טבח בקנה־מידה גדול, אם יעריכו שהאיום על עצם שילטון האדם הלבן במדינה הוא רציני.

אין כל ספק שאמצעי הלחימה של הצבא והמישטרה מספיקים בהחלט לצורך זה. אף אדם רציני בדרום־אפרי־קה אינו משלה את עצמו ש„האפרטהייד בכסיות משי", כלומר ההפעלה הסלקטיבית של שיטות הדיכוי לפי דוק־טרינה של „הפרד ומשול", נוחלת הצלחה. לכן תהליך המיליטריזציה הוא בלתי־נמנע.

המומחים לחסכון ולמשכנתאות אומרים:

„שלובת טפחות לדיור"

תוכנית חסכון מיוחדת המשלבת את ההטבות
הניתנות בתוכניות החסכון המעולות:

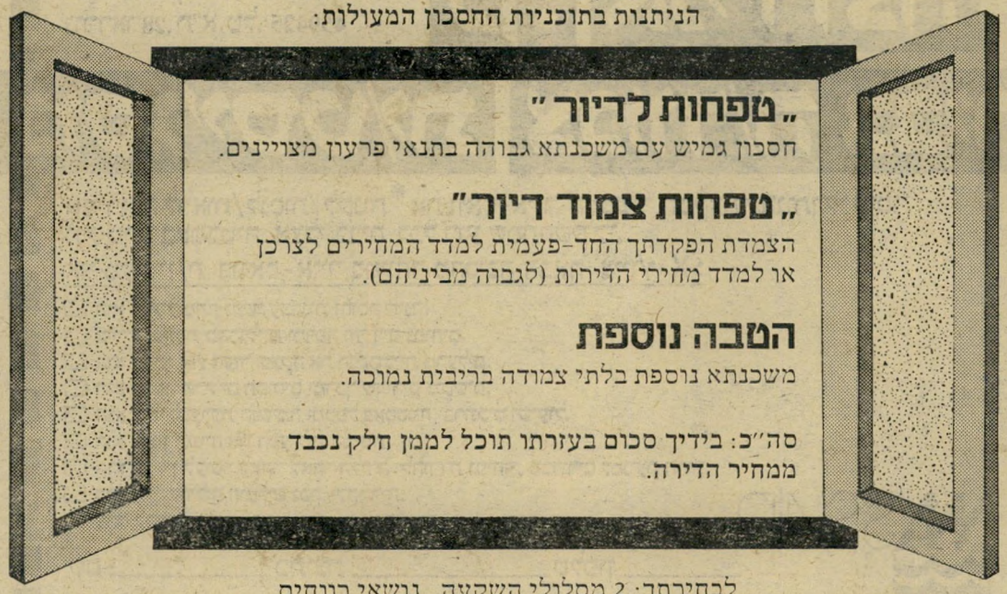

„טפחות לדיור"

חסכון גמיש עם משכנתא גבוהה בתנאי פרעון מצויינים.

„טפחות צמוד דיור"

הצמדת הפקדתך החד-פעמית למדד המחירים לצרכן
או למדד מחירי הדירות (לגבוה מביניהם).

הטבה נוספת

משכנתא נוספת בלתי צמודה בריבית נמוכה.

סה"כ: בידיך סכום בעזרתו תוכל לממן חלק נכבד ממחיר הדירה.

לבחירתך: 2 מסלולי השקעה נושאי רווחים

כמה תשקיע

2 המסלולים בנויים על הפקדה ראשונית, עם ההרשמה,
ועל הפקדה חודשית שתוגדל אוטומטית בהתאם לעליית
המדד.

	סל א' (בשקלים)		סל ב' (בשקלים)	
	עם ההרשמה	הפקדה חודשית התחלתית	עם ההרשמה	הפקדה חודשית התחלתית
ב"טפחות צמוד דיור"	50,000	--------	85,000	----------
ב"טפחות לדירה"	15,000	500	15,000	1,500
סה"כ:	65,000	500	100,000	1,500

הפקדותיך בתוספת ההטבות והמשכנתאות יתנו לך, בערך את הפירות הבאים:

	סל א'	סל ב'
בתום 5 שנים	24% ממחיר דירה*	48% ממחיר דירה*
בתום 7 שנים	28% ממחיר דירה*	59% ממחיר דירה*
בתום 8 שנים	30% ממחיר דירה*	65% ממחיר דירה*

* דירה העולה היום 600,000 שקל, ובהנחה שמחירה יעלה במקביל לאינפלציה.

הכנס עוד היום לאחד מסניפי "בנק טפחות"
ובקש מידע על "שלובת טפחות לדיור".

כל הסכומים במחירי אוגוסט 81

בנק טפחות

זה אומר הרבה

לבני הכותנה המעולים

סיסאים

לא הגדולים ביותר–אבל הטובים ביותר

לכבוד
חברת "ארקום"
נורדאו 28, ת"א, טל. 459425

כן! אני רוצה

מסג'יסט/ית צמוד/ה בבית

אני רוצה לדאות/לנסות/לקנות* את וואס-איר, המכשיר המקצועי הנותן לי עיסוי תת מימי באמבטיה, אצלי בבית בכל רגע שמתחשק לי.

אני מעוניין/ת בוואס-איר במיוחד מהסיבה הבאה ציין/י X:

- ☐ הוא מרגיע מתח נפשי, עצבנות וחוסר שינה.
- ☐ מוריד נפיחות מהרגליים ומרפה וורידים נפוחים.
- ☐ **הוא מרכך את העור ומנקה את הנקבוביות מרעלים.**
- ☐ **הוא מרפה שרירים תפוסים ומרכך שרירים נוקשים.**
- ☐ **הוא עוזר למערכת הנשימה ומטפל באסטמה, ברונכיט ושיעול.**
- ☐ הוא מאזן ומגרה את הפעילות המינית.
- ☐ הוא מצויין לעיסוי לאחר לאחר הלידה ולהורדת נפיחות מכדורים למניעת הריון.
- ☐ הוא עוזר לחילוף חומרים נכון, ולהרזיה.
- ☐ עוזר להחזיר לעור את גמישותו ומונע קמטים.

WASSAIR

שם _____ כתובת _____ טלפון _____

* מחק את המיותר.

ניתן לרכוש את וואס-איר במחסני היבואן או בבתי המרקחת המובחרים

נפתחה מרינה ציינים

במלון מרינה בת"ים

שד' בן-גוריון 136, טל: 03-596111

מסעדה נוספת בשרשרת המסעדות הסיניות הכשרות של

רשת מלונות ח. שיף

לרגל הפתיחה — הנחה של 15% על כל ארוחה
בחודשים ספטמבר — אוקטובר

תפריט סיני כשר. טעים ואותנטי.

מסעדות סיניות כשרות נוספות ברשת ח. שיף:

במלון מרינה, תל-אביב
כיכר אתרים
טל. 03-282244

מלון הנשיא, ירושלים
רח' אחד העם 3
טל. 02-631273

המסעדות פתוחות צהריים וערב
מלבד יום שישי וצהרי שבת

תן טרמפ לחייל

אנשים

מדוע תמך יצחק ברמן באריק שרון, ומה הגן על יוסף בורג במצריים?

■ בישיבת הממשלה ה־אחרונה נשאל שר־הפנים, ה־ד"ר **יוסף בורג**, אם לבש אפודת־מגן בעת שהשתתף ב־הלוויית **אנוור אל־סאדאת** בקאהיר. בורג השיב: „בשביל מה אני צריך אפודת מגן? אני לבשתי ציצית."

■ באותה ישיבה סיפר שר העבודה והרווחה **אהרון אבו חצירא**, על הקמת מיפלגה חדשה באיראן. כשנשאל לאיזו מיפלגה הוא מתכוון השיב: „מיפלגת הבלתי תלויים."

■ שר־האנרגיה **יצחק ברמן** טוען שהצטרפותה של ח"כ **שולמית אלוני** למערך היתה הצלה בשבילו. „עד ה־הצטרפות שלה, כששאלו אותי איך אני יכול להיות בממשלת הליכוד, לא ידעתי מה לענות. אחרי שהיא הצטרפה למערך אני עונה שאם שולמית אלוני יכולה להיות במערך, אני יכול להיות בממשלת הליכוד.

■ ברמן גם טוען שהוא תמך לאורך כל הדרך במינויו של **אריק שרון** לתפקיד שר־הביטחון. „נאמר על אריק ש־הוא יביא סנקים למישרד ראש־הממשלה. אחרי שראיתי מי הם השרים, אני בעד, אם כי נדמה לי שאריק הולך ל־אכזב אותי בעניין זה."

■ כשפגש הבדרן **דודי טזפז** את שר־הפנים, הד"ר יוסף בורג, הוא אמר לו שמאז מערכת הבחירות האחרונה הוא הפך למעריץ אמיתי שלו. „אח־רי הנסיון הקצר שלי, של שתי דקות בפוליטיקה, שהביא אותי לאן שהביא, אני מעריך את כושר ההישרדות שלך כבר 30 שנה."

■ ח"כ חירות, **מיכה רייסר**, כמעט שדחה את נסי־עתו לארצות־הברית, בגלל חובת־שמירה. רייסר הוא חבר גרעין תגר, המתעתד ליישב את ההתנחלות החדשה, כוכב יאיר, הנמצאת מעבר לקו־הירוק ליד כפר־סבא. טקס ה־עליה על הקרקע ייערך בימים הקרובים, ועד אז התבקשו ה־חברים לשמור על הציוד ש־במקום. רייסר היה צריך לש־מור בישוב החדש בחול־המועד סוכות. הוא הסביר לחבריו ש־הוא יהיה בחו"ל, אך אם לא ימצא לו מחליף, הוא מוכן לדחות את נסיעתו. לבסוף נמצא חבר שהסכים להחליף אותו, ורייסר יצא בשבוע ש־עבר לניו־יורק.

■ רייסר, המתגורר כיום בראשון־לציון, יעבור להתנח־לות החדשה בשלב מאוחר יו־תר, ולא עם כל שאר המתנח־לים.

■ הח"כ הג'ינג'י לא הת־רגש מהפירסומים על קשריו עם המיליונר היהודי־יפאני **שאול אייזנברג** (העולם הזה 2301). „דע לך," הוא אמר לעיתונאי ששאל אותו על ה־מכונית שקיבל מהמיליונר, „שכל פעם ששמי מוזכר ביחד עם שמו של אייזנברג, זה עו־זר לי מאוד."

■ אחרי שנה, שבה לא ביקר ח"כ **אבא אבן** בארי־צות־הברית, הוא יצא לשם ב־שבוע שעבר. כששאל דיפלומט אמריקאי מהם שלושת הנוש־אים המדוברים ביותר, כיום, בארצות־הברית, השיב הדיפ־לומט: „אחד — האייוואקס, שתיים — האייוואקס, שלוש — האייוואקס."

■ כשנשאל סגן שר־התח־בורה, **דויד שיפמן**, אם ב־עקבות רצח אנוור אל־סאדאת יש טעם בהקמת ממשלת לי־כוד לאומית, השיב: „לא מקי־מים ממשלת ליכוד לאומי על כל קומדיה או טרגדיה."

■ לדבריו, תל־אביב זקו־קה כיום ל־150 אלף מקומות חניה, כדי לפתור את בעיות התחבורה בעיר, אך השטח ה־יחידי שניתן להכשיר למטרה זו הוא שטח הים שבין תל־אביב לקפריסין, שאותו יש לייבש.

■ שיפמן נשאל אם עבר חתול שחור בינו ובין שר־התחבורה, **חיים קורפו**. „לא עבר בינינו שום חתול כי ל־חתולים אין לוחיות זיהוי כמו למכוניות."

■ שיפמן גילה שהוא שו־מר מסורת ואינו נוסע בשבת. הוא סיפר שלערב הראיונות, שאליו הוזמן, הוא הסכים לבוא, אחרי שמנהל המלון, שבו נערך הראיונות, נתן לו חדר שבו יוכל לשהות מ־כניסת השבת ועד למועד ה־ראיון.

■ ח"כ הליברלים **פנחס גינדשטיין**, שהוא שומר מסורת, התפלל בימים הנור־אים, בבית־הכנסת המרכזי של כפר־סבא. גבאי בית־הכנסת הושיבו אותו במקום שעליו ישב במשך שנים פנחס ספיר.

■ בערב ראיונות התייחס מנהל מחלקת־החדשות של ה־טלוויזיה, **טוביה סער**, ל־דבריו של עורך־הדין **אהרון פאפו**, שחשש שהוא יזקין עם **חיים יבין** על המסך. אמר סער: „עם, פאפו בטוח שלא נזקין, כי הוא לא יכול לכהן בוועד־המנהל של רשות־השי־דור אלא שתי קדנציות בל־בד. לעומת זאת, יבין ימשיך להופיע על המסך גם אחרי שפאפו ילך."

■ בהצגה אחרון הפועלים, שבמרכזה דמותו של **א(ה־רון) ד(ויד) גורדון**, מסתו־בבים השחקנים באחת הסצנות, בתוך הקהל ושואלים את הצו־פים אם כסף מעניין אותם. ב־אחת ההצגות האחרונות נגשה השחקנית **גליה ישי לצופה קשיש** ושאלה אותו: „כסף מעניין אותך?" הקשיש השיב בשלילה אך הוסיף: „אבל מה עם מין?"

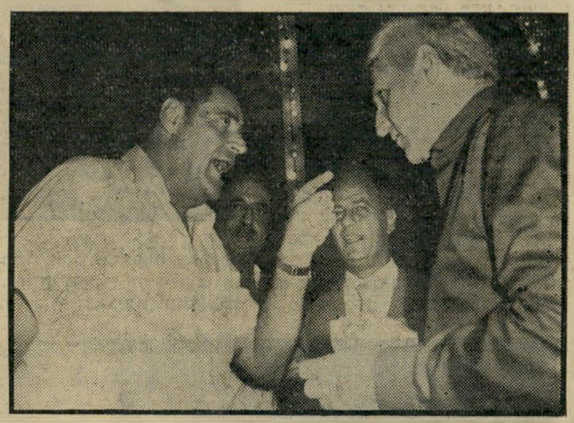

גאל גדיפל סגן ראש עיריית תל־אביב, אינו מאיים על ראש־העיר שלמה להט. בנוכחות שלמה אליהו, שוחחו השלושה על תצוגת האורות שתנכה את בית אליהו. להט לחץ בכפתור שהפעיל התצוגה האור־קולית.

שלמה אליהו כורע ברך, אך אינו משתחווה בפני מנכ"ל החברה שלו, מפכ"ל המישטרה המודח, הרצל שפיר. אליהו העדיף להתכופף מתחת לסרט, שאמור היה להחתך בפתיחת בית אליהו ולא לשחרר אותו. אחר־כך כשבא הרב ידידיה פרנקל למקום, הסירו הסרט.

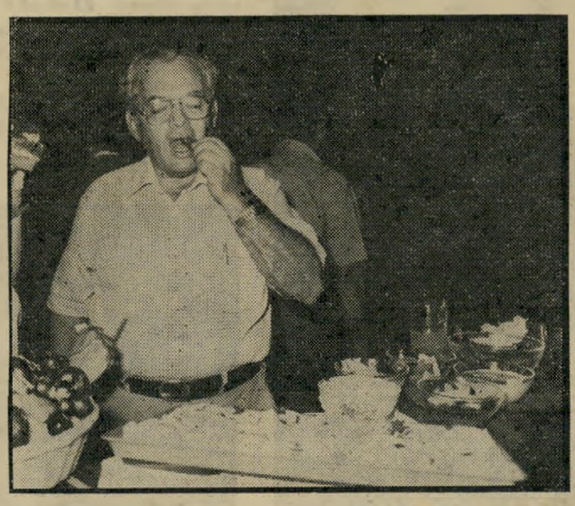

יצחק ארצי סגן ראש עיריית תל־אביב, פתח את תע־רוכת ציורי הילדים מניו־יורק, הנערכת בכניסה לבניין העירייה. בתום הטקס פנה ארצי לשולחנות הכיבוד.

יפות יפות שבא לבבות

טוב, בביתה של מאפרת הטלוויזיה **חנה כיפון**, הסתובב השדר **יאיר שטרן** ומילמל בפה מלא: „אחרי יום עבודה ארוך וקשה כמו זה שהיה לי, לא יכול להיות דבר טוב יותר מאשר מסיבה אצל חנהל'ה. שמתם לב ליין?" ●●● **יאן גונוג**, בעלה של חנה, שהוא ארכיטקט הולנדי, קיבל את פני האורחים לבוש בגלביה שחורה. „לרקוד, לרקוד?" הוא ציווה על הבאים. „זו מסיבה או לא? שאף אחד לא יגיד שהוא עייף! מה קרה לכם, הזדקנתם?" ●●● „אני כבר לא גר יותר בירושלים," סיפר בימאי הסרטים **עדי כהן**, שבא למסיבה עם אשתו **אתי**. „אבל

שיקה ידידותית בלבד, אמר איש הטלוויזיה יאיר שטרן, כשפגש במסיבה בירושלים [illegible] אתי אולמן התל־אביבית, העוסקת ביבוא אביזרי אופנה.

גלביה שחורה לבש יאן גונוג ההולנדי, יאן, בעלה של חנה, הנראית לצידו בתמונה, היה הרקדן הרציני ביותר בחבורת האורחים שהיתה עסוקה בהתבוננות בנוף ובאכילת המטעמים.

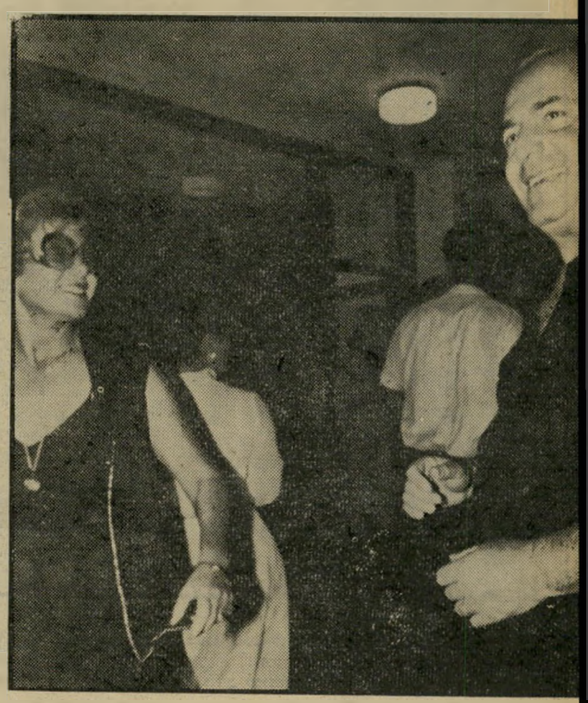

יקוד סוער רקדה נעמי שדמי, שבאה למסיבת יום־ההולדת של קארין יחד עם בעלה אשר. [illegible]יטה: נדב מרגלית, שחגג את יום־הולדתו יחד עם קארין.

האופנאים אילן ואביבה פיפקו, מעצבי האופנה, פגשו במסיבה את הדוגמנית מיכל אדר, שניסתה לברוח מהצלמים. למטה: מלכת המים אילנה סיבוני, באה יחד עם יוסי, שלא הסכים לגלות את שם מישפחתו, למסיבת סיום התחרויות.

הנוצצת קארין, לבושה בחולצה עליונה מוזהבת, קיבלה איחולים רבים מאיש העסקים וולטר בייצ'ל.

שנת תשמ"א אומנם כבר הס־תיימה. אך לא נגמרו החגיגות לכ־בוד סיומה ותחילתה של השנה החדשה. סביב שולחנות עמוסי כל

האספן ארי אורן, ח־תקליטן, סיפר שהוא חובב משקפיים שונים.

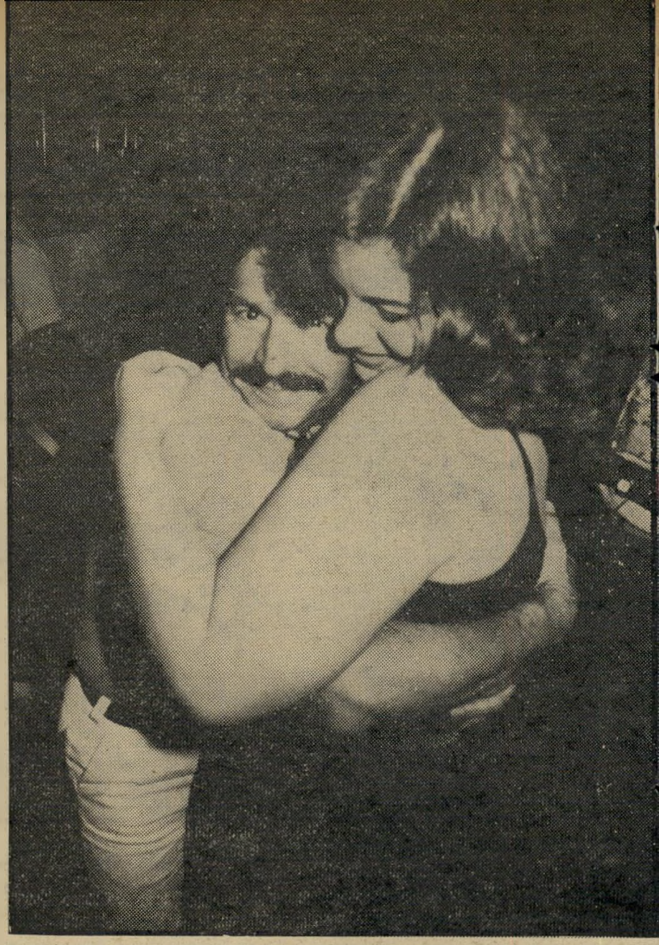

הרקדן ג'וקי ארקין פגש במסיבה חברה ותיקה שלו, ברי מור. השניים הכירו כשעבדה ברי באירגון אמני ישראל שבו חבר ג'וקי. במשך כל הערב לא נח ארקין אפילו דקה. הוא היה עסוק בריקודים והקפיד להזמין לריקוד כל אחת מן הבנות.

ריקוד מלכות' הבנות היו עליזות מאוד במסיבת סיום התחרויות ורקדו במרץ רב. הן לא שמו ליבן לכל מבטי המעריצים שהעניקו להן אורחי המועדון.

האופנה האחרונה היא שימלת מיני קצרה או חולצה ארוכה. אחת מאורחות המועדון שבאה לבושה בשימלה כזו היתה עסוקה כל־כך בריקודים עד שלא שמה לב לכך ששימלתה התרוממה להנאת כל הסובבים אותה, שכמובן לא טרחו להעיר לה.

בעל־הבית אהרל'ה חיזר במידה שווה אחר כל אחת מהבנות, דאג להשמיע להן את המוסיקה שהן אוהבות ולהשקות אותן בשמפניה ולהאכילן בחטיפים שהוגשו.

מי שהיה ירושלמי לא יכול ליהנות במסיבות פרט לאלה שבירושלים" ●●● התל־אביביים המעטים ש־היו במסיבה רשנו ואמרו שמסיבות תל־אביביות הן סוערות יותר. „יש אצלנו יותר אקשן," הסביר **חנוך עינב**, שבא למסיבה יחד עם ידי־דתו **חנה גלאון**. „בוא ניסע לתל־אביב, „היא ביקשה, „שמעתי על מסיבה נהדרת שם. פה אפילו תכל עלי. פה לא בודקים אחד את השני." היא התריסה באכזבה ●●● „מי אמר שמסיבה מוצ־לחת היא רק זו שרוקדים בה?" ניסה דודו ראש העיר ללמד את התל־אביביים. „ראיתם כבר את הנוף? באמת שאתם לא מבינים כלום! הרגשתם כבר את הרוח הנהדרת?" ●●● הלהיט האחרון בין המועדונים התל־אביביים, מו־עדון קיסר, אירח את שתים־עשרה היפהפיות שהשתתפו בתחרות מל־כת המים 81, במסיבת סיום התח־רויות שנערכו ברחבי הארץ ●●● **אילנה סיבוני**, מלכת המים, באה מתנשפת בלווייתו החבר ה־פרטי שלה, שהיה מפקדה כששירתה בשירות חובה בחיל־הצנחנים: „היה לי יום עבודה ארוך," היא התלוננה לפני הבנות שרוצות להי־יות דוגמניות. „זה לא כל־כך קל ופשוט כמו שזה נראה" ●●● בעלי המועדון, **אהרל'ה בן־אהרון, שלום פנסטנר ודוכי טייב**, הכינו מבעוד מועד בקבוקי שמפניה, והבנות ששוחחו בעליזות על חוויותיהם, ונזכרו בפעמים ש־בהן באו במבוכה משאלותיו של **מני פאר**, נהנו מאירוח מלכותי ●●● **ג'וקי ארקין**, שבא לח־גוג יחד עם היפהפיות שהיו לבר־שות לפני צו האופנה האחרונה בשמלות מיני צבעוניות, בא ב־לוויית ידידתו **דניאלה** ●●● הדוגמנית **קארין דונסקי** קיב־לה הצעה שאי־אפשר לסרב לה מנחת הצוגות האופנה **אילנה מרגלית** ערכה לה מסיבת יום־הולדת משותפת עם בעלה של אילנה, קפטיין אל־על **נדב מרג־לית**. „תאריך יום ההולדת חל בעצם בסוף החודש," סיפרה קא־רין, „אבל פחדנו שיהיה קר ואולי אפילו גשום, אז מי שעוד לא הביא מתנה יש לו עוד צאנס."

מה עשה מפכ"ל המישטרה בבית הרב -
ומהי הגשמת ציונות חלקית אצל חיים בן־שחר?

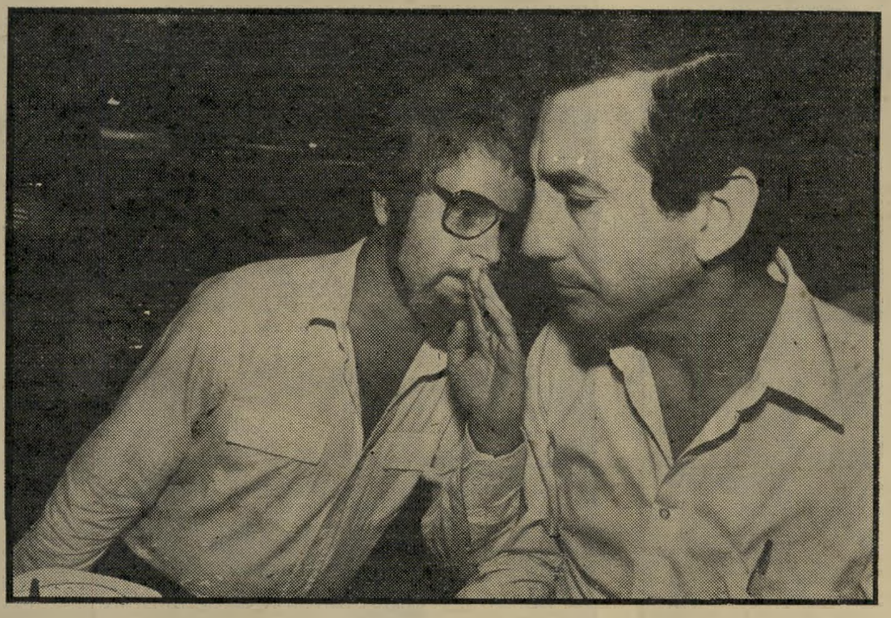

מיקי אלבין

איש הליברלים מאזין בתשומת לב לסוד שלוחש לו ח"כ חרות מיכה רייסר, בפתיחת מועדון היקב שבחנוכלת השניים. רייסר היה נלהב מאוד באותו ערב מחתיענות של מוזמני המועדון הלאומי. אלבין ישב ליד רייסר בשולחן המכובדים ורווח נחת גם הוא.

■ בהרצאה על מדיניות־החוץ של ישראל, דיבר ח"כ **שבח וייס**, בין היתר, על המהפך האנטי־ישראלי באפריקה. הוא תיאר את היבשת האפריקאית כיבשת הפראדוכסים: „אידי נקרא אמין, למדינה שנמצאת באמצע קוריאים צ'ד. מצרים העילית נמצאת בתחתית המפה של מצרים ובליבריה (מלשון „חופש") משתולל משטר רודני. מה הפלא שהם החזירו לגו רעה תחת טובה?"

■ סער סיפר על הראיון שהעניק ראש־הממשלה, מנחם בגין, לטלוויזיה הישראלית בערב ראש־השנה. כידוע מסרב בגין שיערכו מחדש את הראיונות עימו, וכשנשלח אליו הכתב **ישראל סגל**, הוא הסביר לראש־הממשלה שאורך הראיון יהיה שמונה דקות, ולכל היותר עשר דקות. בתום הראיון התברר שבגין דיבר 20 דקות. סגל שאל את בגין מה יהיה גורל הראיון ובגין אמר לו: „עליך אני סומך, אתה יכול לקצץ."

■ שני אנשי יחסי־הציבור, **אבי דיין** ו**אבינועם הנ־**

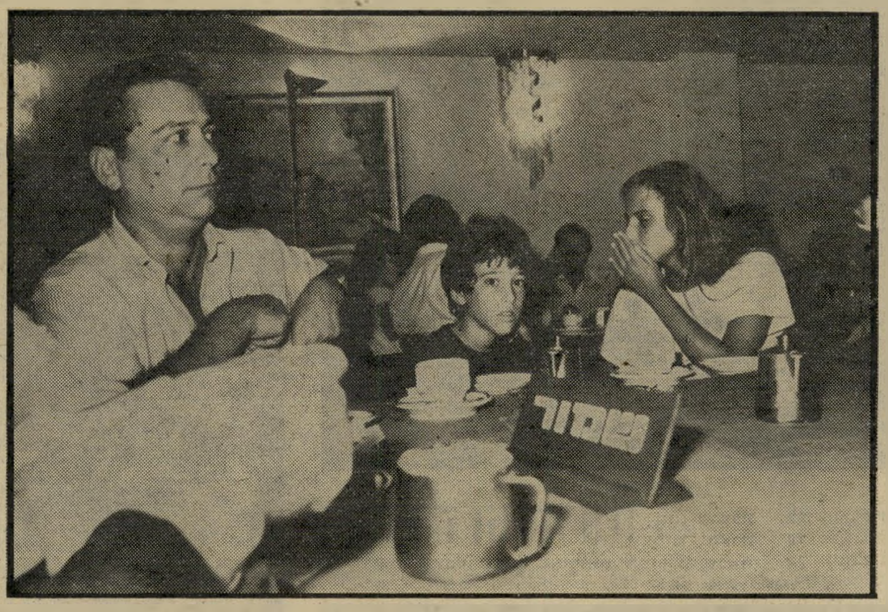

גלי סער

בת ה־15, לוחשת לאחיה רן בן ה־12, שיבקש מאביהם, טוביה סער, שיבקש מהצלמת שלא תצלם אותה. משיפחת סער, באה בחרכב מלא לערב ראיונות שבו הופיע האב. האם ישבה בשולחן אחר, וסער ישב עם שני ילדיו, בשולחן המוזמנים.

בת רב. את הצמרת המישטרתית אירחה אשת הרב.

■ מנכ"ל חברת שופרסל הפורש, אלוף (מיל') **יוסף גבע**, סיפר בגאווה שהוא לא עובר לשום תפקיד בכיר אחר. „החלטתי לקחת שנה־שנתיים חופש ולהקדיש את כל זמני לקריאת ספרים."

■ מי שהיה מועמד המערך לתפקיד שר־האוצר, הפרופסור **חיים בן־שחר**, יצא בשבוע שעבר לארצות־הברית, כדי לחתום על הסכם להקמת מרכז לימודי בארץ שימומן על־ידי האמריקאים. ושיאפשר ליהודים ללמוד בארץ. בן־שחר, שהוא נשיא אוניברסיטת תל־אביב, אומר שהוא מצדד בהגשמה חלקית של הציונות, ואם יצליח לגרום לכך שיהודים מחו"ל ילמדו בארץ לפחות שנה אחת, הרי שהוא יראה את תוכניתו מוגשמת.

■ בן־שחר טוען שהוא לא נעלם מהפוליטיקה, ויש לו מה לומר על הצעדים הכלכליים של שר־האוצר, **יורם ארי־דור**, אך הוא יעשה זאת ב־רגע שיפרוש מתפקידו באוניברסיטה, ואז הוא יהיה „ראש

דרסמן, החליטו להזמין כאורח־כבוד לתערוכת יצרני רהיטים, שנפתחה בשבוע שעבר בתל־אביב, את הרמטכ"ל **רפאל איתן**, הידוע באהבתו למיקצוע הנגרות. הם שלחו לו הזמנה רישמית, בדואר רשום, שבועיים לפני. האירוע, אך כשרצו לברר בטלפון, ערב האירוע, אם רפול יבוא, נאמר להם שכל מיכתב אזרחי שנשלח לרמטכ"ל מגיע ללישכתו רק אחרי שבועות ביגלל בדיקות ביטחוניות. אם הם רוצים שהמיכתב יגיע לפני כן עליהם לבוא אישית לקריה, להזדהות ולמסור את המיכתב.

■ **שימחה דיניץ**, מיספר 61 ברשימת המערך לכנסת, אמר שהוא מאחל לעצמו שבשנה החדשה המצב לא יהיה כל־כך טוב כפי שראש־הממשלה מתאר אותו, ולא כל כך גרוע כפי ש**שימעון פרס** מתאר אותו.

■ את המחנות המתמודדים על ראשות מיפלגת־העבודה תיאר ח"כ שבח וייס: „ישנם מפריסי פרס(ה). יש כת גורו(ו) חדשה. יש מי שסוברים שהנבון יצחק אחרון, ואילו אני נוהג אחרי רבין להטות."

■ אחד האירועים הפליליים, שבהם טיפל מפקד מישטרת מחוז תל־אביב, **משה טיומקין**, לפני שפרש, היה פריצה לביתו של הרב **יצחק וידידיה פרנקל**, וגניבת חפצים יקרי־ערך מאוספו. טיומקין בא לביתו של הרב יום־יום ובדק אותו. אחרי שחלק מהרכוש הגנוב נמצא, סיפר טיומקין לרב, שכעבור יומיים הוא פורש מהמישטרה. פרנקל הציע לו מיד, שיבוא עם מחליפו בתפקיד, **אברהם תורגמן**, לקבל ברכה לראש־השנה. לטקס הברכה בא במיוחד מירושלים גם מפכ"ל המישטרה, **אריה איבצן**, שאשתו היא

אמציה לבקוביץ

בא עם אשתו, יעל, למסיבת שנערכה לכבוד נשיא בופוטוואנה, לוקאס מנגופה. הנשיא הציע לאמציה שיבוא לארצו וישמש כיועץ לשר־הספורט שם. אמציה מהסס, ביגלל החרם שהוטל על המדינה־כביכול, שהוקמה ביוזמת דרום־אפריקה.

בקבוק מלא רעיונות...

יין אפריטיף אדום, על בסיס של יין בתוספת מצוי של שורשים וצמחים שונים. מריר, מעורר תיאבון

טבעי – Natural
אמריקנו, מקורר היטב, עם פלח לימון.

על הקרח On The Rocks
אמריקנו מעל קוביות קרח בתוספת 1/2 כפית מיץ לימון, עם פלח לימון, לערבב היטב.

Long-Drink
חלק אחד של אמריקנו עם 2 חלקים מי סודה מעל קוביות קרח ועם פלח לימון להגיש בכוס גבוהה.

אמריקנו
אמרטו
רום
וודקה לימון

הרביעיה החדשה של "כרמל" משקה ראשון·אצלכם בבאר

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

אנשים

האופוזיציה הכלכלית." כדבריו.

■ **יצחק ליבני** מתאמן, בימים אלה, בסידרת הערות־גגאי, שהשמיעו מורים בארץ לפני דור או שניים, ושיש בהן כדי ללמד על רמתו של המורה הישראלי אז. כשהיו רוצים להשתיק את המפריעים היו אומרים להם: „הס כל בשר". או: „בל יחרוץ כלב לשונו." לדברי־שטות היו מגיבים בפסוק: „יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לכם." אחרים היו אומרים למפריעים: „שית לועך בעפר." או: „יסכר פי רשעים." המעניין הוא שהם השתמשו, כימעט תמיד, בביטויים השאולים מהתנ"ך. ליבני מספר שכיום הוא פונה בלשון דומה לשני ילדיו, שעדיין אינם חובשים את ספסלי בית־הספר.

סדום, אבל אונס קבוצתי שבו משתתפים 15 אסירים, בתוך התא, אינו סטיה מינית, אלא צעד לצורך השפלה של אדם שחושדים בו שהוא מלשין. רוזנפרל סיפר, שהיו מנהלי בתי־כלא, שכדי לצמצם את כוחם של מנהיגי הכלא, היו תופסים את אחד המנהיגים בזמן הסיור בחצר, מחבקים אותו ונותנים לו סיגריה, כדי שאחרים יחשבו שהוא בעצמו משתף־פעולה.

■ **מימון לוי**, מנאשמי הרצח־הכפול, המרצה את עונשו בבית־המעצר ברמלה, החזיק בתאו תוכי. חבריו לתא הגיעו למסקנה שהתוכי מלשין לסוהרים, ודרשו ממימון ליציא אותו. עכשיו נמצא התוכי במישרדו של עורך־הדין **יהי כהנוב**, פרקליטו של מימון, והוא צועק כל הזמן: „מימון, מימון!"

הרצל ליפשיץ

האסטרולוג, אוכל בתיאבון רב עוגה, לפני שעלה לבמה להתראיין בערב ראיונות, אחרי רצח אנוור אל־סאדאת. ליפשיץ היה במצב־רוח מרומם, וטען שרוב מנהיגי העולם הערבי יעלמו בקרוב.

■ העיתונאית **תמר אבידר**, שהיתה ניספחת לענייני נשים בשגרירות הישראלית בוושינגטון, סיפרה השבוע שהחברים הכי טובים של המשלחת הישראלית באו"ם הם שוערי הבנין, משום שהם יהודים.

■ לפני שנכנס **צבי ריזמן** לתפקידו כדובר מישרד־התיירות, הוא נסע לטיול של שבועיים באנגליה עם בנו בן ה־13 **גיא**. לפני שעזבו את לונדון הוא לקח את בנו לטיול בטאוור המפורסם, ולצערם של השניים הם לא הצליחו לסיים במקום את הסיור, בגלל קצר חשמלי. אלפי אנשים ששהו במקום המתינו בסבלנות לתיקון התקלה, אך כעבור כשעה החלו רבים לנוע לכיוון היציאה. בפתח העמידו האחראים במקום שולחן, וכל מי שיצא רשם את פרטיו כדי שיוכל לקבל את כספו בחזרה. הפרשה אירעה ב־14 באוגוסט, ורימון כבר הספיק לשכוח את הענין. כעבור שיבעה שבועות, בתחילת אוקטובר, קיבל רימון לביתו מיכתב מהנהלת האתר, ולדברי התנצלות היו מצורפים 3.7 לירות שטרלינג, מחיר שני הכרטיסים. „זו דוגמה לתיירות למופת," אמר הדובר.

■ מנהל כלא מעשיהו, **שאול רוזנפרל**, סיפר שאומנם במעשיהו אין מעשי

■ כשנשאל **שלמה צדוק**, שהתפרסם כמי שקרא למרד עדות המיזרח, בערב ראיונות, איך לדעתו אפשר לגשר על הפער שבין אשכנזים וספרדים, הוא פנה לקהל ושאל: „מישהו כאן מוכן לתת לשלמה צדוק את בתו לאישה?"

■ כשנשאל האסטרולוג **הרצל ליפשיץ**, אחרי הרצחו של אל־סאדאת, מה צפוי במרחב, הוא השיב: נשיא סוריה, **חאפט' אל־אסד** ייעלם. בכלל, הוא היה צריך להיעלם כבר לפני חודשיים."

■ הממונה על הכנסות־המדינה, **אוריאל לין**, נשאל על־ידי **יעקוב אגמון**, בתוכנית שאלות־אישיות מדוע שינה את שם מישפחתו הקודם, אסולין. לין, עורך־דין במיקצועו, לא היסס: „לא ידעתי אז שאהיה איש־ציבור."

■ כשקיבל השחקן **גדי יגיל** גביע־מגן, מטעם קבוצת מכבי רמת־גן, על היותו אוהד מסור, הוא החליט לברכם בדרך היתולית וחיקה את ראש־הממשלה, מנחם בגין, המברך את הקבוצה. „לרמת־גן יש כבוד גדול כי מעליה התאמן חיל־האוויר שלנו לפני שהפציץ את הכור בבגדאד. את הכיפה מעל קולנוע רמה, דימו לגג של הכור, ומסביב יושבים עיראקים."

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

מנחם בגין בארצות־הברית.

כל גרגר... ספלנדיד!

קפה טהור, טעם טהור, 100%.

עלית לקחה את הטעם הטוב שבקפה ונצרה אותו בכל גרגר
ספלנדיד!
החדוש הטכנולוגי הנפלא
„קפה נמס המיוצר בשיטת האגלומרציה" הגיע לישראל.
ספלנדיד!
עתה בא אל שולחנך וטעמו על לשונך...
ספלנדיד!
קנו אותו, כל גרגר...
ספלנדיד!

חדש!
מחיר הכרות
22.50 שקל

טוב לי עם קפה עלית

מאת מאיר תדמור

מי יטיס מיטעני יצוא חקלאי: „אל־על" או „קאל"?

עד 1976 הטיסה „אל־על" את מרבית מיטעני הייצוא החקלאי. באותה שנה הקים מוטי הוד (מפקד חיל־האוויר ל־שעבר) את חברת „קאל" (קווי אוויר למטען) יחד עם האירגונים החקלאיים. „קאל" התחילה להטיס את מרבית מיטעני הייצוא החקלאי ומה שחשוב לא פחות, מיטעני יבוא, שאיפשרו הקטנת מחיר הטסת הייצוא. קרה עוד משתו: הוד יצא מהתמונה וחלקו הועבר לידי „ניר שיתופית", שהיא הזרוע הפיננסית של המרכז החקלאי, שלה 50% ב„קאל", והמחצית השניה בידי מועצות הייצור (פרחים, ירקות, פירות) שבשליטת מישרד החקלאות.

כל עוד עסקה „אל־על" בריאורגניזציה והייצוא החקלאי היה בשיאו ו־המחירים היו טובים, לא היו בעיות ו־החקלאים היו שבעי־רצון. לאחרונה השתנה משתו: כמה כישלונות בתיכנון ו־בתחזיות של ייצוא, שנעשו על ידי „אגרקסקו", הביאו לעליה בהוצאות ה־הטסה, כאשר נחכרו יותר מטוסים ש־עבורם היה צריך לשלם; מחירי התוצרת החקלאית מישראל נפלו, גם בשל התחרות בין המגדלים והיצואנים הפרטיים.

עכשיו התחיל המאבק האמיתי.

עוד לפני פירסומו של דו"ח מבקר המדינה על „אגרקסקו", רווחו שמועות שונות על חריגות וחריקות ב„קאל", בהתוצרת החקלאית ללא מיכרזים.

בהתאם לחוזי המיסגרת של „קאל" עם „אגרקסקו", כיסתה האחרונה את כל הפסדי הראשונה, ועל כך מעיר מבקר המדינה בלשונו העדינה: „„קאל' היא גוף מישפטי ומיסחרי עצמאי, שלאגרקסקו אין במישרין חלק בבעלותו, ולא בהכרח בכל המיקרים האינטרסים של שתי החברות זהים".

„חוגים מקורבים לאל־על, החלו לעבוד שעות נוספות ולהציג שאלות בדבר זכות קיומה של „קאל", בטענה שהיא אינה אלא חברת נסיעות פרטית לעסקנה החקלאית. על כך השיב מנכ"ל „קאל" בהמצאת רשימה של 151 איש שנסעו בעונת 1980/81 במטוסיה. ברשימה מצאנו 62 אנשי „קאל", 74 אנשי „אגרקסקו" ו־17 אחרים, כולל עתונאים.

טענה אחרת אמרה שעובדי החברה (50) עובדים רק חצי שנה (עונת הייצוא החקלאי היא מאוקטובר עד מאי). על כך משיבה „קאל" שבמשך שבעת החודשים עובדים כל עובדי החברה במסופי המיטען ובמישרדים, במשמרות, בחגים ובשבתות, ולזכותם ימי עבודה נוספים אלה. מילואים וחופשות מנוצלים בעונה המתה. „נכון, יש בעיה של חודש בשנה." טענה אחרת שהושמעה, היא ביחס לניצולת המטוסים. בעונת 1979/80 נחכרו על ידי „קאל" 560 טיסות ובפועל היו רק 240. יש לזכור — התשלום הוא עבור הטיסות החכורות. על כך משיבה „קאל" שהתיכנון של הייצוא החקלאי נעשה על־פי מודל של „אגרקסקו", ולפיו היא נוהגת, וכשיש הסכמת שני הצדדים. התברר שהיה בהן מעט מאוד אמת. התברר ש„קאל" משמשת, למעשה, גורם מתווך בין „אגרקסקו" ובין חברות המחכירות מטוסים (ביניהן „אל־על") ושהיא זוכה בהטסת

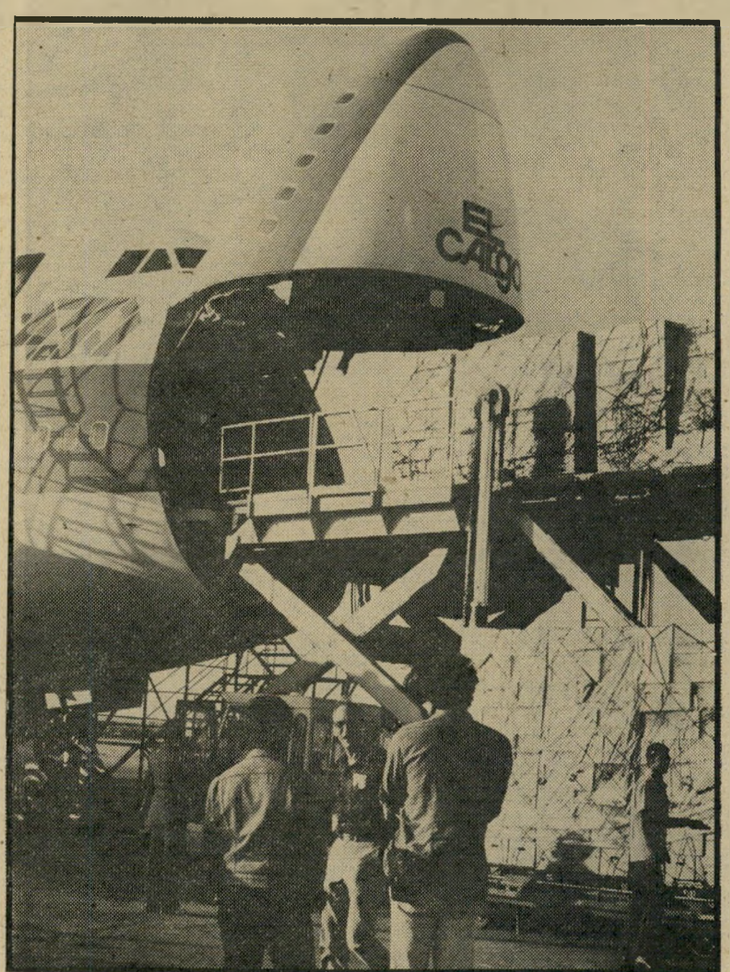

מטוס מיטען של „אל־על"
העיקר שהמחיר לא יעלה

מתי הוא/היא משקרים

פשוט מאוד, כשנדלקת הנורית האדומה. מחשב מתח־הקול אינו גלאי־שקר, טוענים היצרנים. כל מה שעושה מכשיר קשר זה (ראה צילום) הוא, מדידת נוכחות של רעדים זעירים בקולו של הנבדק. המחשב הזעיר שבמכשיר משווה בין

מחשב מתח־קול לגילוי שקרים
אדום — שקר, ירוק — אמת

רמה נורמלית של מתח־קול ובין רמות גבוהות יותר. את ההבדל בין השתים אפשר לראות על המכשיר, באמצעות שתי נוריות, האחת ירוקה, המסמנת שהנבדק אינו נתון בלחץ, והשניה אדומה, המסמנת לחץ־יתר בקולו של הנבדק. המחיר ללא מס הוא כ־250 דולר.

כדי להשתמש במכשיר, כל מה שיש לעשות הוא להוכיח, שהאדם שאתה חושד בו שהוא משקר, נמצא במתח כתוצאה מהשקר. (כדאי, כמובן, לומר בתחילת השיחה משהו מרגיע). היצרנים ממליצים להשתמש במכשיר בשיחות עם סוכנים למיניהם המנסים למכור לך באמצעים שונים מוצרים שאינך נזקק להם או שאינך רוצה בהם. אין המלצות ביחס לבעלים או נשים נשואות ואחרים.

„ברוך" ישלם מי שמתכנן, וכך היה.

למה הייצואנים הפרטיים מעדיפים את „אל־על"? פשוט מאוד: „אגרקסקו" אינה מוכנה שהמתחרים שלה יובילו את מיטעני הייצוא שלהם ב„קאל", הקשורה עימה בחוזה. „קאל" טוענת שהיא הטיסה עד לאחרונה טונה של יצוא חקלאי במחיר ממוצע של 750 דולר; אנשי „אל־על" טוענים שאפשר בפחות, ושבכל מיקרה המחיר שבו נוקבת „קאל" אינו עומד במיבחן. על כך משיבים אנשי „קאל", שלפני 5 שנים גבתה „אל־על" 1000 דולר לטונה מיטען, ואילמלא הם נכנסו לתמונה, היו המחירים מרקיעים שחקים.

מה אומרים החקלאים? יש טענות נגד „קאל" ונגד „אגרקסקו", אבל מוטב „קאל" מאשר „אל־על". הם עדיין זוכרים איך סידרו להם מחירים לפני היות „קאל".

לסיכום: טוב שיש תחרות. בעונה הבאה תצטרף לתחרות על חסדי החקלאים חברה חדשה, „מעוף". זו אינה שייכת, לא למימסד החקלאי ולא לממשלה. הפתעות צפויות. איך אמר לי חקלאי: לא חשוב מה, לא חשוב מי, העיקר שהמחיר ירד, או לפחות לא יעלה.

הבורסה
תרדמה של חג ועצבנות מתוך הרגל

מישהו ממקורבי הבורסה הגדיר השבוע את הבורסה כשקועה בתרדמה מעצבנת. התרדמה מיוחסת לחגים ולמיספר המועט של ימי־המיסחר. העצבנות היא המשך טיבעי לאי־הוודאות ביחס למניות החופשיות. הן עולות, הן יורדות, וחוזר חלילה. אז, אם אין בורסה, לפחות שמועות וסיפורים יש למכביר.

אחד מחכמי הבורסה הציע לי השבוע שתיים משורה ארוכה של „פניני חכמה", המתארות את מצב הבורסה ה־תל־אביבי: האחת — „תוכנית חומש" מיוחדת לבורסה, שפירושה בעגה הבורסאית, תחזית לחמישה ימים. וה„פנינה" השניה „תחזית שמועתית" (מלשון שמועה), שפירושה כפשוטה, אילו מניות חופשיות ילוו השבוע בשמועות, כדי לעזור בהרצתן.

„כמות"

משום שמיסחר כמעט ואין, נעסוק השבוע במערכת השמועות האחרונה, שכמה מהן נראות משכנעות והאחרות פחות, ואולי משום כך תיתאמתנה. סדר הבאתן של השמועות והסיפורים אינו חשוב, ו„כמות" האמת שבכל אחת תלויה במפיץ השמועה ובאלה שמוכנים לאכול אותה, להינזק ואולי גם להרוויח משהו. ראשית, נביא מובאה מדברי של ברוקר המתלונן על הבנקים: „הבנקים הורסים את הבורסה. אם הבנקים נותנים 0.5% כל יום, אין שוק חופשי."

● שוב מדברים על „עוז". מישהו טרח לגלות ש„עוז" תצא בהנפקה פנימית (!) לבעלי זכויות, או תצא במיכרז פנימי לרכישת ההנפקה לבעלי הזכויות. לא ברור בדיוק מה. מה שכן ברור ש־„עוז" עמדה כמה ימים ב„מ" וזו בהחלט סיבה טובה לסיפורים מן ההפטרה.

● זה זמן רב שלא עסקנו ב„חלב מקרקעין". הטבה של 100% תהיה באמת, אך דיבורים על הנפקה נוספת לא עושים אותה למה שהמחזיקים בה רוצים. בקיצור, איך אמר לי המומחה: „לא שווה, לא כך ולא כך." תרשמו לפניכם.

● מה קורה ל„פז השקעות". אומרים שיש תביעה מישפטית. למי זה יעזור, אני לא יודע. נדמה לי שהשמועה הזו, היא כמו מזל"ט (מטוס זעיר ללא טייס), שנשלח לתצפית כדי לדווח כמה יאכלו את השמועה וינהגו בהתאם, מבלי לדעת למה.

● „ישרס" — זה כבר דבר רציני; קבוצת מרידור שרכשה את „רסקו" ו־בנותיה במחיר של מציאה, הולכת בדרכי קבוצת אייזנברג, או בקיצור, איך לרכוש חברות בלי לשלם עבורן מכיסך. כדי שהעניין יהיה מובן, ניתן את הדוגמה הקלאסית של קבוצת אייזנברג, שרכשה את „לודזיה" ו„אתא", ומיד הנפיקה מניות לציבור ושילשלה מיליונים לכיסה הרחב. כאמור, עם מרידור יתחיל העסק לעבוד בערך כך: קודם כל יעשו שיעורך של נכסי „ישרס", עם שורה של מניות הטבה לבעלי המניות, ואחר כך יצאו בהנפקה לציבור. זה יהיה טוב לבעלי העניין וטוב אפילו ליתר חברות הבת של „רסקו".

● „גד־ים". מישהו אוסף סחורה וזו אמת. הכוונות עדיין לא ברורות. בכל מיקרה, „האספן" מתכונן לעשות מעט כסף ולנוח. ראו הוזהרתם.

● „שילטון — מניה סולידית באמת. יש לה מסורת שבסוף השנה היא עולה, מהסיבה הפשוטה שהיא מחלקת דיבידנד של 30% במזומן ו־30% הטבה, בינואר. השאלה היא אם רמת שערים זו של היום, 110 נקודות, תישמר עד אמצע דצמבר. אז יהיה כדאי לקנות. פה חשוב העיתוי.

● „אתא ב'" — „ק". הביקוש גואה. „אתא ג'" — 136 נקודות עם מחזור גדול. אלה העובדות, אך מה מסתתר מאחריהן? סיפרו לי על שני יהודים כשרים, ששמו הרבה כסף על „אתא", „כדי להכפיל את הכסף". יהיה האל בעזרם. ואם הוא לא יעזור, אז בוודאי האוברדראפט המאושר בבנק. אני מצטער אם קילקלתי למישהו את החג.

● שמתם לב שהבנקים נותנים כל חודש 14%—10%. עד מתי תימשך החגיגה? עד דצמבר.

● מי שלקח השבוע טרמפ על מט"ח אירופי, עשה משהו. אך אל דאגה, הדולר עדיין מספיק חזק. מה שחשוב הוא הפרשי הריבית בין הדולר למט"ח האירופי — הפער הולך ומצטמצם.

מורה אמריקאית הביאה לארץ את ריקודי־הבטן שו

מבט על ה

ידיים למעלה

חשיבות רבה בריקודי הבטן יש לתנועות הידיים. על הרקדנית לדעת ליצור אלפי תנועות סיבוביות השונות אחת מהשנייה, כדי להמשיך ולעניין את הצופה, וכדי לרקוד ריקוד שיביע רגשות.

מוסיקה מזרחית התנגנה ברקע. כ־10 נערות לבושות בלבוש מיזערי ישבו על הכסאות בדממה מוחלטת. ברברה רוחמס האמריקאית קמה ממקומה, החלה מניעה את גופה לקצב המוסיקה, מסובבת את מותניה ומפתלת את ביטנה כנחש. ברברה המתולתלת היא רקדנית־בטן מיקצועית שהעבירה קורסים שבהם למדו בנות יש־ראל את רזי ניענוע הבטן.

סיפרה רבקה הילל, שחרחורת צעירה שסיימה את הקורס: „אני לומדת להפעיל כל אבר מאברי ולהתאים את התנועות לקצב הבילתי מוכר ולצלילים החדשים."

כרמית יצחק, שלמדה גם היא בקורס זה, באה במטרה ללמוד היטב כדי שתו־כל להיות רקדנית מיקצועית. „אני רוצה לרקוד ריקודי בטן כמיקצוע," היא סיפרה. „מה יש, ריקודי ג'אז טובים יותר מרי־קודי בטן?"

בארצות־הברית הפכו הקורסים לריקודי בטן למבוקשים. נשים רבות שוכבות ב־משך שעות תמימות באמבט מלא מים,

הקודמת

ברברה רוחמס, המורה, היא בוגרת הרווארד.

הנוכחית

ורה גולדמן, שתפסה את מקומה של ברברה. „פי־תחתי לעצמי שיטת לימוד שבה אני מתמקדת."

להיות מיקצועית

רוצה כרמית יצחק, שהביאה לחוג גם את אחותה אביבה. סיפרה כרמית, „אולם לא „תמיד רציתי ללמוד לרקוד ריקודי בטן."

היה לי איפה ולא רוצה להשתפר וק הזילזול בסימני תו

פכו ללהיט בארצות־הברית

הבטן

בשיעור מצויידות בכל האביזרים הדרושים, החל בחזיות מרשרשות וכלה בחצאיות תואמות ובצעיפים מוזהבים, רקדו הבנות בשיעורים, כשהן מתחלפות ביניהן באבי־זרים, כדי שכולן תוכלנה לחוש את ההרגשה של ריקוד אירוטי. על כל אשה הלומדת את תורת ריקודי הבטן ללמוד את תורת הפיתוי. הידיעה של „אני מפתה" באה לידי ביטוי בריקוד.

כסף־כסף בעל הסטודיו היה הגבר היחידי שראה אותן, והוא שתחב כסף בחזיותיהן.

ידעתי מי יוכל ללמד אותי. עכשיו אני פוך לממש מיקצועית ולהופיע בארץ ובחו"ל."
ת־המיזרח פג, כשאלה הופכים ללהיט באמריקה.

„לא מעניין" כלבה של אחת מן ה־תלמידות לא נראה מתענייי בריקוד.

(המשך מעמוד 22)

של שר־המישפטים תמיר. רות צור הגישה את בקשת החנינה בשם בעלה בחודש פברואר 1978. הבקשה הוגשה ל־נשיא המדינה שהעביר אותה לשר המישפטים. במאי 1978 נידון עניינו של צור בוועדת־החנינה שהוקמה לרגל שנת ה־30.

בספטמבר אותה שנה, לפני החגים, נודע לרות צור, וממנה גם ליתר בני־המישפחה ולבעלה הכלוא, שהוועדה החליטה להפחית מעונשו ארבע שנות מאסר. פירושה של ההחלטה היה שיחרורו המיידי של צור.

החגים עברו וצור ישב עדיין בכלא. בחודש מאי 1979, שנה אחרי שוועדת החנינות דנה בעניינו, הודיע שמואל תמיר שהוא אינו מקבל את המלצות הוועדה ואינו מוכן לחתן את צור. נשיא המדינה כלל לא התערב בעניין.

קמה סערה ציבורית. חברי־כנסת ואפילו שר־המישפטים שקדם לתמיר, עורך־הדין חיים צדוק, שיגרו מיכתבים לתמיר (ולא לנשיא) וביקשו ממנו לשקול שוב את החלטתו השרירותית.

במשך שנה תמימה עמד תמיר בלחץ, ורק בחודש מאי 1980, שנה ושמונה חודשים אחרי שהוועדה החליטה על חנינה לצור, ושנתיים וחודשיים אחרי שרות צור הגישה את החנינה בשם בעלה, הגיע החומר לידיו של הנשיא עם המלצה לחנינה, וצור שוחרר.

תמיר לא יכול היה לטעון שהתנהגותו של צור בכלא היא שמנעה ממנו להמליץ על החנינה. שלא כבן־ציון, שנתפס בכלא כמה פעמים כשהוא מנסה, ולפעמים גם מצליח, לשחד סוהרים, בין השאר כדי להעביר בניגוד לתקנות מכתבים לידידו מנחם בגין, היה צור אסיר למופת. הוא לא היה רק ממושמע ועשה את כל שהטילו עליו שילטונות הכלא, אלא דאג לריווחתם השכלתם של אסירים אחרים.

מיקרה נוגע ללב אחר הוא המיקרה של דויד פלד, מי שהיה מנהל המכס ונדון לחמש שנות מאסר בעוון קבלת שוחד. בעת שישב בכלא לקחה אשתו של פלד במחלה ממארת ושכבה על ערש דווי. פלד ביקש חנינה. הוא רצה להיות עם אשתו, שסבלה כה רבות בעת מישפטו ובעת החקירה הקולנית שערכה המישטרה נגדו, ברגעיה האחרונים. היה ברור שלא לעונש כה אכזר, לפלד ולאשתו, התכוון השופט, כשהטיל עליו חמש שנות מאסר.

תמיר סירב להעניק לפלד חנינה. ידידיו של פלד, שחלק ניכר מהם הכיר את תמיר, ידעו שאין טעם לפנות אליו בבקשות והם פנו ישירות לנשיא־המדינה. הנשיא נבון הביע את הזדעזעותו מהטרגדיה של פלד אך סירב להתמודד נגד תמיר. רק חודשים ספורים לפני מועד השיחרור, קיבל פלד המתקת עונש סימלית.

הפרשה שהתפרסמה לאחרונה היתה פרשת השפוט למאסר עולם סלומון אבו. התעוררו ספקות רבות לגבי אשמתו של אבו. נשיא בית־המישפט העליון, משה לנדוי, הורה, בהחלטה נדירה, לערוך לאבו מישפט חוזר, אחרי ששוכנע שיש מקום להצגת ראיות חדשות.

אולם לנדוי לא הסתפק בכך. בהחלטה חסרת־תקדים הוא כתב בסוף פסק־הדין שלו, שהורה על עריכת מישפט חוזר לסלומון אבו: „אין בהחלטתי זו (למישפט חוזר) למנוע מנשיא המדינה להעניק חנינה לסלומון אבו.“

היה זה יותר מרמז לנשיא המדינה. לנשיא גם היה קל להעניק חנינה לסלומון אבו. בקשת החנינה הוגשה לו שנה וחצי קודם לכן. אולם הנשיא, שבמיקרה לא קרא בעיתון על החלטת נשיא בית־המישפט העליון, לא ידע כלל על בקשת החנינה ועל המלצת לנדוי. הבקשה הועברה, מיד כשהגיעה, למישרד־המישפטים ושכבה שם מבלי שאיש טרח להודיע עליה לנשיא.

רק כשהפנה ידיד של הנשיא את תשומת ליבו לבקשת החנינה שהועלמה ממנו ולהמלצת נשיא בית־המישפט העליון, התעורר נבון, ונדמה היה שבמיקרה זה יוכרע סוף־סוף בידי מי באמת נתונה ההחלטה על החנינה. נבון ביקש מעוזריו לפנות ללישכת שר־המישפטים ולשאול מה עלה בגורל בקשת החנינה.

מישרד־המישפטים לא טרח כלל להתנצל בתשובתו על כך שבמשך תקופה כה ארוכה איש לא טרח לספר לנשיא על הבקשה. שר־המישפטים טען אז: „לסלומון אבו לא מגיעה חנינה כי הוא ניסה פעמיים, במשך תקופת מאסרו, לברוח מהכלא.“ תגובת הנשיא על תשובה זו היתה: „אני במקומו הייתי מנסה לברוח 10 פעמים.“

הנשיא לא נאבק

ב ינתיים גם הגיעו לנשיא פניות שיחון את אבו מעשרות חברי־כנסת. שלא כבמיקרה של צור, שגם בו פנו חברי־כנסת בבקשת חנינה, אי־אפשר היה לטעון שחברי־הכנסת מכירים את אבו. להם, כמו לנשיא בית־המישפט העליון, כמו לציבור כולו, חרה שקיימת אפשרות שאדם חף־מפשע יושב למעלה מ־11 שנה בכלא על לא עוול בכפו.

שר־המישפטים הבין שהוא צריך למצוא תירוץ אחר מאשר נסיונות הבריחה של סלומון אבו מהכלא, כדי להסביר את סירובו העקשני להעניק לאסיר חנינה. הוא העלה נימוק חדש: „אני לא רוצה לבוא במקום בית־המישפט.“ כוונתו של ניסים היתה שאם הוא ימליץ על חנינה יפגע הדבר בעצם המישפט החוזר שצריך לקבוע אם אבו אשם או חף מפשע.

כדאי לשים לב שניסים לא אמר: „לדעתי נשיא המדינה לא צריך לבוא במקום בית־המישפט,“ אלא „אני לא רוצה לבוא במקום בית־המישפט.“ ניסים יודע שההחלטה על החנינה נתונה בידי שר־המישפטים, בעוד שנשיא המדינה הוא למעשה רק חותמת גומי.

לגופו של עניין, נימוק זה הוא מתחמק, אינו נכון ומהווה סטירת לחי לנשיא בית־המישפט העליון. היה זה נשיא בית־המישפט העליון שקבע את המישפט החוזר, בו נתלה שר המישפטים בסירובו לתת את החנינה, אך אותו נשיא בית־מישפט עליון גם קבע שאין מניעה בהענקת חנינה לסלומון אבו.

במיקרה של אבו עמדו לפני ניסים ונבון שתי דרכים. הדרך האחת היא להעניק לו חנינה מוחלטת, שהיתה מוחקת את העבירה, ההרשעה ותקופת המאסר כאילו ולא היו. אז גם לא היה מקום למישפט חוזר, משום שעל־פי החנינה המוחלטת, כלל לא היתה עבירה.

האפשרות השנייה היתה להמתיק את עונשו של סלומון אבו, כדי שיוכל להשתחרר מהכלא לאלתר. ההמתקה לא היתה מונעת עריכת מישפט חוזר, ואם היה סלומון אבו מורשע בו, והשופטים היו קובעים שמגיע לו עונש מאסר נוסף, הוא היה חוזר לכלא.

יש אומרים שאינטרס המדינה היה לתת לסלומון אבו חנינה מוחלטת ומלאה, שהיתה מוחקת את העבירה וחוסכת מישפט חוזר. קיימת סכנה שבמישפט החוזר יתגלו דברים שיטילו צל כבד על המישטרה ועל הפרקליטות, ואולי אף על שיקול־הדעת ועל כישוריו של בית־המישפט ששפט את אבו. כן צפויה המדינה, אם אכן יזוכה אבו במישפט החוזר, לתביעת פיצויים בגודל של עשרות מיליוני שקלים מצידו של אבו.

אולם המאבק על זכותו של נשיא־המדינה לתת את החנינה מול האפשרויות של שר־המישפטים להעלים ממנו את בקשות־החנינה, או למנוע מהנשיא להעניק חנינה, לא פרץ. ניסים הטריח עצמו לבית הנשיא, וערך עם נבון שיחה בארבע עיניים בעניין סלומון אבו. בסופה של השיחה יצאה הודעה לעיתונות, לפיה החליט הנשיא שלא להעניק חנינה לסלומון אבו, אגב, לא אבו ולא פרקליטיו, נחמה וזלמן סגל, לא קיבלו עד היום כל הודעה מלישכת הנשיא על כך שבקשת החנינה שלהם נדחתה.

הפיתרון היחיד לעיוות האנושי הנורא במצב הדברים הקיים הוא שינוי החוק. על־פי סעיף 12 בחוק יסוד: נשיא המדינה צריך כל מיסמך רישמי של הנשיא לקבל חתימת קיום של ראש־הממשלה או של אחד השרים, אחרת אין הוא שווה את הנייר שעליו הוא נכתב, מלבד שני מיקרים, הקבועים בחוק: מיסמכים הקשורים בכינונה של הממשלה, או כתב־ההתפטרות של הנשיא, כשזה רוצה להתפטר. יש להוסיף חריג שלישי, והוא מיסמכי החנינה שעליהם חותם הנשיא.

צריך להקים בלישכת הנשיא מחלקת חנינות אמיתית, תחת הפיקציה הקיימת עתה, אשר תהיה מורכבת ממישפטנים, אנשי־רוח, שופטים לשעבר, רופאים ועובדים סוציאלים. אלה, ולא אנשי מישרד־המישפטים, צריכים להכין חוות־דעת לנשיא, אחרי התייעצות עם אנשי מישרד־הסעד והעובדים הסוציאלים המטפלים באסיר או במישפחתו, תחת התייעצות עם התביעה והמישטרה.

נשיא־המדינה חייב להיות חופשי מכל לחץ או השפעה של פוליטיקאים ואנשי שילטון בבואו להחליט את ההחלטות הומניות ביותר שניתנו לו מכוח החוק: הפיכתו של אסיר סובל ומוכה לאדם חופשי. **יוסי ינאי**

אשת אסיר בהפגנה למען החנינה?
המישטרה והפרקליטות מחליטים

ח"כ לשעבר גדס בכיקור בכלא
הנשיא לא רצה סמכויות

שר־מישפטים לשעבר צדוק
בקשה אישית מתמיר

עיתונות

ניצחון בעוד קרם

הקרב בין הנהלת „אל־על" ובין היומון „הארץ" הסתיים בניצחון חברת התעופה

המילחמה בין מערכת הארץ ו־כתבה לענייני תעופה, עמוס חדד, ובין הנהלת אל־על ויו"ש־ראש מועצת המנהלים שלה, אברהם („בומה") שביט, נכנסה כבר ל־פולקלור של עולם העיתונות ב־ישראל. בומה החליט שהארץ מת־נכל לו אישית, ולחברה שבראשה הוא עומד, ופתח בכמה צעדי נגד. שביט שוחח עם עורכי הארץ, וניסה לדרוש שהם יעבירו את חדד מתפקידו, אך ללא הועיל. אחר־כך הורה שביט לאנשי מחלקת הפיר־סום שלו להפסיק את המודעות להארץ. היומון לא נכנע והמשיך לפרסם ידיעות וכתבות שלדברי שביט היו לא נכונות ומשמיצות.

גם כשהוכיח שביט, בעזרת מאזן החברה ובעזרת מאות מיכתבי גוס־עים, כי חל שיפור אמיתי באל־על, וכי הנס אכן נעשה, „לא ירד ממנו," לדבריו, עיתון הארץ והמ־שיך לכתוב מאמרים וידיעות שלא היו לרוחו של יושב־ראש הנימרץ של מועצת מנהלי אל־על.

שביט החליט להלחם ביומון. הוא פנה בשורה של תלונות נגד הארץ ונגד חדד. מועצת־העיתונות הקימה ועדה לבדיקת התלונות. בראשה עמד עורך־הדין יצחק מו־ריץ. יחד עם מוריץ היו חברים בוועדה עורך המישמר, מרק גפן, ועורך בגלי צה"ל, אמנון נדב.

אי דיוקים. הוועדה עברה אחת לאחת על תלונות אל־על וקיבלה, כימעט ללא הסתייגות, את כולן. תחילה ניסו נציגי הארץ שהופיעו לפני הוועדה, לצאת מהפרשה בני־

פרקליט מוריץ
הכותרות מטעות

מוקים טכניים. הם טענו שמשום שאל־על נתן פירסום להגשת ה־תלונות, עוד לפני שהן נבדקו, אסור לה, לוועדה, לדון בתלונות. אך כשהבינו נציגי הארץ שטענה זו לא תתקבל, לא חזרו עליה.

ב־28 בדצמבר פירסם חדד ידי־עה לפיה מקבלת אל־על סובסידיה ממיגהל הדלק, עבור הדלק שהיא רוכשת למטוסיה.

ידיעה זו גרמה נזק רב לאל־על, משום שחברות־התעופה האחרות הפעילו לחצים להסיר את הסוב־סידיה מאל־על. לטענת החברה היא לא מקבלת סובסידיה, משלמת עבור הדלק יותר ממחיר העלות שלו, אם כי יש לה הנחה מסויימת, משום הכמויות הגדולות שהיא קונה.

ועדת מועצת־העיתונות קבעה שאל־על צודקת בתלונה זו, וכי הכתב והעיתון פירסמו ידיעה לא מדוייקת וכותרת מטעה, למרות ש־המידע האמיתי היה בידיהם בזמן כתיבת הידיעה.

בתלונה אחרת שהגישה אל־על נגד הארץ, תמכה הוועדה דווקא בעיתון. הארץ פירסם ידיעה, לפיה צוותי האוויר של אל־על ויתרו אומנם על 20 אחוז משכרם, אך הוא יהיה עתה גבוה יותר מבעבר. עמוס חדד הוכיח שהוא פנה לקבל מידע בנושא זה מדובר אל־על ו־נענה בשלילה.

הכתב הנזים. ידיעה נוספת של חדד עוררה את חמתו של שביט. חדד כתב ב־15 ביולי 1980, כי אל־על הקציבה 496 מיליוני לירות עבור פדיון חופשה של צוותי האוויר. אל־על טוענת שכל הסכום כולו הגיע רק ל־185 מיל־יוני לירות. חדד אומנם הביא ב־גוף הכתבה את תגובת דובר אל־על, שלפיה המיספר שמציג בפניו הכתב מוגזם, אך העובדה שהכו־תרת קבעה שגירסת העיתון היא הנכונה, למרות שבגוף הכתבה היתה גם הגירסה של אל־על. הבי־אה את הוועדה לקביעה שהארץ

יושב־ראש שביט
חרם מודעות

יומון על־ידי כך שאינה נותנת לו מודעות. הוועדה לא קיבלה את גירסת אל־על לגבי מסע־הצלב, וטענה שאין זה מעניינה לדון ב־חרם המודעות של אל־על.

בסיכום קובעים עורך־הדין ושני העיתונאים, כי „נראה לנו שיש בסיס לתלונות אל־על וכי עיתון הארץ ומר עמוס חדד אומנם לא בדקו כראוי, במיקרים כפי שפורטו, עובדות שפורסמו על־ידם. חדד אף מסר לפירסום ידיעה שלא היתה נכונה מעיקרה. עיתון הארץ וחדד נתנו במיספר מיקרים כותרות אשר היה בהן כדי להטעות וגם לא נתנו פירסום נאות והדגשה נאותה להכ־חשת החברה."

אחרי שמסקנות הוועדה אושרו על־ידי הוועד־הפועל של מועצת־העיתונות, הן נשלחו לשני בני־הפלוגתא. אל־על ביקש מהארץ לפרסם את המסקנות כידיעה עיתו־נאית אך הארץ לא עשה כן.

רפואה

בן או בת

רופא גינקולוג מציע מתכון להוגדת תינוק מהמין הרצוי

כימעט כל זוג הורים לעתיד היה רוצה לקבוע את מין הרך דה כי את מין היילוד קובע ה־גבר!

קביעת מינו של העובר. הרכב היצור החדש נקבע על־ידי 23 כרומוזומים המצויים בביצית הבלתי מופרית, ועוד 23 בני־זוגם ההולמים שבזרע. אולם רק 22 מתוכם הם כרומוזומים רגילים. ה־כרומוזום ה־23 הוא כרומוזום מי־ני. כלומר, מינו של התינוק מוס־דר על־ידי זוג כרומוזומים זה. אולם, בעוד שאצל האשה הכרו־מוזום זהה בכל הביציות (ומסומן ב־X), בזרע הגבר הוא יכול להיות היא חומצית, בעוד שטיפוס Y מעדיף סביבה בסיסית. לפיכך, ככל שעל הזרע להשאר זמן רב יותר בחלל הרחם, בציפיה לביוץ, כן עליו להיות עמיד יותר, תכו־נה השמורה לטיפוס X.

בשפיכה אחת נפלטים מיליוני זרעים. מחציתם X ומחציתם Y. אולם מיבדקים חוזרים ונישנים הצביעו על תופעה קבועה: ככל שמיספר הזרעים בשפיכה רב יו־תר, אחוז נושאי כרומוזום Y בתר־כם עולה. מסתבר גם, שככל שעולה תדירות השפיכות הולך ופוחת ב־כל אחת מהן מספר הזרעים הכל־לי, והאחוז היחסי של טיפוס X מתרבה. המסקנה היא שמי שמק־יים יחסים בתדירות גבוהה, מג־דיל את סיכוייו להיות אב לבת.

חיי אדם

אזהרה לדיירות

דיירת־המישנה הותקפה בסכין על־ידי שכנה המטורף

בתחילת חודש אוגוסט 1981, מצאה לה אביטל חנה חדר נעים ברחוב יצחק שדה בתל־אביב. אך היא היתה מרוצה רק זמן קצר במעונה החדש. בערך שבועיים אחרי שעברה לגור בחדר ששכ־רה בדירתו של אליהו בכור בן ה־26, התנפל עליה בעל־הדירה בסכין מיטבח שלופה, כאשר יש־נה שנת־ישרים במיטתה. הוא דקר אותה כמה פעמים בכל גופה, ו־גרם לה נזקים חמורים בחלק גו־פה העליון.

הסטודנטית הצעירה הספיקה ב־שארית כוחותיה לקפוץ מהחלון ולברוח לדירת שכנים. המישטרה ומגן־דוויד־אדום הגיעו למקום ו־היא אושפזה. באותו זמן הגיע גם התוקף לתחנת־המישטרה, הסגיר עצמו וסיפר את אשר עשה.

לא אושפז. התובעת, דבורה חן, הגישה כתב־אישום נגד בכור, וביקשה מבית־המישפט לעצרו עד תום ההליכים. היא ביקשה לאש־פזו ולבדוק את מצבו הנפשי. הוא עצמו טען כי הינו חולה־נפש, ו־היה מאושפז כבר בעבר. לדבריו, כשבוע לפני המיקרה, החל להרי־גיש „לא טוב", ואף פנה לביית־החולים שאליו הוא קשור, אך משום־מה הוא לא אושפז, אלא הוחזר לביתו.

בכור היה מלא צער וחרטה על הנזקים והחבלות שגרם לשכנתו שאותה „אהב מאוד" לדבריו, ולא ידע להסביר מה גרם לו לעשות את אשר עשה.

אביטל מחלימה כיום מהניתוחים שעברה כתוצאה מההתנפלות ה־ליילית. בכור שוהה ביניתיים ב־בידיקות בבית־חולים לחולי־נפש, והתובעת ממליצה לפני כל דייר או דיירת מישנה לברר היטב את מצבו הנפשי של משכיר הדירה, לפני שהוא נכנס להתגורר בה.

סעיף הסיכום במסקנות הוועדה
לא בדקו כראוי

הפר את חובתו העיתונאית.

חדד המשיך לתקוף את חברת אל־על המתחדשת. ברשימה תחת הכותרת בור ללא תחתית, פירסם העיתון רשימת משכורות של עוב־דים בכירים בחברה. העיתון טען שהמשכורות, כפי שהופיעו ב־הארץ, הן מוגזמות ביותר. ועדת מועצת־העיתונות קבעה שהעיתון והעיתונאי הפרו את כללי מועצת־העיתונות בפירסום כתבה זו.

היה או לא היה? אולם נר־אה שהתלונה החמורה, אם כי המשעשעת מכולן, היתה תלונת אל־על לגבי ידיעה שפירסם חדד ב־11 במאי 1981. חדד ציטט דב־רים שאמר בומה שביט בפתיחת כנס נציגי אל־על בחוץ־לארץ. עוד באותו יום התברר כי שביט כלל לא היה באותו כנס, לכן לא יכול היה לפתוח אותו ולומר בו את הדברים שהארץ יחס לו. למחרת פירסם הארץ הכחשה, שהיתה חמו־רה יותר מהידיעה עצמה. לטענת הארץ באותה הכחשה, היה זה דובר אל־על שמסר לו את הדברים. בדיון לפני הוועדה שיכלל חדד את גירסתו, וטען שמקור הידיעה היה אומנם דובר אל־על, שאמר לו ששביט יפתח את הכנס. אך „הדברים שייחסתי למר שביט נאמרו בפועל על־ידו בכנס סגור בישראל, ולא באותו מעמד," הס־ביר חדד לחברי הוועדה.

בסיכום הדיונים העלו נציגי אל־על את הטענה שהארץ מנהל כנגד החברה מסע־צלב. הארץ טען לעו־מת זאת שהחברה מעניקה את ה־שיווקי. ד"ר לאנדרום ב. שאטלס, גינקולוג אמריקאי שעיסוקו ב־מחקר, „בישל" את הרצפט הבא עבור הולדת בן:

- אין לקיים יחסי מין אלא החל משלושה ימים לפני תאריך הביוץ של האשה.
- לפני כל מגע יש לבצע שטיפה נרתיקית עם שתי כפיות סודה לשתיה שנמהלו בליטר מים.
- להשתדל שהחדירה תהיה עמוקה בשעת הפליטה.
- על האשה להגיע לאורגז־מה בעת מעשה האהבה לפני ה־גבר או ממש יחד איתו.

היפוכן של עצות אלו טוב ל־הבאת ילדה לעולם.

מירשמים אלה כלולים במחק־רים חדשניים של ד"ר שאטלס, והם פורסמו תחת הכותרת המב־טיחה: מינו של ילדך; כעת תוכלי לבחור.

לישראל הגיעו הדי המתכונים שמציע הדוקטור שאטלס רק בזמן האחרון. יתכן שיהיה בכוחם לפ־תור בראש ובראשונה את כאבי־הראש של האחיות במחלקות ה־יולדות. אלה תמיד מלאות כרי־מון בסיפורים על אודות אבות מתוסכלים ומאוכזבים, שבשעמם כי נולדה בת, הקימו בבית־החולים שערוריות ואיימו להשאיר שם את היולדת ואת פרי ביטנה.

אף לא אחד מאבות זועמים אלה נאות להשלים ולהכיר בעוב־דה כי את מין התינוק קובע הזרע שהגבר מזריע. אך ישנן כמה שיטות שבאמצעותן ניתן להגדיל את הסיכויים להולדת בן או בת.

מהירות הזרע היא עובדה חשו־בה מעין כמותה. בהתחשב בדרך החתחתים שעליו לעבור ובסביבה העויינת. זאת משום שהזרע הוא בעצם גוף זר, והסביבה בנרתיק מהסוג הנמצא בביצית, כלומר X, או שונה לחלוטין, מסוג המסו־מן ב־Y.

כאשר מתמזגת הביצית עם זרע הנושא כרומוזום X, יווצר הרכב כרומוזומלי XX ותיוולד נקבה. כאשר הזרע נושא Y, יווצר XY — זכר. לפיכך הכרומוזומים של הגבר הם הקובעים תמיד את מין העובר.

מי יגיע ראשון. בבואם ל־המליץ על דרכים מדעיות להטות את הכף לכאן או לכאן, מסתמ־כים הגניקולוגים על נקודה מעני־יינת: תכונותיו של זרע מטיפוס X שונות מזרע מטיפוס Y כימעט בכל. שוני דרסטי זה נוצל על־ידי ד"ר שאטלס בפיתוח ה„רצפ־טים" להורים לעתיד.

ובכן, טיפוס Y קטן יותר וזריז תנועה, ולכן מהיר יותר. אם מקיי־מים מגע מיני בזמן הביוץ, מגי־עים הזרעונים המהירים אל הבי־צית ראשונים, וגדל הסיכוי שה־עובר יהיה זכר. אולם, טיפוס Y הוא בעל כושר עמידות נמוך מ־טיפוס X (כושר חיותם של זר־עונים ברחם הוא כ־72 שעות). ולכן, אם מקיימים יחסים לפני יום הביוץ ישרד בחיים אחוז גדול יותר של טיפוס X ויגדל הסיכוי לנקבה.

מהירות הזרע הינה עובדה חשו־בה מעין כמותה. בהתחשב בדרך החתחתים שעליו לעבור ובסביבה העויינת. זאת משום שהזרע הוא בעצם גוף זר, והסביבה בנרתיק

גאולה כהן:

„מצידי סאדאת יכול היה לחיות עד 120!"

אמרו שחברת־הכנסת גאולה כהן לא יכלה להסתיר את התרגשותה ואת שימחתה כשהתבקשה להגיב ברדיו על הרצחו של הנשיא אנוור אל־סאדאת. ביקשתי את תגובתה של חברת־הכנסת כהן ושאלתי אותה:

● האמנם שמחת כשנודע לך על הרצחו של אל־סאדאת?

שמחתי? מי אמר לך דבר כזה? אמרתי שאני מאוד מצטערת על מותו, שהיתה כאן טרגדיה אנושית. מיסכן מאיר פעיל — עוד לפני ששמע את תגובתי כבר אמר שאני גורמים ישמחו למותו של סאדאת, „האחים המוסלמים" והתחייה, אבל הוא טעה.

אף אחד לא שמח, אני בטוח שלא! מבחינת העם המצרי נפל מנהיג גדול. הלוואי שלנו היה מנהיג בשיעור קומתו של סאדאת. מצידי, סאדאת יכול היה לחיות עד מאה ועשרים שנה. לא סאדאת היה הבעיה, אלא ממשלת ישראל.

אני לא יכולה להשתחרר מהרושם הטראגי של מותו דווקא ביום־הכיפורים, כשאמהות שכולות מתאבלות על קיברות בניהן. אבל בכלל לא שמחתי, אין על מה לשמוח. אני מכבדת את האיש על אומץ־ליבו.

● מה דעתך על תגובות חשישמחה של כמה נשים בהתנחלויות, כפי שראינו בטלוויזיה?

לדעתי אנשי ההתנחלויות היו מאופקים מאוד בתגובותיהם. היתה שם אשה אחת שאמרה שבאותו רגע שבו נודע לה על הרצח היא שמחה. אחת מכולם! כל היתר היו מאוד מאופקים. להיפך, נדהמתי ממידת האיפוק. אני הרי פוליטיקאית, ואני נדרשת לאיפוק, אבל המתנחלים — איש אינו דורש מהם איפוק, והם באופן טיבעי לא שמחו. אל תשכחי שאלה הם אנשים המחונכים על „בגפול אורייב אל תשמח". תאמיני לי, הלוואי שאנשים היו מתנהגים כשנרצחו חמשת בחורי־הישיבה בחברון כמו שהמתנחלים התנהגו כשנרצח סאדאת. ובכלל, מה הצביעות הזו? כל אם שבנה נפל במילחמת יום־הכיפורים יש לה הזכות לשמוח! סאדאת סידר אותנו במילחמת יום־הכיפורים, ואסור לשכוח את זה!

● מתי את עוברת לגור בימית?

אחרי סוכות. שכרתי שם דירה.

● ובאמת תגורי שם?

כן, שלושה ימים אהיה בכנסת ואת יתר הימים, שבהם נהגתי לשהות בביתי בתל־אביב, אבלה בימית. תבואי לבקר אותי שם כדי שתראי מה אתם רוצים שנחזיר.

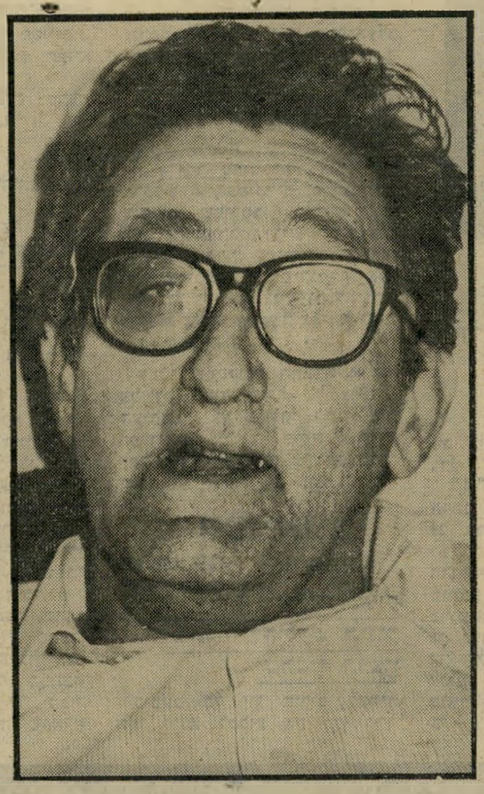

מרדכי וירשובסקי:

„שידורי־רדיו הם שרות גם ביום הכיפורים!"

חבר־הכנסת מרדכי וירשובסקי פנה, עם היוודע דבר הרצחו של אנוור אל־סאדאת, אל יושב־ראש הנהלת רשות־השידור, הפרופסור ראובן ירון, ודרש ממנו להפעיל את שידורי הרדיו ביום־הכיפורים.

● חבר־הכנסת וירשובסקי, אתה אדם מאמין?

אני לא אדם דתי, אך בהחלט יש לי אמונה משלי.

● אינך חושב כי דרישתך להפעיל שידורי רדיו ביום־הכיפורים היתה פוגעת מאוד באנשים שהיום יקר להם מכך?

אני לא התכוונתי לפגוע ברגשות אנשים דתיים. אלה ממילא לא היו מקשיבים לרדיו, הם היו נמצאים בבית־הכנסת. הרי לא דרשתי רמקולים בראש חוצות, אלא רדיו בתוך ביתו של אדם. אני בהחלט חושב שביום־כיפורים זה, לאור המתח ששרר במדינת־ישראל, התקבל על הדעת שיהיו שידורי־רדיו. זהו שירות המגיע לאזרח הישראלי.

● בתקופת מילחמה ובתקופה של פיקוח־נפש נהוג להפעיל שידורי רדיו. רצח אל־סאדאת נחשב בעיניך פיקוח־נפש?

לא צריך להיות פיקוח־נפש טוטאלי, או מצב מילחמה, כדי להפעיל שידורי־רדיו ביום־הכיפורים. היה מתח גדול. כולם היו חרדים.

מיספר אזרחים פנו אלי כדי שאעשה להפעלת הרדיו, ואני פניתי לפרופסור ירון. למה אזרחים ישראליים צריכים להקשיב לתחנות רדיו זרות ולקבל אינפורמציה מהן? הם הרי סומכים על קול־ישראל. לא היה נגרם נזק לאיש אם היו מופעלים שידורי־הרדיו.

● מה היתה תגובתו של פרופסור ירון?

הוא לא התלהב מההצעה. הוא אמר לי שיתייעץ עם חבריו.

● הוא לא שלח מכך וכך את האפשרות?

לא, בהחלט לא!

● מהו יחסך ליום־הכיפורים?

להבדיל מתישעה־באב, שבו אני חושב שזה ממש מגוחך שלא משמיעים מוסיקה, משום שהאבל מוגבל לקבוצה קטנה מאוד, אני לא יוצא במילחמת קודש נגד יום־הכיפורים. אני יכול לחכות עם המילחמה הזו עוד כמה שנים. זה לא קריטי.

מרים לווינגר:

„פס על העולם הזה ועל טיים!"

חברת הכנסת גאולה כהן אמרה לי: טלפני לרבנית לווינגר, דברי איתה. היא גרה בלב חברון ומהלכת לבדה בשוק, ללא מורא וללא פחד.

שמעתי לעצתה של הח"כית וטילפנתי לרבנית. עד שהשגתי אותה שוחחתי עם בנה ובתה, שסיפרו לי כי הרבנית עסוקה מעל לראש בביתה החדש, שאותו היא מחלקת עם עוד שתי מישפחות. הבן סיפר לי כי הבית הומה אורחים היושבים בסוכה, והרבנית משרתת אותם. כשניגשה לטלפון ביקשה לדעת איזה עיתון אני מייצגת. כשאמרתי „העולם הזה" היא כמעט שטרקה לי את הטלפון. אחר־כך הוספתי את שמה של גאולה כהן כמליץ־יושר. הרבנית אמנם לא טרקה לי את הטלפון, אך זה מה שאמרה לי:

יש שני עיתונים שאני שמה עליהם פס. על העולם הזה ועל הטיים מגאזין. הם כבר יודעים ויותר לא מטלפנים. אני מקווה שגם את לא תטלפני יותר.

● טוב, לפחות אנחנו בחברה טובה.

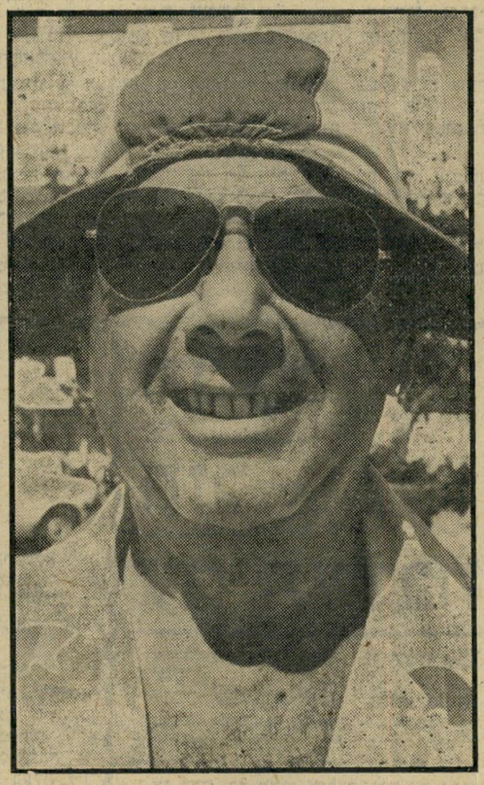

יעקב נחמן:

„חתול בלי ביצים הפך להיות יועץ!"

הפירסומאי יעקב נחמן ידוע כמספר בדיחות מעולה. מעיין הבדיחות שלו הוא בלתי־נדלה, אך הבדיחה הגדולה מכולן, בשלב זה, תסכימו איתי, היא בדיחת „ההמצאה של מרידור". שכן נחמן, בהיותו הפירסו־מאי של מרידור, אחראי באופן ישיר לפירסומה, למרות שהוא מכחיש זאת נמרצות. שאלתי את נחמן, איש המישפחה הלוחמת:

● אתה הפירסומאי של מרידור?

יועץ, אני מבקש ממך, יועץ של מרידור.

● מה פיתאום יועץ?

אני אספר לך סיפור: פעם היה בכפר אחד חתול. מה זה גבר? אימת הכפר! כל בנקר היה החתול מת־עורר, מרביץ „מיאו" אדיר ועט על כל החתולות של השכונה. שימעו כבעל און יצא למרחוק, ורעבונו המיני לא ידע גבול.

יום אחד, רצה אלוהים, הסתבך החתול על הגדר ואשכיו נתלשו. אמרו זיקני הכפר: נו, ברוך השם סוף־סוף יהיה לנו שקט. למחרת קם החתול והרביץ כדרכו „מיאו" אדיר. אמרו לו הזקנים: הלו, הלו, מה אתה עושה רושם, הרי כבר אין לך ביצים. השיב להם החתול: מה יש, אסור להיות יועץ?

יקי יושע:

„מיכתב מאורסון וולס אנא קיראי אותו!"

בימאי הסרטים יקי יושע חזר זה עתה מארצות־הברית. סירטו „העייט" עומד להיות מוקרן במנהטן. יושע היה גם בלוס־אנג'לס. שם, כך גונב לאוזני, פגש בשחקן הקולנוע אורסון וולס, העתיד, כך סופר לי, לגלם את התפקיד הראשי בסירטו החדש של יושע „אדם בן כלב", על־פי ספר של יורם קניוק.

שאלתי את יושע:

● האם נכון שאורסון וולס עומד לגלם את התפקיד הראשי בסירטך החדש?

יש כאן מיכתב שקיבלתי ממנו. בבקשה קיראי אותו:

Orson Welles
Screen Images
1041 N. Orange Dr.
Hollywood, CA 90028

September 10, 1981

Yaky Yosha
29 Lilienblum St.
Tel-Aviv,
Israel

Dear Yaky,

ADAM RESURRECTED is going to be a very wonderful and beautiful film, that's certain. And it's the part of a lifetime, that's just as certain. In all my long years as an actor nothing more challenging and exciting has ever been offered me, and I'm damned sure that nothing to equal it will come my way again.

However, as plans are not yet definite, I'll be waiting to hear from you again when your schedule is complete.

My fondest regards,

Orson

וכתירגום חופשי:

יקי יקר,

„אדם בן כלב" עומד להיות סרט נפלא ויפה, זה בטוח. וזוהי חתיכת־חיים, זה ברור באותה מידה. במהלך שנותי הארוכות כשחקן לא הוצע לי מעולם משהו רב־אתגר ומסעיר כל־כך. ואני בטוח, לעזאזל, ששום דבר שווה־ערך לזה לא יקרה עוד בדרכי.

מכל מקום, משום שהתוכניות עדיין אינן סופיות, אצפה לפניה חוזרת ממך כשתשלים את לוח הזמנים שלך.

ברכותי הלבביות,

אורסון וולס

אורה שם־אור:

„איפה הן הבחורות ההן בלי הקוקו והסרפאן?"

העיתונאית הימנית אורה שם אור עוסקת לא רק בפוליטיקה. עובדה, בימים אלה יצא לאור ספר חדש מפרי עטה בשם „בלי הקוקו והסרפאן".

בספר היא מספרת על החבר'ה שהגיעו לפני מיל־חמת העולם־השנייה צעירים ועניים, לארץ, גילו כאן חולות לוהטים, צברים מחוספסים, עוני ותרבות דלה. היא מספרת איך התלבשו, איך אכלו איך בילו ואפילו איך נכנסו להריון לפני החתונה. אלא שלא כמו בימינו אלה, הריון כזה גרם להתאבדות, שלא תנידה עפעף אצל השותף הזיכרי.

בסך־הכל, מקריאת הספר מתקבל הרושם שהיה מעניין, אך בהחלט לא רומנטי והירואי בימים שלפני קום המדינה.

שאלתי את אורה:

● למה החלטת לשבור את מיתום החי־רואיקה של ימי טרום המדינה, שעליו חונכנו בבית־הספר?

משום שלארץ־ישראל הגיעו לא רק חלוצים שבאו מתוך אידיאולוגיה, אלא צעירים שבאו, כי באירופה לא היה מה לאכול. העליות לא הלכו רק להתיישבות העו־בדת, כי אם גם לערים.

אל תשכחי שכל מי שהגיע לארץ היה צעיר, והגיע לכאן ללא מישפחה. ופה היו חולות, ולא היתה תרבות, והיה עוני משווע, וצריך היה להיאבק. לפי דעתי, חשוב שידעו גם את הצד השני של המטבע.

● את טוענת בספר כי אסור לאהוב יותר מדי. למה את מתכוונת?

אני מתכוונת לכך שהרבה אמהות טובות, שאהבו יותר מדי את הבנים והבנות שלהן, התחננו לפניהם שיחזרו לאירופה, משום ששמעו על העוני והמחלות בארץ, או בגלל שבאמת פשוט התגעגעו, או בגלל שרצו להיות ביחד בזמן המילחמה הממשמשת ובאה.

את יודעת מה קרה לכל אותם ילדים שהאמהות שלהן אהבו אותם יותר מדי? הם כולם הלכו במחנות ההשמדה הנאצים.

התימניה והצרפתי

היא שחומה כשוקולד ומעוררת תיאבון כמו שוקולד, היא יפהפיה מעורבת, חצי תימניה וחצי בולגריה. האקזוטית הזו היא גם זמרת וגם רקדנית מעולה. כבר בשנת 1978 כבשה **אתי צוברי** את פאריס, עיר האורות, כשהופיעה בתחרות האירוויזיון כזמרת בלהקת אלפא־בית ש־

אתי צוברי
לא רוצה בלונדים

ליוותה את **יזהר כהן**, וכולם יחד זכו אז במקום הראשון עם שירם אבאניבי.

השחומה שחומה הזו שיגעה את כל הבלונדים החתיכים של נורווגיה. אבל, כנראה שהבלונדים לא הלהיבו את המוכ־שרת שלנו.

מי שכן מצא חן בעיניה היה המלחין היהודי־צרפתי, בן ה־33, **הנרי ברטר**, והרומן בין השניים הוא בעיצומו.

פליטה של גילעדי

על השדרן הפופולרי בטלוויזיה ומפיק התוכנית מבט ספורט, **אלכס גילעדי**, כתבו כבר כל־כך הרבה, עד שכבר לי נמאס. אבל הוא מספק רומנים רבים מ־ספוו'.

רוב היפות שלנו, היפות המיקצועיות, קיבלו טיפוח מידיו האוהבות של גילעדי, שאוהב אותן תחיכות ודוגמניות.

לפני שעזב אותנו לטובת המינוי הט־לוויזיוני החשוב שהציעה לו לונדון, הס־פיק אלכס להיות עסוק ברומן שנמשך, להפתעתי, זמן רב, איזה שבועיים, עם הדוגמנית הצעירה **יהודית ארדיטי**.

המפיק הרומנטי עזב אותנו ואת יהו־דית, ואני ממש דאגתי ליפה הזו. אבל, מסתבר, אין כל סיבה לדאגה. כי כולן מסתדרות מחדש מהר מאוד, ותמיד יש להן כתף בטוחה לבכות עליה את אהבתן האחרונה.

ארדיטי אכן לא נשארה בודדה וכואבת זמן רב. השבוע, כשפגשתי אותה זוהרת מתמיד, היא היתה שעונה על כתפו של עלם חמודות צעיר בשם **רן קובלין**.

רן, שהוא שחקן מתחיל, בא לארץ אח־רי שסיים את לימודי המישחק שלו בארי־צות־הברית וכבר הספיק לשחק כאן ב־כמה הצגות ילדים. הוא בעל שאיפות בתחום המישחק ורוצה להיות מפורסם — לפחות כמו חברתו הנוכחית, יהודית.

יהודית מצידה סיפרה לי שהיחסים בין השניים הם יחסי ידידות חמים, ידידות, או יותר מידידות, אני לא יודעת. מה שאני כן יודעת זה שלשניים תוכניות משותפות לטווח־ארוך. בינתיים הם מתכ־ננים הקמת עסק משותף שעליו לא רצו להרחיב את הדיבור. כל מה שהסכימו לספר היה שהעסק הזה שייך לתחום ה־אופנה.

בעוד כשבועיים נוסעת יהודית ללונ־דון. לדבריה היא נוסעת לערוך קניות, אבל לי יש הרגשה שאסור לשכוח את גילעדי.

המחשב צדק

החבר'ה מצאו שיטה להכנסה גדולה נוספת בזמן האחרון. אחרי ש**אריק אינ־שטיין** עושה זאת לחברה המייצרת תה, **ענת עצמון** לטמפונים, ו**יהודה ארזי** לרהיטים נשקפו אלי פנים חיננויות בפרסומת לבנק לאומי, שנבחרו כתשובה ל**יונה אליאן** שעושה את אותו הדבר לבנק הפועלים.

החיוך שלה גרם לי להתעניין מי העלמה, והתשובה החזירה אותי עשר שנים אחו־רה: **מיכל שטראוס**, מי שהיתה נסיכת ישראל, זוכרים? התחרות הזאת שניסו לב־חור בה אחת שהיא גם יפה וגם חכמה, כדי לשבור את הקונספציה הידועה שאומרת שאין שני הדברים מסתדרים ביחד.

והנה, מיכל היא אחת מאלה שדווקא מימשה את הציפיות שתלו בה. היא עובדת היום בחברה למחשבים, שרוב העובדים בה הם גברים רציניים. היא פסעה שם כמו איילה שלוחה, וצדה את עינו של הממחשב הצעיר והיפה **בועז תבורי**.

בועז עשה הערכת מצב מהירה, הכניס נתונים למחשב, תפס אומץ וניגש לשאול את פי הנערה. להפתעתו ושימחתו התשובה היתה חיובית. ומאז, כשאני רואה אותם ביחד, אני רואה ניצוצות פיתזים.

בלי סורגים

אני לא מאמינה שיש מישהו שלא ראה את ההצגה סורגים. אני לא מאמינה שיש מישהו שלא זוכר את **ארנון צדוק**, ש־שיחק בתפקיד האסיר ושר את מאמי מאמי.

גם את קונטסה האסיר אי־אפשר הרי לשכוח, אבל לא כולם יודעים שהאסיר שהדליק את הקהל, הוא בעצם היא. כן כן, קונטסה היא למעשה בחורה, ולא סתם בחורה, אלא שחקנית מצליחה ש־היא גם בחורה יפה, בלונדית בעלת גיז־רה משגעת, בשם **רזיה ישראלי**.

רזיה לא ביזבזה את זמנה, וכשלא שי־חקה על הבימה חיפשה אהבה מאחרי הקלעים. החיפוש המתמיד אכן השתלם והניב תוצאות. את ההצגה סורגים מלווה תיזמורת, שבין נגניה יושב גיטריסט חתיך, שהוא גם זמר בשם **קובי זו־ריא**. לשניים היה זמן להכיר האחד את השניה, בין קטעי ההופעה שלהם, וה־אהבה בין השניים ממש פורחת.

קובי ורזיה, שגילו אהבה מאחרי הסו־רגים, שכרו דירה משותפת ואינם נפר־דים אף לרגע. רזיה מלווה את הזמר הפרטי שלה להופעותיו וקובי צמוד ל־שחקנית הבלונדית שלו כשהיא עסוקה בהופעותיה.

סורגים או לא סורגים, האהבה, במיק־רה זה, פרצה את הגבולות.

הבעל חזר עם תשובה

הולך לה קלף בחיים, לרקדנית **ורד ציבעון**.

ורד ציבעון, שהיא בעלת סטודיו לתנועה ומומחית למחול האירובי, יש אופי מאד ספונטני. ורד שייכת לאותם אנשים שהכל קורה להם וקורה להם מהר.

אז ככה, כל הקיץ חילקה ורד את זמנה בין הסטודיו שלה בתל־אביב ובין מוע־

ורד ציבעון ויריד
קניה במקום מכסיקו

דון הים־התיכון באכזיב, שם הרקידה את האורחים והלהיבה אותם בריקודיה הסו־ערים. היא היתה הישראלית היחידה ב־צוות הצרפתי, ועכשיו, עם סיום העונה באכזיב, הוצע לה להמשיך עם הצוות במועדון הים־התיכון במכסיקו.

עוד ורד שוקלת הצעה זו והנה נפלה עליה הצעה נוספת, מפתה לא פחות, כש־המציע היגו לא אחר אלא בעלה לשעבר, **לין גתרי**, המפיק בפועל של הסרט גולדה.

אמרו כבר חז"ל: „רחוק מהעין רחוק מהלב". כשלין היה בהוליווד הרחוקה ו־ורד בישראל, לא שמרו השניים על קשר ביניהם. אבל מרגע שלין נחת בארץ התי־חדש הקשר בין השניים, ולין התחיל להפעיל את קסמיו מחדש על ורד.

וכאן מגיעה הפואנטה של סיפורנו — גתרי, שהוא בעל מטוס פרטי סטייל הוליווד, הציע לוורד להצטרף אליו למסע ספארי בקניה.

יחד טוב עם רופא שיניים

יש לי סנטימנטים ל**שרי חן**, הדוגמנית היפהפיה, מאז שהיא היתה מלכת הים. שרי היא מסוג המלכות שלא מסתפקות בזכ־רונות אלא ממשיכות להתפתח. הנה עובדה, היא הפכה להיות דוגמנית מבוקשת.

בשבוע שעבר הבאתי לכם מונולוג של החתיכה אחרת, **עירית לביא**. עירית סיפרה אז כמה היא מאושרת וכמה שבעלה לש־עבר, **יורם אורן** מאושר בזרועותיה של שרי חן. שמחתי אז בשביל עירית, יורם ושרי.

אבל השבוע פגשתי את שרי והתברר לי שהיא אמנם מאו־שרת, אבל לא עם יורם: „יש לי חבר כבר שנתיים וחצי. הוא בחור נורא נחמד, רופא שיניים צעיר שקוראים לו דוקטור **איתן כהן**. טוב לי איתו ואני לא מתכוונת להיות עם יורם.

„זה נכון שפעם גרתי ביחד עם יורם, בזמן שהייתי כבר חברה של הדוקטור שלי, אבל זה רק בגלל שהייתי צריכה לגור עם מישהו ואני לא אוהבת לגור עם בחורות."

אז שיהיה לכם ברור — כשגרים ביחד, זה לא אומר שזה מה שאתם חושבים. יכול להיות שיש איזה דוקטור, שאולי לא נמצא בדירה, אבל נמצא בלב.

שרי חן
„רק גרנו ביחד!"

רחל מרחלת על כל העולם

מבוקש מתרגם

פנינה רוזנבוים נסעה לאוסטרליה אל אחד ששמו **דייוויד. מיקי גברי־אלוב** נסע ללונדון אל אחת ששמה **יעל.** בעניין הזה, מסתבר, אין בילעדיות רק לנשים. כי כשהם אוהבים באמת, אז גם הם נוסעים. מיקי גבריאלוב פגש אותה כשהופיעו יחד עם **אריק איינשטיין** בתוכניתם המשותפת.

היא, יעל, זמרת ישראלית שהתגוררה זמן רב בלונדון, גם מלחינה וכותבת

מיקי גבריאלוב
לנסוע עד ללונדון

מקורית ומוכשרת. למרות שהחומר שלה הוא טוב, קשה מאוד לתרגם אותו ל־עברית.

יעל, שבינתיים הרימה ידיים וחזרה ל־לונדון, היתה סיבה מספיק חזקה בשביל מיקי לנסוע אחריה. „לבדוק מה העניי־נים," כמו שהוא אומר, „מבחינה מיקצו־עית ומבחינה ריגשית."

אז מה, אולי יש מי שמתנדב לתרגם את החומר ליעל כדי להחזיר לנו את שניהם לארץ, ומהר?

אפלטון במגדיאל

את מה שדן **בן־אמוץ** עושה בקולי קולות, כשהוא מדווח לכולנו על הזיונים שלו עם פרגיות צעירות ואווילות, עושה אשתו לשעבר, הציירת **בתיה אפולו**, אבל בשקט. בתיה היתה זו שהכניסה את דן לעניינים, פרשה בזמן האחרון מההמון הסואן, חייה וציירה לה בבית מבודד במושב מגדיאל. אבל טיפוס מקורי שכמותה לא שוקט לעולם על השמרים. והפעם היא עושה זאת שוב, ובכך היא משיגה ניצחון נוסף לנו, הנשים.

בתיה, שהיא באמצע שנות ה־30 שלה, נישאה בשקט בשקט לעלם הצעיר ממנה בשנים רבות. היא מיישמת בעצם, הצעה עתיקה מאוד שאפלטון קשישא הציע לכולנו כבר מזמן מזמן: צעיר עם מבוגרת, וצעירה עם מבוגר ולהיפך — לטובת והנאת הצדדים כולם. אז הרבה מידע על גיבורנו לא הצלחתי לברר. רק סיפרו לי שהוא בתחילת שנות ה־20 שלו, (הפרש של איזה 15 שנה), יפה תואר וחטוב. ואת זה אני שמחה מאוד לספר במיוחד לחברותי, שתדענה מה לענות לגברים כשהם אומרים שהם מעדיפים אותן צעירות ויפות — גם אנחנו, גם אנחנו.

בתיה אפולו
לעשות הכל, אבל בשקט

אהבה מכבידה

אני כבר לא זוכרת כמה פעמים הם נפרדו לתמיד, וכמה פעמים הם חזרו זה אל זה אחר כך. ולמען האמת, מזמן כבר הפסקתי לספור. אני מתכוונת ל**מיקי** ו־**בני אמדורסקי**, שאצלם האהבה, למ־רות הפרידות המרובות, אינה מוטלת ב־ספק, אך משום מה היא מכבידה עליהם.

נשמע לכם מוזר? תתפלאו, אבל אני מכירה הרבה זוגות כאלה, שקל להם יו־תר לאהוב מרחוק. אז עכשיו כנראה זה שוב סופי שם, עד הפעם הבאה. מיקי נשארה לגור בבית ששכרו השניים בזמ־נו לרגל האיחוד המחודש האחרון שלהם. הבית נמצא מחוץ לעיר ליד בית־דגון, יש בו גינה וחצר ענקית ושם היא מגדלת את בנם המשותף, **אסף**. בני חזר לתל־אביב ואפשר לפגוש אותו, כמו תמיד, ערב־ערב בכל מקומות הבילוי. לכל ה־מעוניינות...

מיקי זבני אמדורסקי
רחוק אבל קרוב

איפה את דפנה?

אני לא כל כך יודעת מה בדיוק קורה שם. אבל אף אחד בעצם לא יודע. בקושי שניהם. השניים, **שלום חנוך** והזמרת **דפנה ארמוני**. שלום פרש את חסותו על דפנה היפה גם מבחינה מוסיקאלית וגם מבחינה אישית, כבר חודשים רבים. והם העבירו את רוב זמנם צמודים יחדיו, כשהם עושים מוסיקה ואהבה. והנה התבשרתי השבוע

דפנה ארמוני
כן שלום, לא חנוך

שדפנה כבר שבועיים בלונדון, וכשהתקשרתי לברר מה קורה — אז הנוגעים בדבר וכל המקורבים מילאו פיהם מים. אז היום גם אני כמוכם שואלת: הם ביחד? לא ביחד? ואם כן אז מה התוכניות, ואם לא אז מה כן, כדי שכל השותרים לטרף יידעו אם הציפור היפה הזו חופשית או לא...

יום הרצחו של אל־סאדאת

על מהלך הדברים בטלוויזיה, ביום השלישי שבו נרצח נשיא מצריים, אומר טוביה סער, מנהל חטיבת החדשות:

משדיווחו סוכנויות הידיעות על היריות במיצעד בקאהיר, הייתי בחדר־החדשות, ואני הזעקתי למערכת את עורך מבט, מיכה לימור, ואת הכתב לענייני ערבים אהוד יערי.

כשאלה הגיעו והחלו באיסוף החומר, התקבלה ההחלטה לצאת במהדורת־חדשות מיוחדת בפתיחת השידור, בשעה 5.30. הייתי כל אותה עת במערכת, מילבד במשך כמחצית השעה, שבה יצאתי למלון, שבו אני מתאכסן בירושלים, כדי לארוז את חפצי. היתה זאת החלטה שלי להביא ב־9 בערב מהדורה מורחבת, שכללה דיווח מצולם של התקרית, תגובות של משה דיין, יצחק רבין ומשה ארנס, וכתבות־דיוקן על הנשיא המנוח ויורשו.

אשר ליציאת יערי לקאהיר, אני שהאצתי בו לצאת מצריימה, מייד עם היוודע דבר הפגיעה באל־סאדאת. יערי ביקש להמתין, משנודע כי אל־סאדאת נפטר, הצעתי שוב שיערי ייצא מייד. אלא ששגרירות מצריים עיכבה את מתן האשרות. נטלתי בו בלילה את דרכונו של יערי לתל־אביב, ולמחרת, בערב יום־כיפור, הסדרתי אשרה ליערי. יערי החליט להמתין עד יום ו', ואז אכן יצא.

יום שני

19. 10

● **דת: אור וירושלים (8.00):** תוכנית שירים על רקע ירושלים בהשתתפות הזמר יהורם גאון.

● **חדשות: מבט לחג (8.30).**

● **אמנות: אמנות בישראל (8.45 — שידור בצבע, מדבר עברית):** הפרק „מגדל דויד", שהוא רביעי בסידרה שהופקה בידי שרות הסרטים בנושא האמנות הארצישראלית.

● **קולנוע: הרביזור (9.10 — שידור בצבע,**

מיטשל ופזנס: שש נשותיו של הנרי השמיני
יום חמישי, שעה 10.20

מדבר אנגלית): עיבוד לקולנוע על־פי מחזהו המפורסם של ניקולאי גוגול, בכיכובו של הקומיקאי והשחקן דני קיי. העלילה מספרת על כפר קטן ומושחת שמנהיגיו חושבים מן המפקח־הכללי העלול לחשוף את מעשי שחיתותם. בהגיע האיש לכפר, נערכת לכבודו קבלת פנים מפוארת מתוך תיקווה שהיא תסיח את דעתו ממעשיהם.

● **בידור: ויקטור בורגה (11.00 — שידור בצבע).**

יום שלישי

20. 10

● **תיעוד: כתמים לבנים על המפה (8.30 —**

בידור: הון ומינלי
יום שלישי, שעה 9.30

שחור־לבן, מדבר עברית): סיפורו של בית־ספר שדה באכזיב, שמנוהל מזה עשר שנים על־ידי צעיר בשם שוקה. הסרט מפגיש את הצופים עם שוקה וצוות עובדיו, עם טיילים מושבעים ועם חובבי סבע. בסרט גופי צפון הארץ טיפוסיים, שאותם מכנה שוקה „הכתמים הלבנים שעל המפה".

● **חדשות: מבט לי מוצאי החג (9.00).**

● **בידור: גולדי הון ולייזה מינלי (9.30 — שידור בצבע, מדבר ומזמר אנגלית):** גולדי הון ולייזה מינלי, בתוכנית שירים ורקודים של שתיים מהמפורסמות והפופולאריות שבין כוכבות הוליווד.

● **סידרת טלוויזיה:**

קיי: הרביזור
יום שני, שעה 9.10

פיפורו של חייל (10.10 — שידור בצבע, מדבר אנגלית): פרק אחרון בסידרה ובו כניסתה של ארצות־הברית למילחמת העולם ה־שניה. דוני, בנו של סאם, משרת כטייס קרבי ונהרג, בעוד שאביו זוכה לשבחים בזכות פעיליותו. קורטני מתמנה בינתיים כמפקד מיבצע נחיתה, ולוקח את סאם לשמש כפקודו. בעקבות כישלון הנחיתה נשבע סאם להרוס את קורטני, ולחשוף את האמת אודותיו.

יום רביעי

21. 10

● **סידרה בידורית: ספינת האהבה (8.03 —**

(ברברה רש) לנהל נישואין פתוחים. האישה מהפשת נימומים בחברת הקפטן סטובינג, בעוד בעלה מחזר אחר נוסעת נאה (פיליס דייוויס) ואשה בשלה (מרתה ריי).

יום חמישי

22. 10

● **תיעוד: שורשיהם בעורקי (9.30 — שחור־לבן, מדבר עברית):** לקראת יובלו של קיבוץ נען צילם אסי רוסק, איש הטלוויזיה הישראלית ובן קיבוץ נען, סרט תעודי־אישי, שהקו המנחה שלו לקוח מתוך השיר ניגונים של המשוררת פניה. הסרט מנסה לשרטט את דיוקנו של הקיבוץ כיום, באמצעות מיפגש של הוותיקים ו־המייסדים, שגידלו את הדור השני והם עצמם נעלמים אט־אט מן העולם.

● **סידרה: ששת נשותיו של הנרי השמיני (10.20 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).**

יום שישי

23. 10

● **בידור: שעה טובה עם מני פאר ואורחיו (9.15 — שידור בצבע, מדבר ומזמר עברית).**

● **סרט קולנוע: נבל היה האיש (10.00 — שידור בצבע, מדבר אנגלית):** סירטם של הבמאי וינסנט מינלי והמפיק ג'ון האוזמן, המספר על עולם הסרטים.

שבת

24. 10

● **סידרת טלוויזיה: דאלאס (10.00 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).**

● **סידרת טלוויזיה: קווינסי (10.50 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).**

מיבחר דיו:

תשובת הקיבוצים לראש־הממשלה

בשבת (17.10) ברשת ב', בשעה 12.05 בצהריים, תחת הכותרת „שיקום אסירים בתנועה הקיבוצית", מביא „קול ישראל" את אחת מתשובותיה של התנועה הקיבוצית להאשמותיו של ראש־הממשלה כלפיה. התוכנית מתמקדת במיפעל התנדבותי של התנועה הקיבוצית לשיקום עבריינים בקיבוצים. גיבור התוכנית הוא חרות לפיד, חבר קיבוץ איילת השחר, האיש שבין השאר שיחרר את כושי מגרמניה, והמשמש כאחראי לטיפול בנוער שוליים בצפון הארץ. בין הקיבוצים הקולטים אסירים לשעבר — בית־השיטה, בית־אלפא, חפציבה, מרום הגולן ועוד. המוטו של התוכנית מצוי בדבריו של אחד מאסיריי כלא שאטה, העובד בקיבוץ בית־השיטה, ואומר: „כשאני רואה חבר קיבוץ בן 70 עובד כל היום ליד המכונות — אני לא יכול להתברדק."

מחווה לנחום גוטמן, כיום השנה למותו:

1. סדרה של כרטיסי ברכה אמנותיים, ממבחר ציוריו של האמן הארץ ישראלי.
2. מהדורה מיוחדת של הספר עליו התחנכו 4 דורות: לובנגלו מלך זולו, בצירוף 4 הדפסים אמנותיים, משובצי עין, על גבי נייר מיוחד, בצבעים מלאים 50x70 ס"מ כל הדפס במיוחד לחדרי ילדים.

נחום גוטמן

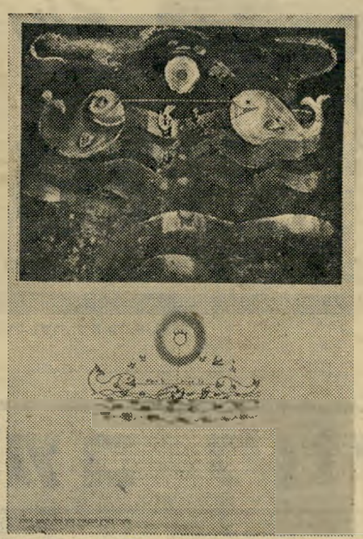

לובנגולו מלך זולו

ספר וארבעה הדפסים צבעוניים לחדרי ילדים

שני מבצעים אמנותיים חינוכיים חדשים.

20 כרטיסי ברכה אמנותיים

„מיני" רפרודוקציות, על נייר כרומקוט 220 גרם, בדגמים של כרטיסי ברכה אמנותיים. ב־2 אוגדנים, מודפסים בזהב. בכל אוגדן: 10 כרטיסים שונים, בצירוף מעטפה לכל כרטיס. השי האידיאלי לברכת ראש השנה.

מחיר מיוחד לתקופת החגים: —.99 שקל לשתי הסדרות

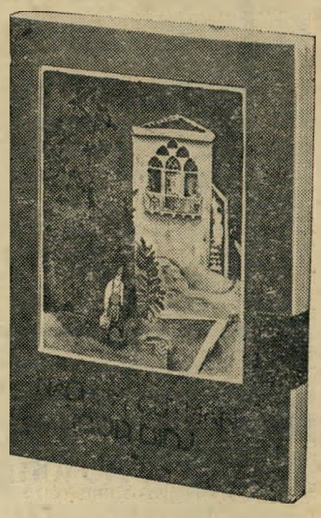

תצלום אוגדן הכרטיסים

תצלום כרטיס אמנותי

מהדורת שי חגיגית, באריזה מיוחדת.
הספר וארבע הכרזות הצבעוניות ב־160 שקלים בלבד — במקום —.260
למשך חודש החגים.

— — — — — — — — — — גזור ושלח — — — — — — — — — —

לכבוד
הוצאת רולניק בע"מ, מו"לות אחרת
ויסוצקי 10, תל־אביב

נא לשלוח לי במחיר מבצע מיוחד, למשך תקופת החגים, בהנחה של 40%, את המהדורה החדשה מעבודותיו של נחום גוטמן:

1. סדרת כרטיסי ברכה אמנותיים, בצירוף מעטפה לכל כרטיס בשתי סדרות, בסה"כ 20 כרטיסים אמנותיים באוגדן זהב במחיר —.99 שקלים
לשתי הסדרות_____(נא לציין כמות).
2. מהדורה מיוחדת של „לובנגולו מלך זולו", בכריכה קשה בצירוף 4 כרזות צבע אמנותיות, לחדרי ילדים, במחיר הנחה מיוחד —.160
שקלים_____(נא לציין מספר העותקים).

מצ"ב המחאה על סך_____(נא לצרף 10 שקלים דמי משלוח).

השם והכתובת_____

— — — — — — — — — — גזור ושלח — — — — — — — — — —

לחנויות הספרים: ההפצה הראשית של מהדורת השי:
רשת סטימצקי, רחוב הרכבת 22, תל־אביב, חיפה, ירושלים, אילת.
הזמנות יש להפנות ישירות למוכנות.

RJ ROLNIK PUBLISHERS, SOMETHING DIFFERENT. רולניק בע"מ, מו"לות אחרת
10 Wissotsky St., Tel Aviv, Israel, 62338. P.O. Box 17075. Tel. 456345 רח' ויסוצקי 10, תל אביב 62338. טל. 450465

הופיע ונמצא למכירה גליון מס' 3

נעה

מגזין אחר של נשים

פינה קולדה

המשקה שעושה חיים מעניינים...

יבואנים ומפיצים בלעדיים בישראל: י.ד. עסקים בע"מ, ת"א טל. 832236

קמרה אובסקורה

ת א רח ביאליק 23, טל. 03-658677

י-ם רחוב בצלאל 6, טל. 02-233502

קורסים לצילום, פיתוח והדפסה

מסתיימת ההרשמה לכל הקורסים

שלבים א' (מתחילים) ב' ו-ג'

השמוש במעבדות - לתלמידים חופשי

לקוחל - בתשלום לפי שעות

פרטים והרשמה בשעות 10-22

תן טרמפ לחייל

גזר גמדי של סנפרוסט מעניק לך פרס ענק.

שלחי לסנפרוסט מתכון גזר גמדי וזכי בענק יהלומים ששוויו 10,000 שקל.

גזר גמדי, כוכב אמיתי: טעמו מעודן, צבעו רענן, שופע בריאות ומרגיש מצוין על צלחתך. חברי מתכון מקורי בו יככב הגזר הגמדי של סנפרוסט ותוכלי לזכות בפרס ענק שינצנץ על צווארך ויזכיר לך את הכוכב שלנו.

גזר גמדי, אהובם של אניני הטעם בארה"ב ובאירופה מעתה במטבחך.

את המתכונים שלחי לת.ד. 40020 ת"א עבור "גזר גמדי" לא יאוחר מ-15.10.81. צוות שופטים בראשות שף אורי. גרטמן יבחר את המתכון הזוכה.

ניתם מערכות תזמנית

SF

סנפרוסט

טרי יותר מטרי.

וידיאוסרט

הסרטת ארועים בוידיאו!

צילום חתונות, בר מצווה וארועים מיוחדים

סרט בן 3 שעות: 299$ כולל מע"מ וקסטה

רח' רוזנבאום 5, ת"א, טל. 296662

לומדו קצרנות

עברית ו/או אנגלית

במהירות ובהצלחה מובטחת

ב-"אולפן גרנ" (בר-קמא)

ת"א: וייצמן 22, טל. 03-254826

חיפה: "במעלה", טל. 04-664922

קורס חדש נפתח ב-25.10.81

Grand 41

ברנדי ישראלי מעולה

עידור

מאחרי הקלעים

מליאה שכזאת

כפי שמתבקש מחוק רשות־השידור, ער־כה מליאת רשות השידור, בשבוע שעבר, ישיבה לאישור תיכנון החורף של ה־טלוויזיה. הישיבה, אשר נראתה בתחי־לה רגיעה, בשל היעדרותם הבלתי צפוייה של נציגי הליכוד, **אהובה מרון ואהרון פאפו**, ונציג המערך **ניסים אלמוג**, הפכה כימעט לשערוריה. לרג־

חבר במליאה זינדר
מילחמה אישית בירון לונדון

עים דומה היה כי מליאת רשות־השידור לא תאשר את תיכנון החורף, דבר שהיה מונע את המשך שידורי הטלוויזיה, קו־דם ההתכנסות הבאה של המליאה.

את מקומם של מרון ופאפו תפסו פרו־פסור **יוסף בן־שלמה** („נציגו של ברוך שפינוזה במליאת רשות־השידור", כפי שכינה בידי אחד מחברי המליאה) **וצבי זינדר**, איש ד"ש (חבר המליאה היחיד המייצג מיפלגה שאינה בנמצא). בן־שלמה וזינדר התנו את אישור התיכ־נון בתנאי אחד: מניעתה של התוכנית המוצעת דילמה בהנחיית **ירון לונדון**.

צבי זינדר, הנאבק מזה חודשיים במוס־דות רשות־השידור מילחמת־חורמה אי־שית כנגד ירון לונדון (הכל בשל מאמר בעיתון מאת לונדון, שבו הוא הוקיע את חברי המליאה כאנשים בינוניים, ובין ה־בינוניים שבהם הוא מנה את זינדר), פתח את המיתקפה בדברי נאצה, שהעלו את חמתם של נוכחים רבים. לדברי הנאצה של זינדר הצטרף בן־שלמה, שטען כי לונדון מעוות במסך דברים ועובדות ב־אמצעות הפלסטיקה של הבעותיו, והש־מעת דיעות.

מנכ"ל רשות השידור, **יוסף לפיד**, שהגיע חולה למליאה, נאבק על השארת תוכניתו של לונדון בתיכנון החורף, וטען בין השאר: „ציפיתי שזה יהיה דיון על גופם של דברים ולא על גופם של אנ־שים." במהלך הדיון, שהגיע לטונים גבו־הים, נתגלעו חילוקי דיעות חריפים בין לפיד ויו"ר רשות־השידור, פרופסור **ראובן ירון**. אחרי דברי סניגוריה גל־הבים של לפיד על לונדון, החליטה ה־מליאה לאמץ את תיכנון החורף, כולל התוכנית דילמה, בתנאי שוועדת חינוך־מדע־והסברה (חמ"ה) של מליאת רשות־השידור תעקוב אחר תוכניותיו של ירון לונדון.

סתירה חסרת־תקדים עם חוק רשות־השידור, התובע מהטלוויזיה לדווח ול־עודד את היצירה המקורית, התגלתה ב־דבריו של יוסף בן־שלמה, שהציע להו־ריד מהתיכנון צילום לטלוויזיה של הצ־גתו של **חנוך לוין**, ייסורי איוב, בטע־נה: „בהצגה זו יש עירום מלא של גבר — עירום מלא של אשה — ומישגל שלם." אל בן־שלמה הצטרפה הנציגות הדתית החזקה הקיימת במליאת רשות־השידור, והוחלט ברוב (רק 2 מחברי המליאה התי־נגדו: **לוי־יצחק הירושלמי** ו**רניאל כיוף**) לפסול את צילום מחזהו של לוין.

הנבחרים בפעולה

מינויו המפתיע של מנהל חטיבת החד־שות בעבר, **חיים יבין**, ככתב הפרלמנ־טרי של הטלוויזיה, עורר הדים רבים ב־חטיבת החדשות. בחירתו של מנהל חטי־בת החדשות, **טוביה מער**, ביבין, ולא בכתב לענייני־השטחים **יגאל נורון**, ש־היה מועמדו של ערוך מבט, **מיכה לי־מור**, עוררה שביעות־רצון רבה בין כת־בי החדשות.

עם מינויו של יבין ככתב־לכנסת, ית־חזק מאוד כוח־הדיווח הטלוויזיוני של מבט. יבין יתפקד לצידם של **רון בן־ישי**, הכתב־הצבאי, **רפיק חלבי**, כתב־השטחים **ואהוד יערי**, הכתב לענייני המיזרח־התיכון. הארבעה יהוו צוות מו־ליך של מבט, שיתן את הטון גם לכת־בים האחרים.

בעגה של חטיבת החדשות הגדירו את מינויו של יבין כסידרת־המשך, תחת ה־כותרת: הנבחרים בפעולה.

קופת (השרצים של) צדקה

רשימה שאותה פירסם במקומון הירו־שלמי כל העיר כתב לא קבוע של ה־מקומון, **שאול צדקה**, תחת הכותרת רשות־השידור איננה אוהבת ספרדים, עו־רר תדהמה וזעם בהנהלת רשות־השידור.

רשימתו של צדקה, שהיתה רצופה אי־

כתב־פרלמנטרי יבין
חיזוק „מבט"

דיוקים רבים וניסוחים בעלי גוון גזעני כמו: „מה תאמרו אם תשמעו בקרוב מעל גלי האתר את השם שידלצקי כמג־הלה החדש של מחלקת הפולקלור המיז־רחי ברדיו? תתפלצו מצחוק..." או „קו זה עובר כחוט־השני לאורך כל תולדו־תיה של הרשות, החל מ־1948. לרדיו הי־תה מסורת שקירבה אליו רק ,יחידי סגו־לה' בעלי צבע דומה.." ועוד ,פנינים' בעלי גוון זהה.

בדיקה שנעשתה ברשות־השידור בדבר המניעים לפירסום רשימה זו, שעוררה סערה ברדיו ובטלוויזיה, גילתה ששאול צדקה נכשל בקורס כתבים של רשות־השידור שנערך בשנת 1974. אחד מבכי־רי הטלוויזיה, שהיה מורהו של צדקה ב־קורס זה, הסביר את הסיבות לפסילתו של צדקה ככתב רדיו בכך שהיה נטול חוש למה שמכונה ברדיו „כתיבת אוזן" (דרך כתיבה עיתונאית מיוחדת לרדיו), ובשל חוסר מהימנות ביכולת הסיקור שלו.

את חוסר מהימנות הסיקור שלו הוכיח צדקה ברשימתו, שאותה פתח בנוסח ה־בא: „מעיד על עצמו החתום מעלה, כי יש לו ביצים שחורות. אומנם כל פרענק באשר הוא, אם ישמע חלילה ביקורת על קיפוח ואפלייה, מסתכן בשמו הטוב, אך אני את נפשי החלטתי לשים בכפי. אחרי הכל, לוחשים באוזני, אלה הם ימים שבהם פופולארי דווקא להיות ספרדי, ו־כדאי שאנצל אותם עד תום, לפני שה־מדינה תחזור לסורה..."

צדקה, ששכח לציין את ,עניינו האי־שי' ואת כישלונו בקורס הכתבים, בשל ,חוסר מהימנות ביכולת הסיקור שלו', עלול להיות נתבע על הוצאת לשון הרע על־ידי הנהלת רשות השידור.

הדתיזודיה הישראלית

תהליך חיזוקה של הטלוויזיה הישרא־לית, כמכשיר בשירותו של הציבור הדתי בישראל, הולך וגובר בימי השר **זבולון המר**, שר־התיכנון־והתרבות, שהוא גם השר הממונה על רשות השידור. אחוז הדתיים במליאת רשות־השידור, הוא מעל ומעבר לאחוזם באוכלוסיה בישראל. ה־נציגות הדתית במליאת רשות־השידור מנצלת כוח זה להטיית מדיניות השידו־רים של הטלוויזיה לכיוון תוכניות הדת.

הצעד הראשון בתהליך זה נעשה לפני כמה חדשים, כאשר הכותרת דת הוחלפה בכותרת מורשת ישראל וערכי היהדות. במיסגרת מליאת רשות־השידור הוקמה ועדה תחת שם זה, בראשותו של חבר המליאה **ש. דניגו** (איש תמ"י), ושבה חברים עו"ד **מיכה ינון** (סגן יו"ר ה־רשות — מפד"ל), **צבי ברנשטיין** (עסקן מפד"ל ותיק), פרופסור **י. שוויי־קה** (נציג דתי במליאה) ו**בריאל כין־שמחון** (נציג עדתי במליאה).

הפעולה הראשונה של ועדה זו היתה נסיון להגדלת שעות השידור בענייני דת, על־ידי כניסה למיסגרות של תוכניות לא־

סגן־יו"ר ינון
סחף דתי

דתיות של הטלוויזיה, או כניסוח החלטת הוועדה: „ביטול מיסגרת מורשה במת־כונתה הנוכחית ופיזור הנושאים השונים בין התוכניות האחרות בטלוויזיה. במיס־גרת מישדרי תעודה תופקנה תוכניות מייוחדות בנושאים הקשורים ביהדות וב־מורשת ישראל..."

כאשר הובא תיכנון החורף החדש של הטלוויזיה לפני מליאת רשות־השידור לשם אישור, עבר נושא הדת כימעט ב־שתיקה (למעט הערה של **לוי יצחק ה־ירושלמי**, כי מורשת ישראל אינה רכוש בלעדי של נציגי הדת במליאה, אלא ענ־יינו של הציבור כולו). בין המשתתפים הושמעו אומנם כמה הערות מיקצועיות, על שלא יתכן לחנוך יום שידורי טלווי־זיה בתוכנית־ענק דתית בנוסח שורת ה־דין. אלא שהערות אלה לא זכו לתגובה ענייינית של ראשי רשות־השידור, שציפו לשיתוף־פעולה של הנציגות הדתית ב־מליאה, לשם העברת תיכנון־החורף כולו.

מנכ"ל רשות־השידור, **יוסף לפיד**, העיד בהומור על אי־בקיאות בנושא זה, כאשר אמר: „אני יודע שבחנוכה או־פים מצות, ובפסח מדליקים נרות."

פסקול

לפיד וואגנר

יו"ר רשות־השידור, פרופסור **ראובן ירון**, הודיע במהלך מליאת רשות־השי־דור על כוונתו להציע בתיכנון הבא (תיכ־נון הקיץ) את העברת שידור מגאזין ה־טלוויזיה השבוע — יומן אירועים מיום שישי למוצאי־שבת, בטענה שזהו שירות המייועד גם למשלמי האגרה הדתיים.

הכוונה האמיתית המסתתרת מאחרי תוכנית זו היא הקהיית הכוח הטמון ב־השבוע — יומן אירועים, שמתבטא במיס־פר־השיא של צופיו והשפעתו העיתונאית. על כוונה זו של פרופסור ירון, עלול להתנהל בעתיד קרב־מייגע במוסדות רשות־השידור ●● בתוכנית שעתיים משתיים בגלי צה"ל. אמר מנכ"ל רשות־השידור, **יוסף לפיד**, דברים לא מקוב־לים בעניין השמעת מוסיקה של המלחין הגרמני **ריכרד וואגנר**, שיצירותיו פסו־לים להשמעה בקול ישראל. לפיד טען כי לדעתו צריך להשמיע מוסיקה של וואגנר בקול ישראל ●● את אחת מה־פתעות הגדולות של מליאת רשות־השי־דור סיפק חבר המליאה ויועץ ראש־הממשלה לענייני תיקשורת **אורי פורת**, שהצביע בעד תוכניתו של **ירון לונ־דון** דילמה ●● בשל תקלות רבות במח־לקת הסרטים הקנויים של הטלוויזיה, מס־תבר שהתוכנית המופיעה יותר מכל תוכ־נית אחרת בלוחות המישדרים המופצים על־ידי הטלוויזיה לעיתונים לשם פירסום מוקדם, היא התוכנית פרסים יבואו.

עמוד

האייזנברג

במיסדרונות הנהלת רשות־השידור הח־לו לכנות בשבועות האחרונים את סידרת הטלוויזיה עמוד האש בכינוי עמוד האיי־זנברג. הסיבה: הסבירות הגבוהה שסיד־רה זו תירכש בידי המיליונר היפאני־ישראלי **שאול אייזנברג**.

אייזנברג פנה כבר לפני למעלה ממח־צית השנה אל מנכ"ל רשות־השידור **יו־סף לפיד**, וביקש ממנו לרכוש את ה־סידרה. הפנייה של אייזנברג נעשתה על נייר המיכתבים של המיליונר. לפיד העדיף שעמוד האש יימכר ל„עם היהודי" — ולא לגוף פרטי. במילים אחרות, בליבו של לפיד היתה תיקווה שהסידרה תירכש על־ידי הסוכנות היהודית.

המשא־ומתן שהתנהל בין רשות־השי־דור ובין הסוכנות היהודית עלה על שיר־טון פוליטי.

חידוש הפנייה מצד סוכניו של אייזנ־ברג בישראל, לא הותיר ברירה לרשות־השידור. סוכניו של אייזנברג הציעו סכום כולל של 700 אלף דולר, סכום העולה על מחיר הייצור של הסידרה כולה.

בשבוע שעבר פורסם בעיתונות המיכ־רז על עמוד האש, כאשר ודאי לחלוטין, כי הרוכש יהיה שאול אייזנברג.

פרט נוסף, יתכן שרשות השידור לא תהיה כלל הנהגית מרכישת עמוד האש בידי אייזנברג, מאחר שמישרד־האוצר תובע לעצמו את הכנסות הסידרה.

מיליונר אייזנברג
ציונות ב־700 אלף דולר

עדנה פיינרו מדווחת מפסטיבל הסרטים בוויטל

הזלילה הגדולה והפסטיבל הקטן

מלון גרנד הוטל בויטל: בית־מלון ענקי, בן שש מאות חדרים, פארק ירוק באלף גוונים, מיגרשי גולף, מיגרשי טניס, רחבות לרכיבה על סוסים, מיד־שאות פורחות, שיחים מסותתים בסיגנון גני ורסאי.

לפני כמה חודשים קנה את המקום מועדון הים־התיכון, ואחד מבעלי המו־עדון נתן לבתו, ליידי טריגאנו צעצוע קטן — הוא הירשה לה (בתקציב הפעוט של שש מאות אלף דולר) לקיים במקום, עם סגירת העונה, שבוע של פסטיבל, שיוקדש לסרטים מארצות אגן הים־התי־כון. העלמה טריגאנו, פריסאית זעירה ובעלת עיניים תכולות, היתה היוזמת של חלום אוטופי, בהתחשב במצב הפוליטי שבמרחב, של מה שנועד להיות מיפגש בין יוצרי האיזור המיוחד והפרובלמטי הזה, שישקף את עולמם החברתי והאס־תטי כאחד.

אך מה רחוק יותר מאווירת הים־התי־כון מפנינת־תיירות זו, שבעיירת הנופש ויטל, הקרובה יותר לגרמניה (העיר הגדו־לה הקרובה אליה ביותר היא שטרסבורג) ולגבול שוויץ?

די להתקרב לעיירה קטנה זו, ולמעיי־נות המרפא שלה, כדי להרגיש שלא רוחם של יוסף שאהין או ויטוריו דה סיקה מרחפת כאן, כי אם גיבוריו של אלן רנה המחפשים את השנה האחרונה במאריאנבד או את ג'וף לוסי וגיבורי פרובידנס.

המרפא הידועים, הגיעו הנה לקוחות צעי־רים הרבה יותר. הגיל הממוצע לא הפליג מעבר לשלושים; וצבע העור הממוצע היה חום עד שחור.

לא היו אלה מישלחות רישמית של מדינות — הבחירה והכיוון נבחרו, כבכל מיפעל פרטי על־ידי ההנהלה. הבחירה היתה חובבנית ביותר, ונעשתה על־ידי גברת טריגאנו, שנעזרה בעיקר בחברים ובמכרים. היא החליטה מי יהיה האח־ראי על סרטי כל ארץ וארץ, והוא שיבחר את הסרטים מארץ מוצאו ויחליט מי ומה ייצג את מולדתו. ולכן, הרמה היתה לא אחידה ובהתאם לאיש המייצג — מה גם שהמטרה המוצהרת של המיפגש היתה כלכלית בעיקרה. כלומר — להביא לכאן סרטים שטרם נמכרו, או שמזלם לא צלח עליהם ולהשתדל למצוא להם שוק להפצה בצינורות בינלאומיים.

כך קרה, שמבקר הקולנוע והסופר האי־טלקי, אלדו טאסונה בחר בשני סרטים, שהאחד מהם, רגש אחד יותר, של הבמאי פרנציסקו לונגו, סבל מפרופיל פירסומי נמוך והיה זקוק להארה נוספת. ואילו הסרט השני, אחד מהיותר מעניינים שהוצ־גו כאן, עושה את דרכו לסאן־פרנ־ציסקו ולפסטיבל בינלאומי שייערך שם.

זהו סרט דוקומנטרי של אנדריאה אנ־דרמן (זהו שם של גבר ולא של אשה, כפי שנדמה) המנציח פסטיבל של משו־רדים שנערך לפני כשנה על חוף שליד לבי אחר, מי זה שר שם? שגם הוא הוצג בקאן.

„החבורה מסגובייה" סרט על המחתרת הבאסקית
נסיון הבריחה שנכשל של הבמאי עימנואל אוריבה

מארגנת הפסטיבל, ליידי טפיגאנו (במרכז) וזניאר טוסקאן דה־פלאנטייה
צעצוע קטן מאבא

הסרט היוגוסלבי „האם אתה זוכר את דולי בל"
אריה הזהב בוונציה

בפאריס כן, במרוקו לא

היו גם סרטים דוגמת לנה שטרם נמכרו, אך אלה היו מעטים מאוד. ביניהם סרט מרוקאי בובות קני סוף, שאינו עולה ברמתו בהרבה על הסרטים האתנוגרפיים שהורגלנו לראותם בטל־וויזיה — סיפור על אשה, הנישאת בגיל 12, לפי החלטת מישפחתה, מתאלמנת בגיל 16, מואשמת על־ידי מישפחת הבעל בניאוף ובית־המישפט מפקיע ממנה את ילדיה לטובת מישפחת בעלה. אומנם יש כאן נושא בעל חשיבות חברתית עליונה, אבל הסרט בעצמו מרבה לתאר בצבעו־ניות ובאיטיות את הרקע ואינו מסביר מספיק את המסר — וכך יוצא שעיתונאית צרפתית, אינטליגנטית למדי, שואלת באמ־צע ההקרנה שאלה המעידה עד כמה רחוק צידו הצפוני של חוף הים התיכון מן הדרום שלו — האם במישפט הגראה בסרט תובעת האשה, שנכנסה להריון מ־גבר שאינו בעלה להכיר באבהותו על העובר שבקירבה. זוהי שאלה שיפה לש־אול אותה בפאריס, אך בוודאי שלא ב־חברה הפטריארכלית והלא שיוויונית ה־סגורה והפוריטנית שבמרוקו.

היו גם סרטים אחרים, המבקשים לעצ־מם הכרה בינלאומית, כמו שני סרטיה התעודיים של הבמאית ז'וסלין סאב. ז'וס־לין, לבנונית נוצריה החיה בפאריס, עב־דה כמה שנים במחלקת התיעוד של ה־טלוויזיה הצרפתית. היא הציגה כאן שני סרטים — מיכתב מביירות וביירות — לא יותר, כשדווקא הסרט השני, שאינו מביא כל עלילה או חוט מקשר, היה הקולע ביותר למטרתו. זהו מיסמך מועזע המבטא במאות דימויים, מראות ואנשים, את גסיסתה הארוכה של ביירות, העיר הקרועה, שפעוטיה מטיילים עם כלי־נשק שלופים בין בובות קרועות המתגלגלות בין פחי הזבל.

צרפת הנאורה, על מיניסטריון הקול־נוע שלה, רצתה להפגין אבהות רצינית על נושא תרבותי שכזה. לכן שלחה לכאן את כריסטיאן צירוך, עוזרו האישי של שר־התרבות ז'אק לנג. גם הצאר הגדול

לא מיפגש רציני

במשך השבוע הזה, השבוע הראשון לחודש ספטמבר, אחרי ששעריו של מועדון הים־התיכון ננעלו ללקוחותיו ה־מבוגרים הרגילים, הנהגים להעביר בוויי־טל את חודשי הקיץ בשתייה ממעיינות סימפוזיון על הסרט הגרמני או על המשבר האירופי בקולנוע היה הולם יותר את הגגים. ואולי אפילו דיון בשקיעת תרבות מערב־אירופה, מלווה בהקרנה חגיגית של הזלילה הגדולה, היה מתאים לאווירה — שכן מועדון הים־התיכון ידוע בהתמחותו הגאסטרונומית, שבאה כאן להתגשמות אבסורדית כמעט: החיים מת־נהלים בוויטל דרך הבטן — וארוחות ענקיות המכילות את כל טוב העולם מר־דימות את התודעה.

מה לכל זה ולסרטים המתיימרים לבטא סיבלם של מיעוטים מדוכאים, הבאסקים בספרד, האלג'ירים בפאריס, הפלסטינים בלבנון? קשה לענות על כך.

פער עדתי נוסח צרפת

ביניתיים — מחפשים נואשות שפה משותפת בין הצפון והדרום, שני ה־קצוות הרחוקים כל־כך של הקולנוע של רומא, והיה למיפגש מרתק בין משוררים שבאו מארצות־הברית למשוררים חובבים שנתקבצו מכל איטליה.

מישראל נעשתה הבחירה בידי סרז' אנקרי, במאי צעיר שהציג כאן סרט קטן שלו בשנה שעברה — והוא הביא לפס־טיבל את לנה, סירטו של איתן גרין בהקרנת בכורה עולמית, את סופו של מילטון לוי, סירטו של ניסים דיין, שהו־צג בארץ זמן קצר ועדיין מחפש שוק מתאים בעולם. המארגנים הזמינו גם את העייט של יקי יושע, אבל יושע הזדמן ליום אחד בלבד לוויטל כשהתברר לו שכימעט שלא מתקיימים כאן מיפגשים רציניים של דיעות או של עסקים, והוא המשיך בדרכו לאירופה, לפגישות עבודה פוריות יותר.

לעומת אלה, היו כאן הרבה סרטים לא חדשים וגם לא טובים במיוחד. היו סרטים ותיקים ממש כמו האורייב התורכי, שהוצג בפסטיבל ברלין (ומסתובב בישראל), האם אתה זוכר את דולי בל (שקיבל כבר פרס בוונציה, אך זהו סרט יוגוסלבי שאי־נו מהמם דוגמת מוריו הצ'כיים או מא־קאבייב, ייבדל לטובה), או סרט יוגוס־

מיפגש משוררים בסירטו של אנדריאה אנדרמן
בדרך לפסטיבל סאן־פרנציסקו

הכמאי פרנצ'סקו שאנן
בדרך לסאן־פרנציסקו

הים־התיכון. והפער מורגש ביותר כאשר במאי צעיר ממוצא אלג'ירי מציג כאן סרט קצר בשם המעגל, המתאר את גילגוליו המזעזעים של פועל מהגר בצרפת, שהתמוטט בעת עבודתו, מבית־חולים לתא המעצר במישטרה וחוזר חלילה עד מותו, רק משום שהרופאים זילזלו בו וחשבו שהוא סתם שיכור.

הסרט, העשוי בצורה לא משכנעת ופרימיטיבית למדי, אף שהוא מתאר מיקרה אמיתי שקרה, מעורר זעם בקרב נציגי המימשל הצרפתי, גם משום שלדעתם זהו תיאור מעוות של הרפואה בצרפת, אך בעיקר משום צורתו הקולנועית המפגרת. הבימאי וידידיו, היושבים באולם, מתקוממים ומסבירים לצרפתים שעליהם להתייחס למסר ולא לצורה הקולנועית האסתטית ואז מתגלה הפער: הבמאי טוען: זוהי גזענות — איך דורשים מאיתנו, שאיננו יכולים להשיג תנאים שווים לצרפתים, רמה אסתטית כלשהי? הרי הקולנוע שלנו מפגר מפני שלא נותנים לנו הזדמנות שווה?! ובתוך כמה דקות גדלק לפיד של שינאה שבתירגום עברי נראה בדיוק כמו דו־השיח הבינעדתי שמילא את עיתוני הערב בעיקבות המיכתב של אותו „יהודי שחור וגאה".

„כובות קני סוף", סרט מרוקאי
מעמדה של האשה

פער בין הארצות

לאחר זיותר מתברר במהלך השבוע כי מושגי הקולנוע המשופרים של הצרפתים והאיטלקים אינם מתיישבים עם הקולנוע התורכי או הטוניסאי או המרוקאי — הדומים עדיין לפרה־היסטוריה. מבקרים צרפתיים מסויימים מנסים לגלות אותו כאואזיס במידבר, או כמו שמגלים הישגים לימודיים אצל ילד מפגר. אין לכסות על הדלות הנוראה השולטת בקולנוע של ארצות מסויימות — ושחלק מהן נעדרו לחלוטין.

ושוב, פוליטיקה

ך כאן המקום להסביר את ההיעדרות הבולטת של כמה חברות במפת האזור. אמנם הגברת טריגאנו עשתה כמיטב יכולתה לעודד מיפגש שיתעלה מעל הלבטים הפוליטיים המיידיים של האזור — אך מסתבר שכמה מישלחות לא קיבלו את ברכת מנהיגיהם כשנודע שישראל משתתפת במיפגש. וכך, ברגע האחרון, ביטלו את בואן סוריה ולוב.

מצריים הציגה עצמה בסרט תעודי קצר וברטרוספקטיבה של המחזמר והקומדיה המצריים שכמותם אנו רואים בטלוויזיה בכל ליל שבת, כשכל העותקים שהובאו לכאן הובאו מפאריס. הקולנוע החדש והמעניין לא בא ממצריים, ומי יודע היכן בדיוק עומדים היום יוצריו.

גם אלג'יריה הבטיחה סרט ולא באה וכן גם יוצרים פלסטינים, שלא באו, אך שלחו קאסטה אחת, העתק עבודה של סרט לא גמור ששמו המיפגש של הבמאי הלבנוני בוראן אלווי (מי שעשה בשנת 1974 את הסרט על כפר קאסם), הדן במילחמת האזרחים בביירות. אי־אפשר היה לעמוד על טיבו גם משום שהוקרן בערבית וללא תירגום וגם משום שהוצג בתנאים קשים לצפייה — על מסך טלוויזיה קטן, ובדוחק רב. נראה כי גם הצופים הערבים שהיו בחדר לא הבינו היטב את המתרחש, כי נראו עוזבים את החדר אחרי כמה דקות. חבל.

כתבה רגילה ב„מבט"

ך לכסוף, הערה קטנה להבהרת נושא שולי, שלרגע מסויים ניסה לגנוב את ההצגה — „הנהלת הפסטיבל" שוכנעה להציג כאן את הבית, כתבה טלוויזיונית של עמוס גיתאי. ליידי טריגאנו, שהזמינה את גיתאי, מצאה עצמה מסובכת בצורה טיפשית בפרשה של זכויות יוצרים. אחרי שהקאסטה של הכתבה (המספרת על תולדותיו של בית בירושלים וגילגוליו השונים מאז ברחה ממנו מישפחתו של ד"ר מוחמד דג'אני, בעליו המקוריים של הבית, ועד שיפוצו מחדש על־ידי פרופסור חיים ברקאי) הוברחה מאולפני הטלוויזיה על־ידי הבמאי, הסתבר כי הכתבה הלא גמורה שייכת לטלוויזיה הישראלית, ומאחר שפרופסור ברקאי הוציא צו מניעה נגד הופעתו בכתבה, לא נסתיימה העבודה. עורך־הדין של הטלוויזיה הישראלית, שבמיקרה הוא גם עורך־הדין של מועדון הים־התיכון הודיע למארגנת כי לפי חוק זכויות היוצרים אין לה רשות להשתמש בה. טריגאנו הודיעה לגיתאי שלא תוכל להציג את הסרט במיסגרת הריישמית, אך הוא החליט להציגו בצורה פרטית בחדרים לכל דיכפין, כשהוא מסביר לכל שזהו „סרט שנאסר להצגה בישראל בנימוקים פוליטיים". למרבה הצער, מה שהבטיח להאיר את הקונפליקט הערבי־ישראלי לא חרג מיסגרת כתבה רגילה במהדורת מבט, וראינו כבר חריפות ממנה. לעומת זאת, נסיונותיו של הבימאי ושל נציגו, דניאל כהן, לאנוס מבקרי קולנוע זרים שלא מצאו בחומר שראו סגולות קולנועיות נעלות, הפכו נושא חשוב ורגיש זה קרדום לחפור בו למסקנותיהם האישיות. ובוודאי שזו לא היתה מטרת המיפגש, גם אם מטרותיו האמיתיות נשארו מעורפלות ביותר.

רחל וניסים דיין שניהו את הקרנת הסרט „סופו של מיזטון לוי"
ביקורת אוהדת ביותר

1 בצומת

כביש החוף הישן, בכניסה לקיסריה, נמצאת גיבעת החול שעליה, לפי טענת המישטרה, רצח ברנס את רחל הלר. עשרה פנסים מאירים את הגבעה, והצומת אשר לידה הומה מתנועה.

עמוס ברנס מובא לבית־המישפט להעיד נגד מרכוס

בשיקבות רצח

רחל הלר

ל שׁ משהו בפרשת רצח רחל הלר הגורם לאנשים, שלקחו בה חלק באופן כלשהו, להפוך לדון־קישוטים. חלק גדול מהאנשים, שהיו קרובים לסניגוריה של עמוס ברנס, הפכו למשוגעים לדבר. כך השוטר־בדימוס עזרא גולדברג, שהקדיש עצמו בשנים האחרונות למאבק לטי־הור שמו של ברנס ואסף ראיות כדי להשיג עבורו מישפט חוזר. כך גם הסני־גור, נחמן רם, שהגן על ברנס בבית־המישפט המחוזי, הטוען עד היום: „אני משוכנע שברנס חף מפשע. עד עכשיו היו צוחקים לי וחושבים שאני משוגע, כעת אני יכול להתחיל לצחוק." וכך גם חיים שדה, שהיה עוזרו של רם בחקי־רת הרצח ובאיסוף הראיות.

„אם תבואו איתי לקיסריה אוכיח לכם שבילתי אפשרי כי רחל הלר נרצחה בדרך שבה נטען בבית־המישפט," אמר בשיכנוע רב הצעיר בהיר העיניים, כא־שר הגיע למערכת העולם הזה. „אני שם את ראשי על כך שברנס לא רצח את רחל הלר."

סליחה, טעות באישום

ב משך השנים נשמעו נימוקים ל־כאן ולשם בדבר אשמתו וחפותו של ברנס, וקשה היה להאמין כי יש עוד מה לחדש בפרשה. מישפטנים דגו־לים טענו כי לא יתכן ששישה שופטים, שלושה בבית־המישפט המחוזי בכיפה, ושלושה בבית־המישפט העליון, הרשיעו אדם חף־מפשע. אחרים טענו כי: „אדם חף־מפשע אינו מודה ברצח שלא ביצע, ובוודאי שאינו כותב את ההודאה בכתב ידו וחותם עליה, ואחר־כך הולך לשחזר את הרצח."

הסדק הראשון נפער כאשר דניאל חנוך, שנאשם ברצח אביו בחיפה, הודה, חתם על הודאתו ושיחזר את הרצח. אך במקום להעמידו לדין החליטה לפתע ה־פרקליטות לבטל את כתב־האישום נגדו, והמישטרה חזרה בה מטענותיה. „לא היכו אותו ולא ענוהו, אבל היו פגמים בדרך השגת ההודאה," הודו אנשי מיש־טרה בכירים. הפרשה נגנזה, וההודאה נפסלה על־ידי המישטרה עצמה.

„אם יתכן שהדבר קרה פעם אחת ב־עניינו של דניאל חנוך," חשב מי ש־חשב, מדוע לא יתכן שהדבר קרה גם לברנס?" בעיקר כאשר שני המיקרים קרו בחיפה, ואחדים מן החוקרים הש־תתפו בשתי החקירות.

כאשר נעצר עמוס ברנס בפעם ה־שנייה (בפעם הראשונה נעצר מייד עם גילוי הגופה, ושוחרר אחרי שבוע ימים, כאשר המישטרה השתכנעה כי אינו קשור לפרשה), היה זה כבר אחרי שיורם בי־כינסקי, ידידה של רחל הלר, נחקר ושוח־רר. כמעט כל פרטי המיקרה התפרסמו באמצעי התיקשורת, ומיקרה הרצח הפך להיות אתגר למישטרת חיפה.

לשימחת המישטרה הודה ברנס ימים ספורים אחרי מעצרו השני, העלה את הו־דאתו על הכתב וחתם עליה במו ידיו. הוא אף הלך לשחזר את הרצח וגילה לחוקרים את המקום שבו התעלס ורצח את החיילת. בתחנת זיכרון־יעקב השיקו השוטרים כוסיות עם פיענוח הפרשה.

„אבל ברנס אינו הרוצח," מסביר שדה, „הוא הודה במישטרה מכיוון שלא נתנו לו לישון שלושה ימים ושלושה לילות לפני ההודאה. ואומנם, ברנס טען זאת בעת מישפט הזוטא, כבר לפני שש שנים. הוא סיפר אז כי היה עייף ומותש והסכים להודות. הוא טען כי כתב את כל מה שהכתיבו לו, ומה שזכר מתוך קטעי ה־עיתונות שקרא. את השיחזור עשה, לדבריו,

החוקר

חיים שדה בטוח כי עמוס ברנס לא רצח את רחל הלר. לדעתו הרוצח האמיתי הוא חולה־נפש, המשוטט עדיין חופשי.

בעזרתו של יהידה אלבז, שעזר לו להצביע על המקומות הנכונים."

תמיהות שלא נפתרו

ר חל הלר, חיילת בת 19, נרצחה ב־24.10.74. היא היתה נמוכת קומה ו־יפת־תואר, בעלת שיער בלונדי ארוך. גו־פתה העירומה נמצאה למחרת הרצח ב־כביש קייט־ושייט. על רגלה היה כפכף אחד, ועל צווארה היתה כרוכה כתפיית חזייתה. היא הוכתה מכות חזקות לפני מותה, נפגעה בגבה ובפניה, ואחר־כך נח־נקה. לפי הדו"ח הרפואי שהוגש במישפט על־ידי הפאתולוג, ד"ר בצלאל בלוך, ה־רצח אירע בערך בשעה חמש לפנות בוקר. היא באה במגע מיני לפני מותה. אך לא היה זה מגע מיני מלא. על גופה נמצאו רק שתי טיפות זרע. בפיה ובאפה נמצאו כמה גרגרי אדמה שחורה. עוד קבע ה־פאתולוג, לפי כתמי המוות, כי החיילת לא נרצחה במקום שבו נמצאה גופתה, אלא הובאה לשם ממקום הרצח.

„בפרשת רצח הלר נותרו תמיהות רבות,

2 גיבעת החול

חשופה לעין כל. היא ניצבת כמטר וחצי מעל לפני הכביש וכל מכונית העוברת בצומת יכולה לראות כל הנעשה עליה. היתכן כי זוג יבחר במקום זה כדי להתעלם בו?

3 סדינים

ישנים מכוסים עלים וחול מצא חיים שדה במרחק־מה מהמקום שבו נמצאה גופתה של רחל הלר. סדינים שחותמת מישרד־הבריאות עליהם, תומכים בגירסת שדה שזהו מקום הרצח האמיתי.

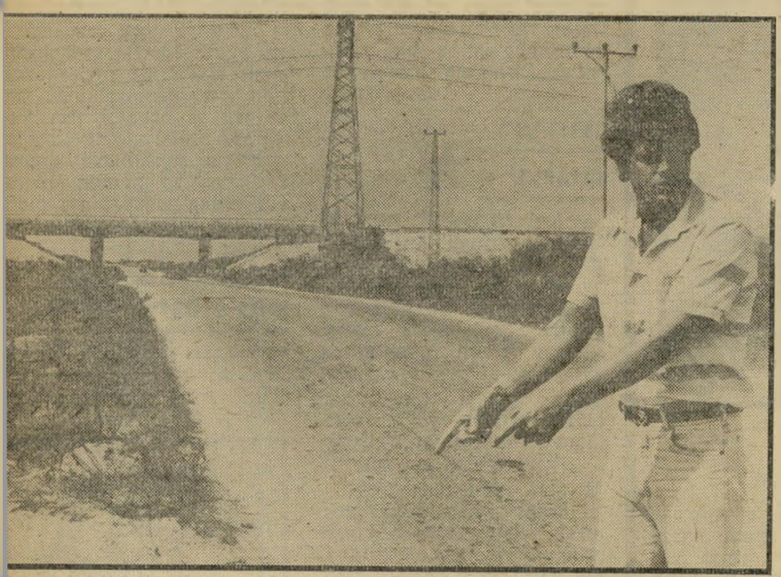

4 כאן נמצאה

גופת רחל הלר, בכביש קיסריה־חיפה, כמאה מטר מהכביש המהיר חיפה—תל־אביב. מקום זה נמצא בצד ההפוך לכיוון נסיעתו המשוער של עמוס ברנס, לפי עדותו.

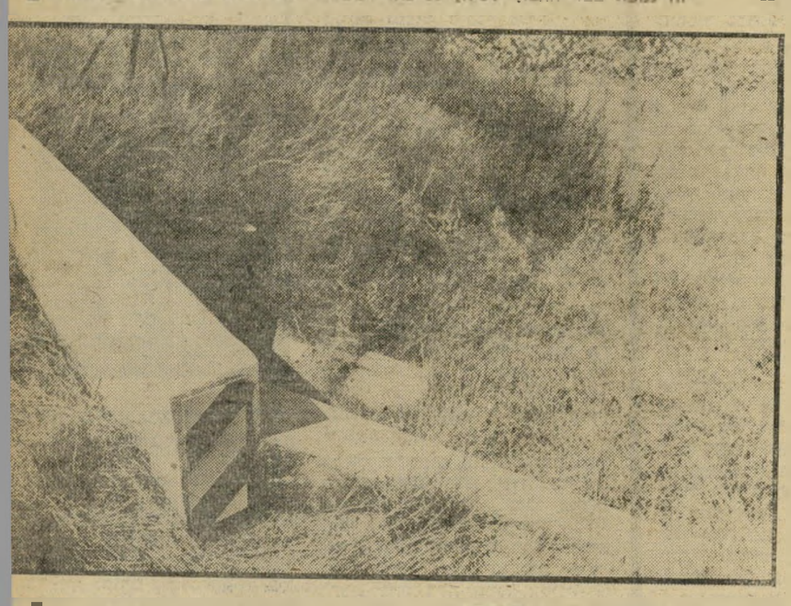

5 החיק הצבאי

נמצא שבוע אחרי הרצח תחת גישרון זה, בכביש המחבר את צומת פארדיס לכביש המהיר לתל־אביב. גם המימצאים האלה נתגלו בצד ההפוך לכיוון נסיעתו של ברנס.

איש לא פתר את תעלומת גרג'ר'י האדמה השחורים ✶ האם יתכן שהאונס נעשה על גיבעה מוארת ל'יד הכביש הראשי ✶ האם נמצאו מוצגים חדשים אחרי פסק־הדין

שלא נפתרו במישפט," אמר שדה. "בין שיניה של הגרזנת ובאפה נמצאו כמה גרגרי אדמה שחורה, אך אדמה כזו לא נמצאה בכל המקומות בהם נטען כי ברנס היה עם רחל." גם הסניגור, רם, אישר מימצאים אלה. ברנס אומנם סיפר בהודאתו כי התעלס עם רחל בפרדס, ושם קרוב לוודאי יש אדמה שחורה, אך כאשר יצא לשיחזור הצביע על מקום ההתעלסות על גיבעת חול בצומת קיסריה, ולא בפרדס.

הוא הצביע על גיבעת־חול בגובה של כמטר מעל פני הכביש, ואמר כי שם התעלס עם רחל. היא התפשטה והם קיימו יחסי מין, ואז, אחרי המגע, אמרה לו רחל כמה מילים מעליבות. הוא איבד את עשתונותיו והלם בה, ואחר־כך חנק אותה. לבסוף כרך את חזייתה על צווארה.

הגיבעה הזו נמצאת ממש בגבולם של כמה פרדסים ישנים. אך הפרדסים מגוררים ברשת גבוהה, ומוקפים תעלת מיים עמוקה. לא יתכן כי זוג היה מוכן לעבור את כל המיכשולים הללו, ביחוד כאשר בדרך חיפה־חדרה, בכביש החוף הישן, נמצאים כל־כך הרבה מקומות מתאימים להתעלסות, ללא צורך במאמץ.

שדה התעקש ללכת בעקבות שיחזור המישטרה לכל המקומות הקשורים ברצח, כדי להוכיח כמה אבסורדיים היו המימצאים לפיהם הרשיע בית־המישפט את ברנס.

לפי קביעת בית־המישפט בחיפה, יצא ברנס במכונית־המשא של אחיו, שימעון, לבית־רוטנברג בחיפה, שם אסף את רחל. השניים פנו במכונית לכיוון הכביש הישן לתל־אביב. השעה היתה בערך עשר בלילה. המכונית שבה נסעו היתה משאית ליילנד ישנה, בלי אורות ובלי מעצורים, וכימעט בלתי ראוייה לשימוש. האח, שימעון, השתמש בה רק להובלת פסולת ברזל למיזבלה בעכו, והיא היתה מרופטת, חלודה ומלוכלכת עד מאוד.

✶ מקום מוזר להתעלסות

כאשר הגיעו לצומת קיסריה, פנה ברנס, לדברי התביעה, לצידו השמאלי של הכביש, ונעצר על שולי הדרך, כשפני מכוניתו נגד כיוון הנסיעה. הוא השאיר את המשאית חסרת התאורה בולטת לתוך הכביש, וירד עם רחל לעבר גיבעת־החול. הגיבעה נמצאת בדיוק באמצע הצומת. מעליה עשרה פנסי רחוב בעלי אורות חזקים. הגיבעה אינה מוסתרת על־ידי עץ או שיח, והיא גלוייה ובולטת לעיני כל מכונית עוברת. על הגיבעה צומחים קוצים ודרדרים, וקשה להאמין כי מישהו יבחר בה כמקום להתעלסות. "אולי תגידי שברנס משוגע, ולכן בחר במקום הזה," אמר הסניגור רם, "אבל הרי רחל הלר היתה נורמלית, מדוע הסכימה היא למקום המוזר?"

אחר־כך, לדברי התביעה, נשא ברנס את הנערה המתה והעירומה על ידיו והכניסה לתוך המכונית. כדי לעשות זאת, היה עליו לחצות צומת מואר, לעבור לדלת המכונית שפנתה אל הכביש, ולהכניס את הגופה למכונית. מכיוון שעל הגופה לא נמצאו כל סימני חלודה, המקום היחיד שבו אפשר היה לשים את הגופה בלי שתחלכלך בחלדה, היה המושב הצמוד לכסא הנהג.

השאלה העיקרית המתעוררת כאן היא, מדוע לא השאיר ברנס את הגופה במקום הרצח? מדוע עשה את כל המאמצים והסתכן בגילוי ובמעצר ליד מחסום־מישטרה כשגופת נערה עירומה לידו במכונית, במקום להשאירה במקום המעשה? על כך אין תשובה. על הגיבעה שנזכרה רמישפט, לא נותרו כל סימנים לרצח, ולא היה כל צורך לטלטל את הגופה משם כדי למנוע גילוי ראיות שיקשרו את ברנס לרצח.

✶ באיזה כיוון נסע הרוצח?

אם התכוון ברנס להסתיר את הגופה ולדחות את גילויה, כל מה שהיה עליו לעשות היה לגלגל את הקורבן במורד הגיבעה, לעבר תעלה עמוקה המפרידה בין הגיבעה והפרדס הסמוך. זה לא היה דורש כל מאמץ, והגילוי היה עלול להשתהות זמן רב. מאידך, המקום שבו נמצאה לבסוף הגופה, מטר אחד משפת כביש קייט ושייט, היה גלוי לעין ובולט לכל, והמכונית הראשונה שעברה במקום גילתה אותה.

מהדו"ח הפאתולוגי היה ברור כי הנערה לא נרצחה במקום שב ונמצאה גופתה. כלומר, היא טולטלה ממקום הרצח אל שפת הכביש שבו נמצאה. אחת השאלות החשובות ביותר, שעליהן אין פיתרון, היא השאלה מדוע טולטלה הגווייה? יתכנו לפחות שני אפשרויות: האחת: הנערה נרצחה במקום הנקשר באופן הדוק לרוצח, ולכן היה חייב להרחיקה משם. לדוגמא, רצח בתוך דירה או בית השייך לרוצח. אך דבר זה לא נטען במיקרה של ברנס. כאן נטען כי היא נרצחה על גיבעת־חול, שאינה שונה במהותה כלל מהמקום שבו נמצאה הגופה.

אפשרות שנייה: הרוצח התחרט על מעשהו, וקיווה כי יוכל להציל את הנערה. לשם כך אסף אותה ברכבו, ונסע להזעיק עזרה. כאשר גילה כי אין תקווה להחיותה, נפטר ממנה בבהלה בצד הדרך.

לפי שיחזור המישטרה, המשיך ברנס בכיוון כביש קייט ושייט, המוביל מקיבוץ שדות־ים לעבר כביש החוף הישן. שם, במרחק של כמאה מטרים־מגשר הכביש המהיר נמצאה גופת רחל הלר מוטלת במקביל לכביש, ראשה לעבר הים. אבל, שוב, הגופה היתה מונחת בצד שמאל של הכביש, בצד ההפוך לכיוון נסיעתו המשוער של ברנס. מדוע עצר שוב הגבר את רכבו בצד האסור של הכביש, ונאלץ לשאת את הגוויה על כפיו מסביב למכונית החונה ולהטילה בחולות, כאשר יכול

(המשך בעמוד 54)

(המשך מעמוד 53)

היה לעצור בצד ימין, לרדת מ־המכונית, לפתוח את הדלת הפונה לשפת הדרך ולמשוך משם את הגופה? גם על כך אין הסבר.

לפי המפה שהתוותה המישטרה, עלה ברנס משם על הכביש המהיר כדי לחזור לחיפה. ונזכר ליד צומת־זכרון, כי במכונית עדיין נותר ארנקה הצבאי של רחל ובתוכו בגדיה. הוא ירד מהכביש המהיר, פנה לכביש המוביל לפראדיס, ו־מיד במורד הדרך זרק את הארנק ואת הבגדים לגישרון ניקוז מתחת לכביש. משם המשיך לטענת ה־תביעה בדרכו לחיפה.

גם הבגדים נמצאו בצידו השמא־לי של הגשרון. שוב — בכיוון הפוך לכיוון נסיעתו של ברנס.

אחרי נסיעה בעיקבות כל המקו־מות הקשורים ברצח, לפי פסק־הדין, נסע שדה במסלול הנראה לו כמסלול הרצח האמיתי. לדב־ריו, יש רק שני מקומות הקשורים לרצח באופן אובייקטיבי: מקום מציאת הגופה, ומקום מציאת ה־בגדים. שכן מקום ההתעלסות ו־הרצח, נובע אך ורק מעדותו של ברנס, ומכיוון שברנס אינו הרוצח, הרי מקום זה הומצא לצורך הסי־פור, ואין לו בעצם כל קשר ל־מיקרה. שני המקומות האובייק־טיביים, נמצאים בכיוון הפוך לכיוון נסיעתו המשוער של ברנס. לכן מסיק שדה כי הרוצח האמיתי נסע דווקא בדרך הפוכה.

רוצח חולה נפש

לפי השערתו, אסף הרוצח את רחל מהטרמפיאדה בחיפה לכיוון תל־אביב. שדה משער שכאשר חזר, הצעירה לבית־רוטנ־ברג באותו ערב, אחרי שבילתה את כל היום בתל־אביב עם חברה יורם ביכונסקי, היא גילתה כי כל חברותיה לקורס קיבלו חופשה בל־תי צפויה עד למחרת. היא החליטה לחזור לתל־אביב ולבלות את ה־לילה החופשי עם ביכונסקי.

יורם ביכונסקי ורחל הלר
מי שלקח אותה בטרמפ — הרוצח

„מי שלקח אותה טרמפ, הוא שרצח אותה," אמר יורם ביכונ־סקי מיד כאשר התגלתה גופתה. „השניים יצאו מחיפה לכיוון תל־אביב בכביש המהיר. כנראה שה־גבר שיכנע את רחל להתעלס עמו, והם ירדו מהאוטוסטראדה לכיוון קיסריה. הם הגיעו לכביש קיט־ושייט, ושם, קילומטר בערך לפני המקום בו נמצאה גופתה של רחל, הם התעלסו. זהו כביש צר וריק כימעט מתנועה גם במשך היום, מוקף בצידיו בחורשות שיטה סבו־כות, ומהווה מקום נוח להתעלסות."

שדה ערך במקום זה חיפושים, וגילה לפני כחודש מחבוא ששימש כנראה להתעלסות. מתחת לתקרת השיטים הקמורה הוא מצא שני סדינים ישנים. לידם מונח בקבוק בירה ריק. על הסדינים, שהין מכו־סים עליים ורפש, אפשר להבחין עדיין בחותמת של מישרד־הבריא־אות. שם, או במקום דומה, אומר שדה, התעלסו השניים, ורחל נר־צחה. כדי שלא לגלות את המקום בו בילו השניים זמן ניכר, וכדי להסתיר כל טביעת אצבע אפשרית, על בקבוק, סדין או בדל סיגריה, העדיף הרוצח לסלק את הגוויה מהמקום, ולזרוק אותה במרחק קי־לומטר משם, בכיוון נסיעתו. משם המשיך לעבר חיפה בכביש הישן, ובצומת פארדיס פנה לעבר האו־טוסטראדה, שם בצד הדרך, מתחת לגישרון שהיה בכיוון נסיעתו, זרק את הארנק והבגדים.

לחיים שדה יש גם תאוריה בא־שר לזהות הרוצח. הוא חקר כמה מיקרי רצח של נערות שקרו ב־סביבות חדרה, מעגן־מיכאל ונתניה, ולדעתו היו כל המיקרים הללו, כולל מיקרה רחל הלר, מעשהו של חולה נפש.

רציחות בחגים

הגופה הראשונה שנתגלתה בבריכות הדגים של מעגן־מיכאל, בתאריך 18.5.1972, היתה של ז'אקלין סמית. היא נרצחה על רקע מיני, וגופתה הוטלה ליד בריכות הדגים. מותה קרה ב־חמישה בסיוון תשל"ב, ערב חג השבועות.

ב־24.10.1974 נרצחה רחל הלר בשיבעה בתשרי תשל"ה, בתקופה שבין ראש־השנה ויום־הכיפורים. גם מותה היה על רקע מיני.

ב־26.10.1975, כימעט שנה ב־דיוק לאחר רצח הלר, נמצאה גו־פתה של עירית יעקובי, צעירה שהתגוררה במעגן־מיכאל והיתה ב־דרכה לעבודתה כמורה בטירה. היא נעלמה בבוקר יום ראשון, וגופתה נמצאה במטעי האבוקדו של ה־קיבוץ. היא נמצאה עירומה, בגדיה היו מפוזרים לאורך מסילת הברזל. בגופה נמצאו סימני מכות.

כל הצעירות הללו נרצחו ונמ־צאו ברדיוס של 50 קילומטרים האחת מהשנייה וכולן נרצחו על רקע מיני ובאותה צורה. כולן, חוץ מעירית יעקובי, נרצחו בחגי יש־ראל. עירית נרצחה ביום ראשון בבוקר.

לפי התאוריה של שדה, הנתמכת על ידי עורך־הדין רם ואחרים, שוטט באותה תקופה חולה נפש, תושב אחד המקומות הסמוכים, ש־היה יוצא מבית־החולים בערבי חגים וחוזר אליו אחרי החג. ב־תקופת חופשתו היה מבצע את הרציחות הללו. עירית יעקובי, ה־יחידה שנרצחה לא בחג, מתה ב־בוקר יום ראשון רגיל, שבו לפי הטענה, חזר המטורף למוסד אחרי חופשת־שבת.

אם מקשרים את התאוריה הזו למקום שבו טוען שדה כי שם נרצחה רחל הלר, ושבו נמצאו הסדינים עם כתובת מישרד הברי־אות, אפשר להסיק כי החולה הביא אתו סדינים מבית־החולים, והש־תמש בהם בעת המגע המיני.

מומחים רפואיים דוחים את ה־טענה כי קיים דמיון משמעותי בין מיקרי הרצח הללו. לדבריהם יהוי זוליות מקצועית להשוות באופן גס כל־כך בין המיקרים. „כל הנערות היו צעירות מכיוון שמיקרי אונס מבוצעים בדרך כלל בנערת בגיל זה," אמר רופא נודע שסירב להז־דהות בשמו. „גם כל מיקרי מוות בחניקה דומים מבחינה מסויימת ביגלל המנגנון שבו משתמשים והמימצאים על הגוויה." רק אם ייבדקו המיקרים ביסודיות על־ידי פאתולוג או מומחה לרפואה מישי־פטית, תהיה האפשרות ממשית להשוותם. **אילנה אלון** ■

במדינה

מישפט

השודד שהוציא דיבה

היכה, שדד — וטען כבית־המישפט כי בעצם היה המאהב

לפני השופט אריה אבן־ארי היו שתי גירסות. התובעת, שלומית אריאל, טענה כי הנאשם אורי עובד התנפל באכזריות על גברת זהבה קוז'מן, היכה אותה עד ש־איבדה את הכרתה, ואז שדד מ־מנה את תכשיטי הזהב שהיו עליה. ואילו הנאשם, בעזרת סניגורו, או־ריאל עינב, סיפר דברים שונים לחלוטין. לדבריו, היה מאהבה של הגברת, ובאותו בוקר הגיע לדי־רתה בכוונות רומנטיות. היתה זו היא עצמה שמסרה לו את תכשי־טיה, ארבעה צמידי זהב ושלוש טבעות שערכם 7800 שקלים, כדי שהוא ימכור אותם עבורה. את חב־לותיה של הגברת ניסה הנאשם להסביר בכך כי בעלה מכה אותה.

אבל השופט השתכנע כי עובד תיכנן את השוד היטב, ימים רבים לפני המעשה. עיניו נמשכו אחרי תכשיטי הזהב הכבדים שנהגה לע־נוד גברת קוז'מן, שבעלה עבד יחד איתו. לכן צלצל בשעת־בוקר מו־קדמת בדלתה של המתלוננת, ו־כאשר פתחה את הדלת הודיע לה כי בעלה נפצע בתאונת־עבודה.

הצעד הבא שבו נקט, היה הת־פרצות לתוך הדירה וחניקת הגב־רת. האלימות בה נקט היתה כה חמורה, שהמתלוננת איבדה את הכרתה, הוא הוריד מעליה את תכשיטיה והסתלק.

כאשר התעוררה, הזעיקה האשה את בעלה, ויחד פנו למישטרה כדי להתלונן על החבר לעבודה. המיש־רטה יצאה מייד למקום מגוריו של עובד ועצרה אותו, והוא אמנם הו־דה במישטרה, וסיפר כי תיכנן את השוד ואף ביצעו. המישטרה מיה־רה לחנותו של הצורף התל־אביבי, שלו מכר כבר עובד את התכשי־טים, והצליחה להוציאם מכור ה־היתוך ממש ברגע האחרון.

בית־המישפט, לא התרשם מגיר־סת הנאשם. הוא הטיל עליו שנה וחצי מאסר בפועל ועוד שנה וחצי מאסר על־תנאי.

תיאטרון

הצגה מטעה

הצופה נשאר המום ממערכת הרגשות הסכוכה המתגלה על הבימה

רוזה ממששת את שדיה בידה. היא שולחת מבט פראי לעבר ה־קהל. תנועותיה הולכות ונעשות פראיות יותר ויותר. היא נופלת על הבימה באפיסת כוחות.

שקט בקהל. רוב האנשים נבו־כים. זו הפעם הראשונה שבה מזמן הקהל הישראלי להתמודד עם מח־זה אינטלקטואלי. פעם ראשונה שבו נדרשים רוכשי הכרטיסים להתאמץ, לחשוב ולהשתתף ב־הבנת המחזה ובניתוחו.

יורם פורת הוא הבימאי. רי־צ'ארד פורמן הוא המחזאי. וה־מחזה נקרא סירסור להמונים — הצגה מטעה. הוא מועלה בימים אלה בתיאטרון המדרגות. ההצגה כשמה כן היא — הצגה מטעה, לא מובנת.

על הבימה יושב מכס (יונתן צ'רצ'י) הסופר. בזמן ההצגה הוא כותב מחזה משלו. ההתרחשויות על הבימה מראות את המחשבות העוברות במוחו בזמן הכתיבה.

הקשר בין המאורעות המתרחשים על הבימה הוא אסוסיטיבי בלבד. מחשבותיו של הסופר הן דימוי־ניות ונעות בין השיגרה והטירוף. הדמויות הנוספות במחזה רודה, אהובתו החושנית של מכס (פירה קנטר); בן (יצחק שוורץ), המגלם את הצד הפראי והשחצן שבמכס; ושתי הנשים המנסות למשוך את הסופר לתחום ההגיון. אל עולמן החושני שבג'ונגל. השתיים הן סו־פיה ואלינור (אמירה פולן ומיקה דני).

המחזאי ריצ'ארד פורמן הוא בעל תיאטרון בניו־יורק. פורמן הוא מ־המחזאים הראשונים שניסו לשבור את המיסגרת השיגרתית ואת מיב־נה ההצגה. הוא נטש את המיסגרת העלילתית, בעלת הקוו ההמשכי והחוט ששוזר את העלילה עד ל־סיומה המפתיע, לטובת תיאטרון של אסוסיאציות. במחזה שלו אין המשכיות. יש מיסגרת עלילתית, אך אין סיפור מעשה. מי שעושה את עבודת הקישור הוא הצופה.

דימיון זמוח. יש במחזה הר־בה וולגאריות. יש עירום, לפעמים עדין ולפעמים ברוטאלי. השחקנים נדרשים לעבודת מישחק קשה ו־מאמצת. הם כמעט ואינם מדברים. המוסיקה והמלל נשמעים מעל רשמ־קול. במשך רוב ההצגה שורר חושך על הבימה, רק השחקנים מוארים באלומות אור בודדות, דבר המעניק למחזה כולו אווירה של מיסתורין.

ההצגה כולה מבוססת על סמ־לים שעל הצופה לפענח במשך ההצגה. המאבקים בין רודה החר־שנית ובין סופיה ואלינור המנסות למשוך את מקס אל ההגיון הקר והגשמי, הם בלתי פוסקים. בן מעריר את שלוותו של מכס, ו־מכס נקרע בין שלושת המדדים השונים שבאופיו, ובין הניגודים שבחייו והניגודים העולים בדימ־יונו.

זוהי הפקתו השניה של תיאטרון המדרגות, שהוא תיאטרון אוונגרדי־שונה, ווזהי הצגה ראשונה מסוגה המועלית על־ידי צוות שחקנים ישראלי בארץ ומגישה לקהל הצו־פים חומר שאינו לעוס ומעובד, אלא קורא לו להפעיל את דימיונו ומוחו.

שופט אבן ארי (מימין)
שתי גירסות

שחקניות פוזן וקנטר
מאבק בין הגיון לרגש

מאדתרות פוזן, קנטר ודני
שהקהל יעבוד קצת

על המסלול

מרקו פולו

מרקו פולו אולי לא הגיע במסעותיו לארץ הקודש, אך גילגולו הנשי הגיע גם הגיע. זוהי מרקו פולה, חנות לבגדים מיד שניה שכבשה את נשות תל־אביב ונכ־בשה על־ידן.

במרקו פולה, השוכנת ברחוב דיזנגוף (בקרוב תיפתח חנות נוספת גם בירוש־לים), ניתן למצוא בגדים יפהפיים ומיו־חדים במחירים מצחיקים ממש. כך למ־של, אפשר לקנות שם חולצות במחיר של 160—260 שקלים, חצאיות ב־170—240 שקלים, שמלות ב־500—240 שקלים, ו־מיכנסיים ב־150—200 שקלים.

הבגדים כולם באיכות מעולה, מיוחדים ויפים מאוד. רובם היו של שחקניות, דוג־מניות ונשות חברה שנאלצות להחליף את מלתחתן לעתים קרובות מאד.

חתולת האנגורה

מירי פורת נקראה יום אחד לשירות מילואים, וכדי להתגבר על שיעמומה, היא השיגה צמר ומסרגות והתחילה לסרוג, „סתם כך, מהראש. פשוט המצאתי דוג־מאות," היא מספרת. וסתם כך הפך הצמר למקור פרנסתה.

למירי שתי קולקציות: האחת אכסקלו־סיבית, של סוודרים סרוגים ביד — סוודר אחד מכל מודל. הצמר היא מתוצרת חוץ, החרוזים, הפאייטים והפנינים מיובאים מפאריס, והנוצות מגיעות מז'נבה. ממש סוודר קוסמופוליטי.

על הסוודרים היא רוקמת דרקונים, לשונות אש, ציפורנים, טווסים ועלים מסוגננים. את רעיוותיה שואבת מירי מ־סיפרי אמנות, ומראשה הפורה. „על ריק־מה אחת אני עובדת לעתים אף שלושה ימים, תלוי בסוג הריקמה ובמוטיב," או־מרת מירי. מחירי הסוודרים האכסקלוסי־ביים נעים בין 1,500 ל־2,000 שקלים.

הקולקציה השניה המסחרית, כוללת סוודרים סרוגים במכונה, שאותם היא קו־נה מוכנים ורוקמת עליהם, או משלבת בהם שאריות של פרוות ודוגמות מקור־יות אחרות, ומחיריהם 700—850 שקל.

מאדאם גולדפינגר

למאדאם גולדפינגר אין שום קשר עם ג'יימס בונד וסירטו הבלתי נשכח, אך למי שהתמזל מזלו ופגש ביצירותיה של מיקי, הלא היא גולדפינגר, בעלת אצבעות הזהב — לא ישכחן.

מיקי הבלונדית חזרה זה עתה מניו־יורק, שטובלת כולה בזהב, והחליטה ש־מה שטוב לניו־יורק לא יכול להיות רע לתל־אביב.

מיקי קנתה חולצות כותנה גבריות, חד־שות וטובות, צבעה אותן וציירה עליהן בזהב. הדגמים שלה רבים ומגוונים: חול־צה חומה פאנקיסטית, צווארון מבריק נוקשה, מעוטר בזהב ובעלים, או חולצה סגולה בעלת צווארון יפאני ומוטיב של עצים יפאניים.

גם קורי העכביש לא נשכחו, והם גר־אים הרבה יותר יפים על חולצה שחורה,

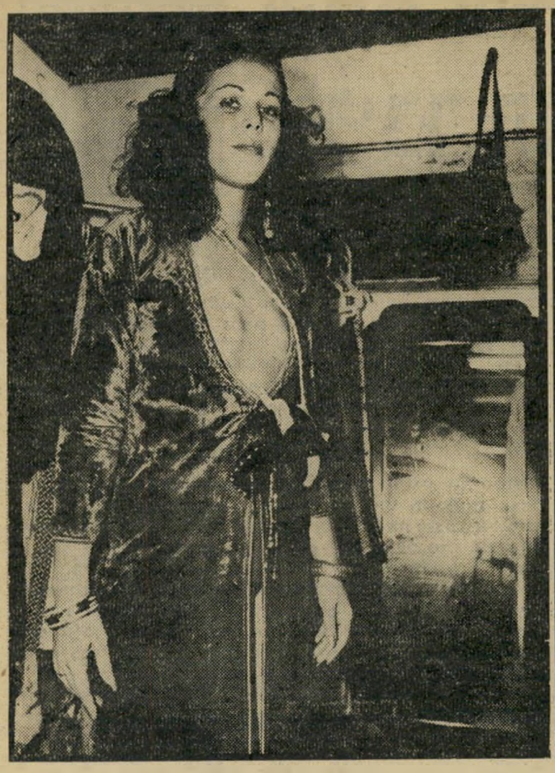

אלגנטית במערכת חצאית וחולצה בצבע זהב ואביזרים מוזהבים. התפירה והגיזרה הן באיכות גבוהה, והצבע מעניק נופך של אלגנטיות שובבה.

שונה ומעניינת היא שימלה בגיזרת מעיל הנקשרת מלפנים ונלבשת מעל בגד גוף שקוף. גם כאן שולט הזהב לא רק בבגד אלא גם באביזרים ובתכשיטים.

זרוקה בחולצה בצבע זהב שנלב־בשת כשימלת מיני, בציר־רוף חגורת זהב ברוחב בינוני. את החולצה ניתן ללבוש גם מעל מכנסיים, לתחום אותה בתוכם ולקשור אותה מעליהם.

כשקורי העכביש מעטרים את גבה בזהב. הדגמים של מאדאם גולדפינגר סכסיים ומיוחדים. השילוב של כותנה וזהב הוא מעניין וחדשני, ומשווה לדגמים הספור־טיביים נופך של אלגנטיות. אפשר להג־דיר את סגנון הבגדים כ„זרוק־אלגנטי". כל חולצה היא יצירה בפני עצמה, ומ־חיריה נעים בין 400 ו־500 שקלים.

אנגורה רכה בסוודר בהיר בעל שרוולים תפו־חים, בתוספת ריקמה ופנינים. הסוודרים האכסקלוסיביים סרוגים ביד, ומשלבים זהב וחרוזים.

מוהיר שעיר ומחמם בסוודר ארוך וריקמת צי־פור צבעונית על גבו. המוטיבים הרקומים הם בסיגנון הארט־נובו, בסיגנון פולקלוריסטי, וגרפי.

יעקב שרת / איש ממאדים
גוליבר הלך, הגמדים נשארו

על דהפתעת הפתיעוך, וסוף מפתיעיך יופתעון.

* * *

כן, כולם ידעו, כמובן, שהוא כבר בשקיעה, שלא הולך לו במצריים, שהאופוזיציה מבית מתגברת, שהעולם הערבי אינו איתו, ועוד כל מיני דברים שליליים ממין זה. ובכל זאת הופתעו. כי הפתעה היא הפתעה. עובדה, הלשון מכירה בתופעה זו בעצם הקדשתה לה מילה (מעניין, היש לשון בעולם, שהמילה הפתעה נעדרת ממנה?).

* * *

השמחים במוסקבה ראו ברציחה את גזר־דין ההיסטוריה העולמית. בדמשק, בבגדאד וכו' ראו בכך את התגלמות הצדק הערבי. אצלנו, רבו גם רבו אלה שראו בכך את אצבע אלוהים. כי אם יש אלוהים, ברור שיש גם אצבע, כי מהו אלוהים, בסך הכל, אם לא איזה מין אבא גדול שכזה, חזק שכזה, שלפעמים מעניש את ילדיו האהובים במכות, ולפעמים — בזקירת אצבע? מה, אם יש אלוהים שאיכפת לו מה הבן־אדם אוכל יום יום ואיך, ומה הוא לא אוכל ביום מסויים בשנה כמו יום כיפור, למשל — כלומר אלוהים ששאיכפת לו נורא מה מתרחש בקיבה ובמעיים של בני־אדם, ואוי ואבוי ליהודי שהקיבה והמעיים שלו מתמלאים ביום אחד מסויים בשנה — אם יש אלוהים שכזה, אז אין לו ולא יכולה להיות לו אצבע!

* * *

הטלוויזיה שלנו החמיצה בהיסח הדעת — ואולי דווקא במתכוון — את הריקודים בימית שסערו שם בהתאמת הידיעה על מות אל־סאדאת, עוכר סיני בכלל והפיתחה בפרט. אבל גם כך אין זה סוד עם מי יש לנו עסק.

שימחה גדולה ליהודים: אל־סאדאת נרצח! איזה יופי — עכשיו יש סיכוי סביר, שיקיץ הקץ על השלום הישראלי־מצרי והעניינים יחזרו למסלול השיגרתי, המוכר, הלא־בטוח אבל ידוע (ידוע עד ההפתעה המפתיעה, אלא שכידוע, לא תהיה עוד הפתעה מפתיעה; מאז מילחמת 1973 העברית אינה נזקקת עוד למלה הפתעה, כידוע). ואם לא שלום, אז אמנם עדיין לא מילחמה, אבל סטוץ נסיגה. והיום, או מחר, ואם לא מחר אז מחרתיים, עוד יושר „הוי שרם א־שיח", חזרנו אליך בשלישית" — כמובן בתנאי שספינות חיל־הים שלנו „אי־אי־אי", מותר להניח כי אפילו מובארכ בכבודו ובעצמו עדיין אינו יודע מי ומה הוא יהיה מחר. ואם מתרוצצות במוחו מחשבות סותרות לגבי ישראל, מה כדאי לנו לעשות? לחזק את האנטי, או את הפרו?

* * *

אל־סאדאת לקח את סוד מדיניותו לאחר 28 באפריל, 1982 (אומרים לי, שיום זה, משום־מה, הוא יום העצמאות הבא שלנו — איזו סמליות רבתי הדר!) אל הקבר. לעולם לא נדע. כלומר, היו אצלנו שחששן, והיו שקיוו, והיו שידעו כל הזמן שהוא מוליך אותנו שולל. פשוט ידעו. הידענים הללו באו עכשיו על עונשם. גם הם לא יוכלו להוכיח או להיווכח. נשאר איפוא להמתין ולראות מה יעשה מובארכ — והרי זה בדיוק מה שהיינו אמורים לעשות באל־סאדאת. לכן איני מבין את מי שגורסים כי אם כבר, טוב שאל־סאדאת מת עכשיו, כי עתה הסכם קמפ־דייוויד יועמד למיבחן. איזה מיבחן? הלא המיבחן יהיה בעוד שיבעה חודשים, ועד אז מובארכ משוגע לשנות תג בהסכם? משוגעים רק „האחים המוסלמים" שם, ו„האחים עוצרי־הנסיגה־משטח־לא־להם" פה. אלה ואלה סמוכים ובטוחים, שעוד מילחמה שתבוא עלינו לטובה תיפתור את כל הבעיות.

* * *

אני לא אהבתי את אל־סאדאת כמו עמוס קינן מפני שאיני עמוס קינן, ולא כמו כמה נשים מפני שאיני אשה. גם לא הערצתי אותו במשמע של סגידה לכל הברה וניד שהפיק. היו בו דברים שהערכתי, שהתרשמתי מהם מאוד, ואין צורך לחזור עליהם מפני שהם מחוררים כל כך לכל בר־דעת. והיו דברים שעוררו בי סלידה: התיאטרליות, השיחצנות, ההאלהה העצמית. מעניין, שכל אלה לא עמדו לו בהגיע יומו. המצרים לא הזילו עליו דמעות. האם זה מפני שהוא פשוט היה גוליבר בין גמדים? מפני שהוא היה כה יוצא־דופן וכה מקדים את עמו? כך או כך, גוליבר הלך. ומי נשאר, ילדים? הגמדים!

* * *

בעיה אחת נפתרה לו בכדורי תישעה מילימטרים: להת־

אלה שרקדו על קיברו של אל־סאדאת, רקדו בעצם על קיברם הם ✱ מי רצה לשכב עם אבותיו?

יפליגו בכיוון צפון־דרום ולא בכיוון מזרח־מערב, שכפי שהחלו להפליג באחרונה.

כספן חובב, ששאופקיו הימיים מוגבלים בנמלי קפריסין, מקובלני, שהמרבית המכרעת של האסונות הימיים מקורם בטעות אנוש. השמועות המנסרות סביב התימרון הסעודי של הסטי"ל הישראלי אולי אינן מאשרות עיקרון־ברזל מחייב־תושיה זה, שכן הן מדברות לא בטעות אלא במצב כלשהו, אבל עדיין אנו בתחום ההתנהגות האנושית.

* * *

אז איפה היינו? בים, כלומר בימית, מקום שם ריקדו אנשים בפיכחון מלא על קבר אל־סאדאת. כל חוקר פולקלור יהודי יעיד, כי זה היה ריקוד מילחמה מובהק, הנרקד לעתים מזומנות במעבה הג'ונגל הישראלי. תופי הטימטום מתופפים בימית ובנותיה לקראת מילחמה חדשה, אשר תחזיר לנו את החצי הראשון של סיני ותשאיר בידינו את כל סיני, ואז, כמובן, יהיה אפשר להגיד שהשלום הוא מיקסם־שווא והמיל־חמה היא חיינו. רק אלה שרקדו עכשיו על קבר אל־סאדאת, ובעצם רקדו על קיברם־הם, לא יוכלו להגיד זאת. עוד נותרו מקומות קבורה בבית־הקברות הענקי של מילחמות סיני.

האמת היא, שברגע הראשון אחרי אימות הידיעה — אגב, שמתם לב איך קיסינג'ר ידע ראשון, ובדבריו ממש הספיד את אל־סאדאת בזמן ש„סטייט דפרטמנט" עדיין דיבר על „פציעה קלה ביד"? איך הוא ידע? — עמדתי להוציא פקודה לצה"ל לנוע מערבה עד המבואות המערביים של מיצרי מיתלה וגידי. מה שבטוח בטוח. אבל חיש מהר שקטתי והסקתי שזה מיותר. הרי חוץ ממטורפי סיני שלנו, מי הכי מעוניין בהפרת הסכם קמפ־דייוויד, אם לא העומדים מאחרי רצח אל־סאדאת, שאם איני טועה מאמינים באמונה אדוקה, חרדית ממש, בהכרח לחלחם בישראל? את האנשים האלה, אשר לא יחססו ליפול באלפיהם ובריבבותיהם כדי להקיז את דמנו המדולל כבר למדי, עלינו לחזק עכשיו!

* * *

מה שמביא אותנו אל מובארכ־מובאראך־מובארק (תלוי איזה עיתון עברי אתה קורא; ממש משעשע להיווכח איך העברית מתמודדת לשווא באחותה הערבית על כף סופית דגושה). למזלי, לא נפגשתי איתו אפילו בפעם האחת שביקר בישראל, אתם זוכרים, שם בבאר־שבע, ולא אוכל לבשר לאיש מה טיבו של עובר סאדאתי זה. אם עזר וייצמן גילה בראיון טלוויזיה, כי תיק המודיעין שלנו על סאדאת לא היה חבט מתי בדיוק לפרוש. אם מה שנותר, ככלות הכל, אינו אלא סמל, הוא יישאר סמל של מוות בזקיפות קומה.

* * *

מאורע מסעיר שכזה, מוחץ שכזה, וראו: ההשפיע על מי לשנות דעתו? לאו־דווקא. רובנו ככולנו נתחזקנו איש בעמדותיו המחופרות משכבר. אשר לשלום, לשלום; אשר להימור על קטיעת רצף המילחמות, להימור; אשר למילחמה ולקנאות לאומנית, למילחמה ולקנאות לאומנית. ואם כך אצלנו, מדוע לא אצל אחרים? היה אפשר לחשוב, שאצל האמריקאים יידלק אור אדום לגבי העשוי להתחולל בסעודיה. חס וחלילה! השטויות שהם עושים שם יקרו להם שבעתיים. הסעודים הללו, שפשוט מוכרחים למכור נפט למערב, כדי שבדולרים שלו יוכלו לפנק את עצמם (ומה, ברובלים אפשר להתפנק?) רוצים צעצועי־ירי יבשתיים ואוויריים — שרק יגידו. והרגן הזה הבטיח — כולנו ראינו ושמענו — שהוא לא ירשה שבסעודיה יקרה משהו דומה לזה שקרה באיראן. אמר אמר, הגיבור הזה.

* * *

ומה שנכון נכון — בגין התעלה בצאתו לקאהיר חרף הסתכנות ממשית מאוד. כל הכבוד לך, בגין. על עצם התעוזה הזאת! ואתה רגן, שתתבייש לך. מה, פוליטיקה זה הוליווד עם כפילים־להטוטנים המסכנים חייהם העלובים למען כוכב? כזה אתה?

* * *

תיזכורת: על דהפתעת הפתיעוך, וסוף מפתיעיך יופתעון.

המחטטים

ועשיתי על הנקרו־פילים /
אשר לא באו על סיפוקם בעיר הנפילים:
ויש לעת תפילת הסליחות במערת המכפלה,
לשווא חיפשו המחפשים את שלדי אברהם, יצחק ויעקב
במחילה;
אויה, לעת חצות חזרו בושים לשכב עם נשותם —
והמה, הלא מה התאוו לשכב עם אבותם!

(המשך מעמוד 13)

בין שתי המיפלגות לא היתה על בסיס שיקולים מדיניים־לאומיים, כי צביונם של הליכוד ושל המערך בעניין זה לא השתנה לאורך התקופה, כפי שהשתנו התוצאות בסקרי־דעת־הקהל. ההצבעה הושפעה, בעיקר, מן השינויים במדיניות הכלכלית של שתי המיפלגות, מדיניות שאכן השתנתה בחצי השנה האחרונה ויחד איתה גם התוצאות בסיקרי־דעת־הקהל.

• השינוי בדעת־הקהל לטובת הליכוד היה פתאומי, והוא התחיל באותו רגע שייגאל הורביץ התפטר ממישרד־האוצר. עובדה זו לבדה מוכיחה שהמוני ישראל הם מפוכחים ורציונאליים. יתר על כן: הם הוכיחו שאין הם אובייקט לאינדוקטרינציה.

הם מסתכלים על העובדות בשטח, ולפיהן הם שופטים. תירוצים תיאורטיים ואידיאולוגיים למדיניות אנטי־פועלית לא הסיחו את דעתם מעיקרי המדיניות הזאת.

המוני ישראל „לא קנו" גם את תוכניתו של הפרופסור בן־שחר, שבעיקרה לא נבדלה בשום דבר ממדיניותו של הורביץ, ואף היא נומקה במונחי התיאוריה המונטאריסטית. היא אמנם היתה עטופה בציבעי המערך, אך דבר זה לא הטעה את העובדים, וחם הבינו היטב מי עתיד ליהנות ומי עתיד לסבול מתוכניתו.

המערך הפסיד את אנשי השכונות, עיירות הפיתוח והחקלאות החדשה ויחד איתם את הבחירות, כי הוא לא הופיע כמיפלגת פועלים. הוא לא הופיע עם שום סיסמה — שלא לדבר על תוכנית — שדיברה על העלאת רמת חייו של העובד, ועל הגנת שכרו נגד ריווחי האינפלציה.

אין לבוא בטענות לעובדים

כ? זה לא הזיק למערך כאשר הורביץ היה שר־האוצר. המערך נהנה אז מהצבעת מחאה של העובדים נגד הליכוד. אבל על רקע כהונתו של אר־דור כשר־אוצר, כל הליקויים של המערך, והאופי הבלתי־פועלי שלו, בלטו לאור היום.

הגיבור האמיתי של מערכת הבחירות האחרונה היה אריידור ולא בגין. אם הורביץ היה נשאר שר־האוצר לא היה עוזר לבגין שום דבר. הוא היה מפסיד את הבחירות.

האם הבוחרים מקרב העובדים נפלו קורבן לכלכלת־בחירות? הכלכלה של אריידור אינה, ולא היתה כלכלה של בחירות (אולי מינוינו כשר־האוצר בא מהוך שיקול בחירות של הליכוד, כי דעותיו של אריידור היו ידועות) — עיקרי מדיניותו הם נכונים, במיוחד החזרת הסובסידיות למוצרים הבסיסיים.

אם הסובסידיות מצליחות להוריד את המחירים, או לפחות להאיט את עלייתם, הרי הן מממנות את עצמן דרך הקטנת החובות הממשלתיים הצמודים, ודרך הקטנת ההוצאות הממשלתיות על מוצרים ושירותים שמחיר־הם יורדים, אין צורך לקצץ בתקציב בגללן. מדיניותו של אריידור יותר טובה מזו של הורביץ ומזו שבן־שחר הציע, ואין לבוא בטענות אל אותם עובדים שהצביעו עבורה. הבעייה עם מדיניותו של אריידור אינה שהוא רצה להטיב עם העם, אלא שהוא הלך רק עד אמצע הדרך.

במחצית השניה של הדרך היה אריידור צריך להוריד את שער הריבית. שער־הריבית הגבוה הוא האוייב העיקרי של העובדים במשק, של היצרנים ושל הייצור של המשק כולו. שער ריבית גבוה מייקר ישירות את המוצרים, ולכן גורם באופן ישיר לאינפלציה. הוא מעביר את כל הרווחים שנוצרו בייצור אל הבנקים ואל שאר הסקטורים הפיננסיים שעוסקים בימיון.

אם אריידור רוצה לחסוך לעצמו את הכאבים של קיצוצים בתקציב, אם הוא רוצה שהסובסידיות המחודשות שלו יפעלו להורדת האינפלציה לאורך זמן, ואם הוא רוצה למנוע משבר של אבטלה וסגירת מיפעלים, עליו להוריד את שער־הריבית. זה הצעד הבא והמכריע במילחמה על טובת המשק. אם הוא ילך בדרך זו — שמתבקשת מהניתוח עד כה — אין ספק שישמור על תמיכת הפועלים בו, אך יתנגש עם בעלי האינטרסים המשוריינים.

ייתכן שבעלי האינטרסים הללו בליכוד החליטו שעבר זמן מספיק מאז הבחירות, ושהגיע הזמן לחסל את ה„אריידוריזם" — זהו פירושו של „שינוי הקו־האריידורי", שאת התוצאות נראה בקרוב.

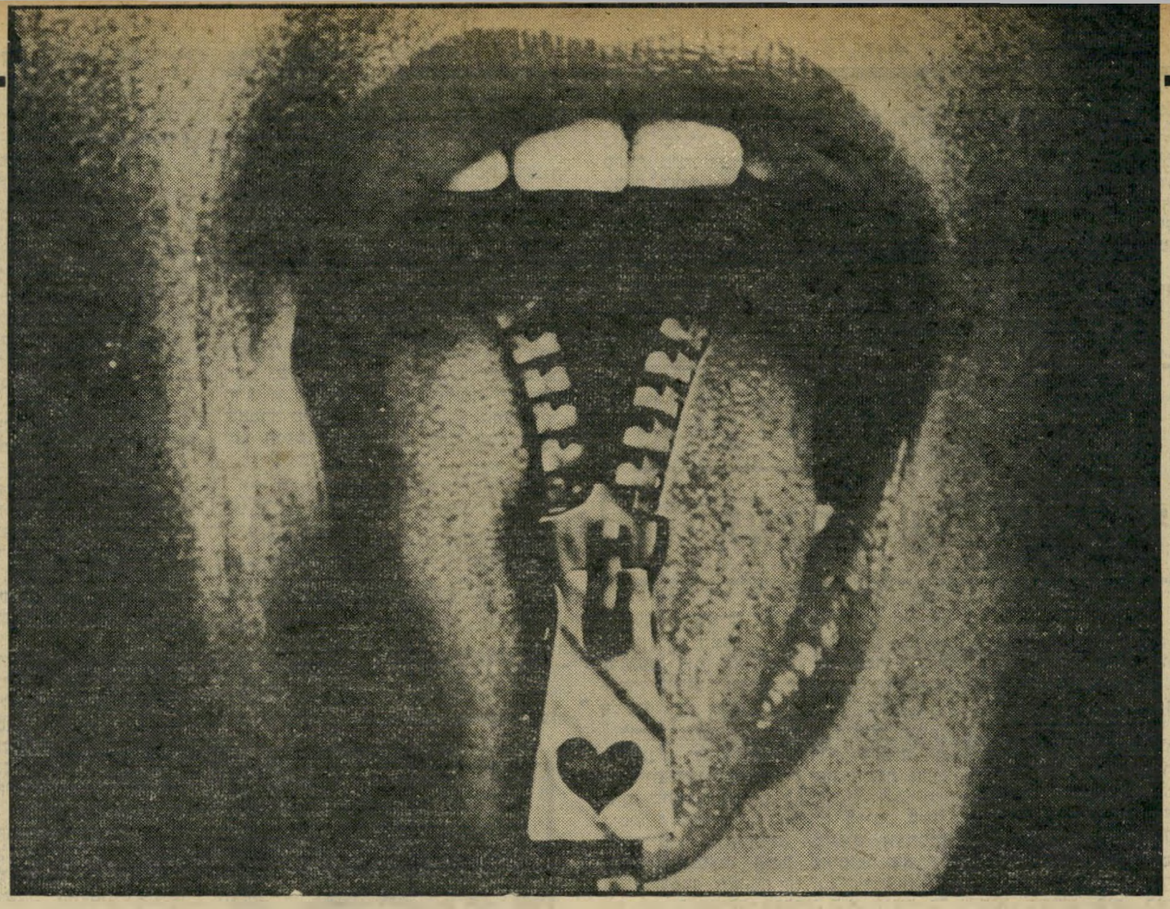

בעיקבות מאמרה הפרובוקטיבי של האשה האוסטרלית מנתח סכסולוג־גינקולוג את תיאורי האורגזמה הנשית בספרות

כל אחת ליידי צ'טרלי

מיסתורי האורגזמה הנשית

אחרי שנשים וגברים ישראליים הגיבו במשך 12 שבועות על מאמרה הפרובוקטיבי של האשה האוסטרלית („העולם הזה" 2288), תחת הכותרת „מיסתורי האורגזמה הנשית", עשתה גילה רזיו, כתבת „העולם הזה" לענייני רפואה, נסיון מסוג אחר.

המחקר שלה בא כי גברים ונשים מושפעים בהתנהגותם המינית עד־ידי ספרים המתארים חוויות מיניות — החל בספרות ארוטית זולה וכלה ביצירותיהם של גדולי הסופרים, שחרגו מן המוסכמות של תקופתם ושתיארו בגילוי־לב מישגלים.

האם תיאורים אלה תואמים את המציאות? שמא אין אלה אלא פרי־ההזיות של גברים, שהמציאו חוויות מיניות דמיוניות שלא היו ולא נבראו, אך שהשפיעו לאחר מכן על הציפיות של גברים ונשים לז'אנספור? האם ניתן ללמוד מספרים אלה, ומה?

בעמודים אלה מנסה מומחה לתת תשובה על שאלות אלה.

ב אתי לסיפרייה העירונית כדי ל־עיין בספרים של הנרי מילר, דייוויס הרברט לורנס, פראנק האריס, אריקה ג'ונג וג'ון קליילנד.

מצאתי רק את הספר מאהבה של ליידי צ'טרלי של ד.ה. לורנס. שאר הספרים לא היו במדף. שאלתי את הספרנית ב־פשטות אם מצויים בסיפריה חיי ואהבותי של פראנק האריס, פחד גבהים של אריקה ג'ונג ופאני היל של ג'ון קליילנד. היא הביטה בי במבט מאוד מסויים, והשיבה שהספרים מושאלים.

חזרתי לסיפריה כעבור שבוע, והספרים לא הושבו למדף. חזרתי כעבור שבועיים, ומאומה לא השתנה.

שאלתי בעדינות את הספרנית היכן אוכל למצוא את הספרים. והיא המליצה על סיפריות אחרות בעיר.

פניתי לסיפריה שליד בית החייל, וגם שם לא היו הספרים שחיפשתי.

ניגשתי לספרנית שציפתה לי כבר ב־מבט חשדני בקצה הסיפריה. שאלתי או־תה, וקראתי מייד בעיניה את התשובה — אין לנו!

.אחד מחברי המערכת התנדב ללכת איתי לרחוב אלנבי. „שם," הוא היה משו־כנע, „אפשר למצוא אצל רוכלים ברחוב ספרים מהסוג הזה." הוא הבין, כנראה, שאני מתביישת לבקש אותם, והיה מוכן לעזור לי להעז.

שני ספרים רכשנו ברחוב אלנבי, ואת השאר מצאתי אצל מוכרי הספרים שב־תחנת־הרכבת.

לראשונה עלה הנושא דווקא מפי ה־סטודנט לרפואה, שראיינתי במיסגרת סיד־רה זו. הוא סיפר שבהתנהגות המינית שלו הושפע מספריו של הארולד רובינס. אחריו העידו מרואיינים נוספים שהם למדו על מין מספרים. איזה ספרים? לאו דווקא ספרות מיקצועית, אלא סרטים ורומנים היו מקור לחינוך מיני.

החלטתי לבחור ברומנים שנכתבו בידי סופרים בעלי־שם. שהתפרסמו בשל תי־אוריהם המיניים, ושרבים מן הצעירים ו־הצעירות קראו אותם.

מה היה המניע שלהם בהשגת הספרים? שמו המבטיח של הסופר בעל־השם או התוכן, שהבטיח פורנוגרפיה לשמה?

מרואיינים רבים הודו שהספר הבלוי, ש־עבר בין כל חבריהם, סיפק את יצר הסקרנות, כשהיו צעירים חסרי נסיון מיני.

בחרתי בקטעים מהרומנים, המתיימרים לתאר מהי אורגזמה. קטעים אלה הוצגו בפני הרופא הגינקולוג ד"ר א.פ. מבית החולים רמב"ם בחיפה (האתיקה המיקצו־עית אינה מאפשרת לו להופיע בשמו ה־מלא, בליווייתי תצלומו), העוסק בנושא זה במיסגרת עבודתו המיקצועית בבית־החולים בטיפול וביעוץ בבעיות מיניות, כשתלונות הפונות אליו לטיפול, הן בין השאר, על חוסר אורגזמה. הדוקטור גם מרצה למבוגרים ולבני־נוער על חינוך מיני. אנשי־מיקצוע אחרים, לא הסכימו כלל להתייחס לסיפרות זו, הנקראת בצמא על־ידי בני־הנוער. הם טענו שמעולם לא קראו בה ואינם יודעים בכלל במה ה־מדובר, ועל־כן ביטלו את עוצמת השפעתה. לעומת זאת הסכים גינקולוג זה להשיב על כל השאלות, אחרי שעיין בספרים ונוכח לדעת שאכן תלונות מיניות רבות מושפעות מרומנים אלה.

כגינקולוג יתייחס אל העובדות הפי־סיולוגיות, המתוארות ברומנים, וכמובן לא אל הצד הסיפרותי בהם.

אריקה ג'ונג: „פחד גבהים"

ד הו רומן של סופרת, שהיתה לו הצלחה חסרת־תקדים. אריקה ג'ונג מתארת בת־דמות שלה, הנוטשת את בעלה הפסיכיאטר, והמוצאת לבסוף אהבת־אמת בחיקו של סופר צעיר מהוליווד, בנו של הסופר הווארד (אחי גיבורי התהילה) פאסט.

היא מגישה בספריה תדריך לעולם־הסיפרות האמריקאי של שנות ה־70', תוך שהיא טועמת מן הציניות ההוליוודית וה־אורגיות של ניו־יורק. היא עוברת פרשה לסבית, כלימוד־חובה.

כל עוד לא קמו נשים־סופרות, נאלצו בנות־מינה לחקות תחושות שהועברו אלי־הן על־ידי סופרים ממין־זכר, ולקבלן כ־תורה מסיני.

אריקה ג'ונג מנתחת לעומק את עולם הלבטים והנבכים של עצמה, הדומה מ־בחינת ההזיות לעולמן של מיליוני נשים

(המשך מעמוד 57)

מערביות אחרות. דרך המרכיב המיני היא מציגה את הזהות המינית של האשה.

כתבה אריקה ג'ונג:

...מעולם לא הייתי מסוגלת לעשות זאת, אלמלא הרגשתי כפי שהרגשתי כל־פיך. ואז, ברטט שזיעזע את כל גופי, נד־כרתי בתשוקתי אליו בווינה. בחולשה ב־בירכיים. בחלציים הגועשים. בלב הדוהר. בקוצר־הנשימה. כל הדברים שעוררו ב־תוכי ושגרמו לי ללכת בעיקבותיו. הת־געגעתי אליו, כפי שהיה כאשר פגשתי בו לראשונה. הגבר שיצא ממנו היה מאכזב.

הגבר מתחת למיטה לעולם איננו הגבר שעל המיטה, אמרתי. שניהם נפרדים זה מזה.

...גיענעתי את עצמי. אמרתי את שמי שלי, כדי לנסות לזכור מי הייתי: איזדו־רה, איזדורה... עם פות שאינו יודע שובע, וחורים בראשה ובליבה. איזדורה וינג עם פעימת־התשוקה... חולה מיקצועית, מח־פשת מושיעים, חושניות, ביטחון.. הרפת־קנית כושלת... לפתע נראתה התשובה לכל זה ברורה: להיות רגילה!... גם נישואין יכלו להיות בודדים... הן חלמו ללא הרף על הבריחה... חייהן החמיצו בהזייה... מאהבים לא היו מרפאי־כל. מין לא היה פיתרון סופי.

הנקודה היא, שהזיות הן הזיות, ושאינך יכול לחיות בהתעלות־רגשות בכל ימות השנה. גם אם אתה טורק הדלת ומסתלק, גם אם אתה מזדיין עם כל הנקרה בדרכך, אינך מתקרב בהכרח אל החופש.

השפלתי מבט אל גופי. אותו גוף... ה־פטמות גדושות וורודות מן המים המעלים אדים. גוף נאה. שלי. החלטתי לשמור עליו. גיפפתי אותו... הירהרתי בממציא חסר־השם של האמבטיה. איכשהו, הייתי משוכנעת, שהיתה זו אשה. והאם היה ממציא פקק־האמבטיה גבר?

...פגשתי את ה„פאלוס" הראשון שלי כאשר הייתי בת שלוש־עשרה ועשרה חודשים, על ספת־המשי בצבע ירוק־אבו־קדו בחדר־האורחים של הורי. ה„פאלוס" היה שייך לסטיב אפלבאום, תלמיד השנה השניה באמנות (אני הייתי תלמידת השנה הראשונה). במבט לאחור, היה זה יצור מעורר הערצה: נימול, כמובן, ואדיר (מהו אדיר כאשר אין לך כל בסיס להשוואה?), עם חיות מרשימה משלו.

ברגע שהוא היה מתחיל להפגין את גוכחותו המתגבעת - מתחת לרוכסן המכ־נסיים ההדוקים של סטיב (היינו מתעלסים ו„מתמזמזים מתחת לחגורה", כפי שנהגו אז לומר), הוא היה פותח את הרוכסן ב־איטיות (כדי לא לפגוע בו?) וביד אחת (האחרת היתה תחת חצאיתי מספסת לעבר ירכי) מוציא מבין השכבות של התחתוניו, הזנבות התכולים של החולצה ורוכסן־המתכת המבריק והקר את הדבר האדום והכביר.

אז הייתי טובלת יד אחת בצנצנת ה־וורדים שאמי חובבת־הפרחים הציבה תמיד על שולחן־הקפה, וביד ימין רטובה ממים ומרירית הגבעולים, הייתי משפשפת בקצב את סטיב.

כיצד בדיוק עשיתי זאת? שלוש אצ־בעות, או כף היד כולה? אני משערת שבתחילה הייתי מחוספסת (אף כי במשך הזמן גדלה מומחיותי). הוא היה מטיל את ראשו לאחור באקסטזה (אקסטזה מבו־קרת, כי אבי היה מתבונן בטלוויזיה ב־חדר־האוכל) והיה גומר לתוך זנבות ה־חולצה שלו, או לתוך מספחת שנועדה למטרה זו. הטכניקה נשכחה ממני, אך התחושה שריירה וקיימת, כיוון שהיתה, בחלקה, הדדית (שד תמורת אשך, דגדגן תמורת פין). אבל גם כיוון שהיה בה כוח. ידעתי, שמה שאני עושה מעניק לי סוג מסויים של שליטה עליו, כזה שציור או כתיבה אינם מסוגלים אף להתקרב אליו. ואחר־כך הייתי גם אני גומרת — אולי לא כמו ליידי צ'טרלי, אך זה היה משהו. לקראת סיומה של האידיליה שלנו, רצה סטיב (שהיה אז בן שבע־עשרה, ואני בת ארבע־עשרה), שאכניס את ז ה אל פי.

„האם אנשים באמת עושים זאת ז"

„בטח," אמר בכל שוויון־הנפש שיכול היה לגייס לעזרתו. הוא הלך אל מדף הספרים של הורי וחיפש את ואן־דה־ולדה* (שהיה חבוי הטיב מאחורי אוצרות האמ־נות של הרנסאנס), אך זה היה יותר מדי בשבילי. לא יכולתי אפילו לבטא זאת. והאם זה יכניס אותי להריון? או אולי היה סירובי קשור, איכשהו, לחינוך החב־רתי הבלתי־פוסק שאמי החדירה בי יחד עם תולדות האמנות.

לבסוף נפרדתי לשלום מסטיב ופניתי לאוננות, לתענית ולשירה. חזרתי ואמרתי לעצמי, שאוננות שומרת לפחות על טהרתי.

אולם בינתיים התחרטתי על שלוות־הדעת שלי ועברתי מעין המרת־דת, ש־כללה צום (שללתי מעצמי אפילו מים), לימוד סידהארתא, ואיבוד עשרה קילוגרא־מים (ויחד איתם את המחזור החודשי שלי). בדומה לאיוב, נתכסיתי גם בתפ־רחת של בועות ונשלחתי לרופא־העור הראשון שלי — רופאה פליטה מגרמניה, שאמרה מישפט שיירשם לעד: „העור הוא ראי הנפש," ושהמליצה לפני על הראשון מבין פסיכיאטרים רבים.

עד כאן קטע מסיפרה של אריקה ג'ונג. מגיב הד"ר א.פ.:

יחד עם נערות רבות מתלבטת הסופרת בבעיות המציקות להן. היא יכולה לאשר מנסיונה המיני שהרומנים שנכתבו על־ידי גברים עיוותו את תפיסתה לגבי המין. גם היא למדה מהם שהגבר הוא היוזם, בעל פין אימתני, שהאשה הקטנה מתמסרת לו, ושאורגזמה פירושה עילפון ואיבוד־החושים.

היא מתפכחת, מחפשת, שואלת, מעזה

סופרת ג'ונג
נירוטית?

לבטא וליזום. עד שהיא לומדת להשתחרר מהמושגים שכבלו אותה, היא עוברת תת־נסויות שונות.

שיחה גלויה על אונגנות נותנת לה לגיי־טימציה בעיני הנערות והנשים שאינן מעוות לעשות זאת. אונגנות שיכולה לעזור לכל נערה להכיר את גופה, ולהכין אותה לחיי־מין מוצלחים יותר.

היא אשה המנסה לגלות את עצמה. היא מייצגת דור חדש שהתפכח. דור שבו ה־אשה אינה מוכנה להתאים את עצמה לתיאוריות הגבריות אודות נשים. שוב ושוב היא בודקת עצמה האם היא אינה מתאימה עצמה לתיאוריות שיצרו אחרים כשהיא שואפת לחוות את תחושותיה ה־אמיתיות שלה.

אשה־סופרת זו מצביעה על הדגדגן כ־איבר־הגירוי הרגיש של האשה. „דגדגן תמורת פין" — גבר יכול להבין למה היא מתכוונת. תיאור אשר ישכנע אותו ביתר קלות לעזור לאשה, על־ידי גירוי הדגדגן, להגיע לאורגזמה. יותר נשים מגיעות לאורגזמה קליטוריאלית. גירוי ה־דגדגן יכול להעשות גם דרך הנרתיק, כשבזמן החדירה מופעל לחץ או חיכוך באיזור המקבל עיצבוב מהדגדגן.

התנועה־לשיחרור־האשה היא שתרמה לשיפור מודעות האשה לעצמה. יש לגי־טימציה לדחף המיני של האשה. דחף מיני הוא כמו יצר רעב או צמא. בעוד שעל הרעב והצמא אין לנו שליטה, הרי חינוך של דורות הטיף להגבלת היצר המיני.

נשים מפוכחות יכולות להבין, כמו ה־סופרת, שהאורגזמה, שאליה הן שואפות, אינה התיאור של ההנאה המינית שקיבלה תיאור מרשים כל־כך מפי סופר גבר, אלא שגם במין כמו באכילה יש להנאה צורות־ביטוי שונות. יש המגיעות לשובע ללא סיפוק מיני. יש המגיעות להנאה, ונותרת כמהה לעוד ועוד. הן יכולות להבין ש־איבר־המין אינו מבטיח הנאה מינית. שיש הבדל בין הציפיה והשגת האורגזמה, ש־ההנאה אינה תלויה רק באיבר־המין של הגבר, אלא בעוד גורמים.

העור הוא אכן ראי־הנפש. הקוסמטי־קאית לא תוכל לטפל בפצעים, כי הגוף חייב לאזן עצמו מבחינה הורמונלית. הת־נסויות עוזרות לכל אשה להכיר את גופה, ואז פוחתת התעלומה והתיסכול. מו־טב לדעת, מאשר לנסות למצוא פיתרונות מזויפים. הנשמת הדחף המיני היא, ב־סיכומו של דבר, עניין אינדיווידואלי, ו־האשה חייבת לגלות מהן התחושות שלה, ואז לקבוע אם טוב לה, כי אי־אפשר להצביע על מכנה משותף בחווייה מינית שתעיד על אורגזמה.

ד. ה. לורנס:

„מאהבה של ליידי צ'טרלי"

ך והי יצירת־מופת, שהסעירה את העולם המערבי כשפורסמה באיטליה, ב־1928. רומן בין אשה מהמעמד הגבוה ליערן פשוט, שנכתב כשיר־הלל לאהבה המשוחררת מכבלי הצביעות החברתית.

לורנס לחם בצביעות הבריטית הוויק־טוריאנית ובצביעות הנוצרית, שכבלה את המיניות ושניסתה לסרס את חינגת החו־שים שהטבע העניק לאדם.

ספריו של לורנס עוסקים ברובם בשני מישורים — היחסים המיניים והיחסים שבין המעמדות. עיקר פירסומו בא לו בשל סיפרו מאהבה של ליידי צ'טרלי. את הפרובלמטיקה בספריו הוא חושף ב־עזרת ניבולי־פה וניבולי־עט. אל מיכלול זה מכניס המחבר מימד של רגש ושל רגישות, שהפכותו אחד המעולים שבסופרי המאה.

לורנס נולד ב־1885 לאב כורה־פחם ולאם מורה. בגיל צעיר לקה בשחפת. הוא נשא לאשה את פרידה ויקלי, אחותו של טייס מהולל ממילחמת־העולם הרא־שונה.

היתה ללורנס נטייה הומו־סכסואלית בו־לטת. הביוגראף שלו כתב כי לורנס היה ב־85 אחוזים הטרו וב־15 אוזים הומו."

כתב לורנס בספרו „מאהבה של ליידי צ'טרלי":

שוב נטלה בזרועותיו ומשך אותה אליו, ולפתע התמעטה בזרועותיו, קטנה היתה וחוסה בו. חלפה ההתנגדות, חלפה כלא

סופר לורנס
הומו?

היתה, והיא החלה להתמוגג בשלווה מופ־לאה. ובעודה מתמוגגת קטנה ונפלאה ב־זרועותיו נעשתה חשוקה לו עד בלי די, כל כלי־דמו כמו נתלהטו בתשוקה עזה ועם זאת ענוגה, אליה, אל רכותה, אל היופי החודרני שלה בזרועותיו, הניגר אל תוך דמו. וברוך, באותו ליטוף עולפה ומופלא על־ידו בתשוקה רכה וטהורה, ב־רוך ליטף את השיפוע המשיי של חלציה, מטה, מטה בין אחוריה החמים והרכים, קרב יותר ויותר אל מרכז־רגשותיה ממש. והיא חשה בו כמו להבה של תשוקה, ועם זאת להבה ענוגה, אף חשה איך היא עצמה מתמוגגת בלהבה. היא התמסרה. חשה בפין שלו הנזקף כנגדה בכוח ו־בהחלטיות שקטה ומדהימה, והיא התמסרה לו. נכנעה ברעד שהיה משול כמוות. כל־כולה נפתחה אליו. והוא, אם עכשיו לא היה רך עמה, כמה אכזר יהיה הדבר, שהרי כל־כולה פתוחה אליו וחסרת־ישע!

שוב נרעדה לכניסה התקיפה והנחרצה לתוכה, כה מוזרה וכה נוראה. אפשר יבוא הדבר בפילוח של חרב בגופה הפתוח־ברוך, וזה יהיה מוות. היא נצמדה בחבלי־אימה פיתאומיים. אבל הדבר בא בדחיפה אטית ומוזרה של שלווה, הדחיפה האפלה של שלווה ושל עדנה ראשונית, מהורהרת, כמו זו שבראה את העולם בראשיתו. ו־אימתה שככה בחזה, חזה העז לנוח בשלום תחתיו, היא לא החזיקה במאום.

היא מצאה עוז בנפשה לרפות הכל, את כל־כולה, ולהיסחף בזרם. ונדמה היה ש־היא משלה כים, לא־כלום מלבד גלים אפלים מתרוממים ונחמרים, נחמרים ב־דכי גדול, וכך מעט־מעט היתה חשרתה כולה בתנועה, והיא היתה אוקינוס ה־מגלגל את מסתו האטומה, האפלה. הו, והרחק למטה בתוכה נבקעו המצולות ו־נחצו, נחשולים־נחשולים ארוכים, ארוכים, מרחיקי־נדוד, ולעולם, במרכז־העצבים שלה, נחצו המצולות ותיבקענה, ממרכז הצלילה הכבושה, עם שהצולל מעמיק יותר ויותר, מגמיך געת יותר ויותר, ו־היא נחשפה עד למעמקי־מעמקיה, ונחשו־ליה התגלגלו ביתר כבדות הלאה אל איזה חוף, כשהם חושפים אותה, וסמוך יותר ויותר צלל הנעלם המוחש־בידים, והרחק יותר ויותר התגלגלו גליה שלה ממנה והלאה ועזבוה, עד שלבסוף, בפרפור כבוש ומרעיד, נגע הדבר בגרעין חחי של ישותה, והיא ידעה כי נגע בה הדבר, ה־סיום הציפה, והיא לא היתה עוד. לא היתה עוד, נעלמה, ונולדה: אשה.

עד כאן „מאהבה של ליידי צ'טרלי". מגיב המומחה:

אחת הסיבות המביאה נשים לטיפול היא התלונה על חוסר השגת האורגזמה. הן מספרות שהתחושה שלהן לפני מגע מיני ובזמן המגע אינה זהה לתשוקה הלוהטת, המתוארת בסיפרות, או בפי חבריותיהן. גם בן־הזוג, שאינו מגלה התרגשות כזו עד אובדן החושים אצל בת־הזוג שלו, תורם לחוסר־הביטחון שלה.

זהו סיפור החוזר על עצמו. הן מוצי־אות על עצמן פסק־דין של „איני מסוגלת להגיע לאורגזמה", וברוב יאוש הן מגיעות למרפאה כדי לקבל יעוץ.

בשיחה מגלה המטפל שיש לאשה חתר־שת־סיפוק ביחסי־מין. היא מתארת הר־גשה היכולה בהחלט להיות תיאור אורגז־מה. אולם אותה אשה מושפעת מתיאור האורגזמה בסיפרות, ולתיאורים כאלה אין היא מגיעה בתחושותיה.

עובר זמן עד שהיא מצליחה להשתחרר מתיאורים דימיוניים אלה, וחוזרת להיות היא־עצמה, לחוש את אשר מרגיש הגוף שלה בזמן המגע המיני.

נשים רבות מגיעות לאורגזם פיסי מבלי לדעת על קיומו. פולחן־האורגזם מביא נשים לדרוש מעצמן יכולת גבוהה של סיפוק מיני. לעיתים גורמת להן דרישה זו להפרעות נברוטיות, אף על פי שהן משיגות סיפוק מיני, אולם הוא אינו כה מאסיבי ומלא כפי שתואר בסיפרות.

אצל הגבר יש לאורגזמה ביטוי מוחשי בפליטת־זרע, בעוד שאצל האשה אי־אפשר להצביע על אלמנט אורגני ברור, אשר יפענח עבורה מהי התחושה שתעיד שהיא אכן השיגה הנאת שיא.

החוקרים זיהו בתנאי־מעבדה תרשים של הפעילות המוחית והתפרקות גלי־החשמל במוח, שאותם הם מיחסים ל־תגובה של אורגזמה. זה לא אומר שכל אשה מתלבטת תתחבר במעבדה למכשיר אלקטרו־אנצפלו־גראף (אי־אי־ג'י) כשהיא

---

* מחבר ספר ידוע על הטכניקה ה־מינית, מראשית המאה.

משתגלת עם בן־הזוג. זה לא יכול להיות פראקטי לחיים. זה משרת רק את המחקר.

מכאן שהתיאור הפיסיולוגי יכול להיות זהה לכל אשה, אולם הביטוי שנותנות הנשים לתחושה שונה מאשה לאשה. אין ספק שתורמת לזה הסיבה שאצל הגבר קובע הגירוי הגופני, ואצל האשה תורם הסיפוק הנפשי אף הוא לאורגזם.

מגע פיסי גופני הוא הגורם העיקרי ל־תחילת התעוררות אצל גבר. אולם אצלו יש תפקיד נכבד גם לדימיון מקריאה או ראיית התרחשות אירוטית, בעוד שעל האשה זה יוצר השפעה קטנה.

במציאות יש לכל מישגל אלף פנים. הוא משתנה מפעם לפעם אצל אותו הזוג, והוא בהחלט שונה אצל זוגות שונים. רוב התגובות במישגל הן פיסיולוגיות ו־לא־רצוניות, ויכולת אורגזמית היא שונה מאשה לאשה.

לא כל מישגל מביא אשה להתפרקות אורגזמית. מחקרים שנעשו מעידים שב־25 אחוז מהמישגלים אין נשים מגיעות לאורגזמה, והדבר נחשב מבחינה פיסיו־לוגית כמצב נורמלי, מכיוון שאשה יכולה להגיע לסיפוק מיני ללא אורגזם ממשי. הסיבות לכך: בן־הזוג, המצב הנפשי, הרקע החינוכי והיחס למין הם תנאים הקובעים בשביל אשה.

אשה שאין אצלה השתתפות מוחית בזמן האקט המיני תשיג בדרך כלל הנאה פחו־תה. אם נערה. בזמן האקט המיני, תהיה עסוקה בתיאורים שקראה ברומנים, סביר שהיא תישאר לבסוף מתוסכלת. זהו סוג של הסחת־הדעת. היא לא נותנת לעצמה לחוש בהרגשה טיבעית שגופה יכול להשיג.

אריקה ג'ונג, בסיפרה פחד גברים, יכו־לה לתקן את התפיסה באומרה: „לעיתים הייתי גומרת ולעיתים לא. זה לא היה האורגזם כמו של הלידי צ'טרלי, אבל זה היה משהו." זהו תיאור מציאותי של אשה שהתפכחה מהתיאור הסיפרותי שהתקבל כחוק־טבע אצל קוראות, שחיו שנים את חייהן המיניים בציפיה לאותה אורגזמה של ליידי צ'טרלי, שתוארה כפרי דימיונו של הסופר.

ג'ון קלילנד:
„פאני היל"

א חרי 214 שנות חרם חברתי, הוכר הספר כיצירה ספרותית בארצות־הברית. זהו ספר המתאר זיכרונות של אשת תענוגות בלונדון של המאה ה־18. אשה שלא ידעה מאום על החטא ועל השחיתות, אבידה בגיל 15 את שני הוריה ועברה ללונדון, וגילתה בה את תאוות־החיים. אשה מבוגרת שטיפלה בה הביאה אותה אל בית־הזונות, שם נגלה לה עולם האושר והעושר. רומן שכל נער ונערה קראו בו, כשהספר עובר מיד ליד, עד שהתבלה ולא נותר ממנו שריד.

ג'ון קלילנד, שנפטר בגיל 80 בשנה שבה פרצה המהפכה הצרפתית, היה בצעי־רותו קונסול בריטי בסמירנה שבתורכיה, ופקיד בחברה הבריטית בהודו, אך פו־טר, חזר לאנגליה ושקע בחובות. הוא נכלא כמה פעמים בגלל חובותיו. את פאני היל כתב תמורת 20 גינים (כ־21 ליש"ט), ולא הרוויח מספר זה אף אגורה אחת נוספת — למרות שהמו"ל היה בזכו־תו לעשיר מופלג. סיפרו, שערכו הסיפ־רותי זכה בהכרה רק כעבור זמן רב, היה רב־מכר עוד בימיו. הוא היווה ניגוד גמור לספרות הבריטית בת־ימיו, שב־מרכזה עמדו נערות תמימות וצחות, שה־מוסר שלהן היה יקר להן מן החיים.

אריקה ג'ונג, בעלת פחד גברים, כתבה גם רומן על אנגליה של המאה ה־19. הגיבורה שלה מתיימרת להיות פאני היל המקורית, וג'ון קלילנד כאחת הדמויות בספר, מוצג באור שלילי למדי.

הנה קטע מהספר „פאני היל":

הפניתי אליו את שפתותי, כך שלא היתה לו ברירה אלא לנשק לפי. הדבר עודד אותו עד מאוד; ואילו אני, במ־בט חטוף לעבר שימלתי, המכסה את עצם מרכז הנאותי, נתתי לו להרגיש בסערה וברטט העוברים על פני וגופי, ובייחוד שם; וכיוון שכבר לא שלטתי ברוחי, ולא הייתי מסוגלת להמתין לכך שבני־שנותו הבתולית באמת תפוג, הרמתי יד והעברתי אותה על פני ירכיו, כשאני מגלה בדרך זו חפץ קשוח הכלוא במכנסיו המ־גיעים עד לברכיו (כדרך המשרתים) — חפץ ארוך כל כך שאצבעותי אינן מסו־גלות לתפוס את קיצו.

... צעיר זה חייב היה להיות בגזע הנ־פילים. עצם הממדים הפחידוני; החפץ היה מסוגל לעורר אימה ותענוג כאחד.

מה שמפתיע עוד יותר הוא שבעל הדבר היה, הודות לחינוכו הקפדן בביתו ולנסיבות חייו, זר לחלוטין, עד לאותו רגע, לכל שימוש מעשי בגבריותו המפו־תחת כה; כך שעתה נגזר עלי להציג בפניו פתיחת־בכורה — לו אך העזתי להסתכן נוכח חוסר התאמת־מידות כה בולט. שהרי ניתנת האמת להיאמר — חששתי שחלקי הרכים ביותר ייהרסו על־ידי מיתקן מוגזם כל־כך במימדיו.

אלא שמאוחר מדי היה, כדי לבוא בט־רוניות ובפקפוקים. הדרבן הענק הזה דחף ולחץ עלי ולא יכולתי להגיב על קשי־חותו אלא בקול רך: „יקירי, אתה פוצע אותי!" שעה שהוא חודר פנימה. הדבר הספיק כדי לעצור בעד הנער המתוק שלי מלהתקדם יותר; וברוב נימוס ודרך ארץ, הוציא את הגורם הנעים של צרותי, כשעיניו מביעות את צערו על כי פגע בי ואת אי־רצונו, בעצם, לסגת; שהרי המ־קום שאירח אותו זה עתה רמז לו, מה רבים התענוגות — והוא יקד כולו מרוב תשוקה מטורפת; אם כי היה טירון מכדי לא לחשוש שאמנע בעדו מלהגשים את מבוקשו, על כי הכאיב לי.

... נשענתי בצורה שתאפשר לי לקלוט אותו, תהיה סכנה אשר תהיה, והוא לא דחה את הכניסה אף לרגע; טיפס ועלה מחדש וחיש מהר חשתי בקשיחות המ־תוקה החודרת פנימה — בקלות־יתר מכפי שהצליח להשיג בפעם הראשונה. אם כי כאבתי, חששתי שמא לא ייכנס עד הסוף, מרוב דאגה והתחשבות בי, ולכן נמנעתי מלהשמיע ולו אנקה. בינתיים התרכך, התר־רפה ונפתח המעבר הרך, בעוד המיתקן הענק חודר פנימה ומתעבה; מעבר זה סובל, בעת ובעונה אחת, כאב והנאה גדו־לה מן המגע! ושעה שהוא חדר בערך עד למחצית, נתפש בקלקלתו; משום שאז נשבר בשעת שיא, ובהשמיעו קריאת התי־פעלות, החל מסיים — בעוד אני עצמי טרם מגיעה לכך, ומשתדלת להחזיק מע־מד, נוכח הכאבים החדים שאך מחצית החדירה הזאת גרמה לי.

... לאחר שהפסקת־זוטא (אותה עבר, כאילו שקוע בחלומו, עיניו עצומות, חזו נפעם וכולו רוטט לאור העובדה שזה עתה סיפק לי את תרומתו הבתולית הרא־שונה) חזר והכפיל מכותיו; מבלי שאף לרגע ייעדר או יצא ממני ומבלי שקשי־חותו תיעלם ולו במידה ניכרת. יתר על כן, הוא ניסה לחדור עד עומקו, דבר שהוקל עליו מן הסתם על־ידי אותם מי־צים שהשקו את מלאכתו במידה מבור־כת; וכשאני עוזרת כנגדו, בהתלהבות שאינה נופלת משלו, הוא דחף, לחם, מחץ, ופיער לעצמו כניסה אל תוכי; עד שאט־אט הצליח להגיע אל שורש דברו.

... ואילו אני — הייתי חולה מרוב עונג; מבולבלת ממידותיו הממלאות את כל אשר לי מבלי להתיר מקום; כך שכבתי תחת גופו, יד שעיניו הבורקות, נשימותיו, הקולות אשר השמיע ותנועות שעשה — כל אלה חברו יחד לבשר לי על בוא שיא חדש... שבא, ונערי המתוק כאילו גוועו בזרועותי, כשהתשוקה מהג־ברת עליו, ומבול חם מציף את הרחוקים שבניקיקי גופי.

ד"ר א.פ. מגיב:

הנערה מרמזת לבן־זוגה על תשוקתה הגופנית אליו בנשיקה. היא רומזת לו כך על הסכמתה להתמסר למישחק מיני.

מישחק מיני של גיפופים נחוץ לאשה כדי שגופה יתעורר לתגובה מינית. ידוע שמבחינה פיסיולוגית חשוב המישחק המי־ני המקדים בשביל אשה יותר מאשר בשביל הגבר. אולם הסופר אינו מייחס חשיבות למישחק המקדים, והוא גולש מיד לאקט המיני.

נכון שהגבר הנרגש מגיע מיד לזיקפה. די ברמז או בדימיון בלבד. במציאות היתה הנערה מבקשת להאריך במישחק המיני הקודם לאקט־החדירה. אולם בתי־אור ספרותי דרמתי — שנכתב על־ידי גבר, כמובן — אין כל חשיבות. הגבר ממהר לחדור, בכוח, והוא מגיע לשפיכה לפני שבת־הזוג מספיקה להגיע לתגובה מינית. התיאור הוא מציאותי, יבתאים לגבר חסר־נסיון, גבר שאין לו די ביט־חון, ועל כן הוא שבוי בסערת ההתרג־שות המינית שלו.

נערים חסרי־נסיון, הסופגים ידע מיני מתיאור זה, עלולים להסיק שכך עליהם להתנהג. ברור להם שתפקידם הוא להדור אל נרתיק האשה, ואינם מבינים מרוע היא לא נהנית כמוהם. אם הנערה קולטת אף היא מתכונת זו של יחסי־מין, שבה הגבר חודר מיד אליה, היא תגלה בשלב מאוחר שהאקט המיני הוא דבר מאכזב עבורה, ויתכן שתותר עליו.

„נתתי לו להרגיש בסערה וברטט העוב־רים על פני גופי, ובייחוד שם." הסופר מרמז לאיזור הנרתיק של האשה. התי־אור הסיפרותי מתעלם לחלוטין מהעובדה שאברי־הגירוי אצל האשה הם חיצוניים. רק הדגדגן, השפתיים ושליש חיצון של מבוא הנרתיק משתתפים בתגובה המינית.

המשך התיאור הסיפרותי קובע ששני הם שואפים לחדירה לעומק הנרתיק, חדי־רה הגורמת כאב לאשה. אולם הסופר קו־רא לכאב גם שיא־התענוג, כך שהנער יכול להבין מהתיאור שזוהי הדרך הנכונה להוכיח את גבריותו. הרי האשה מעודדת אותו להמשיך בחדירה קשה זו.

„הוא דחף, לחם, מחץ, ופיער לעצמו כניסה... עד שהצליח להגיע אל שורש דברו..." שוב תיאור המדגיש את העוב־דה שהאשה „חולה מרוב ענוג" מהעוב־דה שהפין חודר לעומק הנרתיק, וברור שהתיאור ממחיש גישה גברית ואינו נכון בפיסיולוגיה המציאותית. השליש הקרוב לצוואר הרחם כלל אינו רגיש. לראיה: דיאפרגמה למניעת הריון מכסה את צוואר־הרחם, ואינה מפריעה לנשים המשתמשות בה לחוש באורגזמה, מכיוון שזהו איזור שאינו משתתף בתגובה מינית. טיפולים כירורגיים בצוואר־הרחם נעשים ללא הר־דמה, מפני שזהו איזור חסר־עיצבוב.

התיאור הסיפרותי, המתאר שהאשה נה־נית מהחדירה לעומק, יכול רק להסביר שהמחבר רוצה להאמין בכך. התופעה שבה הגבר ממהר לחדור אל נרתיק הא־שה יכולה במציאות להיות דומה לתיאור אונס. ברור שבמצב כזה יכול רק צד אחד לייהנות, ולא תהיה זאת האשה.

נכון שעל הגבר נופל התפקיד להגיע לזיקפה, ובעזרתה לחדור אל נרתיק הא־שה. אולם לשם־כך מגזים הסופר בתי־אור גודלו של הפין. מימדיו של איבר המין הגברי חייבים בתיאור הסיפרותי להיות ענקיים, כי זה נחשב לדבר מוש־לם. במציאות, לא גודל הפין הוא שיב־טיח לאשה אורגזמה, אלא מציאת תגובת המישגל, אשר תביא למגע בין הפין וה־איזור בנרתיק שבו מצויים עצבי־גירוי המגיעים מהדגדגן. כל אשה מעדיפה תגו־חה שונה. התנוחה העדיפה היא זו המ־ביאה למגע במוקד־גירוי ומסבה הנאה. אם כן, הפות מהווה תעלומה בהסתגלות ובהתאמה מינית, יותר מאיבר־הגבר, ש־מוקד הנאתו כל־כך ברור.

(המשך בעמוד 60)

חדש בארה"ב

„נ'יב" – שרותי פרסום והרפסה

- כל שרותי סדר־צילום (עברית־אנגלית).
- בצוע מיידי של עבודות דפוס בטיב מעולה.
- מבצעי פרסום והפצה.
- מחירים מיוחדים לבעל העסק הישראלי.
- למידע נוסף טלפון 3371־847(212) ניו־יורק

יהלום של חולצה
אופנת יהלום
יצרני חולצות לגברים מבדי איכות
אופנתיים תוצרת חוץ
נדאי לשאול על יהלום..
ת"א שמעת השוק ו
טל. 830721

"לא טוב היות האדם לבדו"
רעים
הכרויות למטרת נישואין
19 שנות מוניטין
העסק הנבחר לשנת 1981
תל אביב, רח' בן יהודה 58 טל: 282932 03

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
מומחים לחדברת תיקנים (ציקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובתים. בשמירה על בריאותך ורכושך.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-3-6 דש מס'ג 481/75

כל אחת ליידי צ'טרלי

(המשך מעמוד 59)

במציאות אין הבדל משמעותי באורכו של פין מגבר אחד לשני. הפין הקצר מתארך יותר בזמן הזיקפה, והפין הארוך משנה רק במעט את אורכו בזמן הזיקפה. אורכו של פין בזמן זיקפה מתאים לאורכו של נרתיק האשה.

תיאור ספרותי הקובע שלפין יש גודל אימתני יוצר תגובות רותי, שאצל החבר שלהם הפין ארוך יותר. כולם שבויים בחרדה מינית, כשאינם יודעים להבדיל בין הבדיחה והמציאות.

זאת ועוד, המצליחן הסיפרותי המצליח לשמור מבוקר ועד ערב על זיקפה יוצר מראש איום על הגבר וציפיות מצד הנערה. במציאות זוהי תופעה פאתולוגית! נער ונערה חייבים להבין שהזיקפה

חרדה אצל נערה ונער חסרי־נסיון. נערה מכווצת מרוב חשש למה שעשוי להגלות ברגע שהנער יחשוף את איבר־מינו... ואם לבסוף היא תגלה גודל רגיל, היא עשוייה לחשוב שבן־זוגה אינו די גברי.

נערים רבים עסוקים בחשש שמא הפין שלהם קצר מדי. הם משוכנעים, ביגלל התיאור הסיפ־

יכולה להשמר רק במשך כמה דקות. אין זה פלא, איפוא, שקשה לשכנע גבר לגרות אשה בעזרת אצבע. במציאות צריכה האשה לב־קש זאת מהגבר, ובכך לתת לדבר לגיטימציה. נכון שלשם כך עליה להשתחרר, אף היא, מהתיאור ה־סיפרותי, ולהבין שהיא נותרה ל־לא סיפוק מיני.

הנרי מילר: „סכסוס"

מ ותו של הנרי מילר ב־1980 היה סוף תקופה סיפרותית שבה נאלצו סופרים לעלות על המוקד למען חופש־הכתיבה הטהור.

נדמה שהנרי מילר הפך את אי־בר מינו או „דוקרנו", כפי שאהב לכנות אותו, לאיל־הברזל שבו ניסה לקעקע את חומות השמרנות ה־אירופית והצביעות המינית, ואת כל מי שמביאים מיליוני בני־אדם לסבל של כאב ובדידות. על מיטו־תיהם בחשכת הלילה. הבעיטה שלו במוסכמות באה בחדר־המיטות, ב־מטרה להשכיח ולהשקיט את כאב העולם בתאוות־בשרים, המעוררת מחשבות נוגות על כל הסובב.

מילר נולד ב־1891 בניו־יורק, ל־מישפחה ממוצא גרמני. ספריו פור־סמו בהוצאה קטנה בצרפת ואסור היה להביאם לארצות־הברית, בשל אופיים הפורנוגרפי.

להלן קטע מהספר „סכ־סום":

לאחר מכן היא היתה סקרנית לדעת בכמה אני גבוה ממנה, כך שתחילה עמדנו גב אל גב, ולאחר מכן בטן אל בטן.

אפילו בנקודה זו, כאשר הוא ריקד בין רגליה כצרצר, היא הע־מידה פנים כאילו היא חושבת על מטרים וסנטימטרים, כשהיא או־מרת שעליה לחלוץ את נעליה מ־שום שעקביה גבוהים וכן הלאה...

התקרבתי אליה והרמתי את רג־ליה באוויר בזווית ישרה. אז, בלי שום הקדמות נוספות, הרמתי או־תה מעט ודחפתי אותו פנימה עד שורשו. נשאתי אותה כך לחדר הסמוך, שם השכבתי אותה אל תוך הספה ודחפתי אותו שוב ו־התחלתי במלאכה במרץ ובזעם, כשהיא עושה אותו הדבר עצמו ומתחננת לפני בשפה כנה ביותר והבלתי־מיקצועית ביותר להאריך בכך ולגרום לזה להימשך עוד ועוד, לשמור עליו בתוכה לנצח, ואז, כמו אחרי מחשבה נוספת, להמתין לרגע בשעה שהיא חמקה ממני, הסתובבה, מרימה עצמה על בירכיה, ראשה שוקע עמוק, יש־בנה מתנודד בטירוף, ובקולה ה־עמוק, כשהיא אומרת זאת בשפה האנגלית בפתיחות ובמודעות עצ־מית למען אוזניה שלה, היא אר־מרת:

„הכנס אותו לכל האורך... בב־קשה... בבקשה עשה זאת... אני חרמנית."

ובקטע אחר באותו ספר:

היתה חשכה, חשכה ארוכה, כך נראה לי, שבמהלכה הייתי לגמרי בחוץ. התעוררתי בהדרגה, מודע במעומעם לכך שהפין שלי נמצא בפיה של הלזי. ליטפתי את ראשה ואת גבה. היא הרימה את ידה והניחה את אצבעותיה על פי, כ־אילו כדי להזהיר אותי שלא למ־חות. אזהרה חסרת־טעם, שכן ב־אופן מוזר למדי התעוררתי במו־דעות מלאה למה שעומד לבוא. הפין שלי כבר נענה ללשונה של הלזי, זה היה פין חדש, כאילו דק יותר, ארוך יותר, מחודד — פין של כלב. היו לו חיים בתוכו כאילו ריענן עצמו באופן עצמאי, כאילו חטף תנומה משל עצמו.

אט, אט, ובעדינות — מדוע נע־שינו כה זהירים פיתאום? תהיתי — משכתי את הלזי מעלי. הפות שלה היה שונה מזה של מוד, ארוך יותר, צר יותר, כמו אצבעון של כפפה המחליק על פני הפין שלי. ערכתי השוואות בשעה ש־הנפתי אותה בזהירות כלפי מעלה וכלפי מטה.

העברתי אצבעותי לאורך ירכיה, תפסתי בשיער ערוותה וסירקתי אותו בעדינות. שום קול לא הש־מענו. שיניה היו נעוצות בשקע כתפי. היא היתה מתוחה כך שרק קצה הפין היה בתוכה, וסביבו היא סובבה במומחיות ובאיטיות מהנה את הפות שלה. מדי פעם שקעה כלפי מטה, ומיד נסוגה כמו חיה.

„אלוהים, אני אוהבת זאת!" היא לחשה, לבסוף, „הייתי רוצה להזד־דיין איתך בכל לילה! אתה שו־מע? אל תגמור עדיין, בבקשה, אני רוצה שזה יימשך."

שקט. רק פעימות הדופק שלה בין רגליה. מעולם לא חשתי אחי־זה הדוקה כל־כך...

היא לוחשת שוב. „האם אני עושה זאת היטב? אתה תלמד אותי, לא כן. אני חרמנית. אני יכולה להזדיין לנצח... אתה כבר עייף, לא כן? פשוט תעזוב אותו כך, כפי שהוא... אל תזוז, אם אני אגמור, אל תשלוף אותו ה־חוצה... אלוהים זהו גן עדן...

„אף פעם לא חשבתי שזה יכול להיות כך. האם אתה יכול לדפוק כך בכל לילה?"

חייכתי בחשכה.

ד"ר א.פ. מגיב:

הסופר מציין שהוא נהנה מהגי־רוי שיצר הנרתיק הצר של בת־הזוג. זהו תיאור נכון. נרתיק צר של אשה גורם לחיכוך הדוק של הפין עם דפנות הנרתיק, ושניהם יכולים להפיק מכך גירוי מיני חזק יותר. נרתיק של אשה שעברה כמה לידות נעשה רפה, אולם נשים יכולות ללמוד לכווץ את שרירי הנרתיק, בזמן השתנה לדוגמה, יכולה האשה לעצור את הזרם. העצירה גורמת לכיווץ ה־שרירים, ואשה זו לומדת מהם השרירים שעליה להפעיל לצורך תרגיל כיווץ שרירי דופן־הנרתיק. כיווץ והרפיה בזמן ההשתנה מסייי־עים לחיזוק שרירי דופן הנרתיק.

(קסווירה הולנדר, בסיפרה שע־שועי מין, מתייחסת גם היא ל־עובדה שאשה הרוצה לערוך ל־בעלה קבלת־פנים משמחת, כשהוא שב מהמילואים, יכולה להכין לו נרתיק צר המביא לפין הגברי עונג מירבי. אולם היא בטעות ממליצה לאותה אשה לשטוף את הנרתיק בחומץ. ההסבר שלה, או של המחבר שכתב עבורה את התיאור, אינו נכון. השטיפה ב־חומץ ממולצת לנשים הסובלות מדלקות בנרתיק. אין לזה קשר עם הצרת הנרתיק).

גם דן בן־אמוץ תרם למורל ה־ירוד של האשה המבוגרת בכך

שהדגיש את העדפתו לנערה הצעירה שיש לה פות צר. הוא צודק. אך נשים יכולות בקלות ללמוד לשלוט בכיווץ שרירים אלה על־ידי אימונים.

לעומת זאת איבר־מין גברי בפי אשה אינו מהווה היום תיאור סכיזיוני. זה מקובל במערכת יחסי־המין של זוגות רבים. הדיעה של אנשי מיקצוע על־כך אומרת שכל דבר המקובל על שני בני הזוג — הוא נכון.

הנרי מילר מחזיר אותנו בתיאור ההנאה של האשה לעובדה שאשה המקבלת גירוי יכולה להגיע לעוד אורגזמה, כמה פעמים בזו אחר זו. אולם מפליא שהאשה לא ביקשה מהסופר שימשיך לתת לה גירוי. היא מבקשת ממנו רק ש־יישאר בתוכה. נכון שאשה יכולה להגיע לאורגזמה מהזייה, והסופר מדגיש את ההילה האגדתית שיש לו, והיא שסייעה לו בוודאי להיות המאהב המצליח יותר מכל גבר אחר לשלהב את האשה שבחיקו. הוא גם אינו מניח לקורא לפקפק בהנאת־השיא שבת־הזוג הפיקה. הוא קובע שהיא נהנתה.

ברומן יש לסופר־גבר רשות לגיח שאם הוא הגיע לפורקן, אז מובן מאליו שגם בת־הזוג שלו הגיעה. במציאות זה לא כך. אם הגבר מאבד זיקפה, הוא יכול להיעזר באצבע כדי להמשיך לתת גירוי לבת־הזוג. אין אנחנו מוצאים עדות לכך בתיאור המישגל הארוך והמענג הזה. האשה לא ביקשה זאת מהסופר, והוא לא עשה מאומה כדי לתת לה עוד גירוי. במציאות יחיה גבר זה בטעות, ובת־הזוג

סופר מיזר
רק בחו"ל

צפויה לחוסר־סיפוק. אבל ברומן הסיפור בנוי אחרת.

פראנק האריס:
„חיי ואהבות"

ב **זרד ב־1854** באירלנד, לאב שהיה קצין בריטי, והתייחם בגיל צעיר מאמו. הוא חי בפנימיה באנגליה, והיגר לארצות־הברית. היה עורך־דין שלא עסק במיקצוע, ופנה לכתיבה סיפרותית.

האריס נמוך־קומה ולא יפה. הוא פיצה את עצמו בטיפוח יוהרה אגדתית. מירצו השופע והיעדר־המעצורים באופיו סייעו לו לכבוש עמדה נכבדת בחברה האנגלית הסגורה של דורו, אולם הוא גם מעד, הידרדר עד לגלות, נידוי ועוני.

את רוב כספו ביזבז על מסע־בחירות לפרלמנט הבריטי, והוא עצמו הרס את סיכוייו להיבחר כשנשא נאום שבו העלה על נס את פילגשיהם של חברי־פרלמנט.

פראנק האריס זכה בהכרה בחוגי הסיפרות בשל עקשנותו לכתוב דברים גלויים, ללא צביעות והתחסדות. הוא טען כי הספרות תהיה עקרה ובלתי־שלמה כל עוד לא תתאר את חיי האדם במלואם, לרבות חיי־האהבה שלו. ברוח זו כתב את קורות חייו שלו ללא בושה וללא מעצורים. תיאוריו הגלויים, שהסעירו את הצדקנים בדורו, פילסו בעצם את הדרך לסופרים של היום.

ברנארד שאו יצא להגן על האריס, אולם התהליך המישפטי, שהיה עשוי להאשימו בפגיעה במוסר, הרס את מעמדו החברתי של האריס ומילא אותו מרירות. הוא נפטר ב־1931, לפני שזכה בהכרה.

הנה קטע מספריו:

הדפתי את ראשה אל מסעד הספה וניישקתיה בחום. שפתיה נתלטו. מיד הנחתי את ידי בין רגליה. תחילה נאבקה קמעה, אולם אני ניצלתי את תנועותיה על־מנת להיצמד אליה, וכאשר חדלה להתנגד, העפלתי ידי מתחת לשמלתה וליטפה את חמוקיה, שזלפו מיד עסיס־אהבה.

„אמור לי, יקירי, הבאמת תאהבני ל־נשבעתי לה כי מעודי לא אהבתי אשה כאהבתי אותה. באמרי זאת השכבתיה על המיטה, הרמתי את שולי שמלתה וגהרתי עליה. התמדתי במישחק־האהבה.

ככל שארכה התעלסותנו, נעשתה לרונה ערנית יותר בתגובותיה, עד שלפתע לפתה בידה את שתי ואימצתני בכל כוחה אל גופה הלוהט. המשכתי לשלהב אותה. היא נשקה לי ונעצה את לשונה עמוק לתוך פי. לרגע שלחה אחת מידיה אל בין גופינו והרימה את שולי שמלתה עד צווארה, כדי שנהיה צמודים זה אל זו. לבסוף נעשתה היסטרית, התגשמה והתנשפה ופרצה בבכי.

...היא חיבקה אותי בלהט, כשהיא קוראת: „הוי, יקירי החזק והנפלא! הוי, מי היה מאמין כי קיים עונג כזה? מימי לא חשתי כך! וכה הארכת בזאת! הוי, אהובי! כולי שלך. עשה בי כאוות־נפשך. אהיה פילגשך, שיפחתך, שעשוער, ואתה תהיה לי לאל ה־אהבה! הוי, יקרי!"

ד"ר א. פ. מגיב:

„זלפו מיד עסיס אהבה". רטיבות היא שלב ראשוני של תגובה מינית אצל האשה. זוהי רטיבות המופיעה מפתחי הבלוטות על־שם בארטולין, הנמצאות במבוא הנרתיק. הפרשתן מרטיבה את הפות ומאפשרת חיכוך מעודן של הפין בפות. בלעדיו יהיה החיכוך מכאיב עבור האשה.

גם אחרי שנעשה הגירוי המיני לא בהכרח אשה נרטבת. רטיבות יכולה לבוא לפני קיום יחסי־המין וגם בשלב מאוחר יותר, בזמן המגע.

צריך להיות מובן — וחוקרים אישרו זאת — שתגובת־הגירוי הנשית היא איטית מתגובת הגבר לזיקפה של הפין. בפגישה ראשונה של גבר עם אשה זרה הוא אינו יכול לשלוט בזיקפה והשפיכה שלו. בעיה זו אינה נחלת האשה, שתגובתה המינית איטית יותר. אצל בני־זוג שהסתגלו זה לזו יש רגיעה, הגבר מסוגל להתאים עצמו לתגובה המינית של בת־הזוג.

נשים, שתהליך ההירטבות מתאחר אצלן, ממהרות אל המירפאה כשבפיהן התלונה שתיפקד־דן לקוי. יתכן שגם הגבר תורם לחוסר־הביטחון אצלן, בכך ש־שניהם קראו ברומנים שאשה תייבת מיד להגיב ברטיבות.

מאסטרס וג'ונסון, המומחים לעניניני מין, הוכיחו שאשה יכולה להירטב גם מהזייה מינית שאינה קשורה בגירוי מיני גופני. כך שהיכולת להירטב היא בהחלט טיבעית, אבל העיתוי והכמות הם אינדיווידואליים ושונים מאשה ל־אשה. הדבר אינו מעיד בהכרח על איכות הקשר המיני, אלא שיש להאריך במישחק המיני מקדים, או לצפות לרטיבות כמצב פיסיולוגי תקין גם אחרי ניסיונות חדירה. חוסר־רטיבות מוחלט נובע מתופעה דלקתית. נשים רבות קושרות את חוסר־הרטיבות בתגובה מינית לא־נורמלית. בבדיקה אפשר לגלות שהן טובלות מדלקת המצריכה טיפול.

הגבר היוזם — התיאור בא להמחיש נורמה חברתית שהיתה מקובלת בעבר. היא מודגשת מאוד ברומנים, אולם הולכת ונעלמת היום. יתכן שהתנועה־לשיחרור־האשה סייעה לכך.

שרידים מאותה תפיסה של הגבר היוזם קובעים גם היום התנהגות מינית. אנחנו מוצאים היום גברים המתלוננים על־כך שבת־הזוג שלהן אינה די יוזמת. הם חוששים לבקש זאת ממנה, פן ייחשב הוא כאחד שאינו די גברי. נשים, לעומת זאת, רוצות ליזום, אולם חוששות להחשב אגב כך למופקרות.

אפשר להניח שהספרים שיי־כתבו בעתיד יעידו על מתכונת־יחסים שונה בין גבר ואשה. אם ספרים פורנוגרפיים החלו לתת תיאור של עונג גופני שמקורו בכך שאשה משתמשת בפיה ובלשונה כדי לענג גבר, הרי שהיום בתיאור פורנוגרפי מוצאים גם גברים המענגים אשה בדרך זו.

„מרתף ליריק"
ספרים, תקליטים, אמנויות
רח' דיזנגוף 190, ת"א
פתוח יום־יום (כולל מוצ"ש)
עד 11.00 בלילה

טלפונים 736138 · 726394

קבלת מודעות לכל העיתונים במחירי המערכת

פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 תל־אביב
(פינת אנטוקולסקי)
טלפון 227117, 772118

רצים ל-
THE VILLAGE

גריל
כמו בימים הטובים!
„הוילאג'" · בית הגריל · טל' 475550
תחנת הדלק פז, ליד הכפר הירוק.

תן טרמפ לחייל

נמר של עיר

חלום הבלהות היהודי של מרדכי ריצ'לר ✷ הכתבן שעורך חצי יובל לעצמו ✷ לא כל זמיר הוא זינגר ✷ ג'יימס ג'ויס

תרגום

הפרש הקנדי

מרדכי ריצ'לר, סופר קנדי ממוצא יהודי, ששמונת הספרים שאותם פירסם עד היום עמוסים בגיבורים יהודיים, תת־פרסם בעולם בזכות סיפורו דודי קרביץ (ראה־אור בתרגום בהוצאת עם עובד), ובגירסה הקולנועית שהוסרטה על־פי ספר זה.

באחרונה ראה־אור בעברית אחד מספריו המעולים של ריצ'לר, הפרש מסיינט אוברין*. בדומה לעלילת ספריו האחרים של ריצ'לר, גם ספר מעולה זה סובב מסביב למשפחתו, חבריו ומכריו של המחבר. ציר־העלילה המרכזי של הפרש מסיינט אוברין, בדומה לספריו האחרים של ריצ'לר, סובב מסביב ליהדות קנדה, שהיא יהדות־חורגת לאחותה הגדולה בארצות־הברית.

גיבור הפרש מסיינט אוברין, הוא **ג'ק הרש** — בדומה לגיבורים יהודיים אחרים בספרויות העולם — הוא היפוכונדר, מתחכם, מצליח אך מפוחד עד מוות, ובעת ובעונה אחת מצחיק עד לדמעות. ג'ק הרש, יליד הגיטו היהודי של מונטריאול (מרחוב סיינט אוברין), בימאי טלוויזיה המגיע ללונדון העליזה של שנות השישים, שבה הוא מתגורר עם אשתו היפה ושלושת ילדיו וקוצר הצלחה במיקצועו. בהגיעו לגיל 40 מתמוטט עליו עולמו, הוא מלא אכזבה מעצמו, והוא מובא לבית־המישפט בלונדון באשמת אונס נערת אופר (אומנת) גרמניה שעבדה בביתו. במהלך המישפט אין ג'ק מתמודד עם כתב־האישום אלא דווקא ב־האשמות שהוא מטיח בעצמו.

הפרש מסיינט אוברין מתנהל בכמה מישורים — הילדות הרחוקה והקנדית של ג'ק, מחיר ההצלחה שלו, הניכור ה־יהודי שלו, השורשים הקנדיים שלו, ה־דחיפה שקו מארצות־הברית, אהבתו ל־אשתו, דודו, הספק מהפכן ספק נוכל. ג'ק הרש קרוע כולו בעולם נטול שורשים ואפוף סימני־שאלה („כאשר היה נער ברחוב סיינט־אוברין התבייש, יחמל זו האזהבים, במצבא האדישי של הוריו. עכשיו הוא מתגורר בהאמפסטד, זועק סבי (ובקרוב ילעגו גם מזיי ובן, כך הניח) ׳אינפוף־המהגרים שלו...׳").

כבר בפרק הפתיחה, במישפטו של ג'ק, הוא מחבר תסריט אנטי־נאצי, ספק סר־ריאליסטי, על מיפגש בין הפיהרר של רומל, פילדמרשל מונטגומרי ורב־סרן מרי פופינס („מונטי, על ברכיו, מעורטל עד המתניים. מפוחד ועם זאת מוקסם כשנכנסת רב־סרן פופינס, וכך לבושה רק שבים של אחות־רחמנית, חזיה ומחוך ונעליים גבוהות־כפתורים..."). מזיותיו הפוליטיות, הצבאיות, המילחמתיות והקוסמופוליטיות עובר ג'ק להשקפות־עולם אישיות החל מ„הגישואין הם מוסד בורגני רקוב, גועל־נפש. אני צועד עם הזמן, את יודעת. אבל, נפשי, הניאון שלנו יהיו משהו מיוחד. צוק־פתע..." ועד להזיה עתידית ליהפך ב־אנגליה ל„הלורד הרש מסיינט־אוברין".

כאשר מגיע ג'ק לדירתה של נגסי, ו־בוחן את כוננית הספרים שלה, הוא מתרגש לגלות את סיפוריו המקובצים של **יצחק באבל**, ושואל „את קוראת את זה? ותשובתה היא: „לא. אני קוויתי שאוכל להביא אותך לכאן והשארתי אותו כדי לעשות עליך רושם. אתה ממליץ עליו?" ג'ק מחזר כמעט באלימות אחרי נגסי. היא גויה, והוא נושא אותה וחי את „הסיוט היהודי שלה", כואב את השואה של יהדות אירופה, בהזיות בנוסח: „אז, בחלום־הבלהות היהודי של ג'ק, הם באים. נכנסים לביתו. קציני ההשמדה הנתרים אחר הרמשים היהודים..." חלום־הבלהות שלו, מתייחס לילדיו שנולדו אחרי השואה: „את בן תופסים בתלליים כתרנגולת ומשליכים איתו מן החלון, ומחו נשכך אל המרפסת. מדלי, שעל סמך נסיונה היא סבורה שכל המבוגרים מסביבי־פנים, מורמת באוויר לא כדי למלמל ולדגדג אותה אלא כדי להטיחה — אל אח־הלבנים. את סבו מחמלים באקדח..."

ג'ק, המואשם באונס המטפלת הגרמניה, הנופל בעולם הזיות של החשבון היהודי־הגרמני, בוחן את מכאוב הדורות שלאחר המילחמה־העולמית ואת תרומתו: „כאשר יסכמו את התרומה שלנו אפשר יהיה לטעון לזכותנו רק זאת ש־היצאנו את 'לזייז' מן המסורת שבעל־פה וכתבנו אותה שחור על־נבי לבן..."

הפרש מסיינט־אוברין רצוף בהומור יהודי וניסוחי עגה מאידיש, כמו: „אתה מתכוון לשבת לך פה ולומר לי שאתה פייגעלע (פייגעלע — באידיש עוף קטן, כינוי להומוסכסואל), או „הוא קומוניסט, רויטע" (אדום).

דודו של ג'ק — **ג'וֹאי**, אותו ספק לו־חם־חופש, ספק נוכל בינלאומי, רודף אותו בכל מקום ובכל מצב. החל משיחזור סיפורים מרתקים ממילחמת־האזרחים בספרד, וכלה בנוכלויות כמו: „עוד פעם אחת הוצמד לסיכום החודשי שלהם מצד „הארודס", חשבון שלא היה שלהם. המדומר היה כפיגרים וברנדי... סכום של כשלושים וחמש לירה, וחתם היה ג' הרש".

הפרק־הישראלי של הפרש מסיינט־אוברין קשור גם הוא בדודו של ג'ק, ג'וֹאי. ג'ק מקבל הצעה לבים בישראל מותחן. בישראל הוא פוגש ב**אלוף־משנה אילן**, ממפקי הסרט, וג'ק מבקש מאילן לאתר לו מידע על דודו ג'וֹאי שלחם „במילחמה הראשונה בין הערבים לישראלים". עד מהרה מביא אילן את המידע: „דודנך היה נקרא כאן יוסף בן־כרוך. הוא היה בן־כלכה לאמיתו, וזה אינו מפתיע אותי. אשתו נמצאת בקיבוץ גשר־הזיו..." ג'ק מאתר את אשת בן־דודו, ומגלה כי בן־דודו משגר מפעם לפעם כסף להחזקת בנו, וכי ג'וֹאי נודע בכך ש„היה אחד מאלה שהיתה להם יד בדיר־יאסין..." ואחר היה מעורב בפיצוץ פרשת קסטנר. לסיכום, מספרת אשתו של ג'וֹאי, כי הוא מתחקה על עיקבות נאצים בגרמניה, תוך שהוא מתחזה כזמר של מוסיקה אמריקאית, ותחת השם **ג'סי הופ**.

ג'ק מחליט להסתלק מבימוי המותחן בישראל, וטס לגרמניה לאתר את בן־דודו. מסעו בגרמניה בעיקבות בן־דודו מגלה לו כי הוא עוסק בסחר־בחשיש ושאר מעשים דומים. הוא אינו מצליח לאתר את בן־דודו, שהוא בעצם הפרש מסיינט־אוברין, אך ממשיך ללקט את פסיפס העובדות אודותיו. בינתיים נפטר אביו במונטריאול, והוא שב להלוויתו של האב, בתיקווה שיימצא שם את בן־דודו, תוך בתינה מחדש את נופי הילדות הקנדיים שלו.

ג'ק הוא דמות חשופה, מלאת שאלות וחשבון־נפש („כשהחל לעבוד ב־1966 על פירמד השני תפס ג'ק שהוא בן שלושים־ושש וכי הנעורים הם דבר שתם־ונשלם. הריהו בן שלושים־ושש ומיקצוען; זה הכל. זו הפעם הראשונה בחייו, כמדומה, נוח היה לפגיעתם של חיידקים. שיניו החלו להתרופף ולהתלוֹק. מעיו צרבו עליו, שהרי מחורים בגודל דובדבנים חסמו את המעבר..."). הוא מתאר את תשיית־הסרטים הסובבת אותו. את התככים, הקמצנות והזדונות („ככל אימו גל־בר האגדי, מפיק אחד שהתחתן עם אשה גוצה מפני שפירוש הדבר היה פרוות־חורפן קצרה יותר...").

אל ג'ק מתקשרת אשה בשם רותי, המודיעה כי בן־דודו ג'וֹאי הבטיח לה ניאוֹאין, ובזו שבעים־מאות לירות שטרלינג מתוך חסכונותיה, והיא תובעת ממנו לשלם לה סכום זה כאשר היא מתקשרת ב־

מרדכי ריצ'לר
ישראל כמוצב של האימפריאליזם

עלילת־האהבים חדשה עם ריואה־החשבון של ג'ק. עם המשך שיחזור תולדות בן־דודו, מביא ג'ק את כל שמותיו וכינוייו, אותם איתר: „ג'וֹאי הרש, ג'סי הופ, יוסף בן־ברוך, ג'וזף דה־לה־הירש, הפרש האחד והיחיד של פיטר־אוברין..." והוא מעמת אותו בהזיותיו על הד"ר מנגלה: „בצבת יוציא את פתימות־הזהב מן השסע המשולש שבין השיניים הקדמיות העל־יונות. לאט, לאט..."

רגש־האשם היהודי שב וחוזר במהלך סיפור הפרש מסיינט־אוברין על ישראל כמוצב של האימפריאליזם, ותיאור מהלך שאלת השאלות של יהדות־העולם — ה־תהליך המשחית העובר על ישראל מאז מילחמת ששת־הימים.

מישפטו של ג'ק מסתיים ב־500 ל"י"ש לקוראיו: „ואולם בניל ארבעים־וחמש, כשעשרה ספרים כבר מאחוריו, הוא מתחיל לחיש בריקות מסויימת סביבו... למה לו להקדיש חודשים ושנים לכתיבת עוד ספר? את מי זה יעניין יותר מכפי שזה עניין או לא עניין עד כה?..."

בן־עזר משמיט מוידוי הספרותי גם את הפרק הכדאיות של מענקי־יצירה, שלהם זכה בעונן ביניוניותו, ובהרצאות על ספרות בקיבוצים תמורת שכר־מרצה מפולפל, ושאר הכנסות צדדיות, שבעזרתן ניתן לד־אוג לחשבון רווחתם החומרית של בני מישפחתו....

הוא מתעלם מעובדה בסיסית אחת — מי שיש בכישרונו לחבר ספרים טובים, נשמתו משוחררת ממועקת השאלות ה־אפולוגטיות והמשעממות, שהוא, בן־עזר, שואל מול המראה שלו.

כותב מדור זה לא היה מתייחס לווי־דוי/סיפורו של בן־עזר. סיבת ההתייחסות נובעת מחציי־תריסר פניות של סופרים בני גילו של בן־עזר, אשר הפנו את תשומת־הלב לווידוי/סיפור זה, וביקשו התייחסות לעניין זה, כדי שאיש מקוראיהם לא יחשוב כי הפנים הישנות והעייפות במראה זו, הם פניהם, או פני הספרות הישראלית בהווה.

מלתעות

פנים ישנות ע"יפות במראה

ב־22 במאי 1981 פתח העיתונאי והמבקר **אהוד בן־עזר** את אחד ממוספי הספרות שראו־אור באותו יום שישי וקרא ספק רשימה ספק סיפור ששמו היה חתום מתחתיו.

תחת הכותרת חצי יובל לעצמו חגג בן־עזר את מחצית היובל ה־ראשונה שלו בספרות הישראלית („כי בגיל ארבעים־וחמש, כשעשרה ספרים כבר מאחוריו ומספר עותקיהם כולם יחד מתקרב לתשעים אלף, ובמצירותיו חומר לעוד שלושה־ארבעה ספרים...")

באהבה עצמית מבהיר בן־עזר את עצמו לעצמו: „הוא יודע שספריו מעניינים, וימשיכו לעניין גם את הקוראים שיהיו בדורות הבאים — אולי לא פחות מרוב הספרים שכותבים בני־תקופתו כ־ארץ..." ובמרירות הוא מטיח כלפי סופרים בני־דורו מבלי לנקוב בשמותיהם (עמוס עוז, אברהם ב. יהושע; יצחק בן־נר, יעקב שבתאי ואח־רים): „איש לא הריע לקראתו עם הופעתו כאילו היה עגל ששמך לליידתו הוא כבר מקפץ על רגליו ומעורר התפעלות, ואיש לא הרימו לגבהים ואיש לא הורידו ממקום הנדוזלה־כביכול שבו שמוהו קודם..."

לקראת סיום רשימתו/סיפורו מבהיר בן־עזר באפולוגטיקה

אהוד בן־עזר
„מקפץ על רגליו"

קנס בהוצאות התביעה, כאשר השופט מגנה אותו ב„אתה היית מיפש מצופש, הרש. אתה אדם שוכה בכל היתרונות, ניכר כך שאתה איש נבון וברוך־כישרונות, ובכל־זאת אתה עומד כאן היום כחרפה... מתוך איזולת, ואולי מתוך אנוכיות סתם, קשרת קשר של חברות עם אדם שאופיו הפסול ניכר בעליל, ואגב כך העמדת בסכנה את מישפחתך ואת רכושך...„

סיפורו של ג'ואי — הפרש מסיינט־אוריין, מסתיים כאשר זה מת בתוך מטוס מבריחי סיגריות שנפל באמריקה הדרומית.

סיפרו של מרדכי ריצ'לר הוא אחד המעולים שראו אור באחרונה בתרגום לעברית. זה ספר מומלץ ביותר, למרות פעלולי התרגום של המתורגמן **אהרון אמיר** (תקריב: דרגנעות; הייבלוק אליס: מקפה לבית־הרחם; מעשנים הרבה עשב בסאסקס; גבעת הייברסטוק), ושאר אידיוקים אופייניים למתרגם זה, שאינם מצליחים לפגום בכוח היצירתי של ריצ'לר בספר מעולה זה.

מקור

„עיסה פחומה"

קשה להיות יוצא־חלציו של סופר שזכה בפרס נובל. בתו של **ש"י עגנון**, **אמונה ירון**, ניסתה כוחה במחצית שנות השישים בפירסום סיפורים, ועד מהרה יעץ לה מי שיעץ לחדול מכך, ולהתמסר לעבודת־הפיענוח של כתבי אביה.

איש לא העניק עצה דומה ל**ישראל זמיר**, בנו של חתן פרס נובל, **יצחק בשביס־זינגר**. כתוצאה מכך ראה־אור באחרונה קובץ סיפורים צנום, הנושא את הכותרת סנדל של סוס*.

סנדל של סוס מגמה להתמודד עם גלריה של קלישאות ספרותיות, שסופרים ישראליים רבים עסקו בהן בכישרון רב יותר. מיגרעתו הבולטת והראשונה של זמיר, היא עיסוקו בעיתונות, עיסוק שכתוצאה ממנו הדמויות שהוא מתאר בסיפוריו הן חד־מימדיות, כחושות וגטולות ערך. במילים אחרות: שורה של פוסטרים ותו לא.

כבר בסיפור הראשון מרד הבן, עוסק זמיר בסיפורו של בן קיבוץ שהשתתף במילחמה, נפצע, התמוטט וירד לחוצלארץ, ומאוחר יותר התגייס לאחד מאירגוני החבלה הפלסטיניים. לכאורה, נושא מרתק לעיסוק ספרותי. המציאות: קלישאות שחוקות של קיבוץ, צבא, מילחמה, יורדים, מרד הצעירים, בגידה בערכים וגיוס לאש"ף, בעזרתם נוטל המחבר את העוקץ מסיפורו. מה עוד שלשונו שטוחה כדמיוותיו, והוא אף נכשל בה, בניסוחים כמו „עיסה פחומה" — ניסוחים שלא צה"ל וגם לא האקדמיה ללשון העברית לא היו מקבלים למילוניהם.

את הקלישאות שלו („ומה על פוחרי־הנשק, מופר המילחמה, ערכים הומאניטריים שעליהם נתחנכנו ?") מספר הגיבור בחוסר אמינות מוחלט. חוסר־אמינות זה חוזר גם כאשר הבן מסביר בקיבוץ לאביו „אבא, הקיבוץ כבר איננו. תפקידו נסתיים. אין צורך בו עוד. כיום זו קומונה של עשירים החיה מכספי התנועה־הציונית, מנשלת ערבים מאדמתם וגוזלת אותה לעצמה, מנצלת עבודה־שכירה ומתקיימת על ניצול הזולת. אבא, צריך להודות בכל אלה באומץ !" זמיר צודק בפניית הבן אל האב בדבר הצורך באומץ. אבל שוכח כי יש לומר דברים אלה גם בכישרון, וגם באמינות לשונית, ולא בארכאיות הפוסטרית שבה נאמרים הדברים.

---

* ישראל זמיר — סנדל של סוס; הוצאת ספרית פועלים; 158 עמודים (כריכה רכה).

הסיפור השני הוא האחד והיחיד שהוא בעל ערך כלשהו בקובץ זה. בהפגישה מתאר זמיר את פגישתו באביו בשביס־זינגר בניו־יורק, אחרי שנים רבות של פרידה. זה סיפור שכבר ראה אור בעבר, מול סיפור של בשביס־זינגר האב על הפגישה. סיפורו של האב מקנה את הערך, החיים והכוח לסיפורו של הבן.

סיפור הכותרת לקובץ סנדל של סוס, הוא סיפור משולי מילחמת יום־הכיפורים, „פסול חיתון", ניצול שואה שהגרמנים התעללו במחנה־הריכוז בגופו. הגיבור **זליג**, שהוא „כרות שופכה" (פרט שזמיר אינו מפרטו בגוף הסיפור מסיבות השמורות עמו — שהרי נאמר 'כרות שופכה לא יבוא בקהל ישראל'), מביא טפח של המאבק בכפיה־הדתית בישראל, ומסתיים בירידתו לגרמניה. הרושם של הקורא הוא, שאת כריתת השופכה שביצעו הגרמנים בגופו של זליג, השלים זמיר את כריתת

בן (ישראל?) זמיר ואב (יצחק) בשביס־זינגר
תפוחו הספרותי של הבן נפל הרחק מעצו הספרותי של האב

סיפור אשר אינו מבהיר די הצורך לקורא, מה היתה כוונת המחבר, אם היתה כזאת. הסיפור ג'וליה הוא נסיון של זמיר, אגב — נסיון החוזר בעוד כמה סיפורים בקובץ — להעניק לישראלי הפרימיטיבי טפח מארצות־הברית, כפי שזמיר למד אותה בימי שליחותו שם. זה סיפור על יהודים מתבוללים, על צעירה העומדת להינשא לגוי, אשר החברה הנוצרית דוחה אותה, ובהגיעה לישראל, הספק שב־יהדותה דוחה אותה דחייה דומה.

במסכת זו של מתבוללים, בני־קיבוצים וחוזרים־בתשובה לא ניפקד מקומה של אלמנת־המילחמה בסיפור רותי, שבו מגיעות הקלישאות הלשוניות והתיאוריות לשיא מדהים של בנאליות. בנאליות זו ממשיכה לנתב דרכה בסיפור השמאלן, שבו מספר זמיר על קיבוצניק סטאליניסט של שנות החמישים אשר יורד לארצות־הברית, ובנו נהרג בסופו של דבר כמתנדב בגבול הישראלי. כאן נחשפת שיטיחיותו של זמיר בכל עוזה. יכולת תיאורו את תקופת הסטלינזים בקיבוצים דלילה כמרק במחנה אסירים בטונדרות של סיביר.

הסיפור בשר תותחים כתוב בנוסח הריאליזם־הסוציאליסטי הארץ־ישראלי, המתווסף למיצבור המשעמם של סיפור תש"ח, כפי שאלה הובאו עד בלי סוף בידי **שחם, מגד** ודומיהם. זינגר מצרף למיצבור ספרותי זה את תרומתו הדלה עד למאוד, אשר עשוייה להפוך את שחם, מגד ודומיהם לגדולי סופרי הדור. לריח הזיעה של לוחמי תש"ח הוא מצרף את הדם והעשן של השואה, ומאפשר לנוסחה כימית ספרותית זו לחמוק מבין אצבעותיו ולהלאות את הקורא.

מגיבורי תש"ח ממשיך הקובץ אל הבעיה של ההומוסכסואל והקיבוץ, תחת הכותרת 'עליזי' כל הארצות התאחדו', ובו סיפורו של צעיר יהודי מארצות־הברית, בעל תוויות של ראדיקל משנות השישים, המגיע לקיבוץ ללמוד באולפן, ומבקש להביא עמו את חברו („הנוכל לגור יחד, באותו חדר ?") ועד לשאלה המהססת: „היש בקיבוץ מקום למהפכנים 'עליזים' ?..." והתשובה היא „לא". בדומה לסיפורים אחרים של זמיר, גם סיפור זה הופך למסכת אפולוגטית של התוה בלתי חדלה של שמות, סיסמות, מלים, פסוקים ומישפטים — אשר אינם מתאחים בסיכומו של דבר לכדי מעשה ספרותי ראוי לשמו.

את שיא־החמצותיו של זמיר הוא מנציח בסיפורו הפסול. בסיפור זה הוא מתאר כל אישיותו, וצירף סיפור זה למסכת החמצותיו הספרותיות.

גלריה יומרנית זו של יורדים, ילידי קיבוץ המתגייסים לאש"ף, כרות שופכה, הומוסכסואל ועוד, לא היתה עומדת מן־הסתם, בלא פרק שיוקדש למאבק על שיחרורה של האשה, פרק שכותרתו היא מדעים נשיים. סיפור זה הוא בן־הזוג הניקבי של סיפור ההומוסכסואל בקיבוץ. כאן שוב מגולל זמיר קלישאות אידיאולוגיות של תנועה זו, ומותיר את הקורא בבערות ספרותית.

תחת הכותרת הנגמל מביא זמיר את מדור הסמים, שרמתו כשאר מדורי הקידמה של הסיפורים הקודמים.

סנדל של סוס הוא קובץ סיפורי בוסר, שהמניעים להוצאתו־לאור היו מן הסתם לא כלכליים, אלא חברתיים. גם הביקורת לא העניקה לספר זה כבוד יוצא־דופן, אך, יחד עם זאת, העדיפה למלא פיה במים, בשל הכבוד שמבקרים רוחשים לאביו של המחבר.

רק מוסף־ספרות אחד יצא־מעורו עם הופעת ספר זה. הכוונה למדור הספרות של על המשמר בעריכת **א.ב. יפה**, שהקדיש לסנדל של סוס שתי ביקורות רחבות ממדים (ב־14 באוגוסט 1981 וב־25 בספטמבר 1981), דבר שהוא כמעט בלתי־מקובל בארץ. שני המבקרים, ששרו שירי הלל לישראל זמיר, שכחו להזכיר, כי הוא נימנה על צוות עיתונאי על המשמר.

למקרא סנדל של סוס אין ספק שתפוחו הספרותי של הבן נפל הרחק מעצו הספרותי של האב, ומתברר שלא לכל (ישראל) זמיר הוא (בשביל) זינגר. וחבל.

בעולם

הדואר האמריקאי

בשנה הבאה (1982) יחגגו בעולם את יום הולדתו המאה של הסופר האירי הנודע **ג'יימס ג'ויס**, בסידרה של אירועים יהיה פירסומו של בול דואר במחיר נקוב של 25 סנט, שיונפק על־ידי הדואר האמריקאי.

ג'ויס, שסיפרו החשוב ביותר יוליסס היה אחד מקורבנות הדואר האמריקאי, שחוקי הצנזורה האמריקאיים מעניקים לו את כושר השיפוט לפסילת משלוח ספרים מסויימים בתואנה של פורנוגרפיה.

יוליסס של ג'ויס ראה אור בפאריס, והפצתו בארצות־הברית נמנעה על־ידי הדואר האמריקאי. נסיון עקשני של כמה מו"לים ומפיצי ספרים, הביא את יוליסס להתדיינות במערכת־המישפטית של ארצות־הברית, עד לבית־המישפט העליון שלה.

בשנת 1933, לאחר עיון רב־חודשים, לימוד הבטיה השונים של הספרות בזרם־התודעה, פסק השופט־המחוזי **וולזלי** נגד פסילת יוליסס בידי הדואר האמריקאי, ובזכותו של ג'ויס כסופר, ומצא את יוליסס כיצירת ספרות לכל דבר, ולא „תועבה לשם תועבה", כקביעת מחלקת הצנזורה של הדואר האמריקאי.

ב־7 באוגוסט 1934 פנה התובע הממשלתי לבית־הדין האמריקאי לעירעורים, בשם הדואר האמריקאי, בעירעור על פסיקתו של השופט וולזלי, בפני השופט **האנט**, שחזר וקיבל את טענת מו"ליו של ג'ויס, ופסק בזכותו של יוליסס.

מישפטי יוליסס בארצות־הברית הביאו בסופו של דבר לליברליזציה יחסית בהתייחסות ליצירות ספרות בעלות נטיות להזיות, ולתיאורי מין, לעומת השמרנות, אותה ייצג מישרד־הדואר האמריקאי.

אלא שבארצות־הברית, בה יש מילכוד של חוקים פדראליים וחוקי המדינות, עדיין חוגגת לה השמחנות והצנזורה. מחקר שראה אור באחרונה, עשור של צנזורה מאת **ר.ב. וורס**, מגלה כי בארצות־הברית פועלים למעלה מ־200 ארגונים המטיפים לצנזורה, ובין הספרים המוח־

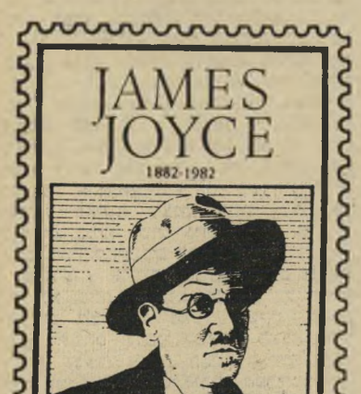

ג'יימס ג'ויס
שריפת ספרים

רמים בכמה ממדינותיה בולטים: התפסן בשדה השיפון של **ג'ון סאלינג'ר**, עולם חדש ונועז מאת **אלדוס האכסלי**, עינבי זעם מאת **ג'ון סטיינבק**, מילכוד 22 של **ג'וזף הלר** ועוד ספרים. סיפור אופייני הוא הסיפור על בית־ספר תיכון בצפון דאקוטה, שתלמידיו ומוריו שרפו בשנת 1973 שלוש יצירות: בית מיטבחיים מספר 5 מאת **קורט ונגוט**, הגאולה של **ג'יימס דיקי** ואנתולוגיה של סיפורים מאת **ג'וזף קונראד**, **ג'והן סטיינבק**, **ויליאם פוקנר** ורבים נוספים.

בחוגים ספרותיים בארצות־הברית נשאלת השאלה, אם ישתמשו בבולים אלה תושביה השמרנים של ארצות־הברית, בזורים שבהם עדיין פוסלים ספרים, מעלים אותם על המוקד, ומגנים את הקידמה וחופש ההבעה על כל צורותיהן.

מאת בן עומר

זה היה השבוע הזה שהיה

לפני 25 שנה

גליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק סיפר בכתבת־שער, תחת הכותרת „ריגול בישראל", את סיפורו של רב־סרן מאשקה יולין, שנתגלה כמרגל. במדורו „הנדון", שהקדים בכמה ימים את פרוץ „מיבצע קדש" (מילחמת סיני), תחת הכותרת „מטכ"ל לכן", הסביר העורך את הצורך להת־כונן לשלום באותה מידה בה מתכוננת ישראל למילחמה. סופרו המשותף של „העולם הזה" בישראל, עמוס קינן, סיפר, תחת הכותרת „שוק התפוחים הקדושים" („חקל תפוחין קדישין") על עולמה של צפת ותושביה.

מדור המישטרה של השבועון הוקדש ל„שיטה בלתי־מוסרית ונפסדת" — דיווח ממישפטו של מגן־המפקח־הכללי של המיש־טרה, עמוס בן־גוריון. תחת הכותרת „ראש הככשה השחורה", במדור הספורט, תואר עולמו של שחקן הכדורגל אליעזר שפיגל (אביו של גיורא שפיגל).

כשער הגליון: מרגל פוביטי מאשקה יולין.

מילחמת דויד בן־גוריון במנחם בגין ✶ העיתון הפרטי של אליעזר שטיינמן ✶ מקרר חשמלי במקום שכר־סופרים

„העולם הזה" 993
תאריך: 24.10.1956

העם

מחוץ לאור הזרקור

במשך כמה חדשים היה המרחב מרכז העולם. מילחמתו של גמאל עבד אל־נאצר בסואץ, פעולות־הרצח של הכנופיות הירדניות וקרבות־התגמול של צה"ל, הב־טיחו לו מקום מכובד בכותרת הראשית של כל עיתון רציני. בני ארצות המרחב התרגלו לחיות ולפעול באור הזרקור, כשחקנים ראשיים על הבימה העולמית.

השבוע הופנה הזרקור לפתע לפינה אחרת של הבימה, דבר שהזכיר לאנשי המרחב שאין להם מונופולין על הכו־תרות הראשיות. המאבק הנועז של העם הפולני, אחד העמים הלאומניים ביותר בעולם, ריתק גם את תשומת לבם של חברי המשקים שעל גבול הירדן. הידיעות על תנועותיהן של יחידות־שיריון בנות 800 טאנקים עוררו אנחה של קינאה גם בלב מפקדי השיריון הישראליים.

גידודי שדה. אולם המרחב לא שקט לרגע. הצבא המצרי, שהתרכז במשך כמה שבועות סביב תעלת סואץ, כדי לקדם פני התקפה בריטית־צרפתית אפשרית, התפנה שוב לגבול ישראל. התוצאה ה־ראשונה היתה הריגתם של שמואל גרוס (20), דניאל פלג (21) וחיים אטלס (27) ופציעת עשרות חבריהם בשדה־מוקשים שנזרע באיזור ניצנה, איזור שבו אין נזרעים כמעט שום גידולי־שדה אחרים. שוב גברו הסיכויים לסופה בגבול זה. *

מאורעות אחרים היו מרעישים פחות, אך לא פחות גורליים. המאבק על הירדן בשבוע הבחירות נמשך בשקט. שדמה מאוד לשקט שלפני הסערה. הצבא הע־ראקי, שנעצר זמנית, הודות לאיומי המצ־רים וטכסיסי שליטי ירדן הפרו־מצריים, עמד הכן ליד מכוניותיו. בכל כביש המרחב זרם לו נשק כבד וחדיש, כמעט בכל הכיוונים.

אבא אליעזר שפיגל

מאמן את בנו גיורא שפיגל. כוכב־העבר של קבוצת „מכבי פתח־תיקווה", בתצלום נדיר זה, מלפני 25 שנה, כשהוא מאמן את בנו גיורא, מי שהפך מאוחר יותר לעמוד התווך של נבחרת הכדורגל הישראלית, ולאחד מכדורגלני היצוא של ישראל.

הכנסת

צעקות ודמעות

הפרוטוקול הסטינוגרפי של הישיבה הקע"ג של המושב השני של הכנסת השלישית סיפר על כך בצורה הבאה:

דויד בן־גוריון: כך מוריד ראש סיעת חרות את רמת הוויכוח המוסרי בכנסת, והופך את עצמו לחוכא ואיטלו־לא... האנשים הנותנים עצות אלו, אינני מאמין... לדמעות התנין שהם שופכים על חללי צה"ל...

מנחם בגין: חסר־בושה אתה!

אסתר רזיאי־נאור: לנו אין בנים שנפלו?

אריה בן־אליעזר: כמה פעמים אתה הצעת מילחמה?

אסתר רזיאי־נאור: לנו אין אל־מנות ויתומים? כמה יהודים נפלו מידיך במישרין?

מנחם בגין: האם כבוד הישוב־ראש לא יעיר לנואם? זוהי השפלת כבוד ישראל.

היו"ר יוסף שפרינצק: שמענו בבית הזה דברים רבים שלא צריכים להישמע.

* שלושה ימים אחרי צאת גליון זה של העולם הזה למכירה, פרצו יחידות צה"ל לסיני.

דויד בן־גוריון: אני מודה שלוש פעמים ביום למי שיש להודות, שנתן תבונה לעם ישראל לא ללכת שולל אחרי תיקות פטריוטיות, כביכול, אלה.

אריה בן־אליעזר: אתה עומד ב־ראש צבא שכל בני ישראל חיילים בו, וכך אתה מדבר?

מנחם בגין: מופקר שכמותך!

גולדה מאיר: אדוני היושב־ראש, איזה דיבור זה?

זה קרה בדיוק שבוע ימים אחרי ש־חיילי צה"ל יצאו ממחנותיהם כדי לכבוש את יעדיהם באיזור קלקיליה.

„אויב" או „ריב". מאז, עד להת־נצלות המגומגמת שלא התנצלה על דבר, תהו רבים מדוע אמר דויד בן־גוריון את אשר אמר. היתה זאת הפרובוקציה החמישית, מאז קום הכנסת הראשונה. חמש הקודמות:

● התקפה על אנשי האצ"ל תוך סירוב להעניק לפצועיהם מעמד של נכי מילחמה;

● הנאום „פקדתי להשמיד האוניה (אלטלנה) והאוניה הושמדה!"

● הנאום שבו הודיע כי מנחם בגין מזכיר לו את היטלר;

● הפסוק „לא נלחמתם ולא תילחמו!"

כמה מן הפרשנים סברו כי גם הת־פרצות זו היתה מתוכננת מראש. בהז־כירם את הקטע המפורסם של „לקוט הכזבים" על הדוקטור*, טענו כי בן־גוריון השתמש בסערה כדי להסיח את הדעת מן העובדה המכרעת של הוויכוח המדיני בכנסת: חוסר מתן תשובה מציד־ו על אף שאילתה אחת מן השאלות הגו־רליות של מילחמה ושלום.

* לפי הסיפור דיבר ד"ר משה סנה, אז ראש המיפקדה הארצית של ההגנה, לפני אחת היחידות. בסוף הנאום מצאו על השולחן את הפיתקה בה רשם מראש את ראשי הפרקים, ובה הוראות לעצמו: „וכאן להרים את הקול — כי אין נימו־קים משכנעים."

על דבר אחד הסכימו הכל: לא היתה הפעם כל פרובוקציה מצד חרות. להיפך, כשקם אחד הצירים בוועידה האחרונה של תנועה זו ודרש כי מנחם בגין יכריז שאנשי מפא"י הם „אויבים", ברוח עקרו־נות אצ"ל בשעתו („האירגון הצבאי ה־לאומי בארץ־ישראל יכריז איבה על כל גוף וכל גורם, בין עברי ובין בלתי־עברי, שיהבל בהשגת המטרה"), הצדיק בגין בחריפות את דעתו שמפא"י היא רק „ריבה" ולא „אוייבת".

פריטה על אמהות. מאחורי הטכ־סיסים הרגעיים של המריבות המישפחתיות הבינמיפלגתיות, בלטה עובדה אחת: כמ־עט כל הצדדים החלו מכוונים עתה את מילחמת הבחירות שלהן אל האם העבריה שיש לה בנים בצה"ל. הפריטה על רגש האמהות הפכה לנוהג קבוע במוסיקה המיפלגתית, בייחוד מאז קלקיליה רבת־הקורבנות.

בעוד שמנחם בגין הכריז כי בן־גוריון גורם להריגת צעירים ללא תכלית, בשעה שמילחמה זו מה הצעות חרות, תתן תכלית למותם. שם בן־גוריון את כל הדגש בנאומו על הודאה סנטימנטלית בדאגתו המתמדת לחיי הצעירים.

העוקץ: תיקוותו של בן־גוריון כי ביום הבחירות תחשוש האשה להצביע בעד מיפלגה העלולה להוביל למילחמה, ותאמין לבן־גוריון שהוא יעשה את הכל כדי למנוע מילחמה בוללת.

לא היה זה ויכוח מדיני. אבל היה זה ויכוח יעיל מבחינה מיפלגתית.

עיתונות

סופר על משמרתו

„מאז שהפסיקו לצנזר את מאמרי הספ־רות, נעלם הקורא האחרון של שטיינ־מן." טען בארסיותו הרגילה המשורר זלמן שניאור.

גם ברל כצנלסון, אדם שלא נטה להש־מצות, סבר בקול רם כי: „המאמרים של שטיינמן הם ים של מילים ומידבר של מחשבות."

אולם איש אחד כופר לחלוטין בדיעה שלילית זו. זהו עורך המדור הספרותי של דבר. הוא סבור לא רק כי שטיינמן הוא סופר גדול, אלא גם כי הגאוניות הספרותית היא תכונה מישפחתית.

עבודה מונומנטאלית. מדור ספ־רותי רגיל בדבר מכיל דף גדול, במוסף יום השישי. המדור האחרון כלל את הפר־טים הבאים:

● מאמר אדיר, בגודל של קרוב לע־מוד, מאת ב.י. מיכלי, תחת הכותרת: סופר על משמרתו, הדן כולו באליעזר שטיינמן.

● סיפור גדול בשם אושרו של סר־קראטס מאת א. שטיינמן.

● המדור פתחי ספרים, שנפתח בידי־עה כי „במוצאת כנסת יצאו שני כרכים גדולים... ,מישנה תב"ד', שהם המשך עבו־דתו המונומנטאלית של אליעזר שטיינמן על באר החסידות..."

הזקן ובנו. לא היה זה מדור בלתי־רגיל. שבוע לפני כן הכיל אותו מדור:

● עוד מאמר של ב.י. מיכלי על אלי־עזר שטיינמן.

● ציור יפה של אליעזר שטיינמן.

מדור קבוע אחר בדף הספרות של דבר: המדור אושפיז אומר מאת ד. אוש־פיז, שאינו אלא דויד שחם, שאינו אלא דויד שטיינמן, בנו של אליעזר*.

גליון זה לא הכיל סיפור מאת אליעזר שטיינמן. לעומת זאת הופיע סיפורו „חלב עם תמונה" בגליון הקודם.

חיבה עמוקה זו לסופר ישראלי, יכלה לנגוע ללב, לולא עובדה אחת: מזה חצי שנה, עורך המדור הספרותי של דבר הוא אליעזר שטיינמן.

* בן אחר של שטיינמן: נתן („קרא לי סימקה") שחם.

אנשים

● ראש־הממשלה **דויד בן־גוריון** המציא מונה חדש בשעת דיוני הכנסת השבוע: „דחרוזיציה" (על משקל דסט־ליניציה), וכוונתו: תהליך שעבר לדע־תו על כמה ממנהיגי הציונים הכלליים.

● המשורר **אזרי צבי גרינברג** קי־בל שכר־סופרים מיוחד במינו תמורת שי־רו האחרון, שהתפרסם על עמוד שלם בגליון מעריב של ערב־סוכות: בתמורה: העניק לו מעריב מקרר חשמלי.

● עורך היומון חרות **יוסף ווינצקי**, לאחר שבן־גוריון קרא את שירו של **נתן אלתרמן** בכנסת: „הכינוי המת־אים לבן־גוריון הוא — הציסאטור הג־דול".

● פרופסור **ישעיהו ליבוביץ:** „בימים עברו היו קוראים בשם בחור ישיבה לבחור שלמד בבית־מדרש. כיום קוראים בשם בחור ישיבה לצעיר המש־תמט משירות בצבא."

● פרופסור **היינריך שטראוס** איש אגודת־איחוד (יורשתה של ברית־שלום): „הברירה היא — להשלים עם האויב הפני־מי, השחיתות והמעילה, או להשלים עם האויב החיצוני, הערבי."

קמיל בְּלוּ עושה לך
כל מה שהטבע עושה לתינוקך.

קמיל בלו אל סבון בתחליב מן הטבע – מכיל אזולן שמקורו בפרחי הקמומילה הידועים מזה שנים רבות בתכונותיהם המועילות לעור.
אל סבון **קמיל בלו** – מותאם במיוחד לחומציותו הטבעית של העור, הוא אינו מסיים פעילותו בגמר הרחצה ושומר על העור בפני יובש וגירויים, יוצר שכבה מגינה על העור ומקנה לו רכות וריענון.
קמיל בלו – הינו ממשפחת מוצרי הקמיל אשר פותחו ויוצרו במעבדות דר' פישר המתמחות במיוחד בייצור תכשירים קוסמטיים טבעיים בידע רפואי.
קמיל בלו טבעי...כל מה שעורך מבקש.

אל סבון בתחליב – יש לו טבע לפנק.

Kamil blue

ךְ כְּמוֹ בַּחֲלוֹם.
ת גַּן עֵדֶן כָּל הַיּוֹם.
גּוּפֵךְ,
י עַל פָּנֶיךְ,
נִשְׁעָרֵךְ,
הוואי בְּלֶחְיֵיךְ.
מְפַנֵּק וּמַרְגִּיעַ.
הוואי רַעֲנָן וּמַבְטִיחַ.

הוואי.

סבון, שמפו, דאודורנט,
אפטרשייב וקצף גילוח.
משפחת הוואי של "שמן".

שמן

מזל דבוש (משמאל) התאהבה באסיר הנמלט משה דנינו כשראתה את תמונתו במודעת "מבוקשים" ונישאה לו בכלא

האהבה שבופה

סוהרים

מודעת ה"מבוקשים" של המישטרה משכה את תשומת־ליבה של מזל דבוש, מזל, ספרית בת 18 וחצי מאשקלון, הביטה על תמונות שמונת האסירים שברחו מכלא רמלה ב־8.1.1979. אחת התמונות, של האסיר הנמלט משה דנינו, צדה את עינה. "הרגשתי שהתאהבתי," סיפרה מזל לאחותה.

היא התחילה לעקוב אחרי הדיווחים בעיתונות, שסיפרו על מצוד המישטרה על האסירים, שהוגדרו כמסוכנים ביותר.

משה דנינו הורשע ב־17.3.1974 ברצח חיים ("טריסטני") אפרגן, ונדון למאסר עולם.

יחד עם שני אסירים נוספים, אורי מזרחי ומאיר מכורש, הוא התבצר בדירה ברחוב החרמון 23 בבת־ים. המישטרה איתרה את הדירה, ולכדה אותם. בכתב־האישום טוענת המישטרה כי שלושת ה־אסירים הנמלטים היו חמושים, וכי בשעה שהכוח המישטרתי פרץ לדירה. הם ירו בשוטרים. כתוצאה מיריות אלה נפצע השוטר מאיר בוקובזה בראשו.

השוטרים השיבו באש, ופצעו את משה דנינו בביטנו. הוא אושפז לזמן ממושך בבית־חולים, ועבר סדירת ניתוחים. דנינו טוען שעד היום הוא סובל מכאבים ב־ביטנו.

כשנודע למזל דבוש כי משה דנינו נתפס והוחזר לכלא רמלה, היא כתבה לו שתמונתו מצאה חן בעיניה ושהיא מבקשת לבקרו ולהכירו מקרוב. התשובה מ־כלא רמלה לא איחרה לבוא. דנינו הזמין את מזל לבקרו בכלא.

מזל התרגשה מאוד. היא מספרת: "כש־ראיתי את משה מקרוב ושוחחתי איתו, ידעתי שהוא הגבר שאני רוצה להקדיש לו את החיים שלי. הוא פיקח ומדבר בסיגנון יפה, והוא גם עדין. הוא אמר לי שכל מה שקרה איתו, וזה שהוא שפוט למאסר־עולם, זה לא סוף העולם.

הוא לומד וקורא הרבה, ויש לו מושג בכל דבר. הוא אמר לי שעשה כמה טעויות כשהיה צעיר, ושביגלל זה עכשיו הוא יושב בבית־הסוהר, אבל הוא רוצה לפתוח דף חדש בחיים. משה השאיר עלי רושם נהדר, ותיכף כשחזרתי לאשקלון סיפרתי לאחת מאחיותי על האהבה שלי."

הקשר עם דנינו הפך למרכז חייה של מזל. במשך שנה וחצי היא נסעה לבקר אותו אחת לשבועיים. באחד הביקורים הציע לה דנינו נישואין.

משה דנינו

"המקום המטונף הזה..."

משה דנינו כלוא באגף מבודד ב־בית־המעצר ברמלה. זהו אגף המיועד לאסירים מסוכנים במיוחד. היציאה לחצר מותרת למשך שעה אחת ביום בילבד, ולפעמים גם זה לא. אגף זה הוא מרתף אפל, מתחת לאדמה, שחלונותיו מכוסים בפח.

משה דנינו מתאר את מגוריו כ"בית־קברות מתחת לאדמה." במיכתב שהבריח דנינו להעולם הזה הוא כותב: ..."זהו מקום אכזר שאין לתאר זאת במילים. כשאת קוראת איזה כתבה על המקום הזה אז תדעי לך שזה בא מפיהם של מלשינים שנמצאים באגף, שאין להם שום ברירה אלא לספר מה שהמנהל מכתיב להם. עובדה, כשיש איזה ביקורת של חברי־כנסת או עיתונאים, אצלנו הם לא נכנסים לעולם (הדגשה במקור) מחשש שנאמר להם בדיוק את האמת על המקום המטונף הזה...

"אסירים כאן מוכים כימעט יום־יום, ואת הצעקות והזעקות שלהם אנו שומעים כל יום, גם ביום וגם בלילה. במיוחד בלילה. עד היום אף אחד מחוץ לכלא לא יודע מזה... איך הם עושים זאת?"

דנינו טוען שבשל תנאי המעצר הקשים שורר מתח מתמיד בין האסירים, שהופכים לפעמים מחברים טובים לאויבים. כך קרה גם במיקרה של אורי מזרחי ומשה דנינו, שנדונו על אותו רצח, ישבו ביחד בכלא ואחר־כך גם נמלטו ביחד. לפני כמה חודשים יצאו כמה אסירים לחצר לשעה המותרת להם, ושיחקו בכדורגל. תוך כדי המישחק קרא מיזרחי לעבר דנינו "מניאק". דנינו התנפל עליו ודקר אותו בגבו.

מישפטו של דנינו בעוון התקיפה התברר ב־1.10.1981 לפני השופט גולדברג. העבירה שיויחסה לו היתה לפי סעיף 329 — חבלה בכוונה מחמירה. העונש המירבי על עבירה זו הוא 14 שנות מאסר.

עורך־הדין אהרון יזדי, אשר מונה על־ידי בית־המישפט, אחרי שכל עורכי־הדין סירבו לטפל בתיק, טען להגנתו של דנינו כי היתה רשלנות מצד הסוהרים, אשר לא נקטו באמצעי זהירות מתאימים. הוא גם הסביר לבית־המישפט כמה חמור הכינוי "מניאק" בין כותלי־הכלא, שכן כינוי זה מתייחס למלשינים, למשתפי־פעולה ולסוטי־מין.

עורך־הדין יזדי גולל את פרשת חייו של דנינו, שנעזב על־ידי אביו בהיותו בן 11, התגלגל למוסדות ומשם לעולם ה־פשע. הוא סיפר שדנינו הכיר נערה אשר קשרה את גורלה בגורלו, וכי הוא רוצה לחזור למוטב בכל מחיר, אפילו במיסגרת הקשה והמגבילה של בית־הסוהר.

השופט גולדברג התחשב בטיעוניו של עורך־הדין יזדי, ופסק לדנינו רק שנת מאסר אחת, בנוסף למאסר־העולם שהוא מרצה.

המוזמנים הצטוו לעוב

כשהחליטו מזל דבוש ומשה דנינו להינשא, הם פנו למנהל בית־המעצר של כלא רמלה, רב־כלאי רוני ניצן. אחרי דחיות מרובות והחלטות סותרות, הוחלט לאפשר להם להינשא בתוך הכלא.

לבני־הזוג ניתנה רשות להזמין אך ורק קרובי־מישפחה. דנינו היה בטוח שגם אחיו, יוסי, המרצה אף הוא תקופת מאסר ארוכה בכלא רמלה, יורשה להשתתף בטקס הנישואין. אך רוני ניצן טען שאין הוא יכול להתיר את השתתפותו של האח, כי הדבר אינו בסמכותו.

האחים, שהופרדו על־ידי שילטונות הכלא, ושלא התראו זה כמה שנים, פנו באמצעות עורך־הדין יזדי, לבית־המישפט המחוזי בתל־אביב, וזה נתן את הסכמתו להשתתפות האח.

לעורך־הדין יזדי נמסר שתהיינה הגבלות בכיבוד. יזדי ביקש להפקיד בידי רוני ניצן כסף לשם קניית עוגת החתונה, אך ניצן סירב. מזל ומשה ביקשו להנציח את יום נישואיהם בתמונות. שילטונות הכלא אמרו שעל מזל לקנות את סירטי־הצילום ולהביא אותם לצלם בית־הסוהר, כי אסור להכניס לכלא מצלמה מטעמי ביטחון.

האורחים באו. דנינו לבש בגדים חדשים שקנתה לו מזל, והיא לבשה שימלת

(המשך בעמוד 70)

"הוא היה מוצה כהר ורגוע באנם"

(המשך מעמוד 7)

כך: ביום־השנה של ניצחונו, כשהוא לו־בש מדים, וכשהוא עומד על רגליו!")

■ ■ ■

ר ק עד דבר אחד חבל, לדעת ג'־האן: שלא זכה לראות בהגשמה הסופית של חלומו — החזרת החלק האחרון של סיני.

ערב מותו טיילה ג'יהאן עם אנוור בגינת ביתם. בכל יום היה הנשיא צועד במשך שעה.

באותה הזדמנות הפליג אנוור אל־סאדאת בחלומות. "הוא היה מלא תיקווה לעתיד. הוא דיבר על היום שבוא תוחזר שארית האדמה המצרית. ביום הזה יידלק אור בכל בית מצרי."

אולם גם בכך מצאה ג'יהאן סיבה הישראלים חששו שעשו שלום עם איש לנחמה. "עכשיו יראו הכל כי מיפעלו של בעלי לא נשאר מיפעל של איש אחד. אחד בלבד. עכשיו יראו כולם שאנוור אל־סאדאת הנחיל את חזונו לכל עמו."

אילו ניתן לו לבחור בעצמו את צורת מותו, היה רוצה למות כך!

ושוב אמרה את אותו הפסוק, שחזר בדבריה שוב ושוב: "אנוור נגמר, אבל מצריים נמשכת. השלום יימשך, כי בעלי הכין לו יסודות מוצקים."

ואחרי כמה דקות: "זה היה סוף מת־אים. הוא הקריב למען חזונו את הקורבן העליון. בהקריבו את הקורבן הזה הוא הפך את החזון נחלת ההיסטוריה."

ועוד נחמה: אילו מת לפני עשר שנים, זה היה נורא, כי לא היה רואה ברכה מלאה במישפחתו. והנה, בינתיים כל ה־בנות נישאו, ואנוור אל־סאדאת ראה אר־בעה נכדים. גורלו התגשם."

■ ■ ■

ה כת הצעירה, ג'יהאן, נכנסה לחדר. לחצתי את ידה בדומיה, והיא ישבה בשקט על הספה, ליד אמה. היא נראתה הרוסה לגמרי, ולא הפליטה אף מילה אחת. כעבור כמה דקות קמה, שוב בדומיה, ויצאה. היא נראתה כאחת המחפשת נחמה בחברת אמה.

"האם אתה מעשן?" נזכרה לפתע ג'־האן־האם, והגישה לי את הטס שהיה מונח על השולחן, ועליו כמה מינים של סי־גריות.

אמרתי שאיני מעשן סיגריות, אלא מקטרת. סיפרתי לה שבעת הראיון הגדול שהעניק לי בעלה, ביקשתי רשות לעשן פייפ. הנשיא הוציא אף הוא מקטרת, ואז התברר כי שנינו מעשנים מקטורות בנות אותו סוג בדיוק. "אשלח לך כמה מן המיקטרות שלו!" אמרה באופן ספונטני, "הם ישמשו לך כמזכרת ממנו."

היא שאלה את הצלמת אם אינה מעשנת. ענת, שהיתה קצת המומה, סירבה. ג'יהאן הבחינה מייד, בחוש שלה, שזהו סירוב מטעמי נימוס. היא קמה על רגליה, הגישה בעצמה את טס־הסיגריות לענת.

שאלתי מה עבר בראשה בעת ההתנקשות.

"אף לרגע אחד לא חשבתי שזוהי מהפכה," אמרה. "כבר באותו רגע ידעתי שזו־הי פעולה של כת קנאים!

"יש עוד ברכה אחת באסון זה," הוסי־פה. "עכשיו אפשר לפעול נגד הקנאים הדתיים. שלא יקרה כאן מה שקרה ב־איראן! העם כולו מבין עכשיו איזו סכנה טמונה בהם!

"הזהרתי את בעלי פעמים רבות מפני־הם. אך הוא התייחס אליהם בסלחנות. כזה הוא היה: הוא לא היה מסוגל לח־שוב אוון על זולתו. הוא לא האמין שהם מסוגלים לעשות דבר כזה. זאת היתה שגיאתו.

"לפני חודש אסר 1500 איש. זה לא הספיק.

"הקנאות הדתית היא דבר נורא בכל מקום. לא רק במצריים. ראה מה קורה באיראן. זוהי סכנה בכל הארצות!"

הערתי שזוהי סכנה גם בישראל.

"אך אילו ידע שזה יהיה סופו, היה בכל זאת הולך באותה דרך!" הוסיפה ג'יהאן.

■ ■ ■

מ ה תעשה ג'יהאן עתה?

נשיא אוניברסיטת קאהיר ביקר אצלה יום לפני־כן, בחברת מישלחת של פרו־פסורים. ג'יהאן מרצה במוסד זה.

"אמרתי להם: תנו לי רק שבוע אחד. אני חוששת שבימים אלה לא אוכל להת־רכז כמו שצריך. אך אחרי זה אמשיך כרגיל."

מה יהיה על פעולתה במיפעל לשיקום נכים, הנאמנות והתיקווה, שאותו הקימה? בזה תצטרך לעסוק עתה אשתו של ה־נשיא הבא, חוסני אל־מובארק. יהיה זה אך הוגן שלא לעמוד בדרכה למילוי תפ־קידה החדש.

אמרתי: "לא יהיה קל למי שצריך לכהן כנשיא אחרי אנוור אל־סאדאת, ולא יהיה קל למי שתצטרך לכהן כרעיית־הנשיא אחרי ג'יהאן אל־סאדאת."

ג'יהאן דיברה על מובארק בלשון "הנשיא", למרות שעמד להיכנס לתפקידו רק למחרת היום. באותו בוקר הלכה, ב־חברת כל בני מישפחתה, להצביע בעדו בקלפי שבתחנת־המישטרה הסמוכה. הי־תה זאת הפגנה. "בעלי בחר בו," אמרה. "רציתי להביע את תמיכתנו בו."

שאלתי אם אינה מתכוננת לכתוב ספר. "חשבתי על זה," אמרה בהיסוס־מה.

הפצרתי בה להתרכז כבר עתה בתפ־קיד זה. אחרי ככלות הכל, רק היא יו־דעת פרטים רבים על מיפעלו של בעלה — מיפעל היסטורי שיש להאירו למען הדורות הבאים.

"יש לי זיכרון מצויין," הבטיחה לי. "אזכור את הכל. לא אשכח דבר."

■ ■ ■

א יכשחו התגלגלה השיחה אל מנחם בגין.

היא דיברה בהתרגשות על בואו ל־הלווייה. "זה היה כל־כך יפה מצידו שבא, למרות שהיה צריך ללכת ברגל ביגלל השבת. הרי הוא יכול היה לשלוח מי־שהו שייצג אותו!"

כך עשה הנשיא האמריקאי, רונלד רגן, וגם הקאנצלר האוסטרי, ברונו קרייסקי. אין ספק שבבואו לקאהיר עשה בגין את אחד ממעשיו החכמים ביותר.

"בעלי אהב אותו," אמרה ג'יהאן, "למ־רות כל הבעיות שהיו ביניהם, מפני ש־היה איש חזק."

בשעה שהתנהלה מערכת־הבחירות ב־ישראל, שאלה ג'יהאן את אנוור אם יהיה לו קל יותר אם ייבחר שימעון פרס במקום בגין. אנוור אל־סאדאת השיב בשלילה. "אני מעדיף לשאת־ולתת עם איש חזק, אפילו אם יש לי צרות עימו."

■ ■ ■

ב זכרתי שביטלה את פגישותיה לכל אחרי־הצהריים מפני שהיתה עייפה. אך היא לא נתנה לי כל סימן מתי לסיים. ראיתי שכבר ישבתי אצלה כימעט שעה, ועל כן קמתי.

לחצתי את ידיה ופניתי לעבר הדלת. אך היא ליוותה אותי עד למדרגות החי־צוניות. שם נפרדתי ממנה שוב.

"האם ממתינה לך מכונית?" שאלה. כשהשבתי בשלילה, אמרה למזכיר, שבא ללוותנו החוצה, להזמין עבורנו את אחת המכוניות ממוסך הנשיא.

כשנפרדתי ממנה סופית עברה במוחי שוב המחשבה: כמה מעטות בהיסטוריה הדוגמות של ראשי־מדינות, שזכו ברע־יות הראויות להם. אנוור אל־סאדאת היה מאושר גם בכך.

דבריה האחרונים הידהדו בלבי: "אסור לנו להתאבל עליו. אמרתי לילדים: עלינו להיות גאים בו, על כל מה שעשה למען מצריים, למען השלום, למען העולם כולו. לכן אסור לנו לבכות!"

עיניה נשארו יבשות.

■ ■ ■

ב דרך החוצה אמר אחמד פאוזי: "השבוע חל חג קורבן. אנחנו הק־רבנו את הקורבן הגדול ביותר: את ה־איש הזה."

ובתמיהה תהומית, כאילו עדיין לא יכול היה להאמין במה שקרה לפני שבוע בדיוק: "שלושים שניות — והכל נגמר!" אך שום־דבר לא נגמר. סיפורו של אנוור אל־סאדאת, כמו סיפורו של ישוע מנצרת, לא הסתיים עם מותו.

להיפך.

הדממה הגדולה

(המשך מעמוד 8)

האחרונה, אין סיסמות ברחוב. אין תמונות. בתום שבוע־האבל נעלמות גם התמונות המעטות שעוד שרדו בפיכרות מן הימים ההם.

דממה מוזרה, מעיקה. מה משמעותה?

סודו של הספינכס

"אנחנו המזמים," אומרים מצרים רבים, כאילו בהתנצלות. "זה קרה לפתע. איננו יודעים איך להגיב, מה להגיד, מה לעשות."

"אנחנו מבוישים," אומרים אחרים. "שזה היה יכול לקרות אצלנו, בלב מצריים, גברים. כאשר נמנע הדבר מהם על־ידי השילטונות, הם נשארו המומים. בלי ביטוי ריגשי חיצוני, לא ידעו איך לבטא את אבלם. הזעקה נשארה, כאילו, תקועה ב־גרון, אילמת וחנוקת."

לאנשי־האופוזיציה מימין ומשמאל, וגם לכמה מן המשקיפים הזרים, יש הסבר פשוט יותר. "אהדת הציבור לנשיא ירדה פלאים בשנתיים האחרונות. הוא הבטיח כי השלום יביא בעיקבותיו את הרווחה המיוחלת, שינוי כביר בתנאי־המחייה. זה לא קרה. להיפך, המצב הכלכלי והחברתי הורע."

יתכן שכל ההסברים האלה נכונים, ב־מידה זו או אחרת. אך גם כולם ביחד אינם יכולים להסביר את הדממה הלאומית הזאת.

בגין והנשיאים

כשהוא צועד בין ג'ימי קארטר, ואנוור ז'יסקאר־ד'אסטן וג'רלד פורד, נבלע בגין בגוש המכובדים שקשה היה למיין את אנשיו. אך בדרכו מן ההלוויה גנב בגין את ההצגה כשצעד ברגל בחזרה, אחרי שכל שאר המכובדים הזדרזו נעלמו במכוניות־השרד המשוריינות שלהם.

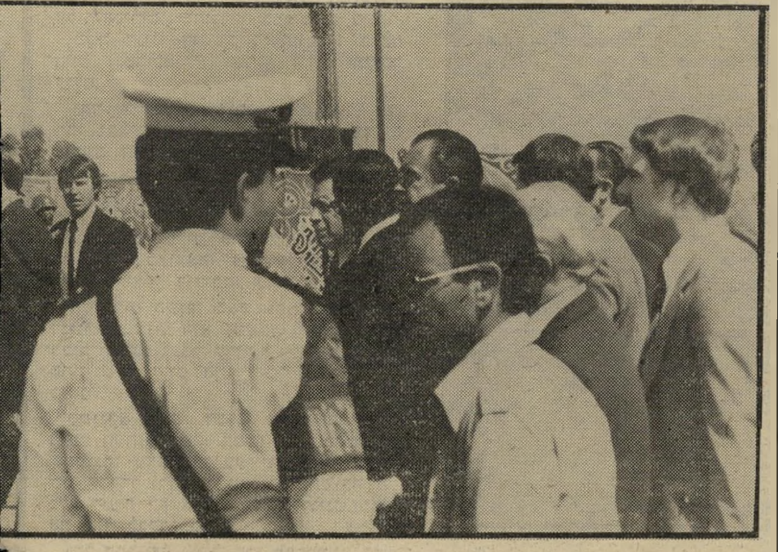

ניכסון בהמון

ראשו של הנשיא־לשעבר (באמצע) בולט בין מלווין, לידו, משמאל, הנרי קיסינג'ר, המשוחח תוך כדי הליכה עם שר־הביטחון האמריקאי קאספאר וייינברגר. את הצועדים מקיפה שרשרת של אנשי־ביטחון.

במיצעד צבאי! זוהי חרפה לאומית נור־אה!"

"הממשלה מנעה כל הבעת־אבל פומבית, כאשר אסרה התקהלויות ואיימה בפתיחת־אש על מפירי־ההוראות," אומרים דוברים רשמיים. "לא היתה ברירה. אילו אישפרנו הצטופפות של המונים היסטריים, היו אנשי־המחתרת עלולים לנצל את המהומה כדי להסית ולגרום להתפרעויות מסוכנות. כל עוד לא ברור מהו היקף המחתרת, שיזמה את ההתנקשות, אסור ליצור הזדמ־נות כזאת!"

זה הגיוני. בהחלט. אך האם זוהי ה־תשובה המלאה?

אילו רצו ההמונים המצריים לפרוץ לרחובות, האם היה מישהו מסוגל באמת לעצור בעד הזרם האנושי הסוחף?

"המצרים הם עם אמוציונלי," אומר מישהו. "כאשר הם אבלים, הם רגילים לבטא זאת בדרכים המקובלות. בהתפרצות ריגשית, בקינות של נשים, בזעקה של היא נשארה בגדר חידה, סוד נוסף של הספינכס.

ובינתיים, בצורה מרשימה למדי, תוך דאגה כללית לשמירה על היציבות והסדר, מתבצעים חילופי־השילטון — במהלכים הרישמיים הקרים שעל פי החוקה, בלי זעזועים, בלי מאבקים גלויים. שמונה ימים אחרי הירידות הקטלניות של ה־6 באוק־טובר, שהידהדו סביב כדור־הארץ, כבר יש למצריים שליט אחר, פרעה חדש — חוליה נוספת בשרשרת המשתרעת על פני 8000 שנה.

על קידוש אללה

ב שקט, בשיחות פרטיות לאין־ספור, חוזרת וצצה השאלה: איך זה קרה? איך זה יכול היה לקרות?

השאלות רבות, ועדיין אין עליהן תשו־

תצלום מדהים

של צלם־עיתונות מצרי, מראה את רגעי ההתנקשות. אל־סאדאת כבר צנח ארצה, מנוקב כדורים. שומרי־ראשו, שהתעוררו במאוחר, מנסים להגיע על גופו כסאות, כדי להגן עליו מפני כדורי המתנקשים. מימין נראה מתנקש היורה מלמעלה כלפי מטה, ולידו חברו, המשגיח את נשקו על מעקה בימת־ההצדעה.

בות. יתכן שלעולם לא יהיו. רצח אל־סאדאת, כמו רצח קנדי, מותיר אחריו שובל ארוך של תמיהות.

איך הצליחו מבצעי־ההתנקשות להסתנן אל תוך המיצעד הצבאי? איך היה בידיהם נשק טעון בתחמושת חיה?

המכוניות שגררו את התותחים נסעו בשורות של ארבע. איך הצליחו המתנקשים למקם את מכוניתם דווקא בצד הימני של השורה, בטור הקרוב ביותר לבימת־ההצדעה?

האם אך מיקרה הוא שהמכונית הגיעה אל בימת־הנשיא בדיוק ברגע שבו נערך מעל יעף המטוסים, שביצעו תרגילי־אירי־בטיקה ושריתקו אליהם את תשומת־הלב של המכובדים ושל אנשי־הביטחון כאחד?

איך הוכנס למיצעד קצין שאחיו ואחותו נכלאו חודש לפני כן במיסגרת המעצרים ההמוניים של קנאי־הדת המוסלמיים? (ו־לפי גירסה אחרת: קצין שאחיו הוצא להורג אחרי ההתקפה של אותה המחתרת על האקדמיה הצבאית בקאהיר, לפני שבע שנים?)

ובעיקר — איך עברו שניות יקרות וגורליות אחרי פתיחת האש על הנשיא, עד שאנשי־הביטחון שלו הגיבו? איך יכלו המתנקשים לירות ממכוניתם, לקפוץ ממנה, לרוץ אל בימת־הנשיא ולרסס אותו בכדורים ממרחק קצרצר, מבלי שאנשי־הביטחון עשו דבר כדי להגיב על כך?

חסידי התיאוריות האפלות משמיעים השערות קודרות על קשר רחב יותר, על מחתרת נרחבת שיש לה תימוכין בדרגים גבוהים יותר. אחרים מסבירים את הכל ביד המיקרה. כאשר אנשים מוכנים למות בעת ביצוע התנקשות, אין כוח בעולם היכול למנוע מהם את ביצוע זממם. די בכמה אנשים, שיש להם מזל, כדי לבצע התנקשות מוצלחת, הנראית רק בדיעבד, ותודות למיקרה העיוור, כמלאכת־מחשבת של תיכנון.

הקורבן ורוצחיו היו אנשים מייוחדים מאוד — גם זה וגם אלה.

הוא, הנשיא, היה פאטאליסט. הוא האמין בגורל, בצו של אללה. הוא סירב לנקוט באמצעי־זהירות. גם ברגע האחרון, כאשר כבר ידע כי נערכת התנקשות בחייו, כאשר קם ממקומו והושיט את ידיו קדימה, לא עשה את הדבר שכל חייל עושה אינסטינקטיבית כאשר הוא חש ב־סכנה. הוא לא הפיל את עצמו ארצה. ברגע של המיבחן העליון נשאר כפי שהיה תמיד: זקוף, גא, מוכן לגורלו.

ואילו המתנקשים, אנשי האירגון אל־תכפיר ואל־הג'רה, לא חששו מפני המוות. להיפך, הם צהלו לקראתו. כי על־פי אמו־

היורש חוסני מובארק ליד ג'יהאן אל־סאדאת בעת הטמנת הגופה בקבר, ליד קבר החייל האלמוני.

נתם, מי שמקריב את חייו על קידוש אללה, עובר מייד לגן־עדן, בלי כל שלבי־מעבר.

הם לא באו לחולל הפיכה. הם לא ניסו כלל לפגוע במישהו מפמליית הנשיא — לא במישפחתו, לא בסגנו חוסני מובארק, לא במפקדי הצבא. הם ביקשו להעניש איש אחד, ואותו בילבד, על שמסר את מצריים בידי הכופרים. ועל־פי אמונתם — הכל כופרים, מילבדם.

מפני אנשים כאלה אין כימעט הגנה. ובסתר ליבם חוששים המצרים מפני מה־לומות נוספות.

אהלאן לישראלים

מה זה להיות ישראלי בקאהיר ב־שבוע זה?

טוב להיות ישראלי.

שני ישראלים הולכים בערב ברחוב קאצר־אל־ניל, שהוא ריק מכרגיל, ומשו־חחים בעברית. צעיר העובר על פניהם שואל, בסקרנות: „איזו שפה אתם מדב־רים?"

„עברית," משיב אחד מהם, ולמראה אי־ההבנה של הצעיר הוא מוסיף: „השפה של ישראל."

„אהלאן וסהלאן! ברוכים הבאים!" קו־רא המצרי, כשפניו מאירות.

מי שחשש — או קיווה — כי השלום התמוטט עם מות אל־סאדאת, טעה. אין ספק כי העם המצרי רוצה בשלום. מילבד הקנאים המוסלמיים הקיצוניים, אין איש מתנגד לשלום כשלעצמו — גם לא האופו־זיציה השמאלית, הנאצרית והאינטלקטו־אלית, המותחת ביקורת קטלנית על מדי־ניותו של הנשיא המנוח, על קמפ־דייוויד ועל חדירת האמריקאים.

אין ספק שמנחם בגין תרם תרומה חשובה למניעת כל פיקפוק. באינסטינקט הטיבעי שלו — אולי החוש של שחקן מעולה, או של דמגוג מחונן — עשה את הדבר הנכון. כשבא למצריים. שודר בואו בשידור חי בטלוויזיה. הליכתו אל ההלוויה וממנה ברגל, מפאת השבת, עשתה רושם עמוק על ציבור המכבד מטיבעו רגשות דתיים. המצרי ממוצע לא יכול היה שלא להשוות את יחסו המכובד של המנהיג הישראלי, האוייב מאתמול, לצהלת־השימ־חה שפרצה בבירות ערביות שונות עם מות המנהיג המצרי.

יתכן שצודקת ג'יהאן אל־סאדאת, ב־אומרה כי מותו של בעלה לא יחליש את השלום, אלא יחזק אותו. כי עתה מועמד הדבר במיבחן, ומוכח כי השלום לא נעשה עם איש אחד, ולא נעלם עם איש אחד. השלום הוא עם מצריים, עם העם, עם המישטר.

בשבוע האבל חל גם חג קורבן הביי־ראם, חג מוסלמי שמח.

ליד הפיראמידות אין כימעט תיירים. אלה ביטלו את טיסותיהם למצריים ברגע שנודע על הרצח. בתי־המלון, שהיו תפו־סים עד אחרי חג־המולד, גילו לפתע שיש להם חדרים פנויים.

אבל הכיכר שליד הפיראמידות אינה ריקה. מאות מישפחות מצריות באו הנה להינפש ביום החג. אלפי ילדים מטפסים על דפנות הפיראמידות הענקיות, עד לגובה מסחרר, משחקים לרגליהן, צוהלים ושמ־חים, ביום שבו שובתים הלימודים מפאת החג.

גם זה מוסיף לאווירה המוזרה של העיר, שבה מתמזגים גילויי־האבל עם שיפחת־החג של הילדים.

אך בעיקר מדהימה הפשטות שבה חזר העם, אחרי ההלם הראשון, לסדר־חייו. אחרי שהתבדו החששות הראשונים מפני האפשרות של נסיון־הפיכה, ואחרי שעוכלה מלוא עוצמת הטראגדיה, כאילו החליטו 43 מיליוני המצרים שהחיים צריכים להי־משך. זהו כושר־הספיגה של עם בן תרבות בת קרוב ל־10 אלפים שנה, המודע ל־נפתולי ההיסטוריה הארוכה שלו.

אנוור אל־סאדאת מונח בקיברו, ליד פיראמידת־הבטון של קבר החייל האלמוני.

סוף פסוק שבוע אחרי הרצח הורידו פועלים את ציורי־הענק של הנשיא המנוח, ששרדו ברחובות ובכיכרות של קאהיר מאז ימי הפגנות־השימחה הגדולות בסוף 1977, כשחזר אנוור אל־סאדאת מביקורו הראשון בירושלים.

לאן מועדות פניה של מצריים עתה? מה יקרה עד אפריל 1982 — ואחרי תאריך זה? מה תהיה המדיניות של המישטר החדש? בשבוע הבא ידווח אורי אבנרי על שיחותיו עם אנשי הצמרת ועם ראשי האופוזיציה, וינסה להשיב על שאלות אלה.

שוטרים במדים הירוקים של מישטרת־הביטחון מונעים גישה וצילום במקום. בעלי־מכוניות מעטים, שעוברים במקום בדרכם לעיסקיהם, עוצרים לרגע, מסתכ־לים, ממשיכים.

אנוור אל־סאדאת כבר הפך נחלת ה־היסטוריה. וכמו שאמרה אלמנתו — מצריים נמשכת.

(המשך מעמוד 67)

כלה. אך כשביקשה למסור את סירטי הצילום לצלם שהיה אמור להנציח את המאורע, התברר שהצלם איננו. הוא קי־בל חופשה פיתאומית.

מזל פרצה בבכי. הפגישה הנרגשת בין שני האחים לא צולמה וטקס הנישואין נערך באווירה קשה. דנינו ובני־משפחתו טענו ששילטונות הכלא עשו הכל כדי לקלקל את השימחה.

כותב דנינו: „האווירה בחתונה היתה כמו כוננות למילחמה. כולם קשוחים ו־מבהילים...“ כעבור חצי שעה הצטוו ה־מוזמנים לעזוב. מזל ומשה לא קיבלו רשות להתייחד.

עורך־הדין יזדי, שהחליט לייצג את הזוג הצעיר ללא תמורה כספית, פנה פע־מים רבות לשילטונות הכלא, אך ניתקל בתשובות שליליות. במיכתבו האחרון, מ־25.9.1981, הוא כותב שוב: „מרשי הת־חתן לפני מיספר שבועות בכלא רמלה. במיכתבי מיום 12.8.1981 (שנשלח אליכם בדואר רשום) ביקשתי לדון באפשרות להרשות למרשי להתייחד עם אשתו בתוך הכלא, או מחוצה לו. אך עד כה לא הואלתם לענות על מיכתבי הנ“ל. אני חוזר על בקשת מרשי לאפשר לו להת־ייחד עם אשתו...

„על־מנת להקל עליכם בשיקוליכם, הנני מצרף למיכתבי זה העתק פוטוסטטי מכתבה בעיתון, אשר לפיה מתברר שהיו דברים מעולם, ואסיר המרצה עונש מאסר ממושך בכלא רמלה הורשה מיספר פע־מים להתייחד עם אשתו, אף ללא אזי־קים...“

ביטחון מול הלכה

עי? מיכתב זה ענה שרות בתי־הסו־הר שתקדימים שהיו אינם מחייבים אותם, שהם שוקלים כל מיקרה לגופו, ו־שדנינו הוא עבריין מסוכן אשר נמלט בעבר מהכלא.

מזל היא כיום בת 21. היא יושבת מיואשת בבית הוריה, סופרת את הימים בין ביקור לביקור, ומקווה. כל רצונה הוא ללדת ילדי למשה ולגדל אותו בעצמה, על אף הקשיים הרבים הצפויים לה.

גם משה מייואש. הוא כותב: „...רוני ניצן, יחד עם חלק מהעובדות הסוציאל־יות רוצה פשוט, במקום לעזור לנו, להר־רוס אותנו... לא רוצים שאני אשתנה. כל מיני סוהרים מספרים לאשתי כל מיני דברים כדי לייאש אותה. העונשים שאני

פרקליט יזדי
ללא תמורה כספית

מקבל, בפירוש נאמר לי, כל פעם ניתן לך שלילת ביקורים עד שלאשתך יימאס ממך.'

...בפקודת מאסרי לא כתוב שיש למ־נוע ממני או מאשתי להביא צאצאים לעולם... אשתי מוכנה לבוא לכאן, לבית־הסוהר, ולהתייחד איתי על מנת להביא ילדים לעולם...

כשפנה העולם הזה לרב חזן, המשמש כרב של המישטרה ושל שירות בתי־הסו־הר ושאל אותי אם, על־פי ההלכה, יש לאפשר לאסיר שנישא בין כותלי־הכלא להתייחד עם אשתו, כדי לקיים את „מיצ־וות פרו ורבו“, ענה:

„כרב, אני חושב שהוא צריך להתייחד עם אשתו. שילטונות בתי־הסוהר מודעים לצורך ההילכתי והטיבעי הזה. אך כש־ישנם שיקולים ביטחוניים, לא נותנים לי להתערב.“

משה דנינו סיפר כי בנוסף לניימוק הביטחוני, העלה רוני ניצן ניימוק נוסף לאי הסכמתו לאפשר לו להתייחד עם אש־תו. ניצן טען, לדברי דנינו, שבית־המעצר לא ערוך למיקרים מעין אלה, ושאין בו מקום שיתאים להתייחדות בני־הזוג. גם הרב חזן אישר את גירסתו של דנינו, ואמר, שכפי שידוע לו, מתוך שיחתו עם רוני ניצן, אין מקום בבית־המעצר של כלא רמלה.

דנינו טוען שניימוק זה אינו משכנע אותו. הוא מתלונן על יחס של איפה ואיפה, ומסתמך על ראיון שהעניק ניצן לפני זמן מה, ואשר התפרסם בהעולם הזה (2292). בראיון זה מספר ניצן: לבית־המעצר הגיע קוקסינל, שנראה כמו אשה לכל דבר. אלא שבתעודת הזהות שלו נרשם מינו כגבר. אני מודה שנתקלתי כאן בבעייה חמורה — היכן לשכן את אותו אסיר משונה, מבלי להפ־קיר אותו לתשוקותיהם של אסירים אח־רים? נאלצתי לשכן את אותו קוקסינל באגף ההפרדה... הרי אין בארץ בתי כלא מיוחדים לאנשים מסוג זה.

„הזמנתי את הקוקסינל לחדרי לשיחה, והתברר לי שהוא נמצא בדיכאון נפשי חמור, שגבל ברצון להתאבד. חשתי שאני חייב למצוא פיתרון לבעייה, והחלטתי לע־זור לו/לה. הרשיתי לה ללבוש את ה־בגדים הנשיים, התרתי לה להכניס לתוך תאה את שני כלביה הקטנים, כדי שתו־כל להמשיך לטפל בהם וכדי שהאחריות לגורלם תמנע ממנה לנסות להתאבד. הבאתי לה רופאים שיבדקו אותה, והצ־מדתי אליה עוזרת סוציאלית.“

משה דנינו טוען, שאם הצליח ניצן למ־צוא פיתרון הולם ואנושי לקוקסינל זה, אין כל סיבה שלא יצליח למצוא פיתרון גם לבעייתו. הוא טוען שניצן הציג עצמו כאדם מבין והוגן, מדוע, אם כן, אין הוא נוהג כך איתו?

העולם הזה פנה לרב־כלאי רוני ניצן כדי לשמוע את גירסתו, אך הוא סירב לענות לשאלותינו. לבקשת הכתבת לאפ־שר לה ביקור אצל דנינו, ענה רוני ניצן שאין הדבר בסמכותו.

מזל דבוש
— אקדיש לו את חיי“

שוטר מישמר־הגבול וכריזת הפרס
„הרגשתי שהתאהבתי —

„הכל אסור לנו“

משה דנינו טוען שמתנכלים לו. במיכ־תב שאותו הבריח מהכלא, הוא כותב: „פעם אמר לי (ניצן), באחד הראיונות שלו: ‚מה אתה מבקש ממני ביקור בלי רשת? איך יש לך אומץ כזה אחרי ש־אנשים מסוגך שמים לי רימון בבית ורו־צים להרוג אותי?‘

„לכן הוא מתנכל לנו בלי לתת מנו־חה, ואנחנו כל הזמן מוטרדים, אסור לדבר, ואסור ואסור ואסור, הכל אסור לנו...

משה דנינו פנה במיכתבים רבים לאנ־שי־ציבור שונים, ובהם הוא חוזר שוב ושוב על בקשתו:

„אנא, בשם ה‘, הצילו. אני פונה ומבקש שתעזור לי בכל כוחך ובכל יכול־תך, כדי שאוכל למלא אחר הכתובה ואחר המיצווה של פרו ורבו.

אשתי ואני חוששים שבאם לא יותר לנו בזמן הקרוב למלא את המיצווה פרו ורבו ושאם לא אוכל לעמוד בהתחייבו־יותי הכתובות בכתובה, לא נוכל להחז־זיק מעמד בנישואין אלה...

„כתוב בתורה הקדושה שאנו עם רח־מנים בני רחמנים. האם כך מתנהג עם של רחמנים בני רחמנים?“

נעמי אדווה

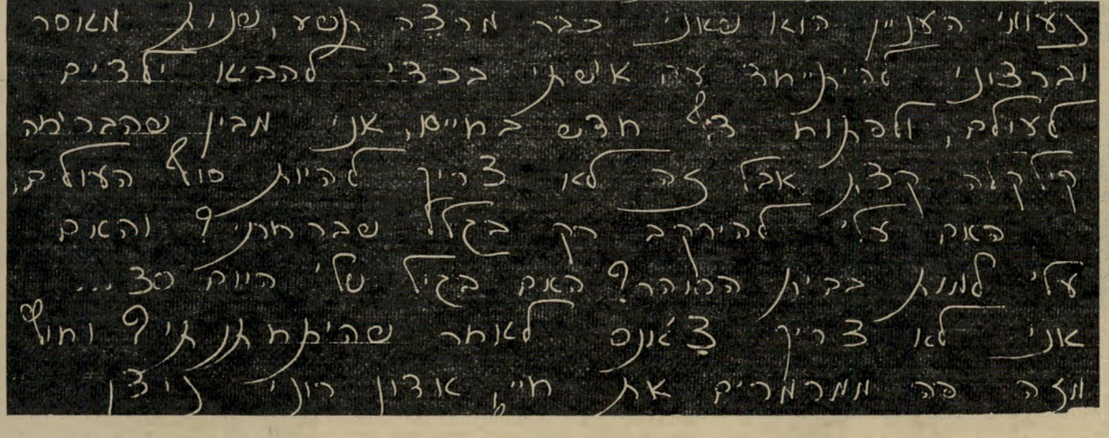

קטע ממיכתבו של משה דנינו ל„העולם הזה“
„ברצוני להתייחד עם אשתי“

תעריפון המנויים של "העולם הזה" החל מ־1.10.81

	לשנה בשקל					לחצי שנה בשקל
	מחיר העיתון	+	התאמת משלוח	+	מע"מ	= סה"כ	סה"כ
♦ בארץ	545	+	45	+	70	= 660	380
♦ לארצות תבל דואר רגיל	545	+	145	+	83	= 773	420
דמי המנוי לארצות חוץ בדואר אויר							
♦ אירופה	545	+	240	+	94	= 879	470
♦ ארה"ב, קנדה, מקסיקו	545	+	607	+	138	= 1290	720
♦ ונצואלה, ברזיל, ארגנטינה, קולומביה, פרו, אוסטרליה, ניו זילנד	545	+	1252	+	203	= 2000	1050
♦ גאנה, חוף השנהב, ניגריה, דרום־אפריקה, טוגו, חבש, קניה	545	+	723	+	152	= 1420	750
♦ פנמה, טאיוון, יפן	545	+	910	+	175	= 1630	890
♦ תאילנד, הונג־קונג, סינגפור, קוריאה	545	+	741	+	154	= 1440	780

הופיע גליון אוקטובר של

בתוכן:

לאחר רצח סאדאת	חיים ברעם
לקח שי"ח	ראיונות עם רן כהן, דני פתר, ראובן קמינר. ראיין: אדם קלר
אגואיזם בלתי קדוש	מקסים גילן
ח"כ רוני מילוא, פרופיל	אריה דיין
יומן כלכלי	אוריאל דר
חינוך	דן יהב
הפרח בעציץ	יעל לומן
לאון	חיים ברעם
מדור סאטירי	פרץ קידרון

הגליון הבא יוקדש בעיקרו לפוליטיקה של מפלגת העבודה, מתוך הנחה שהנושא יהיה עדיין רלבנטי.

אנו מנסים להתגבר על חרם ההפצה. עזור לנו ע"י חתימה על מינוי לעיתון!

☐ מצ"ב 60 שקלים עבור מינוי ל־12 גליונות

☐ אנא שילחו לי _____ גליונות להפצה בקרב חברי

☐ מצ"ב רשימת כתובות של חברים העשויים להתעניין בעיתון.

כל הפניות למערכת, ת.ד. 4461, ירושלים מיקוד 91043

רהיטים

ברמת־גן **תכנון ועיצוב פנים.**

איכות ללא פשרות

התאמה וביצוע לפי מידות הלקוח

שירין את **רהיים**

רמת־גן, קריניצי 10 | ע"י כופר־הישוב | 731407

מועדון 5 לתרבות חדשה

רח' הס 5, תל־אביב

טל' 297263

יום שלישי 27.10.81

אל־סלוודור — עדות ראיה

תוכנית אורקולית

המועדון פתוח בימי שלישי משעה 8.30 בערב. התוכניות מתחילות בשעה 9.00 בערב.

תן טרמפ לחייל

וידיאוסרט

הסרטת ארועים בוידיאו!

צילום חתונות, בר מצווה וארועים מיוחדים

סרט בן 3 שעות: 299$ כולל מע"מ וקסטה

רח' רוזנבאום 5, ת"א, טל. 296662

האיש שרצה למות

העיוורון של דיין גרם וגרש אותם מהחדר החולים את אישור

דיין, לשער שהוא יחלים ממנו במהירות שתפתיע את ספרי הרפואה.

אחרי הפציעה בעינו ואיבוד הדם הרב שנגרם לו, משום שהוא הגיע לבית־חולים רק אחרי שעות ארוכות, היו רופאים מעטים שהיו מוכנים להמר שדיין יחלים. כשנפל עליו גוש אדמה עצום, והוא חולץ ממנו רק בקושי, הזהיר מי שטיפל בו או, הפרופסור חיים שיבא, את בני מישפחתו: „יש לו סיכוי קטן לצאת מזה.“ דיין היה מלא שברים וחבלות פנימיות בכל חלקי גופו, וגרון מרוסק. במיקרה הטוב, חשב שיבא, יצא דיין, בזכות כוח רצונו העז, כשהוא נכה לכל חייו ונטול כוח דיבור. דיין הבריא בתוך ימים ספורים ובעקשנות הצליח להחזיר לעצמו, בעזרת תרגילים, את כוח הדיבור.

כשהתגלה הסרטן בגופו של דיין, היה ברור שהפעם זהו הסוף. נגד סרטן לא מספיק כוח רצון ולא מספיק להיות משה דיין. אך דיין הוכיח שוב שהוא יכול למחלה. דיין הוא בין המעטים המאושרים שהצליחו להחלים לחלוטין ממחלת הסרטן. גם כשהתגלה שהוא זקוק לניתוח הלייזר בעינו, נתנו מעט רופאי עיניים מפורסמים

השגריר סם לוּאיס, יחד עם אשתו סאלי, בפתח הבית בצהלה. לוּאיס נראה מוכה ממות דיין. סאלי באה שלוש פעמים במשך השבת.

היורש אריק שרון יחד עם רעייתו לילי הגיעו בשבת בצהריים לבית דיין לדקות ספורות. לאריק היו מריבות רבות עם דיין. הוא סירב להתראיין לעיתונאים, שנדחפו בגסות על־ידי שומרי־ראשו.

הממונה לשעבר על שירותי הביטחון, איסר הראל, בא לנחם את רחל דיין. בתמונה למטה, טדי ותמר קולק היו הראשונים שהגיעו בשבת האחרונה לבית דיין אשר בצהלה.

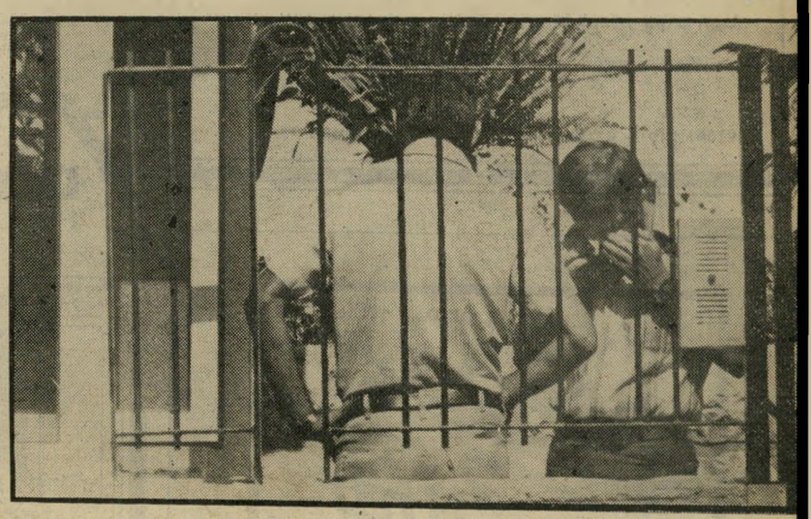

שומר־הראש בוכה שלום, שהיה במשך שנים רבות שומר־הראש של משה דיין, בילה איתו רבות משעותיו הקשות, והיה לבן־בית, שמר בשבת האחרונה על שער הבית, כדי למנוע מטרדנים להיכנס. ברגע מסויים לא יכול היה שומר־הראש הקשוח להתאפק ופרץ בבכי מר.

(המשך מעמוד 5)

לא רוצה הספדים ואני לא רוצה מטחי כבוד.“ את ההספדים הוא לא רצה משום שידע, ככל הנראה, מי ייבחר להספיד אותו. את מטחי הירי הוא לא רצה, ככל הנראה, מסיבות אחרות. דיין השתתף ביותר מדי הלוויות מלוות במטחי ירי בימי חייו.

בערב חג הסוכות קרא דיין, כהרגלו, את כל העיתונים שהופיעו באותו היום. לפתע נחו עיניו על קטע מספר חדש שיצא בארצות־הברית, שתורגם והודפס בידיעות אחרונות, העיתון שבו הירבה דיין לכתוב בחודשים האחרונים. עיתונאי אמריקאי כתב ספר ביוגראפי על גולדה מאיר, תחת השם גולדה, המלכה הבלתי מוכתרת של ישראל. בקטע שפורסם היו כמה שורות על יחסי גולדה ודיין ועל התנהגותו של דיין במילחמת יום־הכיפורים.

דיין רתח מכעס, אם כי כהרגלו, היה זה כעס עצור. הוא הראה את הקטע לרחל, התווכח איתה, והסביר לה את האמת, כפי שהוא ראה אותה. ביום הששי האחרון, יום מותו, הוא עדיין לא נרגע מהספר על גולדה. הוא הכתיב לרחל מיכתב שאותו ביקש לשגר באותו היום לידיעות אחרונות. היתה זו השיחה המשמשת האחרונה בינו ובין רחל. אחרי מותו אמרה רחל לידידיה: „משה מת כועס, רוגז ומאוכזב.“

יומיים קודם לכן, כמה שעות לפני שאושפז, נפגש דיין עם משה („מויש“) פרלמן. פרלמן, שהיה דובר צה“ל ואחד ממקורבי דיין, הוא סופר מצליח שתירגם וערך כמה מספריו של דיין. השניים נפגשו כדי לדון בעבודה משותפת חדשה, אך השיחה הפכה למונולוג של דיין על החיים, ובעיקר על המוות. גם עם מויש, כמו עם רחל בימים האחרונים, הירבה דיין לדבר על הוריו, שמואל ודבורה דיין.

בימי חייהם של ההורים לא היה דיין הבן המסור ביותר בעולם. הוא אומנם הערין את אמו ואהב, שוב, בצורה הדיינית המייוחדת, את אביו, אבל כימעט אף פעם לא טרח להזכיר אותם בשיחות חולין עם ידידים. בימים האחרונים הירבה דיין לדבר עליהם, כפי שהירבה לדבר על חלקת הקבר בנהלל שבה בחר להיקבר. מויש היה מודאג. הוא, שהכיר את דיין היטב ובילה איתו שעות על גבי שעות בעבודה משותפת, גילה לפתע את הדיין העייף, הדיין שאינו מוכן להילחם.

כוח רצון

עז

הריפאים שבדקו את דיין כשנכנס לבית־החולים היו מעודדים. נראה היה שדיין לקח בהתקף־לב קל, אולם הם יכלו, על סמך הבדיקות ועל סמך היכרותם את

המטהר יגאל ידין, חבר ועדת־אגרנט שטיהרה את דיין מאשמת מחדל יום־הכיפורים, הופיע בבית בצהלה במוצאי־השבת. ידין התייצב מול העיתונאים לפני שנכנס לבית, וערך מסיבת עיתונאים זוטא אחרי שסיים את ביקורו.

לו לרצות למות ✶ ד"ין צעק על רופאיו

✶ מדוע לא ביקשו הרופאים בבית־

ני המישפחה לצינתור שעשו לד"ין?

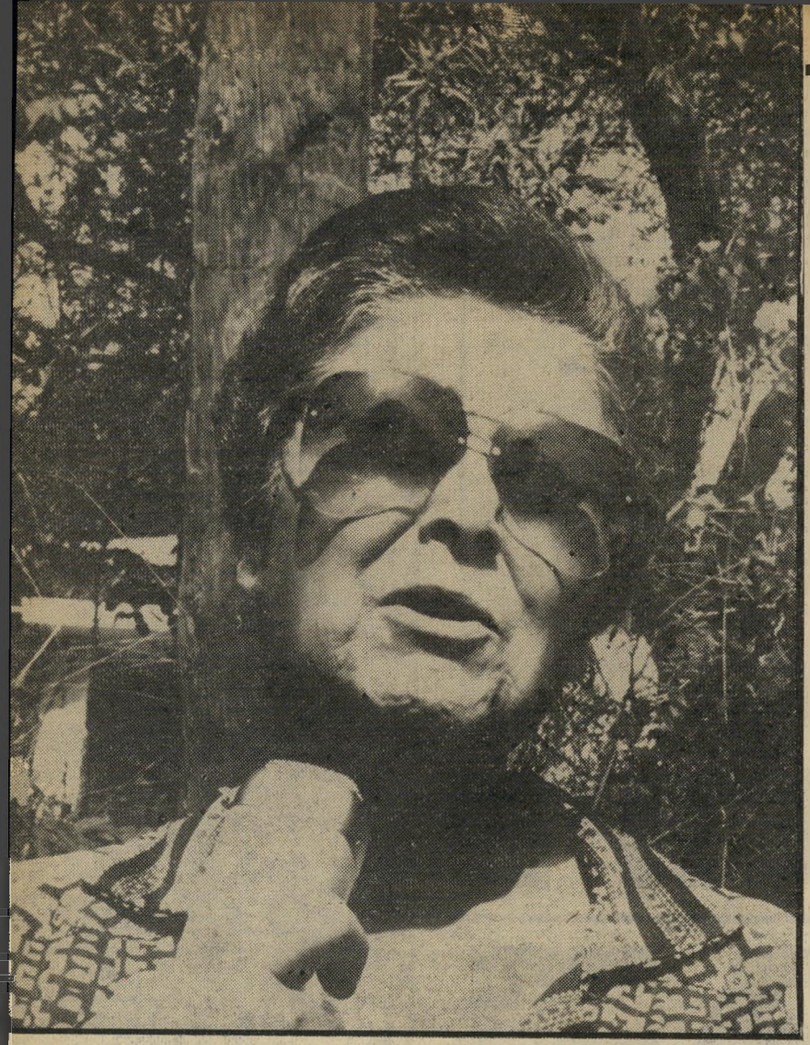

סיכוי להצלת העין. הם גם העמידו לפני דיין את הברירה: „אם ננתח יש סיכון רב שאתה קם ממיטת הניתוח עיוור. אם לא ננתח, יהיו לך כמה שנים של ראייה, שתפחת ותלך, ותלווה בכאבים. דיין החליט לקחת את הסיכון, ואחרי הניתוח נדמה היה שהוא שוב זכה.

לאור כל אלה, ומשום שדיין, למרות מצב רוחו הקשה, לא נכנס לדיכאון והמשיך לשוחח עם הרופאים, האחיות ובני־המישפחה כאילו לא אירע דבר, החליטו הרופאים שבתום הבדיקות הוא יוכל לצאת מבית־החולים. הדאיג אותם בעיקר דבר אחד: לחץ הדם הנמוך שלו. בדרך כלל, אחרי התקפי־לב, סובל החולה מלחץ דם גבוה. ד"ר גולדמן, שהוא לא רק רופא, אלא גם ידיד אישי, ידע את הסיבה לכך. דיין לא נאבק יותר. הוא לא עשה את המאמץ הקטן ביותר כדי להמשיך לחיות.

ביום השישי האחרון, בשעות הבוקר, הוא לקה, ככל הנראה, בעוד התקף־לב. הרופאים החליטו לערוך לו צינתור. בדרך־כלל מתבקשים בני־המישפחה לחתום על הסכמה לערוך פעולה רפואית מסוכנת זו. רחל דיין טענה אחר־כך שלא ביקשו ממנה אישור כזה. לדבריה הצינתור הוא שהביא למותו של דיין. אולם רחל, שידעה את הסיבות האמיתיות למותו של בעלה, לא האשימה את הרופאים. כשבא גולדמן לנחם אותה באבלה היא הודתה לו במילים חמות על הטיפול שנתן לדיין, ועל הנסיונות להציל את חייו.

פנים אבלות

מטילדה גז, מי שהיתה חברת כנסת של רפ"י וידידה אישית של דיין, לא יכלה להתאפק. מטילדה פרצה בבכי בבית דיין ולא יכלה לעצור את בכייה גם כשיצאה מהבית. דיין רחש לה חיבה מיוחדת.

הגיסה

לשעבר, ראומה וייצמן, אחותה של גרושתו של דיין, רות, הגיעה יחד עם בעלה עזר, עוד בליל המוות לבית בצהלה. השניים שבו יום קודם ממסע ניחומים בבירת מצריים. עזר היה מקורב לדיין בתקופה האחרונה.

מישמרות ליד המיטה

✶

אחרי הצינתור עדיין לא הראה דיין שום סימנים של החמרה במצבו. הבדיקות שנערכו לו הראו שוב שמצבו הרפואי טוב. שלושת ילדיו שהוזעקו עוד קודם לכן לבית־החולים, יעל, אודי ואסי, הורגעו על־ידי הרופאים. המישפחה החליטה, למרות זאת, להציב מישמרות ליד מיטתו. רחל דרשה להישאר משך כל הזמן, ואילו יעל, אודי ואסי חילקו ביניהם את הלילה. יעל הבכירה נשארה עם רחל, ואודי ואסי הלכו לביתו של אסי. אודי היה אמור להחליף את יעל בחצות.

בשעה שבע בערב התעורר דיין, למרות שקודם לכן נתנו לו גלולות שינה שהיו אמורות להרדימו עד למחרת בבוקר. הוא ביקש ללכת לשירותים. רחל קיבלה קודם הנחיות מהרופאים שלא לאפשר לו לקום ממיטתו והזעיקה את הצוות הרפואי כדי שישכנעו את דיין להשתמש בכלי מיוחד לשם כך. דיין נתקף בכעס רב. למרות שהיה מאושפז ימים רבים בימי חייו בבית־החולים, מעולם לא שמעו אותו הרופאים והאחיות צועק. באותה שעה הוא צעק על כולם, גירש את כולם מהחדר ודרש שרק רחל תשאר איתו.

נראה כי באותו זמן ידע דיין שנותרו לו רק דקות ספורות לחיות. סיפרה אחר־כך רחל: „הוא נתן לי המון הוראות מה לעשות. אני לא מצליחה להיזכר באף אחת מהן."

הוא ניסה לעבור מהמיטה לכיסא הגלגלים כדי להגיע לחדרי־השירותים. רחל תמכה בו וניסתה לעזור לו לעבור לכיסא הגלגלים. באותו הרגע הוא התמוטט, איבד את הכרתו, והיא לא שבה אליו יותר. הרופאים הוזעקו וניסו להציל את חייו. כעבור כחצי שעה הם ניגשו לרחל וליעל והודיעו: משה דיין מת. **יוסי יגאי** ■

מויש

פרלמן, הסופר שערך את ספרי דיין (במרכז), היה מהאחרונים שראו את דיין בחייו. פרלמן הגיע לבית דיין בצהלה יחד עם ידידיו גיון ומייק קומיי.

ברברה

וולטרס, שדרנית מיליון הדולאר הגיעה בשבת אחרי הצהריים לבית דיין, אחרי שעלתה על הטיסה הראשונה לארץ כשנודע לה על מותו של משה דיין.

זאב ז'בוטינסקי (על הקיר משמאל) היה מתהפך בקברו אילו היה יודע איך נכשל כנס בית"ר

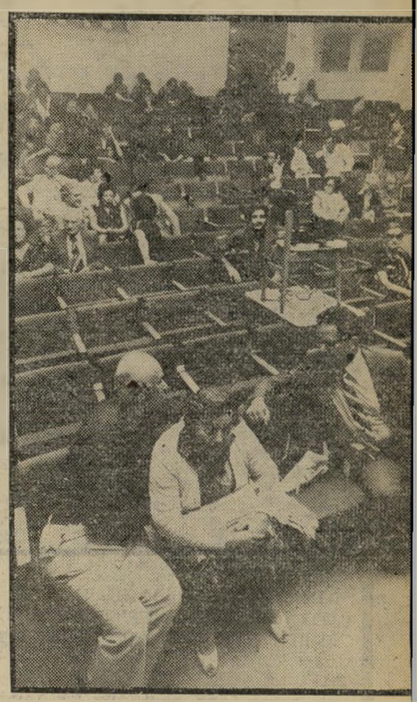

היורשים של בגין

חצי בין באי־הכנס התעורר ויכוח אם האולם חצי ריק או חצי מלא. שר־התיקשורת, מרדכי ציפורי (מימין), קבע בפסקנות: „חצי מלא."

הכרזה הבטיחה נס אמיתי, „ראש בית"ר חי," היא טענה. ואמנם תמורת הענק של זאב ז'בוטינסקי שנתלתה, קצת עקום, על הבימה באולם המסיבות של בית אגרון בירושלים, גרמה לחשוב שז'בו אמנם חי ואו־טו־הוא יורד מהבימה ועושה נור־נו־נו למי שקוראים לעצמם תלמידיו.

הכנס הארצי ה־12 של בית"ר בארץ־ישראל היה אמור להיות „הפגנת כוח", כפי שטען מי שנכשל מול טדי קולק בבחירות לעיריית ירושלים, יהושע מצא. אך תנועת־הנוער של המיפלגה הגדולה ביותר בישראל הצליחה לגייס יותר אישים מכובדים לשורות הראשונות של האולם מאשר בני־נוער, שהיו אמורים להיות, בעצם, בעלי השימחה.

ההזמנה הבטיחה את נוכחותו של ראש־הממשלה, מנחם בגין. אבל בשעה 8.30 במוצאי חג הסוכות, כשהכנס הארצי היה אמור להתחיל, היו באולם רק כמאה צעירים לובשי מדים כחולים, מגוהצים בקפידה, ועניבות טורקיז.

„בגין לא יגיע," היה מי שהודיע. המיישב מתתיהו („מתי") דרובלס הסביר שבגין לא יגיע בגלל הרופאים: „אני דיברתי איתו. הברך שוב כואבת לו. חוץ מזה, אישפזו אתמול את עליזה בביתחולים גם כן."

לסגן שר־האוצר, חיים קופמן, היה הסבר אחר: „הוא עסוק מאוד בבעיות ביטחוניות." הוא לחש לכל מי שהיה מוכן להטות אוזן, „יש סכנה למילחמה בין סוריה ולוב."

האמת, כפי שהדבר קורה הרבה במיפלגת חרות, היתה לא זו ולא זו. הברך של בגין לא כאבה וצבאות סודאן ולוב עדיין לא הכריזו על מילחמה. מישהו דאג להודיע לבגין ש„הפגנת הכוח" היא, בעצם, אוסף של כמה עשרות צעירים משועממים, ולכן הוא לא היה מוכן לבוא. אבל חסרונו של בגין פגע רק במעט בחגיגיות האירוע. שר־האוצר, יורם ארידור, הצית ארבעים פעם את המיקטרת שלו, והסתובב הלוך וחזור באכסדרת בית אגרון, כשהוא לוחץ ידיים ומחייך בביישנות לילדים ולצעירות. סגן־שר אחר, ממישרד־החקלאות, מיכאל דקל, הופיע ברכב המישפחתי המלא — אשתו ובתו. שר־התיקשורת, מרדכי ציפורי, התיישב בשורה הראשונה וניסה לארגן שירה בציבור, אך זו גוועה במהירות: הבית"רים הצעירים לא רצו לשיר.

מדים מגוהצים וכובע־סירה

ח"כ רוני מילוא, מחותן של בגין, היה נרגש: „ראית, היא אמרה לי שלום!" מי אמרה שלום? מפקדת המעוז, מיכל חג'ויה. „בכל תנועת נוער אחרת יש סניף או קן, בבית"ר זה מעוז. ומיכל, צעירה בעלת שיער שחור ארוך, היא מפקדת אחד המעוזים הגדולים של בית"ר בארץ, מעוז ראש־העין.

רוני מילוא אף היה מוכן להסביר לכמה צעירים, שהוזמנו למקום ולא ידעו מה זה בדיוק בית"ר, את מהות התנועה: „יש לנו חוקים ודיברות. הדיברה ה־34 קובעת שרק בתולות יכולות להיות מדריכות בתנועה, אז תראה איזה מדריכות יש לנו כאן."

לצעירים שבאו מכל רחבי הארץ חולקו תיקים של בנק לאומי, כמו לגדולים, שיתחילו להתרגל. חמישה מהגברתנים שבין הצעירים נבחרו עוד קודם לכן למשימה מיוחדת. הם קיבלו תגי שרוול, שעליהם כתוב „סדרן", ונדרשו לכוון את ההמונים לעבר המקומות הפנויים. האולם נשאר, בסופו של דבר, ריק למחצה, או, כפי שאמר ציפורי, „חצי מלא."

לפתע נשמע רחש באולם. נכנס אדם נמוך קומה, קרח, לבוש מדים מגוהצים, כובע סירה לראשו ולעניבתו סיכת־ענבה יקרה. „זה היורש האמיתי של ז'בוטינסקי, לא בגין," הסביר צעיר בעיניים נוצצות. ואמנם, אריה בכר נושא בתואר של ראש־ההנהגה־העולמית של בית"ר, התואר האחרון שאותו נשא זאב ז'בוטינסקי לפני מותו ב־1940.

שירה מאורגנת בציבור — מי שלא ידע את המילים של שירי בית"ר יכול היה לקרוא אותם משיקופיות שהוקרנו על הקיר. קיטעי קריאה דרמאטיים, שהמילים „אני נשבע, תל־חי וארץ ישראל", הופיעו בהם במקום פסיקים ונקודות. נאומים קצרים של פוליטיקאים, ששכחו את התקופה בה היו בבית"ר, סיימו את הכנס, והצעירים יצאו בהולים ונחמזים לדוכני הפלאפל הירושלמיים. **יוסי ינאי**

ורש ושרים ראש־ההנהגה העולמית של בית"ר, אריה בכר, מסדר כובעו בעת שירת הימנון בית"ר. בכר נושא בתואר שאותו נשא זאב ז'בוטינסקי. לצידו, שר־האוצר, יורם ארידור, ושר־התיקשורת, מרדכי ציפורי.

כח משימה הגברתנים שבין באי־הכנס נבחרו למשימה מיוחדת — להיות סדרנים ולכוון את המוני האישים והצעירים למקומותיהם. הסדרנים נותרו ללא עבודה. מה שאיים להיות הפגנת כוח אדירה הפך לכנס כושל.

חדש בישראל

Stretchlee

כל מה שאהבתם במכנסי **Lee**
תאהבו יותר בסטרץ' **Lee**: יותר צמוד,
יותר גמיש, יותר נוח.

Lee

עושה אנשים יפים

סטרץ' LEE - פלנל

סטרץ' LEE - קורדורוי

סטרץ' LEE - קנבס

סטרץ' LEE - ג'ינס

ב"א תשרי תשמ"ב 19.10.1981 מיספר 2303 76 עמודים שנה 46 המחיר 18 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

בשיחה עם עורך „העולם הזה"

ג'יהאן מספרת על ההתנקשות